

Marmara'nın Yerel Diplomasi Analizi:

Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları

Marmara'nın Yerel Diplomasi Analizi: Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları

Aralık 2024

MARMARA'NIN YEREL DİPLOMASİ ANALİZİ: YEREL YÖNETİMLERİN KÜRESEL BAĞLANTILARI

Editör:

Burcuhan Şener

Yazarlar:

Araştırma Raporu:

Özge Sivrikaya

Merve Ağca

Ayşe Göç Yalçınkaya

"Değişen Uluslararası Siyasette

Yerel Diplomasinin Rolü" Makalesi:

Prof. Dr. Birgül Demirtaş

Katkıda Bulunanlar:

Birgül Demirtaş

Büşra İnce

Duygu Şenyol

Ebru Ertugal

Ervin Sezgin

Metin Güleç Yalçın

Samet Keskin

Sevdenur Alkaya

Tasarım:

sonntag.agency

Grafiklerin Tasarımı*:

Şulenaz Ünlü

Büşra İnce

İlk Baskı: Aralık 2024

Matbaa Adı: İhlas Gazetecilik A.Ş.

Matbaa Sertifika No: 45589

ISBN: 978-625-8164-26-8

MBB Kültür Yayınları Sertifika No: 15668

Yayın No: 171

Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları

Sarıdemir Mah. Rağıp Gümüşpala Cad. No:10

Eminönü 34134 Fatih-İstanbul, Türkiye

Tel: +90 212 402 19 00

info@mbb.gov.tr

www.marmara.gov.tr

www.mbbkulturyayinlari.com

Bütün yayın hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

* Veri görselleştirilmesi Marmara Belediyeler Birliği Veri ve Teknoloji Merkezi tarafından yapılmıştır.

Marmara'nın Yerel Diplomasi Analizi:

Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları

İÇİNDEKİLER

TAKDİM	13
YÖNETİCİ ÖZETİ	14
MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ YEREL DİPLOMASİ ÇALIŞMALARI	21
DEĞİŞEN ULUSLARARASI SİYASETTE YEREL DİPLOMASİNİN ROLÜ	28
GİRİŞ	62
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KAPSAMI	70
Araştırma Yöntemi	70
Araştırmaya Katılan Belediyeler	72
ARAŞTIRMA BULGULARI	77
1. Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları	78
Belediyelerde Dış İlişkiler Birimleri	79
Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimlerin Personeli ve Kurumsal Yapısı	86
Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimlerin Dış Paydaş İlişkileri	98
2. Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair Görüşleri	104
3. Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri	118
Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelik Durumu	119
Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri	121
Belediyelerin Üye Oldukları Uluslararası Ağlar	124
Belediyelerin Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdikleri Konular	126
Belediyelerin Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılımı	129
Üye Oldukları Ağların Belediyelere Katkıları	134
Belediyelerin Üye Oldukları Uluslararası Ağlara Katkıları	137
4. Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri	142
Belediyelerin Kardeş Şehirleri	143
Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonları	146
Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri	148
Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Yürüttükleri Faaliyetler	150
Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Görüşme Sıklıkları ve İş Birlikleri	154
Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlandıkları Hususlar	157
Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlandıkları Hususlar	160
Belediyelerin Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri	162
Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Geliştirdikleri Özgün Projeler	166

5. Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti	172
Belediyelerin Uluslararası Projelere Katılım Durumu	173
Belediyelerin Yararlandıkları Fon Kaynakları	175
Belediyelerin Yürüttükleri Uluslararası Projelerin Temaları	179
Belediyelerin Uluslararası Proje Başvurularındaki Statüsü	181
Belediyelerin Uluslararası Projelerde İş Birliği Yaptıkları Kurumlar	184
Belediyelerde Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler	187
Belediyelerin Uluslararası Projelere İlişkin Yaşadıkları Sorunlar	189
6. Belediyelerin Uluslararası İş Birliği Sözleşmeleri	196
Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri	196
Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaptıkları Konular	199
Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar	202
7. Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı	208
Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Durumu	208
Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri	210
Belediyelerin Katılım Sağladıkları Uluslararası Etkinlikler ve Türleri	213
Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklıkları	218
Belediyelerin Yurt Dışı Görevleri Esnasında Yaptıkları Ziyaretler	220
8. Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve Çalışmaları	224
Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Farkındalıkları	225
Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Çalışmaları	228
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	240
EKLER	253
EK - 1: Uluslararası Kent Ağları Listesi	254
EK - 2: Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması Anket Formu	256
KAYNAKÇA	272

TABLO VE GRAFİKLER

TABLolar

- Tablo 1:** Anketi Dolduran Belediye Temsilcilerinin Birimleri
- Tablo 2:** Anketi Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı
- Tablo 3:** Araştırmaya Katılan Belediyeler
- Tablo 4:** Dış İlişkiler Birimine Sahip Olmayan Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimler

GRAFİKLER

- Grafik 1:** Dış İlişkiler Birimi Olan Belediye Oranı
- Grafik 2:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Birimleri
- Grafik 3:** İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Birimleri
- Grafik 4:** Belediyelerin Dış İlişkiler Birimlerinin Adları
- Grafik 5:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerde Dış İlişkiler Birimi Kurulma Sebepleri
- Grafik 6:** İllere Göre Belediyelerde Dış İlişkiler Birimi Kurulma Sebepleri
- Grafik 7:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Personel Sayısı
- Grafik 8:** Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Belediye Personelinin Mezun Olduğu Bölümler
- Grafik 9:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimlerinde Yabancı Dil Bilen Personel Sayısı
- Grafik 10:** Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Belediye Personelinin Bildiği Diller
- Grafik 11:** Belediye Ölçeğine Göre Belediye Personelinin Üst Yönetim ile Dış İlişkiler Faaliyetlerine Yönelik İstişare Etme Oranı
- Grafik 12:** Belediye Ölçeğine Göre Belediye Personelinin Üst Yönetim ile Dış İlişkiler Faaliyetlerine Yönelik İstişare Etme Sıklığı
- Grafik 13:** Belediye Ölçeğine Göre Belediye Üst Yönetiminin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimden Beklentileri
- Grafik 14:** İllere Göre Belediye Üst Yönetiminin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimden Beklentileri
- Grafik 15:** Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkiler Konusunda Kurumsal Stratejisi Olan Belediye Oranı
- Grafik 16:** İllere Göre Dış İlişkiler Konusunda Kurumsal Stratejisi Olan Belediye Oranı
- Grafik 17:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Çalışmalarını Belirleme Yolu
- Grafik 18:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Belediye Birlikleriyle Kurduğu İletişim
- Grafik 19:** İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Belediye Birlikleriyle Kurduğu İletişim
- Grafik 20:** Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim
- Grafik 21:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim
- Grafik 22:** İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim
- Grafik 23:** Belediye Ölçeğine Göre Ulusal Dış Politikaların Belediye Dış İlişkilerine Etkisi

- Grafik 24:** İllere Göre Ulusal Dış Politikaların Belediye Dış İlişkilerine Etkisi
- Grafik 25:** Belediye Ölçeğine Göre Yerel Diplomasinin Küresel Barışa Katkısı
- Grafik 26:** İllere Göre Yerel Diplomasinin Küresel Barışa Katkısı
- Grafik 27:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinin Gerekliliği
- Grafik 28:** İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinin Gerekliliği
- Grafik 29:** Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinde Karşılaştığı En Temel Üç Sorun
- Grafik 30:** İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinde Karşılaştığı En Temel Üç Sorun
- Grafik 31:** Belediye Ölçeğine Göre Mevzuat Değişikliğinin Gerekliliği
- Grafik 32:** İllere Göre Mevzuat Değişikliğinin Gerekliliği
- Grafik 33:** Mevzuat Değişikliğinin Gerekli Olduğu Alanlar
- Grafik 34:** Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkiler Biriminin Gerekliliği
- Grafik 35:** İllere Göre Dış İlişkiler Biriminin Gerekliliği
- Grafik 36:** Dış İlişkiler Birimlerinde İstihdam Edilmesine İhtiyaç Duyulan Lisans Mezuniyet Bölümleri
- Grafik 37:** Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri
- Grafik 38:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri
- Grafik 39:** İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri
- Grafik 40:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri
- Grafik 41:** İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri
- Grafik 42:** Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyeliklerinin Zamana Göre Değişimi
- Grafik 43:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdiği Temalar
- Grafik 44:** İllere Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdiği Temalar
- Grafik 45:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılma Sıklığı
- Grafik 46:** İllere Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılma Sıklığı
- Grafik 47:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Katıldıkları Uluslararası Ağ Etkinlikleri
- Grafik 48:** İllere Göre Belediyelerin Katıldıkları Uluslararası Ağ Etkinlikleri
- Grafik 49:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Ağların Belediyelere Katkıları
- Grafik 50:** İllere Göre Uluslararası Ağların Belediyelere Katkıları
- Grafik 51:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Katkıları
- Grafik 52:** İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Katkıları
- Grafik 53:** Belediyelerin Kardeş Şehirleri
- Grafik 54:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehirleri
- Grafik 55:** İl Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehirleri
- Grafik 56:** Sınır İllerde Bulunan Belediyelerin Kardeş Şehirleri
- Grafik 57:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonu

TABLO VE GRAFİKLER

- Grafik 58:** İllere Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonu
- Grafik 59:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri
- Grafik 60:** İllere Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri
- Grafik 61:** Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Yürüttükleri Faaliyetler
- Grafik 62:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Yürütülen Faaliyetler
- Grafik 63:** İllere Göre Kardeş Şehirlerle Yürütülen Faaliyetler
- Grafik 64:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Görüşme Sıklıkları ve İş Birlikleri
- Grafik 65:** İllere Göre Kardeş Şehirlerle Görüşme Sıklıkları ve İş birlikleri
- Grafik 66:** Belediye Ölçeğine Göre Görüşülmeyen Kardeş Şehirler
- Grafik 67:** İllere Göre Görüşülmeyen Kardeş Şehirler
- Grafik 68:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlanılan Hususlar
- Grafik 69:** İllere Göre Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlanılan Hususlar
- Grafik 70:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlanılan Hususlar
- Grafik 71:** İllere Göre Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlanılan Hususlar
- Grafik 72:** Belediye Ölçeğine Göre Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri
- Grafik 73:** İllere Göre Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri
- Grafik 74:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkilerinin Sonlandırılma Sebepleri
- Grafik 75:** İllere Göre Kardeş Şehir İlişkilerinin Sonlandırılma Sebepleri
- Grafik 76:** Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Geliştirilen Özgün Projeler
- Grafik 77:** İllere Göre Kardeş Şehirlerle Geliştirilen Özgün Projeler
- Grafik 78:** Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti
- Grafik 79:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere Dahiliyet
- Grafik 80:** İllere Göre Uluslararası Projelere Dahiliyet
- Grafik 81:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Yararlandıkları Hibe/Fonlar
- Grafik 82:** İllere Göre Belediyelerin Yararlandıkları Hibe/Fonlar
- Grafik 83:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelerin Temaları
- Grafik 84:** İllere Göre Uluslararası Projelerin Temaları
- Grafik 85:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere Başvurulardaki Statü
- Grafik 86:** İllere Göre Uluslararası Projelere Başvurulardaki Statü
- Grafik 87:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelerde İş Birliği Yapılan Kurumlar
- Grafik 88:** İllere Göre Uluslararası Projelerde İş Birliği Yapılan Kurumlar
- Grafik 89:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler
- Grafik 90:** İllere Göre Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler
- Grafik 91:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere İlişkin Yaşanan Sorunlar
- Grafik 92:** İllere Göre Uluslararası Projelere İlişkin Yaşanan Sorunlar
- Grafik 93:** Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri

- Grafik 94:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri
- Grafik 95:** İllere Göre Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri
- Grafik 96:** Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yapılan Alanlar
- Grafik 97:** İllere Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yapılan Alanlar
- Grafik 98:** Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaşılan Sorunlar
- Grafik 99:** İllere Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaşılan Sorunlar
- Grafik 100:** Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Durumu
- Grafik 101:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı
- Grafik 102:** İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı
- Grafik 103:** Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri
- Grafik 104:** Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri
- Grafik 105:** İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri
- Grafik 106:** Belediyelerin Katılım Sağladığı Uluslararası Etkinlikler
- Grafik 107:** Belediye Ölçeğine Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinlikler
- Grafik 108:** Belediyelerin Katılım Sağladığı Uluslararası Etkinliklerin Türleri
- Grafik 109:** Belediye Ölçeğine Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinliklerin Türleri
- Grafik 110:** İllere Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinliklerin Türleri
- Grafik 111:** Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklıkları
- Grafik 112:** Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklığı
- Grafik 113:** Yurt Dışı Görevlendirmeler Esnasında Ziyaret Edilen Kurumlar
- Grafik 114:** Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışı Görevlendirmeler Esnasında Ziyaret Edilen Kurumlar
- Grafik 115:** Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Farkındalık
- Grafik 116:** İllere Göre Küresel Gündemlere Dair Farkındalık
- Grafik 117:** Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Farkındalık ve Çalışma Yürütme Oranları
- Grafik 118:** Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Çalışmalar
- Grafik 119:** İllere Göre Küresel Gündemlere Dair Çalışmalar
- Grafik 120:** Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri
- Grafik 121:** Belediye Ölçeğine Göre SKA'lara Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri
- Grafik 122:** İllere Göre SKA'lara Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ALDA	Avrupa Yerel Demokrasi Birliği
BM	Birleşmiş Milletler
CoM	Avrupa İklim ve Enerji İçin Belediye Başkanları Sözleşmesi
C40	C40 Büyük Kentler İklim Liderlik Grubu
ELDW	Avrupa Yerel Demokrasi Haftası
EUROCITIES	Avrupa Şehirler Birliği
EWWR	Avrupa Atık Azaltım Haftası
GIZ	Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu
GWOPA	Küresel Su Operatörleri İş Birliği Ağı
ICLEI	Sürdürülebilirlik İçin Yerel Yönetimler
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
IOPD	Uluslararası Katılımcı Demokrasi Gözlemevi
IOM	Uluslararası Göç Örgütü
MBB	Marmara Belediyeler Birliği
MARUF	Marmara Uluslararası Kent Forumu
NALAS	Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
SKA	Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları
UCLG	Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı
UNFPA	Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UNDP	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNHCR	Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
TDBB	Türk Dünyası Belediyeler Birliği
TİKA	Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

TAKDİM

Günümüzde kentler, sadece ulusal sınırlar içinde değil, dünya sahnesinde de etkili birer aktör haline geldi. Küresel ölçekte giderek daha önemli hale gelen şehirler kardeş şehir ilişkileri kurmakta, uluslararası kent ağları oluşturmakta ve pek çok uluslararası paydaşla tematik iş birlikleri ve projeler geliştirmektedir. Bu bağlamda, yerel diplomasi, geleneksel diplomasinin tamamlayıcısı olarak, şehirlerin küresel meselelerde daha aktif rol almasını sağlayan önemli bir araç olarak öne çıkıyor.

Marmara Belediyeler Birliği (MBB) kuruluşundan bu yana belediyelerde yerel diplomasi kültürünü yaygınlaştırmak, dış ilişkilere yönelik kapasite gelişimini desteklemek ve belediyeler arası bilgi ve deneyim paylaşımını teşvik etmek adına çok yönlü çalışmalar yürütüyor. Uluslararası ölçekte iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasına, belediyeler arası koordinasyonun sağlanmasına ve iş birliği ağları oluşturulmasına zemin hazırlayan MBB, aynı zamanda belediyeleri uluslararası düzeyde temsil ediyor. Bu bağlamda MBB bünyesinde belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerinin ulusal politikalar ve bağlı olunan uluslararası sözleşmelerle uyumlu olması ve başta Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları olmak üzere küresel gündemle ilişkilendirilmesi, ulusal ve uluslararası normların ve gündemin ise belediyelerin talep ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi amacıyla çalışmalar yürütüyoruz. MBB üye belediyelerinin dış ilişkilerinden sorumlu birim temsilcilerinden oluşan Yerel Diplomasi Platformu kapsamında, uluslararası paydaşlarla iş birliği, dayanışma ve diyalog kültürü geliştirilmesinde, uluslararası barış ve uzlaşma ortamı inşasında ve iklim değişikliği, göç gibi yerel yansımaları bulunan küresel sorunların çözümünde yerel diplomasinin etkin bir araç olarak kullanılmasını teşvik ediyoruz.

Belediyelerin dış ilişkiler konusundaki kurumsal yapılanmalarını, yerel diplomasi faaliyetlerini ve dış ilişkiler alanındaki faaliyetlerinde karşılaştıkları sorunları tespit etmek amacıyla Marmara Bölgesi ölçeğinde 187 belediyeden dış ilişkiler ve projeler konusunda çalışma yürüten temsilcilerin katılımıyla gerçekleştirdiğimiz bu kapsamlı araştırma sonucunda hazırladığımız rapor, belediyelerin dış ilişkiler alanındaki çalışmaları esnasında yaşadıkları sorunları ve çözüm önerilerini politika önerileriyle birlikte ortaya koyarak yerele ayna tutuyor. Küresel sorunlara çözümlerin yerelden geleceği inancıyla hazırladığımız “Marmara’nın Yerel Diplomasi Analizi: Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları” raporu ile yerel yönetimlerin ulusal politikalara ve uluslararası normlara katkıda bulunmasını sağlamanın yanı sıra, bu norm ve politikaların belediyelerin talep ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesini hedefliyoruz.

Bu çalışmanın hazırlanmasında büyük emek harcayan Prof. Dr. Birgül Demirtaş, Burcuhan Şener, Özge Sivrikaya, Merve Ağca ve Ayşe Göç Yalçınkaya’ya, Marmara Belediyeler Birliğinin Değerli Encümen Üyelerine, Meclis Üyelerine ve Genel Sekreterine; ayrıca raporun analiz ve veri görselleştirme süreçlerinde katkıda bulunan MBB Veri ve Teknoloji Merkezi ekibine teşekkür ederim. Raporun sahadaki mevcut durum ve ihtiyaçtan hareketle ve bütüncül bir bakış açısıyla ulusal politikalarla uyumlu bir yerel diplomasi anlayışı geliştirilmesine katkıda bulunmasını ve yerel diplomasi faaliyetlerini güçlendirecek somut adımlara ilham kaynağı olmasını temenni ediyorum.

Mustafa Bozbey

Marmara Belediyeler Birliği Başkanı

YÖNETİCİ ÖZETİ

Günümüz siyasal sistemi içinde şekillenmiş, dünyanın farklı bölgelerindeki kent yönetimleri, 20. yüzyılın ilk yarısından itibaren ulus sınırları dışındaki kurumlarla temas halindedir. Kentler, -uzun süredir merkezi yönetimlerle ilişkilendirilmiş olsa da- küresel ve yereldeki sorunların çözümünden sınırlar arası barışın yerleşmesine, kültürel ve tarihsel bağlar sebebiyle çeşitli kurumlarla dayanışma ve iş birliği geliştirilmesinden uluslararası politikaların şekillenmesine katkı sunmaya kadar birçok sebeple diplomasi faaliyetleri yürütmektedir. Merkezi yönetimlerin dış politika faaliyetlerinin yanı sıra, ülkelerin siyasi, idari ve yasal çerçevesinin izin verdiği ölçüde, kent yönetimlerinin de uluslararası ilişkilerdeki önemi, etkinlikleri ve rolleri giderek artmaktadır.

Şehirlerin dış ilişkilerdeki etkinlikleri, yerel diplomasinin hangi araçlarına daha çok odaklandıkları, hangi kurumlarla iletişimde oldukları, dış ilişkiler konusundaki ihtiyaçları ve dış temas yürütürken yaşadıkları zorluklar ülkeden ülkeye olduğu gibi ülke içinde de değişkenlik göstermektedir. Marmara Belediyeler Birliği (MBB), faaliyet alanı olan Marmara Bölgesi'nde dış ilişkiler konusunda yürütülen çalışmaların doğasını anlayabilmek, belediyeler arasındaki farklılıkları ortaya çıkarmak, dış ilişkiler konusundaki kurumsal, yasal ve finansal sorunları tespit etmek ve bu sorunların üstesinden gelmek için atılabilecek adımları içeren politika önerileri geliştirmek için Aralık 2022 - Ocak 2024 tarihleri arasında üye belediyelerine yönelik "Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması" yürütmüştür. Araştırmanın sonuçları ve bunlara dair öneriler "Marmara'nın Yerel Diplomasi Analizi: Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları" başlıklı raporda özetlenmiştir.

Marmara Bölgesi'ndeki 11 ilde (Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova) farklı ölçeklerden MBB üye belediyelerinin tamamı saha araştırmasına katılmıştır. Belediye temsilcilerinin görüşleri yüz yüze, telefon üzerinden ve e-posta yoluyla yapılan, açık uçlu ve seçmeli sorulardan oluşan anket vasıtasıyla alınmıştır. Araştırmanın sonuçları 8 ana başlık altında değerlendirilmiştir. Bu başlıklar sırasıyla belediyelerin dış ilişkilerle ilgili kurumsal yapılarının incelendiği "Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları", belediye personelinin kendi deneyimleri ışığında dış ilişkilere yönelik değerlendirmelerinin alındığı "Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair Görüşleri", yerel yönetimlerin uluslararası kent ağlarına üyeliklerinin ve bu ağlarla ilişkilerinin niteliğinin irdelendiği "Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri", belediyelerin yurt dışındaki kardeş şehir ilişkilerinin, ilişki kurma sebeplerinin ve ilişkilerinde karşılaştıkları sorunların tespit edildiği "Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri", belediyelerin uluslararası fon ve hibe kaynaklarına erişimi ile uluslararası projelere dahil olma durumlarının ele alındığı "Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti", belediyelerin yurt dışındaki kurumlarla kardeş şehir protokolü dışında gerçekleştirdiği iş birliklerine odaklanıldığı "Belediyelerin Uluslararası İş Birliği Sözleşmeleri", belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım durumlarını ve Türkiye'nin yurt dışındaki temsilciliklerini ziyaretlerini irdeleyen "Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı" ve yerel yönetimlerin farklı küresel gündemlerle (Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Yeni Kentsel Gündem, İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi, Paris Anlaşması, Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı, Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi) ilgili farkındalıklarının ve çalışmalarının ortaya konulduğu "Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve Çalışmaları" şeklindedir.

Araştırma sonuçlarının bütüncül olarak değerlendirilmesinin ardından belediye ölçeğine (büyükşehir belediyesi, il belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesi, ilçe belediyesi ve belde belediyesi) ve il kırılımına göre incelemeler yapılmıştır. Araştırma kapsamında öne çıkan bulgular aşağıda özetlenmektedir.

Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları

- Belediyelerin yalnızca %29'unda özel bir dış ilişkiler birimi bulunmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin tamamı bu birime sahipken belde belediyelerinde bu oran %3 sınırında kalmaktadır. Dış ilişkiler birimine sahip olma konusunda en yüksek orana (%64) sahip il olan İstanbul'u Kocaeli (%38) ve Bursa (%35) illerindeki belediyeler takip etmektedir.
- Belediyelerin %85'i dış ilişkiler birimini proje faaliyetleri yürütme maksadıyla oluşturduğunu belirtmiştir. Belediye başkanının inisiyatifiyle dış ilişkiler birimi kurulması, sebepler arasında en az tercih edilen seçenek olsa da belediyelerin %67'si tarafından seçilerek görece yüksek bir oranda kalmıştır.
- Dış ilişkiler alanında faaliyet yürüten birimlerin personeli genellikle 1-5 kişi ile sınırlıdır (%76). Bu personelin en yüksek oranda Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler (%22), Mühendislik (%21) ve Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi (%20) alanlarından mezun olduğu görülmektedir.
- Belediyelerin %76'si 1-5 arasında yabancı dil bilen personele sahiptir. En çok bilinen yabancı dil İngilizce (%99), ardından Almanca (%18), Arapça (%10) ve Fransızca (%9) gelmektedir.
- Belediye başkanı veya başkan yardımcısıyla dış ilişkiler konusunda istişarede bulunma oranı %83'tür. Belediye temsilcilerinin %33'ü üst yönetimle ayda birden fazla istişare ettiklerini belirtmiştir.
- Dış ilişkiler çalışmalarının belirlenmesinde en önemli etkenin belediye başkanının yönlendirmesi (%81) olduğu gözlemlenmiştir.
- Belediyelerin üst yönetimlerinin dış ilişkiler birimlerinden en büyük beklentisi %79 oranıyla proje geliştirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Belediyelerin %53'ü dış ilişkiler faaliyetlerinde belediye birlikleri ile iletişim kurduklarını ifade etmiştir. Dışişleri Bakanlığı ile iletişim kurma oranı ise %47'dir.

Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair Görüşleri

- Belediye personelinin %58'i, ulusal dış politikaların belediyelerin dış ilişkilerini etkilediğini belirtirken %42'si bu konuda bir etkilenme olmadığını düşünmektedir.
- Katılımcıların büyük çoğunluğu yerel diplomasinin küresel barışa katkısı olduğunu düşünmektedir. Belediye temsilcilerinin %24'ü bu katkıyı çok fazla, %37'si de kısmen fazla olarak değerlendirmiştir.
- Belediye temsilcilerinin %93'ü, belediyelerin dış ilişkiler konusunda daha aktif rol üstlenmeleri gerektiğini ifade etmiştir. Bu durum, belediyelerin uluslararası alanda daha fazla görünürlük sağlamak istediklerine işaret etmektedir.
- %88 oranında belediye temsilcisi, dış ilişkiler için özel bir birim oluşturulmasının gerekli olduğunu dü-

şünmektedir. Bu sonuç, kurumsallaşma bağlamında dış ilişkiler alanında uzmanlaşmış bir yapılanmaya yüksek oranda ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

- Ankete katılanların %69'u belediye bünyesinde dış ilişkiler faaliyeti yürütürken en büyük zorluğun bütçe yetersizliği olduğunu belirtirken %43'ü dış ilişkiler konusunda yetkin veya ilgili bölümlerden mezun personel eksikliği olduğunu ifade etmiştir.
- Belediye temsilcilerinin %85'i, dış ilişkiler faaliyetlerini daha etkili yürütebilmek için Belediye Kanunu'nda veya diğer mevzuatta değişiklik yapılması gerektiğini düşünmektedir. Özellikle uluslararası ilişkilerle ilgili alanlardan mezun olanlar için kadro düzenlemeleri ve norm kadro standartlarının iyileştirilmesi öne çıkan ihtiyaçlar arasında yer almaktadır.
- Belediyelerin %83'ü dış ilişkiler birimlerinde Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler bölümü mezunlarının istihdam edilmesi gerektiğini belirtmiştir. İhtiyaç duyulan personel noktasında ikinci sırada %63 ile Mütercim-Tercümanlık bölümü mezunları gelmektedir.

Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri

- Belediyelerin yalnızca %36'sı en az bir uluslararası kent ağına üyedir. İl belediyelerinin tamamı en az bir ağa üye iken belde belediyeleri arasında herhangi bir uluslararası kent ağına üye belediye yoktur. Uluslararası ağlara üye olmayan belediyelerin yarısından fazlası (%53) ağlar hakkında bilgi sahibi olmadıkları için herhangi bir ağa üye olmadıklarını belirtmiştir.
- Araştırmaya katılan belediyeler arasında en çok üyeye sahip olan uluslararası kent ağı "Türk Dünyası Belediyeler Birliği (TDBB)" olmuştur.
- Uluslararası kent ağlarına üyeliği bulunan belediyelerin %52'si bu ağlarla "iklim değişikliği ve çevre" konusunda iş birliği yapmaktadır. Bu tema hem genel toplamda hem de belediye ölçeklerinin çoğunda diğer temalar arasında en öne çıkan alan olmuştur.
- Uluslararası ağa üye olan belediyelerin %58'i üye oldukları ağların yılda en az bir etkinliğine katılım göstermektedir. Ağların etkinliklerine katılma sıklığı büyükşehir belediyelerinde yüksektir. Kırklareli ve Çanakkale illerinde uluslararası ağa üye olan belediyelerin tamamı üyesi oldukları ağların yılda en az bir etkinliğine katılım göstermektedir.
- Uluslararası ağa üye olan belediyelerin %73'ü üyesi oldukları ağların genel kurullarına katılmaktadır. Ağların genel kurul toplantıları belediyeler arasında en çok katılım gösterilen ağ etkinlikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Uluslararası kent ağlarının üyelerine sağladığı katkılar noktasında, üyelerinin farklı kentler ve kurumlarla iş birliği geliştirmesine aracılık etme, bilgi ve deneyim paylaşımı için platform sağlama ve iyi uygulamaları paylaşma rolleri, ağların Marmara Bölgesi'ndeki üyelerine katkıları arasında en öne çıkanlar olmuştur. %12 oranında temsilci ise ağların belediyelerine hiç katkısı olmadığını vurgulamıştır.
- Öte yandan %85 oranında belediye, üyesi oldukları ağlara başta bilgi ve tecrübe paylaşımı olmak üzere farklı yollarla da olsa katkı sunduklarını belirtmiştir. Bu durum kent ağları ve üyeleri arasında tek taraflı

ve yardıma dayanan bir ilişkiden ziyade iki tarafın da birbirinden beslendiği, karşılıklı bir ilişkinin olduğunu göstermektedir.

Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri

- Araştırmaya katılan belediyelerin %65'inin yurt dışından en az bir tane kardeş şehri vardır. Marmara Bölgesi'ndeki 6 büyükşehir belediyesinden 5'inin, 5 il belediyesinden ise 3'ünün yurt dışından en az bir kardeş şehri bulunmaktadır. Ayrıca tüm belediye türlerinde yurt dışından kardeş şehre sahip olma oranı %50'nin üzerindedir. İl bazında yurt dışından kardeş şehre sahip olan belediye oranının en yüksek olduğu il %82 ile İstanbul olmuştur.
- Kardeş şehir ilişkisi kurulması için ilk adımın nasıl atıldığı konusunda, belediyelerin çoğunluğu (%81) kardeş şehir ilişkilerini belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi ile kurduğunu belirtmiştir. Üst yönetimin inisiyatifi, tüm belediye ölçeklerinde en önde gelen kardeş şehir ilişki kurma motivasyon kaynağı olmuştur. İl bazında bakıldığında ise Bursa ve Edirne dışında araştırma kapsamına giren tüm illerde başkanlık düzeyindeki inisiyatif en sık dile getirilen kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyon kaynağıdır.
- Kardeş şehir ilişkisi kurulma sebepleri tematik olarak incelendiğinde, kültürel yakınlık %73 oranıyla belediyelerin en önde gelen kardeş şehir kurma sebebi olmuştur. Dini yakınlık ise %12 oranıyla en az tercih edilen sebeptir. Kültürel yakınlık hem il belediyeleri dışındaki tüm belediye ölçeklerinde hem de İstanbul, Edirne ve Sakarya dışındaki tüm illerde en çok işaret edilen sebep olmuştur.
- Belediyelerin kardeş şehirleriyle yürüttüğü faaliyetler arasında %91 oranıyla kardeş şehri ağırlama ilk sırada, %90 oranıyla kardeş şehri ziyaret etme ise ikinci sırada gelmektedir. Karşılıklı ziyaretler tüm belediye türlerinde ve tüm illerde en sık ifade edilen faaliyetlerden olmuştur.
- Belediyelerin %70'i farklı kardeş şehirleriyle görüşme sıklığı ve iş birliği yürütme bakımından farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Farklı kardeş şehirlerle ilişkiler noktasındaki farklılaşma hali, tüm belediye ölçeklerinde en az %67 oranında seyretmektedir. Belediyelerin %60'ının en az bir tane hiç görüşmediği kardeş şehri vardır.
- Hem kardeş şehir ilişkisi kurma hem de mevcut ilişkiyi yürütme sürecinde belediyelerin en sık dile getirdiği sorun bütçe yetersizliği olmuş; nitelikli personel yetersizliği ve dil bariyeri bu sorunu takip etmiştir. Kültürel farklılıklar ise her iki süreç için de en az dile getirilen sorun olmuştur. İki süreçte de bütçe yetersizliği illerin çoğunda en çok ifade edilen sorundur.
- Kardeş şehirleri olan belediyelerin %22'si en az bir tane kardeş şehirleri ile ilişkilerini sonlandırdıklarını belirtmiştir. Bu belediyelerin çoğunluğu (%62) ulusal dış politikadan kaynaklı sorunları, %38'i ise ilişkilerin pasif hale gelmesini ilişkilerini sonlandırma sebebi olarak işaret etmiştir.
- Kardeş şehri olan belediyelerin yalnızca %33'ünün kardeş şehirleriyle özgün bir projesi vardır. Kardeş şehirleriyle özgün proje yürüttüğünü ifade eden belediye sayısı iller bazında oldukça sınırlı kalmıştır.

Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti

- MBB üye belediyelerinin %45'i ortakları arasında yabancı kurumların da olduğu veya uluslararası bir kuruluş tarafından fonlanan, bitmiş ya da devam eden en az bir projeleri olduğunu belirtmiştir. Büyükşehir belediyelerinin tamamı uluslararası bir projeye dahil iken diğer belediye ölçeklerinde oran düşmektedir. Bilecik dışında tüm illerde en az bir belediye bir uluslararası proje yürüttüğünü belirtmiştir.
- Uluslararası proje yürüttüğünü ifade eden belediyelerin çoğunun (%53) projeleri "Erasmus", "Ufuk Avrupa (Horizon)", "Karadeniz İşbirliği" ve "Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı" dışında kalan diğer Avrupa Birliği Hibe Programları kapsamında finansal olarak desteklenmiştir. Erasmus programı %49 oran ile diğer öne çıkan fon kaynağı olmuştur. Söz konusu fon kaynakları, belediye ölçeğine ve il kırımlarına göre değerlendirmelerde de öne çıkmaktadır.
- İklim değişikliği ve çevre teması uluslararası proje yürüten belediyelerin çoğunluğunun (%61) en az bir projesinin temasını oluşturmaktadır. Bu tema tüm belediye türlerinde en çok dile getirilen tema olmuştur. Ayrıca 10 ilde en az bir belediye bu tema ile ilgili çalışma yürütmektedir.
- Belediyelerin çoğunluğu uluslararası projelerde "ortak" (%78) ve "ana başvuran" (%65) olarak yer almaktadır.
- Yurt dışından kardeş şehir dışındaki belediyeler, uluslararası proje yürüten MBB üye belediyelerinin çoğunluğunun (%65) proje ortaklığı yaptığı kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ile üniversite ve araştırma merkezleri de %55 ile öne çıkan diğer ortak kurumlardır. Büyükşehir belediyelerinin ortaklık kurduğu kurumların türleri diğer belediye türlerindeki belediyelere göre daha çeşitlidir. Uluslararası projeler kapsamında Türkiye'deki bakanlıklar, yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları ve Türkiye'deki üniversiteler/araştırma merkezleri ile kurulan ortaklıklar 9 ilde en az bir belediye tarafından tercih edilerek coğrafi olarak en geniş alana yayılan ortaklıklar olmuştur.
- Belediyelerin önemli bir kısmında (%45) uluslararası projelerden sorumlu tek bir birim yoktur. Uluslararası projeler çoğunlukla birden fazla birimin koordinasyonunda yürütülmektedir.
- Proje başvurularının olumsuz sonuçlanması, uluslararası projeler konusunda en öne çıkan sorun olmuştur.

Belediyelerin Uluslararası İş Birliği Sözleşmeleri

- MBB üye belediyelerinin yalnızca %24'ü iş birliği protokolleri/sözleşmeler yoluyla iş birliği yaptığını belirtmiştir. Böylece protokoller aracılığıyla kurulan iş birlikleri, diğer iş birliği formlarına (kardeş şehir protokolleri, uluslararası projelerde ortaklıklar, uluslararası kent ağlarına üyelik) göre daha az tercih edilen bir iş birliği modeli olmuştur. Büyükşehir belediyelerinde bu tip iş birliği modeli yaygın olarak kullanılırken diğer belediye türlerinde protokoller/sözleşmeler yoluyla kurulan iş birlikleri ciddi bir şekilde düşmektedir. Çanakkale dışındaki tüm illerde bu iş birliği modeli gözlemlenmiştir.
- Belediyelerin sözleşmeler yoluyla diğer kurumlarla iş birliği yaptığı temalar arasında "kültür" teması en

öne çıkan tema olmuştur. Bu temayı takip eden tema ise kent ağlarıyla yapılan iş birliğinde ve uluslararası projeler kapsamında yapılan iş birliğinde öne çıkan “iklim değişikliği ve çevre” teması olmuştur. Farklı belediye türlerinde de “iklim değişikliği ve çevre” en çok tercih edilen şık olmuştur. Ayrıca “kültür” ve “iklim değişikliği ve çevre” temaları en çok ilde görülen iş birliği temasıdır.

- Sözleşme ve protokollerin kağıt üzerinde kalması ve dil bilen personel eksikliği sözleşmeleri/protokolleri yoluyla kurulan iş birliklerini yürütme sürecinde en yaygın olarak gözlemlenen sorun olmuştur. Nüfus açısından daha büyük belediyelerde sözleşmelerin kağıt üzerinde kalması en önemli problem olarak gösterilirken, görece daha küçük nüfuslu ilçe ve belde belediyelerinde insan kaynağı/personel eksikliği daha öne çıkan problemler arasında yer almıştır.

Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı

- MBB üye belediyelerinin %56'sı uluslararası etkinliklere katılım sağladıklarını belirtmiştir. Uluslararası etkinliklere katılım, büyükşehirlerde daha yüksek orandadır.
- Uluslararası etkinliklere katılımı kısıtlayan nedenler incelendiğinde “katılım için yeterli finansal kaynağın olmaması” (%67), “belediyelerin uluslararası etkinliklerden haberinin olmaması” (%34), “katılım sağlayacak personelin bulunmaması” (%30) ve “dil bariyeri” (%27) ön plana çıkan başlıca hususlardır.
- Belediyelerin katılım sağladıkları uluslararası etkinlikler arasında “kardeş şehirlerinin düzenlediği etkinlikler” (%66), “uluslararası projelerin etkinlikleri” (%56), “üye olunan uluslararası ağların düzenledikleri etkinlikler” (%47) ve “uluslararası kuruluşların etkinlikleri” (%44) ön plana çıkmaktadır.
- Katılım sağlanan etkinliklerin türlerine bakıldığında “teknik gezi/çalışma ziyareti” (%69) ilk sırada yer alırken takiben “konferans/sempozyum/seminer” vb. etkinlikler (%57) ile “fuar/stant/expo/sergi” katılımı (%55) gelmektedir. Uluslararası etkinliklere katılan belediyelerin %41'i eğitimlere, %38'i ise çalıştaylara katılım sağladıklarını ifade ederken üye olunan uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılım oranı %36'dır.
- Belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım sıklıkları değişmekle birlikte yaklaşık %73'ü yılda en az bir kez uluslararası etkinliklere katılım sağladıklarını ifade etmiştir.
- Uluslararası etkinliklere katıldığını belirten 105 belediyenin 63'ü (%60) yurt dışı ziyaretlerinde ülkemizin yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ettiklerini belirtmiştir. İlgili belediyelerin %83'ü büyükelçilik ve konsolosluk gibi temsilcilikleri ziyaret ettiklerini, %38'i Yunus Emre Enstitüsü'nü, %30'u ise TİKA'yı ziyaret ettiklerini ifade etmiştir.

Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve Çalışmaları

- MBB üye belediyeleri arasında 6 küresel gündemden en çok bilinen gündem Paris Anlaşması olmuştur. %63 oranında belediye temsilcisi anlaşmadan haberdar olduğunu belirtmiştir. Belediyeler arasında bilinirlik oranı en düşük olan gündem ise %19 oranıyla Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi olmuştur. Büyükşehir belediyelerinde Yeni Kentsel Gündem dışındaki tüm gündemlere yönelik farkındalık oranı %67'nin üzerindedir. Diğer belediye türlerinde farkındalık oranları gündemden gündeme

büyük değişiklikler göstermektedir. Paris Anlaşması araştırmaya dahil olan tüm illerde bilinirliği en yüksek olan gündemlerden biri olmuştur.

- Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi araştırmaya katılan belediyeler arasında %29 oranıyla en çok çalışma yürütülen gündem olmuştur. Belediyeler arasında en çok bilinen gündem olan Paris Anlaşması üzerine çalışma yürüten belediyelerin oranı %14 seviyesinde kalmıştır. Gündemlere yönelik çalışma yürütme oranları gündemin kendisine ve belediye türüne göre önemli farklılıklar göstermektedir. Balıkesir, İstanbul ve Tekirdağ'da araştırmaya konu edilen 6 gündemin hepsine dair en az bir belediye çalışma yürütmektedir.
- Küresel gündemler konusunda yerel halka yönelik farkındalık çalışması yapılması, %41 oranıyla belediyelerin küresel gündemlere dair çalışmalarında en öne çıkan çalışma türü olmuştur. Gündemler konusunda en az odaklanılan çalışma ise %11 oranıyla rapor hazırlama olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları konusunda belediyeler arasında en sık ifade edilen çalışma %21 oranıyla uluslararası projelerde bu çerçeveyi ön plana çıkarma olmuştur. 2030 Gündemi ile ilgili rapor yazımı ve yerel halka yönelik farkındalık çalışması yürütme, bu çerçeve kapsamında en az oranda (%10) yürütülen çalışma türleri olmuştur.

MARMARA BELEDİYELELER BİRLİĞİ YEREL DİPLOMASİ ALIşMALARINI

Kentler günümüzde iklim değişikliği, g, çatışmalar gibi sınırları aşan küresel meselelerin önemli bir kısmının çıkış noktası ve bu sorunların yol açtığı tahribattan doğrudan etkilenen mekanlardır. Bu sorunlara çözüm bulma çabalarının yanı sıra kentler, bölgelerine has sorunlarla da mücadele etmekte, bölge sakinlerinin yaşamını en iyi şekilde sürdürmeleri için projeler geliştirmekte, biyoçeşitliliğin korunması ve doğanın devamlılığı için çaba harcamaktadır. Kent yönetimleri, hem kreseli hem de yereli etkileyen çalışmalarını yürütürken “yerel diplomasi”yi araç olarak kullanmaktadır.

Marmara Belediyeler Birliği (MBB), sürdürülebilir topluluklar oluşturma konusunda sahip olduğu potansiyel gücünden yola çıkarak Dış İlişkiler Müdürlüğünün öncülüğünde, yerel diplomasinin küresel ve yerel sorunların çözümüne katkı sunmaya, küresel barışı ve birlikte yaşama kültürünü pekiştirmeye yönelik faaliyetler yürütmektedir. Bu çerçevede, hem Marmara Bölgesi’ndeki belediyelerin yerel diplomasi çalışmalarını desteklemekte hem de kurumsal olarak kendi yerel diplomasi faaliyetlerini güçlendirmeye yönelik adımlar atmaktadır.

Dış İlişkiler Müdürlüğü, MBB ye belediyelerinin dış ilişkiler üzerine çalışan personelinden oluşan “Yerel Diplomasi Platformu” aracılığıyla ye belediyeleriyle yerel diplomasi konusunda iletişim halindedir. Yerel Diplomasi Platformu, ye belediyelerin uluslararası paydaşlarla iş birliği, dayanışma ve diyalog kültürü geliştirmesinde; uluslararası barış ve uzlaşı ortamını inşasında ve iklim değişikliği, zorla yerinden edilme gibi yerel yansımaları bulunan küresel sorunların çözümünde yerel diplomasinin etkin bir araç olarak kullanılmasını teşvik etmektedir. MBB, uluslararası projeler, finansman kaynakları, etkinlikler, toplantılar, eğitimler ve ödüller, küresel ölçekte veya dünyanın çeşitli bölgelerinde kutlanan önemli gün ve haftalar, küresel gündemler, uluslararası kent ağları ve diğer uluslararası kuruluşlar, yurt dışındaki ilgili kurumlar, yerel yönetimler ve dış temsilciliklerimiz gibi yerel diplomasi kapsamında değerlendirilebilecek paydaşlar ve programlar konusunda belediyelerin haberdar edilmesi, ihtiyaç duydukları irtibatın sağlanması ve iş birliğine zemin hazırlanması, uluslararası iyi uygulama ve tecrübe paylaşımının desteklenmesi, yerel diplomasi aktörleri olarak yerel yönetimlerin menfaatlerinin savunulması gibi alanlarda belediyelere destek vermektedir.

MBB’nin yerel diplomasi konusunda yrttğu faaliyetler 7 ana başlıkta toplanabilir:

- Farkındalık Yaratma
- Yayıncılık
- Kapasite Geliştirme
- Uluslararası Temasları Güçlendirme
- İzleme ve İyi Uygulamaları Yaygınlaştırma
- Uluslararası Temsiliyet ve Savunuculuk
- Uluslararası Koordinasyon ve Destek Mekanizmaları Oluşturma

Farkındalık Yaratma: MBB, daha yaşanabilir kentlerin oluşumunda yerel diplomasinin araçsal rolünü ve yerel yönetimlerin diplomasinin önemli aktörleri olduğunu vurgulamaya, yerel yönetimler ve ilgili kuruluşlar nezdinde yerel diplomasi konusunda bilinç oluşturmaya, kardeş şehir, şehir eşleştirme, kent ağlarına üyelik, iş birliği sözleşmeleri gibi farklı yerel diplomasi araçlarını yerel yönetimlere tanıtmaya, yerel yönetimlerin dış ilişkileri yürütürken karşılaştıkları zorlukları anlamaya ve bu zorluklara dair çözüm yollarını göstermeye yönelik çalışmalar yapmaktadır. Kentlerle ilişkili olan Kent Ekimi (Urban October), Dünya Habitat Günü (World Habitat Day), Dünya Büyükşehirlere Günü (World Metropolitan Day), Dünya Şehirler Günü (World Cities Day), Avrupa Hareketlilik Haftası (European Mobility Week) gibi etkinlik dönemlerini üyelerine duyurmakta ve bu dönemlerin belediyelerce benimsenmesi için çeşitli etkinlikler düzenlemektedir. Ayrıca Dünya Kent Forumu (World Urban Forum), Guangzhou Uluslararası Kentsel Yenilik Ödülleri gibi önemli uluslararası etkinliklere, ödüllere, programlara dair bilgileri üyeleriyle paylaşarak üyelerinin katılımını teşvik etmekte, pek çok programda aktif rol almaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası alandaki faaliyetlerini desteklemek ve kurumsal kapasitelerini artırmak için farklı uluslararası organizasyonların ve yabancı temsilciliklerin hibe programları ve uluslararası ödülleri konusunda bilgilendirme toplantıları düzenlemekte ve bu bilgilere herkesin ulaşabilmesi için çevrim içi platformlar üzerinden yayınlamaktadır.

MBB, belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerinin ulusal politikalar ve bağlı olunan uluslararası sözleşmelerle uyumlu olmasına yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu faaliyetlerin başta Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları olmak üzere küresel gündemlerle ilişkilendirilmesi hedeflenmektedir. Aynı zamanda, ulusal ve uluslararası normların ve küresel gündemin belediyelerin talep ve ihtiyaçlarına göre şekillenmesi için çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin MBB, göç ve mülteciler konusunda Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen küresel mutabakatların hazırlık sürecine aktif katılım sağlamış ve bu mutabakatlarda yerel yönetimlerin rolünün etkili bir şekilde yer alması için savunuculuk faaliyetleri yürütmüştür.

Yayıncılık: MBB, süreli ve süresiz yayınları aracılığıyla yerel diplomasi alanında bilgi ve veri üretimine katkı sunmakta, yerel düzeydeki iyi uygulamaları yaygınlaştırmakta, yerel yönetimlerin yerel diplomasi alanındaki çabalarını belgelemekte ve bu alandaki farkındalık çalışmalarına destek vermektedir. MBB tarafından yılda üç kez çıkarılan Şehir&Toplum dergisinin “Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları”, “Yerel Diplomasi” ve “Küresel Gündem Yerel Eylem” sayıları ile Kent dergisinde yayınlanan, başta belediyelerin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'na (SKA) katkılarını ve bu amaçlara yönelik başarılı uygulamaları ele alan “SKA Yazı Dizisi” olmak üzere yerel diplomasini ilgilendiren yazılar bu yayınlardan bazılarıdır.

MBB, hem uluslararası literatüre katkı sağlamak hem de Türkiye'deki yerel yönetim tecrübesinin uluslararası ölçekte bilinirliğini artırmak amacıyla yerel diplomasi üzerine yaptığı yayınların bazılarını İngilizce olarak yayınlamaktadır. Bu kapsamda yayınlanan Local Diplomacy: Policies, practices and tools kitabı ve her yıl İngilizce olarak yayınlanan ve hem Türkiye'den hem de yurt dışından belediye başkanlarının röportajları ile belediyelerin iyi uygulamalarını içeren Urban dergisi bu yayınlardan bazılarıdır. Ayrıca göç yönetişiminde

belediyelerin rolü, SKA'ların yerelleşmesi gibi küresel meselelere temas eden alanlarda hazırlanan raporlar da İngilizce olarak yayınlanmaktadır. Bu yayınlar, Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası ve yerel ölçekte nasıl faaliyet gösterdiğini aktarmakta, Türkiye'nin bu alandaki deneyimlerini yurt dışına tanıtmakta, yurt dışındaki iyi uygulama örneklerini yaygınlaştırmakta, yerel diplomasiye yönelik güncel bilgileri paylaşmakta ve yerel yönetimlerin yerel diplomasi ve uluslararası konjonktür konusunda bilgi düzeyini artırmaktadır. MBB'nin yayınları, yerel yönetimlerin diplomasi alanındaki çabalarını belgelemekte ve bu alandaki farkındalık çalışmalarına katkı sunmaktadır.

Kapasite Geliştirme: MBB, farklı mekanizmaları aracılığıyla üye belediyelerinin dış ilişkiler konusundaki kapasitesini güçlendirmektedir. MBB Yerel Yönetim Akademisi faaliyetleri kapsamında yerel diplomasi ve protokol kuralları, temel dış politika ilkeleri, kamu diplomasisi, uluslararası ödüller, uluslararası hibe ve fon çağrıları, uluslararası toplantılara katılım, kardeş şehir ilişkileri, uluslararası kent ağları ve diğer uluslararası kuruluşlarla ilişkiler, proje yazımı ve yönetimi gibi alanlarda yerel yönetimlerin çalışmalarını destekleyici ve kapasitelerini güçlendirici eğitim programları ve bilgilendirme etkinlikleri düzenlemektedir. MBB'nin bir diğer kapasite geliştirme aracı ise belediyeler arası personel değişim ve deneyim paylaşım programı olan "Mentor" programıdır. Program kapsamında yerel diplomasiyi ilgilendiren alanlarda MBB üye belediyeleri ile Türkiye'den veya yurt dışından belediyeler arasında ikili ya da çoklu görüşmeler gerçekleştirilmektedir.

MBB küresel gündemlerin yerele aktarılmasında da köprü görevi üstlenmektedir. Özellikle SKA gibi küresel hedeflerin yerel düzeyde uygulanabilir hale getirilmesi için belediyelere rehberlik edilmekte ve bu süreçte eğitimler ve mentor görüşmeleri aracılığıyla belediyelerin kapasite gelişimi desteklenmektedir. Bu çalışmalar, yerel yönetimlerin küresel gündemleri takip etmelerine ve yerelde uygulamalarına katkıda bulunmaktadır.

Uluslararası Temasları Güçlendirme: MBB, üye belediyelerin uluslararası temaslarını güçlendirmek için çalışmalar yapmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası iş birliklerini artırmak amacıyla belediyeler arası kardeş şehir görüşmeleri düzenlemekte, belediyeleri yurt dışındaki kurumlarla, uluslararası kuruluşlarla ve kent ağlarıyla bir araya getirmektedir. Örneğin bu kapsamda, "Bosna-Türkiye Kardeş Şehir Görüşmeleri" başlığında üye belediyelerin belediye başkanları ile Bosna Hersek'teki kardeş şehirlerinin belediye başkanlarını bir araya getiren çevrim içi görüşmeler düzenlenmiştir. Bu görüşmeler çoğunlukla durağan hale gelmiş mevcut ilişkilerin yeniden canlanmasına ve derinleşmesine katkı sunmuştur. Ayrıca bilgi ve deneyim aktarımı için Mentor programı kapsamında MBB üye belediyeleri ile yurt dışındaki belediyeler bir araya gelmektedir. Mentor görüşmeleri belediyelerin geleceğe dönük iş birliği geliştirmelerine zemin hazırlamaktadır.

Son olarak MBB, düzenlediği etkinlikler kapsamında üye belediyeleri ile uluslararası kuruluşları bir araya getirmektedir. Örneğin iki yılda bir düzenlenen Marmara Uluslararası Kent Forumu (Marmara Urban Forum - MARUF) kapsamında 2023 yılında belediyeleri uluslararası kent ağları ve uluslararası fon sağlayıcıları ile

bir araya getiren iki farklı ağ kurma etkinliği düzenlenmiştir. Bu etkinlikler yalnızca uluslararası kurumlarla teması artırmakla kalmamış, belediyelerin uluslararası projelere katılmalarına ve finansman kaynaklarına erişimlerine de zemin hazırlamıştır. Bu buluşmalar, küresel politikaların ve hedeflerin yerel yönetimlerde somut projeler ve stratejilerle hayata geçirilmesine katkı sunmuştur. 120'nin üzerinde partnerinin yaklaşık üçte biri uluslararası paydaşlardan oluşan MARUF23, yerel yönetimlerin ve diğer ilgili paydaşların uluslararası bağlantılarını ve iş birliklerini kuvvetlendirmek üzere pek çok etkinliğe ev sahipliği yapmıştır.

İzleme ve İyi Uygulamaları Yaygınlaştırma: MBB, belediyelerin yerel diplomasi konusundaki mevcut çalışmalarını ortaya çıkarmayı, karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi ve politika önerileri geliştirmeyi ve yerel diplomasi araçlarını tespit etmeyi amaçlayan araştırmalar yapmaktadır. MBB'nin yürüttüğü “Yerel Yönetimler Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları Çalışmaları Araştırması” ve “Kent Ağları Veri Seti Araştırması” bu izleme çalışmalarından öne çıkanlardır. Bu araştırmaların bazıları raporlaştırılmakta ve bilginin ulusal ve uluslararası ölçekte yaygınlaşması için Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmaktadır. Bu raporlar, yerel diplomasi alanındaki çalışmalara da girdi sağlamakta ve yön vermektedir. MBB, hazırladığı raporlar dışında, ulusal ve uluslararası kurumların raporlarında üye belediyelerinin faaliyetlerinin yer almasına yönelik pek çok girdiyi de ilgili kurumlara iletmektedir.

Ayrıca MBB, yayınlarında ve başta MARUF kapsamında düzenlenen oturumlar olmak üzere çeşitli etkinliklerinde yerel diplomasinin farklı araçları konusunda yerel örnek uygulamaları yaygınlaştırmaktadır. İyi uygulamalar, MBB'nin yerel diplomasi konusunda çıkardığı çevrim içi bültenler ve data.marmara.gov.tr üzerinden yayınladığı “Yerel Yönetimler ve Şehircilik Alanında Uluslararası İyi Uygulama Platformları Veri Seti”, “Uluslararası Covid-19 Yönetim Kaynakları ve İyi Uygulama Örnekleri Veri Seti” gibi iyi uygulama veri setleri aracılığıyla da yaygınlaştırılmaktadır.

Uluslararası Temsiliyet ve Savunuculuk: MBB yerel yönetimlerin uluslararası alanda daha etkin rol oynaması amacıyla çeşitli uluslararası kent ağlarına üyedir. Bu ağlar arasında Avrupa Yerel Demokrasi Birliği (ALDA), Avrupa Enerji Kentleri Ağı (Energy Cities), Küresel Su Operatörleri İş Birliği Ağı (GWOPA), Sürdürülebilirlik için Yerel Yönetimler (ICLEI), Uluslararası Katılımcı Demokrasi Gözlemevi (IOPD), Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetim Birlikleri Ağı (NALAS) ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Teşkilatı (UCLG-MEWA) gibi önemli kuruluşlar bulunmaktadır. Bu üyelikler, MBB'nin yerel yönetimleri ilgilendiren konularda tematik iş birlikleri yapmasına, uluslararası projelere katılım sağlamasına ve belediyeleri süreçlere dahil etmesine ve belediyelerin bu ağlar aracılığıyla uluslararası görünürlüğünü artırmasına katkı sunmaktadır. Aynı zamanda bu ağlar, MBB'nin yerel yönetimler arasında bilgi ve deneyim paylaşımını destekleyen önemli platformlar oluşturmasına olanak tanımaktadır. MBB, üyesi olduğu uluslararası ağlar yoluyla yerel yönetimleri temsil etmekte, belediyelerin küresel tartışmalarda daha fazla yer alması için savunuculuk faaliyetleri yürütmekte, küresel ölçekte görünürlüklerini artırmaktadır. Örneğin MBB'nin üyesi olduğu NALAS ile iş birliği çerçevesinde yapılan çalışmalar ve MBB'nin NALAS Başkanlığı sırasında yürüttüğü temaslar, bu

alandaki uluslararası iş birliklerine katkıda bulunmuştur. Birleşmiş Milletler'in g ve mülteciler konusundaki küresel mutabakatlarının hazırlık sürecinde yerel yönetimlerin menfaatlerini savunmak üzere MBB'nin üstlendiği aktif rol ve uluslararası ölçekte bilinirliği olan ülke raporlarında yerel yönetimlerin faaliyetlerine yer verilmesi için MBB'nin sağladığı katkılar, savunuculuk çalışmalarına verilebilecek diğer örnekler arasındadır.

Uluslararası Koordinasyon ve Destek Mekanizmaları Oluşturma: MBB, uluslararası iş birliklerini koordine etmek ve yerel yönetimlere destek sağlamak amacıyla çeşitli mekanizmalar geliştirmiştir. Bu alışmalar kapsamında ulusal ve uluslararası düzeyde koordinasyon sağlanmakta, belediyelere rehberlik edilmektedir. Örneğin MBB, Avrupa Atık Azaltım Haftası (European Week for Waste Reduction - EWWR) ve Avrupa Yerel Demokrasi Haftası'nın (European Local Democracy Week - ELDW) Ulusal Koordinatrdr. Bu kapsamda söz konusu haftalarda etkinlikler düzenlemekte ve belediyeleri etkinlik düzenlemeleri için yönlendirmektedir. Ayrıca MBB, "İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi"nin (Covenant of Mayors - CoM) ulusal ölçekteki tek destekçisidir. yelerini bu sözleşmeyi imzalamaya, Sürdürülebilir İklım ve Enerji Eylem Planları hazırlamaya ve uygulamaya teşvik etmektedir.

**DEĞİŞEN ULUSLARARASI
SİYASETTE YEREL
DİPLOMASİNİN ROLÜ**

DEĞİŞEN ULUSLARARASI SİYASETTE YEREL DİPLOMASİNİN ROLÜ*

Birgül Demirtaş

Uluslararası İlişkiler bilimi, son 35 yıldır büyük bir değişimden geçmektedir. Soğuk Savaş'ın devletlerin aktörlüğüne dayanan ve askeri gücü temel alan yapısı, bir dönüşüm yaşamıştır. Her ne kadar küresel siyasette devletler hala önemli aktörler olarak varlıklarını devam ettirse de uluslararası kuruluşlar, çokuluslu şirketler, sivil toplum kuruluşları, medya ve toplumsal hareketler etkinliklerini farklı bölgelerde farklı boyutlarda giderek daha fazla hissettirmektedir. Nitekim, Uluslararası İlişkiler alanında yapılan akademik araştırmalar da devlet dışı aktörlerin rollerine daha çok eğilmeye başlamıştır. Aynı zamanda, askeri gücün yanı sıra ekonomik güç ve kültürel güç gibi farklı unsurlar da yoğun olarak incelenmeye başlamıştır. Uluslararası İlişkiler alanıyla ilgili 1990'lardan bu yana yazılan tüm kitaplar, yukarıda belirtilen yeni aktörlere ve yeni boyutlara mutlaka vurgu yapmaktadır.

Doğudan batıya, kuzeyden güneye tüm bölgelerde yerel yönetimler giderek artan ölçüde uluslararası ilişkiler faaliyeti gerçekleştirmelerine ve küresel çapta roller oynamaya çalışmalarına rağmen kentler, ana akım Uluslararası İlişkiler literatürü tarafından büyük ölçüde ihmal edilmektedir. Uluslararası İlişkiler alanında ana referans kaynağı olan pek çok çalışma, etkinliğini her geçen gün daha fazla hissettiren bu aktörü çoğunlukla görmezden gelmektedir. Literatürdeki bu görülmeme haline karşın kentler, her geçen gün dünyayla daha fazla etkileşim kurmaktadır. Şehirler, küreselle geliştirdikleri ilişkiler sayesinde altyapılarını ve ekonomik olanaklarını geliştirmeye çalışmakta; iklim değişikliği, mülteci akını ve pandemi gibi küresel meselelere birlikte çözüm bulmaya çalışmakta; uluslararası arenada kendi aktörlüklerini göstermeye çalışmakta, aynı zamanda kendi uluslararası imajlarını inşa etmek için çaba göstermektedir.

Üstelik dünyamız giderek daha çok oranda kentlerin dünyası haline gelmektedir. Birleşmiş Milletler (BM) istatistikleri, dünya nüfusunun %57'sinin kentlerde yaşadığını göstermektedir.¹ Kentlerde yaşayan insanların sayısının ileriki yıllarda da daha fazla artması ve 2050'de %68'e çıkması beklenmektedir.² Bu durum, dünya nüfusunun üçte birinin bu yüzyılın ortasına kadar kentli olacağını göstermektedir. Aynı zamanda, kentler küresel gayri safi milli hasılanın (GSMH) %80'ini üretmektedir.³ Böylece hem demografik hem de ekono-

* Bu bölüm Prof. Dr. Birgül Demirtaş tarafından kaleme alınmıştır. Bu çalışmanın yapılmasında yazar, Konrad Adenauer Vakfı'nın bursuyla Köln Üniversitesi Köln Karşılaştırmalı Politikalar Merkezi'nde Haziran-Eylül 2024 tarihinde yaptığı araştırmalardan faydalanmıştır. Yazar, aynı zamanda, bu makalenin yazımında konuyla ilgili daha önce kaleme aldığı aşağıdaki makalelerinden ilham almış ve kısmen bu çalışmalardan da yararlanmış: "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek." Uluslararası İlişkiler 13, no. 52 (2016): 151-173; "Analysis of City Diplomacy in De-democratizing States: The Case of Istanbul Metropolitan Municipality." Reclaiming Democracy in Cities içinde, der. Gülçin Balamir Coşkun, Tuba Inal-Çekiç ve Ertuğ Tombuş, 230-244. Londra: Routledge, 2024.

¹ Bkz. United Nations Population Division. World Urbanization Prospects: 2018 Revision. World Bank Group. "Urban Population (% of Total Population)." Erişim 17 Ekim 2024. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.URB.TOTL.IN.ZS>.

² "68% of the World Population Projected to Live in Urban Areas by 2050, Says UN," United Nations, <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>. Erişim 17 Ekim 2024.

³ "Inclusive Cities," World Bank Group, <https://www.worldbank.org/en/topic/inclusive-cities#:~:text=Cities%20currently%20account%20for%20approximately,cities%20can%20derail%20development%20progress>. Erişim 17 Ekim 2024.

mik güçlerinden dolayı küresel siyasette giderek daha etkili hale gelen kentler, gündemin oluşmasına ve politikaların belirlenmesine artan oranda katkı sağlamaktadır. Buna rağmen, alana damgasını vuran, tüm dünyada okutulan ders kitapları henüz yerelin uluslararası aktör haline gelmesini kapsamlı olarak ele almamaktadır. Buna karşın, sayıları giderek artan sosyoloji, kent çalışmaları, uluslararası ilişkiler ile çok disiplinli çalışmalarda, özellikle 1980'lerin ikinci yarısından itibaren, yerelin dış ilişkiler faaliyetleriyle ilgili çalışmalar yayınlanmaya başlamıştır.⁴ Bu gelişmede bir yandan küreselleşme diğer yandan bölgeselleşme dalgaları ile demokratikleşme dinamikleri ve ulus altı birimlerin kendilerine yeni bir küresel siyasi ve ekonomik vizyon sağlamaya başlamaları etkili olmuş ve konu yavaş da olsa akademik yazına yansımaya başlamıştır.

Türkiye'de yerel diplomasi özellikle 2000'lerden bu yana artmaya başlamıştır. Giderek daha fazla sayıda belediye dış ilişkilerle ilgili birimler açmaya başlamış, Avrupa Birliği (AB) projeleri başta olmak üzere uluslararası projelere başvuruların sayısı artmış ve kentlerin uluslararası organizasyonlara üyelikleri gitgide artmıştır. Yerel diplomasi'nin yükselen grafiği, Türkiye'deki akademik çalışmalarda da kendini göstermiştir. Özellikle Yerel Yönetimler ve Uluslararası İlişkiler çalışan kuruluşlar ve bilim insanları, bu konu üzerine daha fazla araştırma ve yayın yapmaya başlamıştır.⁵ Ancak alanla ilgili literatürde hala ciddi boşluklar vardır.

Marmara Belediyeler Birliği (MBB) Aralık 2022- Ocak 2024 tarihleri arasında üye belediyeleri arasında yerel diplomasiyle ilgili kapsamlı bir anket çalışması yaparak literatüre önemli bir katkı sağlamıştır. Belediyelerin yerel diplomasiyle ilgili çalışmalarının kapsamlı bir anatomisini ortaya koymayı hedefleyen çalışma 187 belediyede 213 uzmanla yapılan anketlere dayanmaktadır. Çalışmanın amacı, belediyelerin dış ilişkilerini hangi birimler ve hangi uzmanlarla formüle ettiklerini anlamak, küreselle ilişki kurarken önceliklerinin neler olduğunu ortaya çıkarmak, hangi konularda uluslararası projeler yaptıklarını analiz etmek ve küresel gündemi ne ölçüde takip ettiklerini anlamaya çalışmaktır. MBB'nin hazırladığı çalışma, Türkiye'de şu ana kadar yapılmış en kapsamlı alan araştırmasıdır. Bu çalışma, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin yerel diplomasi faaliyetleri hakkında kapsamlı bir analiz sunarak daha sonraki pek çok çalışmaya ilham verecektir.

İlgili çalışmaya özellikle uluslararası literatür ve uygulamalar bağlamında katkı sağlayan bu yazıda, yerel diplomasi'nin farklı boyutları analiz edilecektir. Yerelin küresel ilişkilerinin tarihçesi mercek altına alınacak, ardından yerel diplomasi'nin amaçları ve farklı boyutları incelenecektir. Kentlerin küresel ilişkilerinde 21. yüzyılda yaşanan değişimler ve meydan okumalar da masaya yatırılacaktır.

⁴ John Friedmann, "The World City Hypothesis," *Development and Change* 17 (1986): 69-83; Chadwick F. Alger, "The World Relations of Cities: Closing the Gap between Social Science Paradigms and Everyday Human Experience," *International Studies Quarterly* 34, no. 4 (1990): 493-518; Paul L. Knox ve Peter J. Taylor (der.), *World Cities in a World-System*, Cambridge: Cambridge University Press, 1995.

⁵ Marmara Belediyeler Birliği'nin uluslararası ilişkiler disipliniinde yerel diplomasi'nin yeri, şehirlerin diplomasi faaliyetleri, yerel diplomasi araçları, küresel gündem ve barış inşasında kentlerin rolü, ulusal dış politika ile yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri arasındaki ilişki, uluslararası kent ağları, yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlarla ilişkileri, şehir eşleştirme ve kardeş şehir ilişkileri, uluslararası proje ve iş birliklerinin önemi, kentlerin uluslararası günler, haftalar ve ödüller kapsamında yürüttükleri çalışmalar gibi konuları ele alan "Yerel Diplomasi" konulu Şehir & Toplum dergisi için bkz. Şehir & Toplum, "Yerel Diplomasi," sayı 24, Ocak-Nisan 2023, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, <https://mbbkulturyayinlari.com/sehir-toplum-sayi-24>. Erişim 17 Ekim 2024.

Yerelin Küresel Bağlantılarını Anlamak: Kavramsal Bir Analiz

Berlin Duvarı'nın yıkılmasının ardından kendisini yeniden gösteren küreselleşme akımının öne çıkan özelliklerinden biri, devletlerin uluslararası ilişkilerdeki tekel konumunu kaybetmeleri olmuştur. Artık sadece devletler ve askeri boyut değil, bambaşka aktörler ve farklı konular da dünya politikasını belirleyecektir. Her ne kadar ulus devletler önemli aktörlerden biri olmaya devam etseler de küresel siyasetteki rollerini diğer aktörlerle paylaşmak zorunda kalmışlardır.⁶ Uluslararası ilişkiler literatürü, Soğuk Savaş sonrası dönemde “yeni aktörler”i kavramsallaştırmaya çalışırken daha çok devlet-dışı aktörler üzerinde durmuş olsa da kentler de küreselleşmeden etkilenmiş, ulus-altı aktör olarak dünya siyasetinde kendilerini daha fazla göstermeye başlamıştır. Bir yandan kardeş şehir anlaşmalarının ve kentlerin kurduğu ya da kentleri temsil eden uluslararası kuruluşların sayısı artarken diğer yandan merkezi yönetimlerin dış politikasının dışında yerel idareler zaman zaman seslerini daha fazla duyurmaya başlamışlardır. Yerelin bu şekilde küreselde artan varlığını nasıl kavramsallaştırabileceğimiz konusu bu bölümde tartışılacaktır.

Uluslararası ilişkiler disiplininin kurucu isimlerinden olan James Rosenau, 21. yüzyılda küresel siyaseti ele aldığı makalesinde devletlerin belirleyici rollerini kaybettiklerini ve de küresel yönetişimin giderek daha fazla aktör tarafından paylaşıldığını vurgulamıştır.⁷ Özellikle iki temel eğilim bu bağlamda etkili olmuştur: İlki, ulus ötesi yönetişimdir (*transnational governance*). Örneğin ulusların sınırını aşan sivil toplum kuruluşları (STK) bu bağlamda ele alınabilir. İkinci eğilim ise ulus altı yönetişimdir (*subnational governance*). Bu da kentlerin ve bölgelerin uluslararası ilişkiler konusunda giderek daha fazla aktif olmaya başlamalarını kapsamaktadır. Yerel yönetimler, merkezi yönetimle farklı düşündükleri zaman kendi seslerini duyurabilmektedir. Öyle ki Rosenau'ya göre, “kentlerin ve mikro bölgelerin yirmi birinci yüzyılın dünya politikasında önemli merkezi mekanizmalar olabileceği” açıktır.⁸

Böylece, disiplinin duayenleri de 1990'lara gelindiğinde küresel siyasetin “görülmeyen goril”ini⁹ analiz etmeye başlamıştır. Ancak önemli bir konu, yerelin ulusal ve küresel analiz seviyeleriyle etkileşimidir. Literatürde bugüne kadar yerel yönetimlerin dünyayla ilişkilerini anlamak için farklı kavramlar kullanılmıştır. En çok kullanılan kavramlar yerel diplomasi, paradiplomasi, ulus-altı dış politika, yerel dış politika, belediyelerin dış politikası, kent diplomasisi ve mikrobölgesellik kavramlarıdır.

⁶ Peter Willetts, “Transnational Actors and International Organizations,” *The Globalization of World Politics*, der. John Baylis, Steve Smith ve Patricia Owens, 6. bs., Oxford: Oxford University Press, 2014, 320-336.

⁷ James N. Rosenau, “Governance in the Twenty-First Century,” *Global Governance* 1 (1995): 13-43.

⁸ Rosenau, a.g.e., 27.

⁹ Christopher Chabris ve Daniel Simons, *The Invisible Gorilla: How Our Intuitions Deceive Us*, New York: Crown, 2010; Michele Acuto, *Global Cities, Governance and Diplomacy: The Urban Link*, Londra: Routledge, 2013, 1.

Paradiplomasi kavramı, paralel diploması teriminin kısaltması olarak kullanılmaktadır. Paradiplomasi, yerel yönetimlerin merkezin dış ilişkilerine paralel bir seyir izlediği varsayımından hareket ederek yerel idarenin, merkezi yönetimin dış politikasını kendi yöntemlerini kullanarak takip ettiğini varsaymaktadır.¹⁰ Bir benzetmeyle anlatmak gerekirse, merkezi yönetimin ve yerel yönetimin uluslararası ilişkileri paralel yolda ilerleyen iki araç gibidir. Ulaşılabilecek hedef esasında aynıdır. Yerel yönetimler, kendileri özerk bir şekilde dış ilişkilerini belirlemez. Merkezi yönetimin belirlediği dış politikaya uyumlu olarak kendi politikalarını belirlerler.

Oysa bilimsel çalışmalarda incelenen vaka analizleri, kentlerin ve bölgelerin dış politikasının her zaman merkezi yönetimle paralel gitmediğini, bazı durumlarda onun eksik kalan yönlerini tamamladığını, bazı durumlarda ise ona meydan okuduğunu göstermektedir. Örneğin Kanada hükümeti Filistin'i tanımasa da yerel yönetimlerin Filistin'deki belediyelerle iş birliği yaparak destek vermeleri, merkezi dış politikayı tamamlamaya örnek olarak verilebilir.¹¹ Diğer yandan, bazı ABD eyaletlerinin gerek Vietnam savaşına gerekse de 2003'te Irak'ın işgaline karşı çıktıklarını açıklamaları, Katalonya'nın İspanyol hükümetiyle anlaşamadığı konularda kendi dış ilişkilerini ön plana çıkarması söz konusu meydan okumalara örnek olarak verilebilir.¹² Benzer şekilde, bazı ülkelerde merkezi yönetimin çevre veya mülteci politikalarına karşı çıkan yerel yönetimler de kendi özerk politikalarını oluşturabilmektedir. Örneğin ABD hükümetinin Güvenli, Düzenli ve Kurallı Göç için Küresel Mutabakat (*Global Compact for Safe, Orderly and Regular Migration*) müzakerelerinden çekilmesinin ardından New York, Chicago ve Los Angeles kentleri, Mutabakat'ın ortaya koyduğu yükümlülükleri yerine getireceklerini belirtmişlerdir. Bu kadar önemli bir konuda kentlerin kendi inisiyatiflerini geliştirmeleri dikkate değerdir.¹³ Aynı zamanda, dünyanın farklı ülkelerindeki kentler, göçmenlere karşı ılımlı politikalar izleyeceklerini ve göçmenler konusunda merkezi yönetimle tam bir iş birliği yapmayacaklarını belirtmişlerdir. Bu kentlere sığınak kentler (*sanctuary cities*) adı verilmektedir. ABD'deki San Francisco, Britanya'daki Sheffield ve İtalyan kenti Palermo'ya kadar farklı kentler sığınak kentler arasındadır. Aynı zamanda, Donald Trump'ın 2017 yılında Paris İklim Anlaşması'ndan çekileceğini duyurmasının ardından ABD'deki 350 belediye başkanı ve yerel yöneticiler, bu karara karşı çıkarak kendilerinin yerelde Anlaşma'nın yükümlülüklerini yerine getireceklerini belirtmişlerdir.¹⁴

¹⁰ İñaki Aguirre, "Making Sense of Paradiplomacy? An Intertextual Enquiry About a Concept in Search of a Definition," *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, der. Francisco Aldecoa ve Michael Keating, Londra: Frank Cass, 1999, 185-209.

¹¹ Rogier van der Pluijm ve Jan Melissen, *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*, Netherlands Institute of International Relations, Clingendael, 2007, s. 22.

¹² Tanja A. Börzel, "Restructuring or Reinforcing the 'State': The German Länder as Transnational Actors in Europe," *Non-State Actors in International Relations: The Case of Germany*, der. Anne-Marie Le Gloanec, Manchester: Manchester University Press, 2007, 125.

¹³ Janina Stürner-Siovit, *Curtain Up. Diplomacy in Global Migration Governance*, Wiesbaden, Springer, 2022, s. 2.

¹⁴ Antonios M. Karvounis, *City Diplomacy. An Introduction*, New York, Routledge, 2024, s. 1.

Ulus-altı dış politika (*sub-national foreign policy*) kavramı ise, merkezi yönetimin altında kalan tüm yerel birimlerin dış ilişkilerini kapsamaktadır. Bunların arasında ülkelerin anayasalarına ve idari yapılarına bağlı olarak bölgeler, eyaletler, kentler, hatta kasabalar bile olabilir.¹⁵ Yerel dış politika (*local foreign policy*) kavramı, benzer şekilde, merkezin altında kalan tüm birimlerin küresel bağlantılarını ele almaktadır. Belediyelerin dış politikası (*municipal foreign policy*) ise, yerel yönetimlerin özellikle belediye düzeyinde dış dünyayla ilişkilerini içermektedir.¹⁶ Kent diplomasisi (*city diplomacy*) kavramı, kentlerin küresel alanda kendilerini temsil etmek ve çıkarlarını gerçekleştirmek için kurdukları ilişkilere ve uyguladıkları politikalara verilen isimdir.¹⁷

Aslında şehir diplomasisi dünya tarihinde oldukça eskidir. Hatta Vestfalya öncesi dönemde dünya tarihi, uzun yüzyıllar boyunca esasen kentlerin tarihi olmuştur. Antik Yunan kentlerinin dünya tarihine katkılarının yanı sıra siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler disiplinlerinin oluşumuna kuramsal ve ampirik katkıları da bu bağlamda hatırlanmalıdır. Keza diplomasi tarihini, İtalyan şehir devletlerinin 14. yüzyılda birbirlerine ilk kez sürekli büyükelçiler göndermelerinden bağımsız ele almak mümkün değildir. Benzer şekilde Anadolu'daki beylikler dönemi de yerel diplomasiye örnek teşkil etmektedir. Bu çerçevede, ilk uluslararası kuruluşlardan biri olarak kabul edilen, 13. yüzyılda Kuzey Avrupa ülkelerinin şehirleri arasında ticareti geliştirmek amacıyla kurulan ve 500 yıl yaşayan Hansa Birliği de yine kentler arası ticari iş birliğini düzenlemek amaçlı kurulmuştur.

Bu bölümde ele alınması gereken diğer iki terim de "dünya kenti" ve "küresel kent" kavramlarıdır. Friedmann tarafından geliştirilen "dünya kenti hipotezi", Immanuel Wallerstein'in dünya sistemleri teorisinden ilham alan ve bunu kentlere uyarlayan bir çalışmadır.¹⁸ Bu yaklaşıma göre, kapitalizmin gelişim süreci içinde ortaya çıkan sosyal güçler, kentlerin gelişimini doğrudan doğruya etkilemektedir. Kapitalist üretim sisteminin ortaya çıkardığı ilişkiler ağı, bazı kentleri kendisine merkez olarak seçmektedir. Hem çokuluslu şirketlerin yönetim merkezi hem de üretim ve finansın merkezi olan bu kentler, demografik büyüklükleri ve ulaşımdaki merkezi rolleriyle de dikkati çekmektedir. Burada önemli olan nokta, kentlerin bu gelişim süreçlerini etkileyen temel unsurun iç faktörler değil, kapitalizm merkezli dış dinamikler olmasıdır. Wallerstein'in çevre-merkez ayırımına benzer şekilde, Friedmann da kentleri küresel kapitalist sistemde oynadıkları rollere göre, birincil ve ikincil kentler olarak kategorize etmektedir.¹⁹ Bir başka deyişle, nasıl ülkelerin küresel ekonomik sistemdeki konumlarına göre hiyerarşik bir sıralaması yapılıyorsa, benzer şekilde kentler de kendi aralarında hiyerarşik olarak sıralanır. Bu yaklaşıma göre, örneğin, Londra, Frankfurt, New York, Tokyo ve Sao Paolo birincil kentlere (*primary cities*) örnek olarak verilirken Brüksel, Milano, Houston, Sydney, Buenos Aires ve Manila ikincil kentlere (*secondary cities*) misal olabilir.²⁰

¹⁵ Ulus-altı dış politika kavramıyla ilgili kapsamlı analiz için bkz. Samuel Lucas Mcmillan, "Subnational Foreign Policy Actors: How and Why Governors Participate in US Foreign Policy", *Foreign Policy Analysis*, Cilt 4, No 3, 2008, s. 232-237.

¹⁶ Kavramların açıklamalarıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Murat Daoudov, *Yerel Dış Politikanın Temelleri*, İstanbul, Marmara Belediyeler Birliği, 2013, s. 27-28.

¹⁷ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 6.

¹⁸ John Friedmann, "The World City Hypothesis," *Development and Change* 17 (1986): 69-83; John Friedmann, "Where We Stand: A Decade of World City Research," *World Cities in a World-System*, der. Paul L. Knox ve Peter J. Taylor, Cambridge: Cambridge University Press, 1995, s. 20-47.

¹⁹ Friedmann, a.g.e., 72.

²⁰ Friedmann, a.g.e., 72.

Öte yandan, Sassen'in New York, Londra ve Tokyo'yu ele aldığı *The Global City* başlıklı kitabı, her ne kadar farklı tarihsel temellere sahip olsalar ve farklı kültürlere ev sahipliği yapsalar da, büyük kentlerin, küreselleşmenin etkisiyle, benzer değişim süreçleri yaşadıklarını iddia etmektedir.²¹ Ekonomik küreselleşme arttıkça ekonominin temel fonksiyonlarının da birkaç merkezde toplanmaya başladığını belirten makale, bu sürecin kentlerin sosyal yapılarının dönüşümüne yol açtığının altını çizmektedir.

Hem Friedmann hem de Sassen kentlerdeki yüksek gelirli kesimlerle fakir sınıflar arasında kutuplaşma olma ihtimalini vurgulamaktadır. Aslında hem Friedmann hem de Sassen farklı perspektiflerden de olsa, küresel ekonomik sistemin sadece ulus devlet düzeyinde değil, kent düzeyinde de dönüştürücü role sahip olduğunu ortaya koyarak literatüre önemli katkı yapmışlardır. Fakat hem dünya kenti hem de küresel kent çalışmaları, küresel sistemin yerel üzerindeki belirleyiciliğini abarttıkları ve kentlerin içsel dinamiklerinin rolünü ihmal ettikleri eleştirisinden kaçmamışlardır.²²

Vestfalya sistemi ortaya çıkana kadar, yukarıda açıklandığı gibi küresel sistemin belirleyici unsurları kentler ve bölgeler olmuştur. Hatta Alman ve İtalyan topraklarındaki prensliklerin 19. yüzyılın ikinci yarısındaki geç birleşmelere kadar etkinliklerini sürdürdükleri düşünülürse ulus-devlet altı birimlerin yakın geçmiş zamana kadar hakim unsur oldukları anlaşılabilir. Bu nedenle, 20. yüzyılın sonlarından itibaren yaşadığımız süreci, kent diplomasinin dünya siyasetinde ortaya çıkması olarak değil, yerel yönetimlerin *dirilmeleri* olarak adlandırmak daha doğru olacaktır. Bir başka deyişle, kent-yerel ikinci kez doğmuştur ya da belki daha iyi bir deyişle yeniden inşa edilmiştir. Küresel siyasette ademi-merkeziyetçi dinamiklerin tekrar kendini göstermesiyle birlikte yereldeki aktörler kendi algılarını, taleplerini ve çıkarlarını daha rahat ifade edebilmeye başlamışlardır. Her ne kadar yerel yönetimlerin daha fazla yasal hakka sahip olduğu federal ve konfederal siyasal rejimlere sahip ülkelerde, yerelin sesi küresel sahnede daha fazla duyulsa da Türkiye gibi üniter yapıda ve yerel idarelerin dış yetkilerinin yasalarla merkeze bağlandığı ülkelerde de yerel yönetimlerin dış ilişkilerinde giderek daha proaktif davrandıkları gözlenmektedir.

Yerel diplomasiyle ilgili önemli kavramların ele alınmasının ardından, yerel diplomasinin temel dinamikleri, süreçleri ve amaçları aşağıdaki bölümde tartışılacaktır.

²¹ Saskia Sassen, *The Global City*, New York, London, Tokyo, Princeton, Princeton University Press, 1991.

²² Şerife Geniş, "Globalization of Cities: Towards Conceptualizing A New Politics of Place-Making in a Transnational Era", *University of Gaziantep Journal of Social Sciences*, Cilt 6, No 1, 2007, s. 59-77.

Dünyada Yerel-Küresel Etkileşimi: Amaçlar, Araçlar, Süreçler

Alex Oliver, *Foreign Affairs* dergisinde yayınlanan makalesinde yeni teknolojiler sayesinde dijital olarak giderek birbirine bağlanan, güvenlik tehditleri ciddi bir dönüşüm geçiren ve ekonomik kaynakların azaldığı dünyada hala büyükelçiliklere ne kadar ihtiyacımız olduğu sorusunu ortaya atmıştır.²³ OECD üyesi kalkınmış ülkelerin yarısından fazlasının son 10 yılda diplomatik misyonlarını azalttıkları vurgulanan makalede, somut örnek olarak 2009-2015 yılları arasında 30 diplomatik misyonunu kapatan Britanya verilmiştir. Bu noktada, yerel yönetimlerin giderek daha fazla uluslararası perspektif kazanmalarının ve dış ilişkilerini profesyonelleştirmelerinin geleneksel dış politika kurumlarını nasıl etkileyeceği önemli bir soru olarak ortaya çıkmaktadır. Bu bölümde bu sorunun cevabına yardımcı olacağı düşünülen örneklerde yerelin evrenselleşmesi süreci incelenecektir.

Ulus-devletlerin küresel siyasete hakim olmaya başlamasından sonra yerel yönetimlerin uluslararası temaslarının yoğunlaşması ancak 20. yüzyılın başlarında olmuştur. Yerelin uluslararası alanda da kendini göstermek istemesi, ilk başta iki temel sebebe dayanmaktaydı: küreselleşmenin ortaya çıkardığı ekonomik ihtiyaçlar ve yeni savaşları engelleyebilmek. Fakat bu çabalar, iki dünya savaşı nedeniyle önemli kesintilere uğramış ve ardından gelen Soğuk Savaş yerelin dış ilişkilerinin daha çok siyasal, ekonomik ve ideolojik olarak yakın olan komşu ülkelere yoğunlaşmasına neden olarak küresel seviyeye ulaşmasını geciktirmiştir.

Öncelikle merkez-devlet dışı (non-central state) aktörlerin²⁴ dünyayla nasıl bağlantı kuracaklarının çerçevesini belirleyen yapısal unsurlara dikkat çekilmelidir. İlk olarak, her ülkenin idari yapısı ve yasal çerçevesi, belediyelerin dış ilişkiler bağlamında hangi çerçevede hareket edeceğini belirleyen temel unsurdur.²⁵ Üniter, federal ya da konfederal devletlerde ulus altı birimlerin sahip oldukları hak ve yetkiler birbirlerinden farklıdır. Federal ya da konfederal sistemlerde kentler ve bölgeler daha özerk bir şekilde dünyayla ilişki kurarken, üniter sistemlerde diğer pek çok alanda olduğu gibi dış ilişkilerde de yerelin yapabilecekleri merkezin iznine bağlıdır. Dolayısıyla, yasal çerçeve ve idari yapı, yerelin dış ilişkilerinin hareket alanını belirlemede temel unsurdur.

²³ Alex Oliver, "The Irrelevant Diplomat. Do We Need Embassies Any More?", *Foreign Affairs*, 14 Mart 2016, <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2016-03-14/irrelevant-diplomat>. Erişim 17 Ekim 2024.

²⁴ "Merkez-devlet dışı aktör" kavramı, merkezi devlet dışındaki tüm diğer aktörleri kapsamaktadır. Bu aktörlere, yerel birimler gibi kamusal aktörler de dahildir.

²⁵ Bir ülkede yerel-merkez ilişkilerinin yasal çerçevesinin ortaya çıkmasındaki temel unsurlardan biri siyasi kültürdür. Siyasi kültürün yerelin uluslararası ilişkilerine etkisiyle ilgili olarak bkz. Rogier van der Pluijm ve Jan Melissen, *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*, Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, Nisan 2007, s. 16, https://www.uclg.org/sites/default/files/20070400_cdsp_paper_pluijm.pdf. Erişim 17 Ekim 2024.

Bu bağlamda, dış politikada merkez-çevre ilişkisiyle ilgili üç farklı yaklaşımdan bahsedilebilir:²⁶ İlki serbest rejimin hakim olduğu sistemlerdir. Bu sistemlerde yerel, dış ilişkilerini formüle etmekte özerk davranabilmektedir. İkinci durum, düzenleyici serbest rejimdir. Burada, merkez bazı düzenlemeler yapmış olmasına rağmen, yerelin manevra kabiliyeti yine de fazladır. Üçüncü durum, sınırlayıcı rejim yapısıdır. Bu durumda merkez, yerelin küreseldeki hareket kabiliyetini büyük ölçüde sınırlamaktadır. Türkiye'deki sistem, üçüncü kategoriye dahildir, çünkü yasal prosedürlere göre yerel yönetimler tüm dış ilişkilerinden merkezi haberdar etmek ve izin istemek durumundadırlar.²⁷

Yerelin dış ilişkilerini belirleyen ikinci temel unsur, tarihtir. Kentin ya da bölgenin tarihi, geçmişte ülke tarihinde ya da dünya tarihinde oynadığı roller, yaşanan savaşlar ya da yapılan barış antlaşmaları da dış ilişkilerinde etkili bir faktördür. Örneğin, tarihte başkentlik yapmış olan Bursa ve Edirne gibi kentlerin günümüzde dış ilişkilere yönelik yaklaşımlarını, bu tarihsel geçmiş hala farklı şekillerde etkilemektedir. Bursa eski Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe'ye göre Bursa "tarih başkenti"dir ve "Türk Dünyası'nın da başkenti" olacaktır.²⁸ Edirne eski Belediye Başkanı Recep Gürkan'a göreyse, "Edirne tarihsel bir başkent... Emperyal başkenttir. Dünyada başkent çoktur, ama emperyal başkent azdır."²⁹ Bu bağlamda, bir başka dikkat çekici örnek de savaşla başlayan ilişkilerin kalıcı barışa evrilmesi yolunda Çanakkale ile Yeni Zelanda'nın başkenti Wellington arasında oluşturulan kardeş şehir ilişkisidir.³⁰

Üçüncü unsur, coğrafyadır. Kentin coğrafi konumu, sınır bölgesinde yer alıp almadığı, hangi ülkelere yakın olduğu da geliştirdiği dış ilişkilerde önemlidir. Hem Türkiye'de hem de dünyada sınırda yer alan kentlerin, komşu ülkelerin sınır kentleriyle daha yoğun iş birliği yaptıkları görülmektedir. Öte yandan, doğrudan sınır bölgesinde yer almasalar bile, kentlerin coğrafi olarak hangi ülkelere daha yakın oldukları da dış ilişkilerini etkilemektedir. Örneğin, Bursa Nilüfer Belediyesi, Küba El Cerro Belediyesi ile kardeş şehir ilişkisi kurmuş olsa da coğrafi olarak çok daha yakın Balkan kentleriyle daha yoğun iş birliği yapmaktadır. Bir yanda Küba'y-la coğrafi uzaklık ve doğrudan iş birliğinin maliyeti, diğer yanda Balkanlar'ın yakınlığı ve ulaşımın kolaylığı bu farklılıkta etkili olmaktadır.³¹

²⁶ Türkiye'de kardeş şehir ilişkisi tesis etmeyle ilgili yasal prosedürle ilgili olarak bkz. Türkiye Belediyeler Birliği İnternet Sitesi, https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_yasal-prosedur_101. Erişim 17 Ekim 2024.

²⁷ Murat Daoudov, Yerel Dış Politikanın Temelleri, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği, 2013, s. 111-114.

²⁸ "Başkan Altepe: 'Bursa Türk Dünyasının da Başkenti Olacak'", Bursa Büyükşehir Belediyesi İnternet Sitesi, 23 Temmuz 2016, <https://www.bursa.bel.tr/haber/baskan-altepe---bursa--turk-dunyasi-nin-da-baskenti-olacak--22240#:~:text=BURSA%20E2%80%93%20B%C3%BCy%C3%BCk%C5%9Fehir%20Belediye%20Ba%C5%9Fkan%C4%B1%20Recep,n%C4%B1n%20da%20ba%C5%9Fkenti%20olaca%C4%9F%C4%B1n%C4%B1%20s%C3%B6yledi>. Erişim 17 Ekim 2024.

²⁹ "Tarihi Kentler Birliği Edirne'de Toplandı", Edirne Belediyesi İnternet sayfası, <http://www.edirne.bel.tr/tarihikentler-birligi-edirne-de-toplandi/9991/>. Erişim 31 Ekim 2016.

³⁰ "Kardeş Kentimiz Wellington", Çanakkale Belediyesi İnternet Sitesi <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1364-wellington-yeni-zelanda/4024-kardes-kentimiz-wellington>. Erişim 17 Ekim 2024. Ayrıca, Çanakkale, Wellington ve Sidney arasında gerçekleştirilen "sonik kuyular" projesiyle üç kent halkının açılan kuyular sayesinde birbirleriyle sesli iletişime geçmeleri sağlanmıştır: Vedat Yücebaş, "Yeni Zelanda ve Avustralya'ya 'kuyudan' seslenecekler", Anadolu Ajansı, <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yeni-zelanda-ve-avustralyaya-kuyudan-seslenecekler/55944>. Erişim 17 Ekim 2024.

³¹ Bursa Nilüfer Belediyesi dış ilişkiler birimi yetkilisiyle yapılan mülakat, 27 Ocak 2016.

Dördüncü unsur, kentin demografik yapısıdır. Kent nüfusunun dünyanın diğer ülkeleriyle tarihsel ya da mevcut bağlantıları hem vatandaş diplomasisi için potansiyeli hem de yerel yönetimin hangi bölgelere odaklanacağını etkilemektedir. Örneğin bir kentin nüfusunda göçmenler ağırlıklıysa, o kentin uluslararası ilişkilerdeki ağırlığı halkın yoğun olarak göç etmek durumunda kaldığı ülkeye yönelmektedir. Göç etmiş olan insanların akrabalarının hala o ülkede yaşaması dolayısıyla insani, ekonomik ve kültürel bağlar dış ilişkilerin akışını etkilemektedir. Balkan kökenli nüfusun yoğun olduğu Bursa'nın dış ilişkilerinde bu coğrafyadaki kentlerin ağırlıkta olması, bu duruma iyi bir örnektir.

Bir başka unsur, merkezi yönetimin küresel siyaset anlayışıdır. Dünyadaki örneklere bakıldığında, merkezi/federal yönetimlerin farklı coğrafyalarla çok boyutlu ilişkiler kurduğu durumlarda, yasal prosedürler müsaade ettiği sürece, merkezi yönetim dışı birimlerin de küreselle yoğun bir ilişki içinde olduğu görülmektedir.

Altıncı olarak, yerelin maddi imkanları dış ilişkilerin hacmi ve yönünü etkilemektedir.³² Eğer ilgili kentin ya da bölgenin maddi imkanları fazlaysa, o zaman uluslararası ilişkiler faaliyetlerine de ciddi bir kaynak ayırbilmektedir. Bu noktada, belirtilmesi gereken bir konu da yereldeki iş dünyası temsilcilerinin bu faaliyetlere katkı yapma potansiyelidir. Sermaye sahipleri, firmalarının tanıtımını yapmak, sosyal sorumluluk faaliyeti yürütmek ya da eğer göçmen bir aileye mensuplarsa doğup büyüdükleri topraklara hizmet götürmek için belediyenin faaliyetlerine maddi katkı sağlayabilmektedir. Dolayısıyla yerelin maddi kaynakları, sadece belediyenin bütçesini değil, o bölgedeki ekonomik faaliyetlerin yoğunluğunu ve iş dünyasının yerelin dış bağlantılarına katkılarını da içerecek şekilde düşünülmalıdır.

Yedinci unsur, belediye başkanı ya da ilgili yerel birimin başında bulunan valinin/yerel idarecinin dış ilişkilere olan ilgisidir. Merkezi yönetim dış politikasında olduğu gibi, yerelde de liderlik önemli bir faktördür. Belediye başkanının yabancı dil bilip bilmediği, yurt dışı tecrübesinin olup olmadığı, daha önce uluslararası ilişkiler konusunda eğitimi ya da tecrübesi olup olmadığı, dış politikaya ilgisi olup olmadığı da kentin uluslararası vizyonunu doğrudan etkilemektedir.³³

Yapısal unsurlar incelendikten sonra dikkate alınması gereken bir başka konu da yerelin “çıkar” algılamalarıdır. Yerel yönetimler, dünyaya açılırken ne gibi amaçlar gütmektedir? Bir başka deyişle, yerelin dünyayla bağlantı kurmasının nedenleri nelerdir? Uluslararası bağların, kente/bölgeye ne gibi katkısının olacağı düşünülmektedir? Yerel yönetimler, küreselle ilişki kurarken nasıl bir çıkar algılamasına sahiptir? Bu sorulara binaen, yerel diplomasinin belli başlı amaçlarını şu başlıklarda inceleyebiliriz: ekonomik amaçlar, kültürel amaçlar, barışa yönelik amaçlar, insani amaçlar, küresel sorunların çözümüne katkı, temsil ve markalaşma.

³² Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 16.

³³ Örneğin, Marmara Bölgesi'nde bir belediyenin dış ilişkilerle ilgili biriminde yapılan mülakatta, bir belediyede birim yöneticisi, belediye başkanının yabancı bir kolej mezunu olmasının, iki yabancı dil bilmesinin etkisini vurgulamıştır. Başka bir belediyede, belediye başkanının daha önce milletvekilliği yaptığı dönemde TBMM Dış İlişkiler Komisyonu'nda görev yapmış olmasının kentin dış ilişkilerini etkilediğini vurgulamıştır (Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerde 26 ve 27 Ocak 2016 tarihlerinde yapılan mülakatlar).

Küreselleşen dünyada ulus-devletlere benzer bir şekilde kentler de kendi aralarında ekonomik açıdan rekabet içerisinde. Kentler sermayeyi kendilerine çekmek ve kent sakinlerine yeni istihdam olanakları sağlamak istemektedir. Bu doğrultuda ekonomi odaklı kent diplomasisi faaliyetlerinin kendi arasında ikiye ayrıldığını söyleyebiliriz. İlki, yukarıda vurgulandığı gibi kente tüm dünyadan yeni yatırımlar çekme (*pull*) faaliyetleridir. Bunun için kentteki altyapıların geliştirilmesi, yatırımlar için uygun koşulların oluşturulması, vasıflı bireylerin yaşaması için uygun hizmetlerin geliştirilmesi ve kentlerin uluslararası platformlarda tanıtımı önem taşımaktadır.

Benzer şekilde, kente turist çekme çabaları da bu kategori içinde değerlendirilebilir.³⁴ Keza kente olimpiyat oyunlarını ya da diğer önemli spor müsabakalarını, uluslararası kuruluşların zirvelerini ya da konferansları çekme faaliyetleri de bu bağlamda değerlendirilebilir. Örneğin, İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu, 2036 yılında Olimpiyat Oyunları'nın İstanbul'da gerçekleşmesi için çaba sarf etmektedir: "2036 Olimpiyatlarına İstanbul'u hazırlamak için birçok yatırım yapacağız... İstanbul'a özlemini çektiği Olimpiyat Oyunları'nı biz getireceğiz."³⁵ diyen İmamoğlu, İstanbul'un bu önemli uluslararası müsabakaya ev sahipliği yapması için çaba sarf edeceklerini vurgulamaktadır. İmamoğlu, ayrıca, İstanbul'da yapılacak olan 2027 Avrupa Oyunları'nın mutabakat zaptı töreninin imzası sırasında, uluslararası spor karşılaşmalarını kente davet ederek İstanbul için uluslararası bir imaj oluşturmaya çalışmıştır: "İstanbul, sadece olimpiyatlara ve paralimpik oyunlarına değil, sizlerin bundan böyle düzenleyeceği tüm büyük organizasyonlara talip. Gelin, birçok ilham verici hikayeyi birlikte yazalım, birlikte başaralım... İstanbul'a geldiğinizde, sadece spor izlemekle kalmayacak, dünyanın en heyecan verici kentinde, hayatınızın en güzel günlerini yaşama fırsatı yakalayacaksınız. Gelin 2027'de, Avrupa'nın ve dünyanın en renkli kültürlerinin harmanlandığı İstanbul'da buluşalım. Her yıl 20 milyona yakın misafirimizin eşsiz deneyimler yaşamak için ziyaret ettiği İstanbul'a davetlisiniz."³⁶

Diğer ekonomik faaliyet türü ise, kentteki iş dünyasının yurt dışına açılmasının teşvik edilmesidir (*push*). Kentler, bunu kendi inisiyatifleriyle ya da merkezi yönetimin teşvik ve yönlendirmeleriyle yapabilirler. Kentteki iş insanları arasında, yurt dışına da yatırım yapmak isteyenler varsa, onlara çeşitli açılardan yardım sağlanabilir. Örneğin, Bursa eski Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe, Balkanlar bölgesinde yatırım yapacak iş insanları açısından Bursa'nın lojistik önemini vurgulamıştır.³⁷ Avrupa özelinde yapılan çalışmalar da kardeş şehir anlaşması imzalayan Avrupa kentlerinin ziyaretçi sayılarının, kültürel faaliyetlerinin ve ekonomik iş birliğinin %50 arttığını göstermektedir.³⁸

³⁴ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 25-27.

³⁵ "Olimpik Kent İstanbul için Tam Yol İleri!", Ekrem İmamoğlu resmi internet sitesi, <https://www.ekremimamoglu.com/blog/olimpik-kent-istanbul-icin-tam-yol-ileri/> Erişim 17 Ekim 2024.

³⁶ "2027 Avrupa Oyunları mutabakat zaptı Roma'da imzalandı", İBB Gençlik ve Spor Müdürlüğü resmi internet sitesi, <https://genclikspor.ibb.istanbul/2027-avrupa-oyunlari-mutabakat-zapti-romada-imzalandi/> Erişim 17 Ekim 2024.

³⁷ "Balkan projeleri Bursa'ya bağlı", Bursa Büyükşehir Belediyesi internet sitesi, <https://www.bursa.bel.tr/haber/balkan-projeleri-bursaya-bagli-17838> Erişim 17 Ekim 2024.

³⁸ Antonios M. Karvounis, *City Diplomacy: An Introduction*, New York, Routledge, 2024, s. 53.

İkincisi, kültürel amaçlı olarak gerçekleştirilen uluslararası ilişkilerdir. Her kentin kendine özgü kültürel geleneklerini, küreselleşmenin imkanlarıyla dünyanın farklı kesimlerine tanıtılabilme imkanı vardır. Kardeş şehir ilişkileri ya da farklı iş birliği girişimleri kültürlerin tanıtılabilmesi bağlamında önemlidir. Türkiye belediyelerinin yurt içinde ve yurt dışında diğer ülkelerle iş birliği halinde gerçekleştirdikleri Ramazan faaliyetleri, ülke geceleri ve sergileri kültürel ilişkilere örnek olarak verilebilir. Tarihsel nostalji, yerelin kültürel diplomasisinin önemli unsurlarından biridir. Özellikle, yoğun göçmen nüfus bulunduran bölgeler, kent sakinlerinin eski anavatan olarak düşündüğü, hala akrabalarının yaşadığı kentlerle yoğun ilişkiler yürütmektedir. Balkanlar'dan önemli sayıda göçmen barındıran Edirne ve Bursa gibi şehirlerin, dış ilişkilerinde bu bölgeye odaklanmaları, işin doğası gereğidir. Türkiye'deki belediyelerin yoğun bir şekilde kültürel diplomasiye odaklandıkları görülmektedir.³⁹ Burada da en çok yoğunlaşılan bölgenin eski Osmanlı coğrafyası olması tesadüfi değildir.

Küresel örneklerde de zaman zaman kültürel diplomasi önemli rol oynamaktadır. Örneğin, Amsterdam şehrinin iş birliği yapacağı dünya kentlerini belirlerken dikkate aldığı önemli unsurlardan birisi, kentteki yabancı kökenli nüfusun hangi ülkelerden geldiğidir. Yurt dışı iş birliği projelerinde bu kentlere öncelik verilmektedir.⁴⁰ Dolayısıyla, kültürel ilişkiler hem başka kültürleri tanımayı hem de kendi kültürünü tanıtmayı ve tarihsel bağları canlandırmayı veya yeniden inşa etmeyi ön plana çıkarmaktadır. Ayrıca, Türkiye'de tarihte bir kez başkent olan bir kentte, yerel yöneticilerin bu tarihsel olguyu zihinlerde yaşatmaları ve dünyayla ilişki kurarken bu durumu vurgulamaları dikkat çekicidir.⁴¹

Bir diğer önemli çıkarılgısı da küresel barışa katkı üzerinde odaklanmaktadır. Gerek çatışmaların öncesinde gerek çatışma devam ederken gerekse de çatışma sonrasında kentlerin barışa yapabilecekleri katkılar, özellikle Barış Çalışmaları literatüründe üzerinde durulan unsurlardır. Galtung'a göre kentlerin barış için çalışma yolunda sahip oldukları üç başlıca motivasyon kaynağı vardır.⁴² Öncelikle, kentlerin orduları ve silahları yoktur. Bu durum, kentlerle ulus-devletler arasındaki en önemli farklardan biridir. "Elinde çekiç olana dünya çivi gibi gözüktür" sözü, ulus-devletlerin sahip oldukları silahların dış politikadaki eğilimlerini belirlemede etkili olduğunu ifade etmektedir. Bu anlayışa göre, silahları ve orduları olmayan kentler, dünyaya barış perspektifinden bakmak için daha fazla sebebe sahiptir. İkinci motivasyon kaynağı ise, yerelin ulusaldan "daha az patolojik" olmasıdır.⁴³ Ulus-devletlerin ürettikleri mitler ve travmalar halkları daha güvenlik odaklı kılarken yerelin -en azından çoğu zaman- bunlardan uzak olması, kentlerin barış aktörü olma potansiyelini artırmaktadır. Üçüncü motivasyon kaynağı ise yerelin varlığını devam ettirebilmesi için barışa ihtiyaç duy-

³⁹ 2016 yılında 8 kenti kapsayan ve 38 dış ilişkiler birimi çalışmasıyla mülakatlara dayanan alan araştırmasının bulgularına göre bu sonuca ulaşılmıştır. Kapsamlı bilgi için bkz. Birgül Demirtaş, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", Uluslararası İlişkiler, Cilt 13, No. 52, 2016, s. 151-173.

⁴⁰ International Cooperation of the City of Amsterdam since 2002, Amsterdam, International Relations Office, PowerPoint sunumu.

⁴¹ Bkz. Demirtaş, a.g.e., 151-173.

⁴² Johan Galtung, "Cities as Peace Factors/Actors/Workers", <https://www.transcend.org/files/article11.html>, 22 Ekim 2003. Erişim 17 Ekim 2024.

⁴³ Galtung, a.g.e.

masıdır. Savaşlar, en çok kentleri vurmaktadır. Başka bir deyişle hem savaşlardan hem de yapısal şiddetten en fazla zarar görenin yereldeki insanlar olmasıdır. Savaş çıkması durumunda üst düzey siyasiler sığınaklarda kendilerini koruyabilirken esas zarar gören, yereldeki bireyler olmaktadır. Dolayısıyla, Galtung'un ifadeyle "Doğayla (çevreyle) barış ve yapısal şiddete (yanlış kalkınma) karşı gerçek barış mücadelesi de somut, yani yerel olmak zorundadır."⁴⁴ Ayrıca, ulus-devletlerin, küresel siyasetteki güçlerini abartmaları, ama yerel yönetimlerin bu tutumlardan uzak kalmaları; başka bir deyişle, kendilerini "her şeyin üstünde görmemeleri de" barış için sahip oldukları potansiyeli işaret etmesi açısından önemlidir.⁴⁵

Dünya tarihi, kentlerin barış girişimleriyle ilgili pek çok örnek barındırmaktadır. En önde gelen barış girişimi, Barış İçin Belediye Başkanları (*Mayors for Peace*) adlı uluslararası kuruluştur.⁴⁶ 1982'de Hiroşima Belediye Başkanı Takeshi Araki'nin öncülüğünde kurulan kuruluşun temel amacı nükleer silahların yasaklanması olsa da kuruluş aynı zamanda dünyada fakirliğin azaltılması, insan haklarının savunulması, mültecilere destek verilmesi ve dünya barışının korunması için de faaliyet göstermektedir. Temmuz 2024 itibarıyla 166 ülkeden 8403 kentin üye olduğu ve Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konseyi'nde de danışma statüsüne sahip kuruluşa Türkiye'den 29 yerel birim üye olmuştur.⁴⁷

Belediye yönetimlerinin çatışma öncesinde, çatışma sırasında ya da sonrasında yerel diplomasiyi ön plana çıkartarak barışa katkı vermeleri mümkündür. Gerginliğin ortaya çıktığı durumlarda diyalog ve arabuluculuk vasıtasıyla yerel yönetimler inisiyatif geliştirebilir ya da hükümetlerin sert güç yöntemlerine başvurmasını protesto edebilirler. 2003'te ABD'nin Irak'a müdahalesiyle ilgili ABD'nin bazı eyaletlerinden çıkan savaş karşıtı kararlar buna örnek verilebilir. Bu konuda iyi bir örnek, 70 kentten oluşan ABD merkezli "Barış İçin Kentler" inisiyatifidir. Başka bir örnek de Alman kentlerinin bir araya gelerek Nükleer Silahları Ortadan Kaldırmak İçin Uluslararası Kampanya'ya (*International Campaign to Abolish Nuclear Weapons-ICAN*) katkı sağlamalarıdır. 137 Alman kenti ve belediyesi, nükleer silahların yasaklanması için başlatılan kampanyaya imza vermiş ve aynı zamanda, Alman federal hükümetinden BM Nükleer Silahların Yasaklanması Antlaşması'nı (*Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*) imzalamasını istemiştir.⁴⁸ Ek olarak, çatışma sonrası dönemlerde taraflar arası tekrar diyalogun kurulabilmesi için de şehirler katkı sunabilir.⁴⁹

⁴⁴ Galtung, a.g.e.

⁴⁵ Galtung bu durumu şu şekilde ifade etmektedir: "Cities usually do not claim to be 'über Alles' in der Welt." Galtung, a.g.e.

⁴⁶ Mayors for Peace, <http://www.mayorsforpeace.org/en/>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁴⁷ Türkiye'den üye olan belediyelerin listesi için bkz. "Asia", Mayor for Peace, <https://www.mayorsforpeace.org/en/members/list-members/asia/>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁴⁸ "Deutsche Städte fordern das Verbot von Atomwaffen", *Frei Raum*, Cilt 14, No 4, 2019, s. 1; "ICAN-Städteappell und Bundesländerbeschlüsse", <https://www.icanw.de/ican-projekte/ican-staedteappell/>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁴⁹ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e.

Bir başka örnek de Türk ve Yunan kentlerinin iş birliğinden verilebilir. Türkiye ve Yunanistan'daki farklı kentlerin belediye başkanları, 2012 yılında İzmir'de "Ege'de Kalıcı Barış İçin Yerel İnisiyatif Geliştirme Toplantısı" düzenlemiştir. Toplantı, barışı inşa etmek için yerel inisiyatiflerin önemini vurgulamıştır. Organizasyonu gerçekleştiren yetkililer, Yunan adalarını günlük ziyaret etmek isteyen Türk turistlerin vize uygulamasından muaf tutulmasını önermiştir. Toplantıda önerilen bu düşüncenin dört sene sonra hayata geçmiş olması önemlidir.⁵⁰ Türk ve Yunan belediye başkanlarının bu inisiyatifi, siyasi olarak merkezi yönetim ile yerelin birlikte inisiyatif olarak barışın oluşmasına nasıl katkı sağlayabileceklerini göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle, yerel diplomasi hem federal hem de merkezi sistemle yönetilen ülkelerde kentlerin bir araya gelebileceğini ve ulus devletler arasındaki sorunları çözmek için inisiyatifler geliştirebileceklerini göstermektedir.

Bu örneklerdeki gibi merkezi yönetim desteğiyle ya da kendi inisiyatifleriyle barışı desteklemeye ek olarak, yerel yönetimler bazı durumlarda hükümeti karşılarına almayı göze alarak barış için tavırlarını ortaya koyabilmektedirler. Bu tür barış inisiyatiflerine farklı ülkelerden örnekler vermek mümkündür. 1981-1986 yılları arasında Londra'nın belediye başkanlığını yapan, İşçi Partisi'nden Ken Livingstone, Londra'yı nükleer silahsız bölge ilan ederek muhafazakar Margaret Thatcher hükümetinin politikalarıyla çatışmayı göze alabilmiştir.⁵¹ Keza Soğuk Savaş döneminde 23 ülkeden 4222 yerel birim, kendilerini nükleersiz bölge ilan ederek nükleer silahlara karşı olan tutumlarını vurgulamıştır.⁵²

Benzer şekilde, Soğuk Savaş döneminde geliştirilen kardeş şehir ilişkileri de barışa katkı sağlamıştır. İlk kardeş şehir ilişkisi İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde 1952'de Fransa ve İngiltere kentleri arasında kurulmuştur. Fransız ve Alman kentleri arasındaki kardeş şehir ilişkileri de Paris ve Bonn arasında üst düzeyde başlatılan yakınlaşmayı pekiştiren unsurlar olmuştur.⁵³ Öte yandan, iki kutuplu dönem sadece aynı bloktaki ülkelerin kentleri arasında iş birliği sağlamamış, aynı zamanda Doğu ve Batı Bloklarına mensup ülkelerin kentleri arasında da kardeş şehir ilişkileri geliştirilmiştir.⁵⁴ Yerelin bu iş birliği, merkezi düzeyde sorun yaşanan ilişkilere rağmen ulus-altı düzeyde temasların devamını sağlamıştır. 1955'te Floransa Belediyesinin düzenlediği, kentlerin barışın oluşumuna katkıları konulu konferansa sadece Batı Bloku ülkelerinden değil, Sovyetler Birliği ve Çin gibi sosyalist rejimle yönetilen ülkelerden de katılım olması bunun göstergesidir.⁵⁵ Yerel düzeyde devam eden bu temasların iki kutuplu sistemin sona ermesine ne derece etki ettiği de incelenmesi gereken önemli konular arasındadır.

⁵⁰ "Komşuda Vize Kolaylığı", DHA, http://www.dha.com.tr/komsuda-vize-kolayligi_317423.html. Erişim 15 Ekim 2016.

⁵¹ Michele Acuto, *Global Cities, Governance and Diplomacy*, The Urban Link, London, Routledge, 2013, s. 76-77; Haroon Siddique, "Profile: Ken Livingstone", The Guardian, 27 Eylül 2007, <http://www.theguardian.com/politics/2007/sep/27/london.london>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁵² Chadwick F. Alger, "The World Relations of Cities: Closing the Gap between Social Science Paradigms and Everyday Human Experience", *International Studies Quarterly*, Cilt 34, No 4, 1990, s. 511.

⁵³ Arnau Gutiérrez-Camps, "Local Efforts and Global Impacts: A City-Diplomacy Initiative on Decentralisation," *Perspectives* 21, no. 2 (2013): 51. Bu konuda kapsamlı bir çalışma için bkz. Thomas Grunert, *Langzeitwirkungen von Städte-Partnerschaften. Ein Beitrag zu europäischen Integration* (Strassburg: N.P. Engel Verlag, 1981).

⁵⁴ Sultan Cündüz ve Sinan Özden, *Belediyeler İçin Uluslararası İşbirlikleri ve Kardeş Şehir Rehberi, Türkiye ve İspanya'daki Belediyeler Arasında İşbirliğinin Geliştirilmesi Projesi*, 2011, s. 12.

⁵⁵ The International Municipal Movement, https://issuu.com/uc1gcglu/docs/the_int_municipal_movement_complete. Erişim 17 Ekim 2024.

Savaşlardan sonra yeniden inşa faaliyetlerine kentlerin yaptığı katkılar da oldukça önemlidir. Örneğin Hollanda Rheden Belediyesinin Bosna Hersek'te savaştan sonra Fojnica'daki Boşnak ve Hırvat yönetimlerinin birleşmesine katkı sağlaması önemlidir.⁵⁶ Keza, soykırım sonrasında Ruanda'da Yerel Hükümetler Birliği kurulmasında Hollanda Belediyeler Birliği ve Uluslararası İşbirliği Ajansı etkili olmuştur. Ruanda'ya yapılan bu rol model transferinin önemli bir nedeni, Ruanda'ya demokrasinin ancak ademi-merkeziyetçilik ile geleceği inancıdır.⁵⁷

Yerel diplomasinin başka bir unsuru da merkezin resmi olarak tanımadığı ya da ilişkilerinin çok iyi olmadığı ülkelerle yerelin tamamlayıcı ilişki içerisine girmesidir. Böylece, merkezin ilişki kur(a)mamasının yarattığı boşluğu kısmen de olsa yerel doldurabilmektedir.⁵⁸ Bu bağlamda bir örnek Lefkoşa Türk belediyesi ile Rum belediyesi arasında 1978'de başlayan ve hala süregelen iş birliğidir. 1978'de ortak kanalizasyon oluşturma amacıyla başlayan iş birliği, 1979'da imzalanan ortak imar planı anlaşmasıyla devam etmiştir. Kıbrıs görüşmelerindeki tüm zikzaklara rağmen iki belediye, daha sonraki dönemlerde AB'nin de katkı sağladığı Haspolat Atıksu Arıtma Tesisi'nin inşası için birlikte çalışmıştır.⁵⁹ Bu da göstermektedir ki çatışma sonrası dönemlerde merkezi yönetimlerin birbirlerini tanımadıkları ve aralarında gerginlik yaşadıkları durumlarda bile yerel yönetimler "ortak çıkar" algılamalarından dolayı zaman zaman birlikte hareket etme ihtiyacı hissedebilmektedir.

Aynı zamanda belediyeler, diğer ülkelerdeki demokrasi sorunlarıyla da ilgilenebilmektedir. Örneğin Ankara'nın eski Belediye Başkanı Vedat Dalokay, Eylül 1975'te İspanya'daki insan hakları ihlallerini protesto için yedi gün boyunca İspanya Büyükelçiliği'nin suyunu, elektriğini ve havagazını kesmiş, çöplerini toplamamıştır. Dalokay, Ankara halkının özgürlük mücadelesi veren İspanyol halkının yanında olduğunu belirtmiştir.⁶⁰

Belediyelerin dış politikasının bir başka unsuru insani yardımlardır. Örneğin deprem gibi doğal afet ya da nükleer sızıntı gibi kazalardan sonra sadece merkezi yönetimler değil yerel birimler de yardım götürebilmektedir. Kahramanmaraş merkezli 6 Şubat depremleri sürecinde Türkiye'deki depremden etkilenen şehirlerin belediyelerinin ya da bölge dışındaki belediyelerin yurt dışındaki kardeş şehirlerinin bazıları dayanışma mesajları göndermiş, bazıları bölgedeki halkın ihtiyaçları doğrultusunda aynı veya nakdi yardımda bulunmuştur.⁶¹

⁵⁶ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 22.

⁵⁷ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 21.

⁵⁸ Van der Pluijm ve Melissen, a.g.e., 22.

⁵⁹ Lefkoşa Türk Belediye Başkanı Mehmet Harmancı ve Dış İlişkiler Birimi uzmanları Fatoş Arabacıoğlu Adalı ve Zehra Bayar Zekai ile yapılan mülakat, Lefkoşa, 6 Eylül 2016.

⁶⁰ Bülent Tanık, "Ben bu kentin anasayım", Gazete Duvar, 22 Mart 2022, <https://www.gazeteduvar.com.tr/ben-bu-kentin-anasayim-haber-1557567> Erişim 17 Ekim 2024; Yaşar Sökmensüer, "Kuğular da ağlar, parklar da ölür", Serbestiyet, 19 Aralık 2021, <https://serbestiyet.com/yazarlar/kugular-da-aglar-parklar-da-olur-78426/> Erişim 17 Ekim 2024.

⁶¹ Yurt dışındaki kardeş şehirlerin destekleri, depremlerin ardından Marmara Belediyeler Birliği'nin üyelerinin çalışmalarını tespit etmek üzere üyeleriyle yaptığı görüşmelerde dile getirilmiştir.

Depremden etkilenen Gaziantep'e kentin kardeş şehirleri Kotor, Duisburg, Ludwigshafen gibi kentlerden gönderilen yardımlar bu duruma örnek verilebilir.⁶² Ayrıca belediyelerin üye oldukları Avrupa Şehirler Birliği (*Eurocities*) gibi uluslararası kent ağlarının bazıları da deprem sonrası acil yardım ve kentin tekrar inşası sürecine katkı sağlamak için kendi üyelerini harekete geçirmiştir.⁶³ Bir diğer örnek olarak da Arnavutluk'ta 2019 yılı Kasım ayında gerçekleşen deprem sonrası Marmara Belediyeler Birliği aracılığıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesinin İtfaiye Daire Başkanlığından iki uzmanın Arnavutluk'a gönderilmesidir. Uzmanlar, bölgeye giderek kendi bilgi ve deneyimlerini depremden etkilenen kentlerdeki yetkililerle paylaşmıştır.⁶⁴

Kentlerin dış ilişkilerinin günümüzde başka bir önemli boyutu, küresel sorunların çözümüne katkı sağlama çabalarıdır. İster pandemi ister iklim değişikliği ya da mülteci akınları olsun, yerel yönetimler bu sorunların çözümünde önemli roller oynama potansiyeline sahiptir. Özellikle iklim değişikliği ve mülteciler konusunda ortaya çıkan uluslararası konjonktüre kentlerin mevcut ve olası katkıları literatürde yoğun bir şekilde ele alınmaktadır.⁶⁵ Camagni'nin belirttiği gibi kentler hem sorun alanlarıdır hem de "yeni fırsat adalarıdır."⁶⁶ Pek çok küresel sorunun başlıca kaynağı olan kentler, aynı zamanda olası çözüm yerleri ya da çözüm ortaklarıdır. Teknolojik yenilikler ve entelektüel üretim çoğunlukla kentlerde gerçekleşmektedir. Ayrıca yerel yönetimler, yerele en yakın yönetim birimlerinden biri olarak durumu daha iyi tespit edip hızlı harekete geçme gücüne sahiptir. Tüm dünyayı etkileyen COVID-19 salgını döneminde birçok kent daha önceden tecrübesi olmamasına rağmen hızlıca önlem almış; salgının başta sağlık olmak üzere ekonomik, kültürel ve toplumsal hayata olumsuz etkilerine karşı yeni uygulamalar geliştirmiştir.⁶⁷ Bu uygulamalar, uluslararası kuruluşların yaptığı online toplantılarda yerel yönetimlerin temsilcileri tarafından paylaşılmış, kent ağlarının internet sitelerinde ve yayınlarında ele alınmıştır.⁶⁸ Uluslararası platformlarda paylaşılan uygulamalar başta diğer ülkelerin yerel yönetimleri olmak üzere birçok kuruma da ilham olmuştur.

⁶² Bkz. "Kardeş şehirlerden Gaziantep'e nakdi ve aynı yardım desteği", Haber Gazetesi, <https://www.haber342.com/haber/14075496/kardes-sehirlerden-gaziantep-nakdi-ve-ayni-yardim-destegi> Erişim 17 Ekim 2024.

⁶³ Eurocities'in yaptığı çalışma için bkz. "Izmir's call for short and long-term quake relief", Eurocities internet sayfası, <https://eurocities.eu/latest/izmir-call-for-short-and-long-term-quake-relief/> Erişim 17 Ekim 2024.

⁶⁴ Daha fazla bilgi için bkz. "MMU Dispatched Two Experts to Albania After the Earthquake", Marmara Belediyeler Birliği internet sayfası, <https://www.marmara.gov.tr/en/mmu-dispatched-two-experts-to-albania-after-the-earthquake> Erişim 17 Ekim 2024.

⁶⁵ World Mayors Council on Climate Change, Global Cities Covenant on Climate, Carbon Cities Climate Registry iklim değişikliğiyle ilgili yerel kurumsallaşmalara örnektir. Yerel girişimlerin küresel iklim değişimi rejimine katkılarıyla ilgili olarak bkz. Michele Acuto, "City Leadership in Global Governance", *Global Governance*, Cilt 19, No 3, 2013, s. 481-498.

⁶⁶ Roberto Camagni, Roberto Capello and Peter Nijkamp, "Managing Sustainable Urban Environments." Ronan Paddison (der.), *Handbook of Urban Studies*, London, Sage Publications, 2001, 129.

⁶⁷ Bkz. "Marmara Bölgesi Belediyeleri COVID-19 Pandemisi ile Mücadele Uygulamaları Veritabanı", Data Marmara, <https://data.marmara.gov.tr/afet-yonetimi/covid-19>. Erişim 17 Ekim 2024 ve Belediyelerin Covid-19 Pandemisiyle Mücadelede Web Site Kullanımları | Marmara Bölgesi Analizi, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, <https://mbbkulturyayinlari.com/belediyelerin-covid-19-pandemisiyle-mucadelede-web-site-kullanimlari-marmara-bolgesi-analizi>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁶⁸ Marmara Belediyeler Birliği tarafından COVID-19 ile mücadele kapsamında uluslararası ölçekte önemli kaynakları ve uygulamaları içeren web sayfalarının derlendiği veri tabanı için bkz. "Covid-19 Salgını ile Mücadelede Bölgesel ve Küresel Platformlar Veri Seti", Data Marmara, <https://data.marmara.gov.tr/afet-yonetimi/covid-19-20>. Erişim 21 Kasım 2024.

Bunlar dışında, yerelin küresel kurumlarda temsili ve marka oluşturma çalışmaları da giderek daha fazla öne çıkan yerel diplomasi faaliyetleri arasındadır. Bu kapsamda, bazı kentler kendilerini “yeşil şehir” olarak çevreci unsurlarıyla tanıtırken bazıları kültürel değerleriyle, bazıları da gastronomisiyle öne çıkarmaya çalışmaktadır. Bu konudaki en ilginç örneklerden biri Avrupa’da en uzun isimli kent olan, Britanya’nın Galler bölgesindeki Llanfairpwllgwyngyllgogerychwyrndrobwlantysiliogogoch Belediyesi ile Hollanda’da yer alan, en kısa isimli Ee Belediyesi arasındaki kardeş şehir ilişkisidir. İki kent de adlarının zıt özellikleri sayesinde tanınırlıklarını artırmaya çalışmaktadırlar.⁶⁹

Kentlerin dış ilişkilerini geliştirirken başlıca amaçlarının neler olduğu ele alındıktan sonra yerel diplomasi-nin türlerine de kısaca değinmek gerekir. Literatürde en çok karşılaşılan yerel diplomasi türleri şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Sınır ötesi bölgesel mikro-diplomasi: Sınırdış olan kentler arası iş birliğine odaklanmaktadır.
- 2) Bölge ötesi mikro-diplomasi: Sınırdış olmayan kentler arası bağları ele alınmaktadır.
- 3) Bölgesel mikro-diplomasi: Bir kentin yakın coğrafyasıyla ilişkilerine yoğunlaşmaktadır.
- 4) Küresel paradiplomasi: Yerelin küresel meselelerle ilgili tutumu ve uzak uluslarla etkileşimini kapsamaktadır.
- 5) Protodiplomasi: Kültürel yönden farklı halkları barındıran bölgelerin kendi kimliklerini tanıtmak ve kendi uluslarını inşa etmek için oluşturdukları dış ilişkiler ağıdır.⁷⁰

Yerelin merkezi yönetimle ilişkisi nasıl olursa olsun, kentlerin dış politikadaki önemi devletler tarafından da günümüzde daha çok kabul edilmektedir. Giderek daha fazla sayıda devlet, bazen koordinasyon bazen kontrol bazen de her iki amaçla özellikle Dışişleri Bakanlığı vasıtasıyla yerel yönetimlerle daha fazla kurumsal ilişki kurmaya çalışmaktadır. Bunun bir örneği, Türkiye’de Dışişleri Bakanlığının 2000’lerden bu yana giderek daha fazla sayıda kentte temsilcilik açması ve yerel aktörlerle temasını artırmasıdır. Aynı zamanda Bakanlığın İstanbul ve Antalya Büyükşehir Belediyeleriyle imzaladığı protokoller de bu duruma örnek olarak verilebilir.

⁶⁹ Gündüz ve Özden, a.g.e., 21.

⁷⁰ Inaki Aguirre, “Making Sense of Paradiplomacy? An Intertextual Inquiry about a Concept in Search of a Definition”, Francisco Aldecoa ve Michael Keating (der.), Paradiplomacy in Action. The Foreign Relations of Subnational Governments, London, Frank Cass, 1999, s. 185-209.

Merkezi yönetimin dış politika kurumlarının yerelle daha fazla etkileşim kurma çabalarına yakın tarihli bir örnek de ABD'den verilebilir. ABD Temsilciler Meclisi'nin 2021'de kabul ettiği yasayla, Dışişleri Bakanlığı bünyesinde Kent ve Eyalet Diploması birimi kurulması kabul edilmiştir.⁷¹ İlgili birimin başına Kent ve Eyalet Diplomasından sorumlu bir Özel Temsilci atanmıştır. Birimin başlıca amacı hem ülke içindeki hem de yurt dışındaki yerel aktörlerle daha fazla iletişim kurmaktır. ABD'deki yerel birimlere federal hükümetin dış politikasıyla ilgili bilgilendirme yapılırken aynı zamanda yerelden gelen geribildirimlerin de merkeze aktarılması hedeflenmektedir.⁷²

Bu noktada, yerel diplomasinin etkileşimi bağlamında bir başka ayırım da yatay ve yerel boyut olarak kategorize edilebilir. Yatay boyut, yereldeki aktörlerin kendi aralarındaki etkileşimini ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin, özel şirketlerin, STK'ların ve okulların birbirleriyle iş birliği yatay etkileşim olarak nitelenebilir. Öte yandan, eğer yereldeki aktörler; ulusal, bölgesel ya da küresel aktörlerle iş birliği yapıyorsa bu durum dikey boyut ya da dikey etkileşim olarak nitelendirilebilir.⁷³

Kentler ve Uluslararası Kuruluşlar

Yerel birimlerin küresel çapta ilk resmi örgütlenmesi, Birinci Dünya Savaşı'nın öncesine dayanmaktadır. 1913'te Belçika'nın Ghent kentinde gerçekleştirilen ve 28 ülkeden katılımın gerçekleştiği "Kentleri İnşa Etmek ve Topluluk Yaşamını Düzenlemek Sanatı Uluslararası Kongresi" tarihsel öneme sahiptir. Bahsedilen Kongre, yerel yönetimlerle ilgili modern dönemdeki ilk uluslararası kuruluş olan Uluslararası Belediye Hareketi'nin (*International Municipal Movement-UBH*) kurulmasını sağlamıştır. UBH, kuruluşundan itibaren hem teknik hem de siyasi konulara yoğunlaşan bir kurum olmuş ve bir yandan kentlerin teknik konularda iş birliği yapması diğer yandan da uluslararası kardeşlik ve iş birliği vurgusu ile siyasi amaçlara odaklanmaya çalışmıştır. 1928'de adı Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (*International Union of Local Authorities-IULA*) olarak değiştirilmiş, çalışmaları iki dünya savaşıyla sekteye uğrasa da günümüze kadar yerel iş birliğinin gelişiminde önemli roller oynamıştır.

1990'larda yaşanan siyasal ve ekonomik dönüşümler, IULA'nın uluslararası etkinliğinde de dönüşüme yol açmıştır. 1992'de düzenlenen Birleşmiş Milletler Rio Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda (*The United Nations Conference on Environment and Development*) devlet dışı aktörlerin BM çalışmalarına katılımı için dokuz ana grup oluşturulmuştur. Bu gruplardan biri de yerel yönetimlerdir. Böylece yerel yönetimlerin küresel yönetimde yeni bir aktör olarak ortaya çıkmasından sonra, 2004'te IULA, Dünya Birleşmiş Kentler Federasyonu ve Dünya Büyükşehirler Birliği (Metropolis) bir araya gelerek Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler (*United Cities and Local Governments-UCLG*) adlı kurumu kurmuştur. Merkezi Barselona'da olan ve 140 ülkeden 240.000 yerel yönetim ve 175 yerel birliği kapsayan UCLG'nin temel amaçları ekonomik ve siyasi

⁷¹"City and Diplomacy Act", The Library of Congress, <https://www.congress.gov/bills/117/congress/house-bill/4526#:~:text=This%20bill%20establishes%20within%20the%20municipal%20governments%20with%20foreign%20governments.> Erişim 17 Ekim 2024.

⁷²"Subnational Diplomacy Unit", U.S. Department of State, <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-economic-growth-energy-and-the-environment/the-special-representative-for-subnational-diplomacy/>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁷³ Stürner-Siovtz, a.g.e., 18.

odaklıdır. Yerel düzeyde kalkınma ve inovasyon hedefinin yanı sıra yerel ve bölgesel birimlerin küresel yönetişimde daha fazla seslerini duyurmalarını ve dünya barışına katkı sağlamayı da amaçlamaktadır.⁷⁴

BM, yerel yönetimlerin önemini giderek daha fazla vurgulamaktadır. UCLG de BM ile yakın bir iş birliği içerisindedir. UCLG hem Habitat zirvelerinin organize edilmesine katkı sağlamış hem de BM Yerel Otoriteler Danışma Komitesi'nde (UN Advisory Committee of Local Authorities) önemli rol oynamıştır. Öte yandan, BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin (*Millenium Development Goals*) ve 2015 sonrasında Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının (*Sustainable Development Goals-SDGs*) yerelde uygulanmasında da etkindir.

BM yerel yönetimlerin küresel sorunlara karşı alınacak tedbirler çerçevesinde taşıdıkları önemi vurgulamaktadır. BM'nin Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının 11'si kent özelinde koyulmuş, bu amaca "Sürdürülebilir Kentler ve Topluluklar" adı verilmiştir. Bu durum kentlerin uluslararası örgütler tarafından tanınmasının en önemli örneklerinden olmuştur. Habitat zirveleri BM'nin konuya verdiği önemin bir başka örneğidir. 2023'te düzenlenen BM İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi 28. Taraflar Konferansı'nda (COP28) ilk kez Yerel İklim Eylem Zirvesi (*Local Climate Action Summit*) düzenlenerek farklı kentlerin yöneticileri iklim değişikliği konusundaki politikalarını birbirleriyle paylaşma imkanına sahip olmuştur.⁷⁵ BM Genel Sekreteri, şehirler ve iklim değişikliğinden sorumlu özel temsilci atanmıştır. Ayrıca BM Genel Kurulu 31 Ekim'i Dünya Şehirler Günü (*World Cities Day*) olarak ilan ederek kentlerin karşı karşıya kaldığı sorunlara dikkat çekmeye çalışmıştır.⁷⁶ Sürdürülebilir kalkınma ve küresel sorunlara çözüm bulmada kentlerin rolü konusunda BM hem organize ettiği zirvelerle hem de raporlarla önemli katkılar sağlamaktadır.⁷⁷

Yerel yönetimlere en fazla imkan tanıyan kurumlardan biri de AB'dir. Birlik, üç şekilde yerel yönetimlerin kendi çıkarlarını savunmalarını ve AB karar mekanizmalarına katkı vermelerini mümkün kılmaktadır. İlk olarak, üye ülkelerin yerel birimleri Brüksel'de bölge ofisleri açarak doğrudan doğruya kendi menfaatlerini savunabilmektedir. Bu sayede yerelin bölgeselde kendi çıkarlarını temsil etme ve lobisini yapma imkanı ortaya çıkmaktadır. İkinci olarak, Avrupa Bölgeler Komitesi (*European Committee of the Regions-CoR*), üye ülkelerin tümünden yerel yönetimlerin katkısıyla çevreden ulaşıma, istihdamdan enerjiye kadar farklı konularda yerelin görüşlerini AB'ye aktarmaktadır. Üçüncü olarak da bölgeler arası ya da bölge ötesi kurumlar aracılığıyla yerel yönetimler, görüşlerinin AB'ye aktarılmasını sağlayabilmektedir. Avrupa Bölgeler Meclisi (*Assembly of European Regions-AER*) de 1985'ten bu yana yerelin sesini duyurmaya çalışmaktadır.⁷⁸

⁷⁴ The World Organization of United Cities and Local Governments, <http://www.uclg.org/en/organisation/about>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁷⁵ COP28 Local Climate Action Summit, <https://www.cop28.com/en/lcas>. Erişim 17 Ekim 2024. Ayrıca Marmara Belediyeler Birliği'nin COP 27 ve COP28 kapsamında gerçekleştirilen müzakereleri, ana tartışmaları ve öne çıkan başlıkları gün gün özetlediği raporlar için bkz. COP27'den Notlar, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, https://www.marmara.gov.tr/uploads/old-site/2023/01/COP27-Raporu_web.pdf. Erişim 17 Ekim 2024 ve COP28'den Notlar, Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, <https://www.marmara.gov.tr/uploads/dijital-cop28den-notlar-1.pdf>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁷⁶ World Cities Day, <https://www.un.org/en/observances/cities-day>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁷⁷ World Cities Report 2022: Envisaging the Future of Cities, <https://unhabitat.org/wcr/>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁷⁸ Tanja A. Börzel, "Restructuring or Reinforcing the 'State': The German Länder as Transnational Actors in Europe", Anne Marie le Gloannec (der.), *Non-State Actors in International Relations. The Case of Germany*, Manchester, Manchester University Press, 2007, s. 111-129.

Diğer yandan, önemli uluslararası kuruluşlar da kentlerle ilgili ayrı yapılar oluşturmaktadır. G20 içerisinde kentleri temsilen oluşturulan Urban 20 ve G7 içinde kurulan Urban 7 bunlara örnek verilebilir. Aynı şekilde Göç ve Kalkınma Küresel Forumu (*Global Forum on Migration and Development*) içinde de Belediye Başkanları Mekanizması (*Mayors Mechanism*) kurulmuştur.⁷⁹

Uluslararası Kent Ağları

Kentlerin yerel diplomasi araçlarından biri de, bir önceki bölümde bahsedildiği gibi, UCLG ve AER gibi uluslararası kent ağları aracılığıyla yürütülen faaliyetlerdir. Günümüzde 300'den fazla uluslararası kent ağı bulunmaktadır.⁸⁰ Kentler bir araya gelerek çevre, iklim ve barış gibi konularda dayanışma içerisinde olmaktadır. Bu sayede hem tecrübelerini ve iyi uygulamaları birbirleriyle paylaşmakta hem de küresel yönetişime daha fazla katkı sağlayabilmektedir.

C40, ICLEI, Avrupa Enerji Kentleri (Energy Cities), Eurocities gibi kuruluşlar, uluslararası kent ağlarına örnek olarak verilebilir. C40'a üye kentler 2011-2013 tarihleri arasında iklim değişikliğiyle mücadelede yaklaşık 10.000'den fazla inisiyatif gerçekleştirmiştir. Yapılan çalışmalar, bu inisiyatiflerin dünyadaki insanların %8'inden fazlasının hayatını olumlu etkilediğini göstermektedir.⁸¹ Başka bir somut gösterge de ICLEI üyesi kentlerin, sürdürülebilir kentsel kalkınma konusunda, üye olmayanlara oranla %3-36 arasında daha fazla faaliyet gerçekleştirdiğini ortaya koymaktadır.⁸² Aynı zamanda, kent ağlarının %44'ünün somut ortak politikalar ürettiği gerçeğinin altı çizilmelidir.⁸³ Kent ağları vasıtasıyla kentler, kendi aktörlük özelliklerini daha fazla vurgulamaktadır. Kendi gündemlerinde önemli yer tutan konuları gündeme getirebilmekte, iyi uygulama örneklerini birbirleriyle paylaşabilmekte ve kendi aktör rollerini duyurabilmektedir.

Bu ağların bir kısmı küresel boyutta kurulmuştur ve dünyanın her ülkesinden üye kabul etmektedir. Diğer yandan, bölgesel bazda yerel iş birliği kuruluşları da mevcuttur ve Türkiye'deki şehirler de gerek Avrupa gerekse Karadeniz'de kendi coğrafyalarındaki yerel kuruluşlara üye olmaktadır. Avrupa Belediyeler ve Bölgeler Konseyi (*Council of European Municipalities and Regions-CEMR*), Avrupa kıtasında yerel yönetimleri temsil eden ilk kuruluş olma özelliğini taşımaktadır. 40 ülkeden 60 yerel yönetim birliğinin bir araya geldiği kurumun başlıca amaçları arasında yerel birimlerin kıtasal ve uluslararası kurumlarda temsilini sağlamak, yerelin özerkliğini korumak ve güçlendirmek ile gelecekte Avrupa federasyonunun oluşturulmasına destek sağlamak bulunmaktadır.⁸⁴

⁷⁹ Göç konusunda kentlerin aktörlüğüyle ilgili bkz. Stürner-Siovit, a.g.e., 2.

⁸⁰ "Can cities save the world? The impact of city networks and city-partnerships for peace and development", Metropolis, <https://www.metropolis.org/agenda/can-cities-save-world-impact-city-networks-and-city-partnerships-peace-and-development>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁸¹ Antonios Karvounis, *City Diplomacy and the Europeanization of Local Government. The Prospects of Networking in the Greek Municipalities*, Cham, Palgrave, 2023, s. 4.

⁸² Karvounis, a.g.e., 12-13.

⁸³ Karvounis, a.g.e., 12-13.

⁸⁴ Council of European Municipalities and Regions, <https://ccre-cemr.org/>. Erişim 17 Ekim 2024.

Türkiye'yi CEMR'da Türkiye Belediyeler Birliği temsil etmektedir. Avrupa kıtasında yerel yönetimleri bir araya getiren diğer bir önemli kurum da Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi'dir (*Congress of Local and Regional Authorities-Congress*). Yerel demokrasi ve yerel yönetişimin önemini vurgulayan kurum, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nda belirtilen prensiplerin uygulanmasını da sağlamaya çalışmaktadır.⁸⁵

Yerel Diplomasinin Küresele Yayılması

21. yüzyılın ilk çeyreğinin sonuna yaklaştığımız bugünlerde küresel siyaset yeni sorunlardan geçmektedir. Bir yandan Rusya-Ukrayna savaşı öte yandan İsrail-Hamas arasındaki çatışmalar tüm dünyada gerginliğin ve belirsizliğin artmasına yol açmaktadır. Dünyanın pek çok ülkesinde yapısal şiddet unsurları hala etkili olmakta, genç işsizliği oranları yükselmekte, eşitsizlikler artmakta ve insani güvenlik açısından sorunlar ağırlaşmaktadır. Küresel ölçekte sıcaklıkların yükselmesiyle kendini gösteren iklim krizi, insanlığın geleceği açısından en büyük meselelerden biridir. Hem savaşların hem iklim değişikliğinin hem de yapısal eşitsizliğin doğal bir sonucu olarak göçler artmaktadır. Bir küresel aktör olarak kentler ise, giderek daha aktif bir şekilde uluslararası ilişkilerde rol oynamakta ve söz konusu sorunlarla mücadelede önemli roller üstlenmektedir. Kentler artık uluslararası ilişkilerin meşru aktörleridir.⁸⁶

Kent diplomasisiyle ilgili literatür, uzun süre boyunca, ağırlıklı olarak Batılı demokratik ve gelişmiş ülkelerin dış ilişkilerine odaklanmıştır. Yukarıda da açıklandığı üzere Batı'da yerel diplomasi, özellikle, II. Dünya Savaşı sonrası dönemde hızlı bir artışa geçmiştir. Savaş sonrası dönemde barışı yeniden inşa etmek için halkların yakınlaştırılmasının da önemli olduğu düşünülmüştür. Bu dönemde, özellikle Batı Avrupa kentleri arasında kardeş şehir anlaşmaları imzalanmıştır. Böylece farklı kentlerin halklarının da bir araya gelmeleri ve aralarındaki bağları güçlendirmeleri beklenmiştir.

İlerleyen dönemlerde ekonomik ilişkilerin de önemi artmıştır. Daha fazla dış ekonomik yatırım ve turist çekmek isteyen kentler, bu bağlamda çabalarını artırmıştır. Aynı zamanda, yerel diplomasi, dünyadaki iyi örneklerden öğrenerek altyapılarını geliştirmeleri için kentlere iş birliği imkanı sağlamıştır.

Özellikle Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından yeniden başlayan küreselleşme dalgası, yerel diplomasinin de tüm dünyaya yayılmasını sağlamıştır. Böylece, ulus-altı aktörlerin dış ilişkileri, Batılı ülkelerle sınırlı olmaktan çıkmış ve Latin Amerika'dan Afrika'ya, Asya'dan Karadeniz'e kadar tüm bölgelerde etkinliğini göstermeye başlamıştır. Çin'den Rusya'ya, İran'dan Brezilya'ya kadar farklı ülkelerin kentleri, dünyayla farklı alanlardaki bağlarını artırmaktadır. Dünyadaki konumu ne olursa olsun, siyasal sistemi ne olursa olsun, ekonomik geliş-

⁸⁵ Kongre'nin Yerel Yönetimler Meclisi ve Bölgesel Yönetimler Meclisi'nden Türkiye'den 18'er üye bulunmaktadır. Ulusal heyet listesi için bkz. "National Delegation to the Congress: Türkiye", Council of Europe, <https://www.coe.int/en/web/congress/country?id=19>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁸⁶ Sohaela Amiri ve Efe Sevin, "Introduction", Sohaela Amiri ve Efe Sevin (der.), *City Diplomacy. Current Trends and Future Prospects*, Cham, Palgrave Macmillan, 2020, s. 9.

mişlik seviyesi hangi aşamada olursa olsun farklı ülkelerin kentleri, dış ilişkilerini geliştirmeye çalışmaktadır. Bu yoğun küresel yerel diplomasi atağının dinamikleri kentten kente değişmektedir.

Batı dışı dünyada yer alan ve otoriter bir rejime sahip olmasına rağmen yerel diplomasisini hızla geliştiren ülkelere örnek olarak Çin verilebilir. 2013 yılında başlattığı Kuşak ve Yol projesinin önemli bir ayağı, farklı kıtalardaki ülkelerle iş birliği yapılırken yerel ağlardan da faydalanılması ve şehir iş birliklerinin geliştirilmesidir. Nitekim 2000'lerin başından bu yana Çin kentlerinin yurt dışında iş birliği yaptığı kentlerin sayısı %115 artmıştır.⁸⁷

Yukarıda da belirtildiği gibi günümüz dünyasında pandemiden iklim değişikliğine, mülteci meselesinden gıda güvensizliğine kadar pek çok sorun bulunmaktadır. Ulus devletlerin, kentlerin katkısı olmadan bu sorunları tek başlarına çözmeleri imkansızdır. Eğer devletler bir küresel salgın çıktığında bu durumla başarılı bir şekilde mücadele etmek istiyorlarsa, belediyeler gibi ulus-altı kurumlarla iş birliği yapmak durumundadır. Ayrıca, artan mülteci akınını yönetmede kentlerin desteği elzemdir. Benzer şekilde, iklim değişikliği konusu da şehirlerin desteği olmadan çözülebilecek bir sorun değildir. Belediyeler, iklim değişikliğiyle mücadele konusunda, örneğin toplu taşımanın desteklenmesi, biyoçeşitliliğin korunması ve toplumsal bilincin artırılması için çalışabilir. Diğer yandan, dünyada gıda güvenliğiyle ilgili sorunların ortaya çıkmasına karşı yereldeki aktörler, kendi kendine yeterliliği artırmak için yerel politikalar geliştirebilir. Bu durum, yönetimden yönetişime geçiş süreci olarak adlandırılabilir. *Yönetim* kavramı hiyerarşik bir yönetim tarzını tarif ederken, *yönetişim* kavramı farklı aktörlerin birbirleriyle etkileşime geçtiği yatay bir ilişkiler ağını simgelemektedir.⁸⁸

Aynı zamanda, ulus devletler bazı konularda, çeşitli nedenlerden dolayı, belirgin bir politika izlememeyi ya da bazı konuları ihmal etmeyi tercih edebilir. Kentler bu tip durumlarda inisiyatif alan ve boşluğu dolduran aktörler olabilir. Kosovac et al'in ifadesiyle "...çok sayıda kent, ulusal hükümetler tarafından sıklıkla ihmal edilen küresel politika alanlarında harekete geçebileceklerini düşünür."⁸⁹

OECD'nin çalışmaları, 17 Sürdürülebilir Kalkınma Amacıyla ilgili 169 hedefin %65'inin yerel yönetimlerin desteği olmadan yerine getirilemeyeceğini ortaya koymaktadır.⁹⁰ AB yasalarının ise %70'i yerel ve bölgesel kurumlar tarafından uygulanmaktadır.⁹¹ Dünya ekonomisinde 1970'lerden bu yana yaşanan değişimler, kentlerin önemi daha da artırmaktadır. Sassen'e göre günümüzde küresel kentlerin üç önemli özelliği bulunmaktadır. Küresel kentler, küresel ekonominin komuta merkezleridir. Aynı zamanda, bankacılık ve hizmet faaliyetlerinin merkezidir. Üçüncü ve son olarak da önemli oranda sanayi ve teknoloji ürünü üretmektedir.⁹²

⁸⁷ Karvounis, a.g.e., 101.

⁸⁸ Stürner-Siovit, a.g.e., 26.

⁸⁹ Anna Kosovac, Kris Hartley, Michele Acuto ve Darcy Gunning, "City Leaders Go Abroad: A Survey of City Diplomacy in 47 Cities", Urban Policy and Research, Cilt 39, No. 2, 2021, s. 127-142

⁹⁰ "OECD Programme on A Territorial Approach to the SDGs", OECD internet sitesi, <https://www.oecd.org/en/about/programmes/oecd-programme-on-a-territorial-approach-to-the-sdgs.html>. Erişim 17 Ekim 2024.

⁹¹ The European Committee of the Regions, <https://cor.europa.eu/en/about> Erişim 17 Ekim 2024.

⁹² Saskia Sassen, Cities in a World Economy, Thousand Oaks, Pine Forge Press, 1994, s. 4-7.

Günümüzde önemli bir konu da kent diplomasisi ve iç siyasi dinamikler arasındaki bağlantıdır. Küresel demokrasi indekslerinde son yıllardaki veriler, pek çok ülkede demokratikleşme sürecinde geriye gidişi işaret etmektedir. Macaristan'dan Hindistan'a kadar farklı coğrafyalardaki ülkelerde otoriterleşme eğilimleri giderek daha fazla kendini göstermektedir.

Ulusal siyasette demokratikleşme sürecinde sorunların yaşandığı ülkelerde kent diplomasisi farklı özellikler sergileyebilmektedir. Bir yandan otoriter iktidarlar, yerel diplomasiyi kendi dış politikalarını tamamlayacak şekilde bir halkla ilişkiler aracı ve yumuşak politika enstrümanı olarak kullanırken muhalif partileri temsil eden belediye başkanları, kent diplomasisi yoluyla kendi alternatif dış politika tercihlerini uygulamaya koymaktadır.

Sonuç olarak, yukarıda ifade edilen görüşlere dayanarak kent diplomasisinin farklı boyutları olduğunu ifade edebiliriz. Güvenlik sağlama, ekonomik çıkarları gerçekleştirme ve farklı bir dış politika anlayışı geliştirmeye kadar olan spektrumda yerel yönetimler, kendi dış ilişkilerini geliştirmektedir. Dünya değiştikçe ve pandemi, enerji güvensizliği ve gıda kıtlığı gibi sorunlar ortaya çıktıkça kent diplomasisi yerel aktörler arasında yeni iş birliği fırsatları yaratarak inovatif katkılar sağlayabilmektedir.

Bu noktada, vurgulanması gereken bir nokta da küresel sistemin dönüşmekte olduğu süreçte yükselen devletlerin dünya ekonomisi ve siyasetinde daha fazla rol oynamaya başladığıdır. Küreseldeki bu değişim, yerel diplomasi üzerinde de etkisini göstermektedir. Yukarıda da belirtildiği üzere onlarca yıl boyunca kent diplomasisi özellikle Batılı ülkelerin bir pratiği olmuştur. Ancak iki kutuplu düzenin sona ermesinin ardından, Batılı olmayan ülkeler de yerel diplomasisinin önemini keşfetmeye başlamıştır. Önemli bir kısmı otoriter rejimlere sahip olan ülkeler, yerel diplomasiyi hem iç politika hem de dış politika unsuru olarak kullanmaya başlamıştır.

Rusya, Çin ve İran gibi otoriter devletler için, yerel diplomasiyi geliştirmek ve teşvik etmek nasıl bir anlam taşımaktadır? Otoriter rejimler için, kentlerin dış ilişkileri, küreselleşen dünyada farklı anlamlar taşımaktadır. İlk olarak, ekonomik çıkarlardan bahsedilebilir. Kent yönetimlerini dış ilişkilerini geliştirmeleri için teşvik eden otoriter ülkelere biri Çin'dir. Başkent Pekin'deki merkezi yönetimin Çin kentlerinin dış ilişkiler geliştirmelerini sağlamaya çalışmasının önemli bir nedeni, ekonomik çıkarlardır. Çin eski Devlet Başkanı Hu Jintao, Yunnan ve Sincan kentlerinin ülkenin dış politikası için öncü rol oynadıklarını ifade etmiştir. Çin, kent diplomasisini ülkenin imajını geliştirmek için de kullanmaktadır. Öte yandan, otoriter devletlerde yerelin dış ilişkileri, "kırmızı çizgiler"i korumak için de bir araç olarak kullanılmaktadır. Yine Çin'den bir örnek olarak, Paris Belediyesinin Dalai Lama'ya fahri vatandaşlık vermeyi önermesine Pekin kent yönetiminin karşı çıkmasını gösterebiliriz.⁹³

⁹³Tianyang Liu ve Yao Song, "Chinese Paradiplomacy: A Theoretical Review," Sage Open 10, no. 1 (2020): 1-14; Dominik Mierzejewski, "Channeling Foreign Policy through Local Activities in China: City of Guangzhou Case Study," Malgorzata Pietrasiak ve diğerleri (der.), Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia, Lodz, Lodz University Press, 2018, 95; Justyna Szczudlik, "China's lukewarm soft power in Poland," Ties Dams, Xiaoxue Martin ve Vera Kranenburg (der.), China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times, Report by the European Think-tank on China, 2021, 71.

Demokrasiyle yönetilen, ancak artan milliyetçiliğin etkisi altında otoriterleşme eğilimi gösteren ülkelerdeki yerel diplomasiye örnek olarak da Modi yönetimi altındaki Hindistan gösterilebilir. Hem popülist hem de milliyetçi politikaları ön plana çıkartan Modi yönetimi, kentlerin dünyayla etkileşimini desteklemektedir. Modi yönetiminin Hint kentlerinin yerel diplomasisinden en büyük beklentisi, ekonomik çıkarlardır.⁹⁴

Bu örnekler göstermektedir ki günümüzde kent diplomasisi, artık gelişmiş Batılı devletlerin tekelinde değildir. Aksine, küresel sistemde ekonominin ağırlığının Batı'dan Doğu'ya kaymasıyla birlikte, Batı harici ülkeler de Batılı ülkelerin geleneksel dış politika enstrümanlarını kullanmaya başlamıştır. Ancak burada elde edilmeye çalışılan hedeflerin bazı durumlarda Batı'dan farklılaşması dikkat çekicidir. Ekonomi ve kültürel amaçlar Batı'yla ortak olsa da rejimin kendi imajını yükseltme ve kırmızı çizgileri koruma çabaları, Batı'dan farklılık olarak vurgulanabilir.

Bu bölümde, günümüz dünyasında kent diplomasisinin değişen anlamı analiz edilmiştir. Pandemi, gıda krizi, enerji sorunları, çatışmalar gibi farklı sorunlara maruz kaldığımız günümüzde kentler hem sorunların başlıca kaynağı hem de en önemli çözüm ortaklarıdır. Bir sonraki bölüm, başlıca Uluslararası İlişkiler teorilerinin kent diplomasisine nasıl yaklaştığını analiz edecektir.

Uluslararası İlişkiler Teorileri ve Yerel Diplomasi

Uluslararası İlişkiler teorileri, temelde küresel siyasetin en önemli aktörü olarak görülen devletlerin dış politika davranışlarını incelemek için geliştirilmiştir. Ancak teorik yaklaşımlar, kentlerin dış ilişkilerini incelemek için de faydalı olabilir.

Alanın en baskın teorisi olduğu düşünülen realizmle başlayacak olursak şunu belirtebiliriz: Realizme göre devletler hala uluslararası politikanın en önemli aktörüdür. Bu yaklaşıma göre kent diplomasisi, ulus devlet çıkarlarına hizmet ettiği ölçüde anlamlıdır.⁹⁵ Bu perspektife göre, kentler, eyaletler ya da bölgelerin kendi özerk aktörlük rolleri yoktur. Yerel yönetimler, sadece devletlerin enstrümanlarıdır. Bu nedenle, yerel diplomasiinin hükümetin resmi politikasını taklit etmesi ya da tamamlaması beklenmektedir. Realist yaklaşıma göre, ulus-altı yönetimlerin dış ilişkileri, tamamen merkezi yönetimlerin kontrolü altında olmalıdır.

Realist perspektife göre, otoriter devletlerin yerel diplomasiinin gelişmesini teşvik etmeleri gayet anlamlıdır, çünkü kentlerin dış ilişkileri sayesinde kendi dış politikalarını yerel düzeyde de uygulama imkanına sahip olmaktadır.⁹⁶ Bu bağlamda realist teori, Çin ve Rusya gibi ülkelerde neden yerel diplomasi baharı yaşandığını da iyi bir şekilde açıklamaktadır.

⁹⁴ Grzegorz Bywalec, "Paradiplomacy in India as Exemplified by the State of Gujarat," Malgorzata Pietrasiak ve diğerleri (der.), Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia, Lodz, Lodz University Press, 2018, 62.

⁹⁵ Tomasz Kaminski, "Paradiplomacy. Discourse Analysis and Research Conceptualization," Malgorzata Pietrasiak ve diğerleri (der.), Paradiplomacy in Asia. Case Studies of China, India and Russia, Lodz, Lodz University Press, 2018, 19-20.

⁹⁶ Kaminski, a.g.e., s. 20.

Öte yandan liberalizm, kentlerin küresel ilişkilerini farklı bir şekilde yorumlamaktadır. Liberal teoriye göre, uluslararası ilişkilerin tek aktörü devletler değildir, başka aktörler de vardır. Uluslararası kuruluşlar, çokuluslu şirketler ve STK'lar gibi aktörlerin yanı sıra kentler de uluslararası siyasetin aktörleridir. Liberal yaklaşım, kentlerin kendi dış ilişkilerini geliştirerek küresel siyasette bağımsız roller oynayabileceklerini varsayar.⁹⁷ Şehirlerin, kendi küresel bağlarını geliştirmek için manevra alanları mevcuttur. Ek olarak, liberal teori, küresel siyasette ekonominin önemli bir rol oynadığını varsayar. Bu bağlamda, kentlerin ekonomik çıkarları olduğu ve uluslararası aktörlerle ilişki kurarak bu çıkarları gerçekleştirmeye çalıştıkları ifade edilebilir. Örneğin dış yatırım çekmek, turistleri kente çekebilmek ve iktisadi merkez oluşturabilmek gibi amaçları olduğu söylenebilir.

Öte yandan, inşacı yaklaşımı analiz edecek olursak, kent diplomasisinde kimliklerin, normların ve değerlerin önemini vurgulayabiliriz. İnşacı yaklaşım, devletler dışında diğer aktörlerin de önemli olduğunu ifade eder. Bu bağlamda, kentler ve bölgeler de ayrı bir aktör olarak ele alınabilir.⁹⁸ Kardeş kent ilişkileriyle, kent ortaklıklarıyla, uluslararası kuruluşlar kurarak ya da mevcut uluslararası kuruluşlara üye olarak kendilerine yeni kimlikler edinebilirler ya da mevcut kimliklerini geliştirebilirler. Aynı zamanda, kentlerinin kültürel özelliklerine odaklanabilirler. Dış politika aracılığıyla kimliklerini inşa eden ya da yeniden inşa eden devletler gibi, kentler de küresel ortaklıkları vasıtasıyla kimliklerini vurgulayabilir ya da yeni kimlikler edinebilir.

Geleceğe Bakmak

İnsanlığın önemli sınamalardan geçtiği günümüzde kent diplomasisini de yeniden düşünmek ve formüle etmek gerekmektedir. Daha önceki bölümlerde de belirtildiği üzere, küresel sistemdeki istikrarsızlık ve çatışmalar, savaşların yol açtığı göç dalgaları, iklim değişikliği gibi küresel meseleler, tüm ülkeler, halklar ve aynı zamanda kentler için önemli sorunlardır. Tüm bu sorun alanlarının yanında günümüz dünyasının şahit olduğu bazı fırsatlar da bulunmaktadır. Bu fırsatların belki de en önemlisi hızlı teknolojik değişimdir.

Hem yeni sorunların hem de yeni fırsatların ortaya çıktığı günümüz dünyasında kent diplomasisinin rolü ne olmalıdır? Yerel yönetimler bir yandan sorunların çözümüne katkı sağlamak, bir yandan da teknolojik fırsatlardan yararlanmak için dünyayla nasıl bir etkileşim oluşturmalıdır? Elbette bu konuda standart önerilerde bulunmak mümkün değil. Her ülkenin kendi tarihi, coğrafyası, demografisi ve mevzuatı yerelin dış ilişkileri üzerinde önemli rol oynamaktadır. Ancak bazı genel çıkarımlarda bulunmak mümkündür.

⁹⁷ Kaminski, a.g.e., s. 20.

⁹⁸ Kaminski, a.g.e.; Ario Bimo Utomo, "Reimagining City Identities in Globalisation: A Constructivist Study on City Paradiplomacy," *Global South Review* 1, no. 2 (2020): 33-48.

Öncelikle kent yöneticilerinin en büyük hedefi, o kentte yaşayan herkesin huzurlu, güvenli ve refah içinde yaşaması olmalıdır. İnsanca yaşamak herkesin hakkıdır. Bu bağlamda, yerel diplomasinin de hedefi, insanı merkeze alarak kent sakinlerinin daha iyi koşullarda yaşamalarını sağlamak olmalıdır. Dış ilişkiler vasıtasıyla iyi örneklerden öğrenerek ve projeler yaparak altyapıyı geliştirmek, kente yeni yatırımlar çekmek, turistler için cazibe merkezi olmak, akıllı teknoloji uygulamalarını adapte ederek akıllı kentler inşa etmek ve yerelde sürdürülebilir kalkınma ilkelerini gerçekleştirebilmek kentlerin en önemli amaçları arasında olmalıdır.

Bu çerçevede, en önemli meselelerden bir tanesi, kentin dış ilişkilerinin yalnızca belediye başkanının ve belediye meclis üyelerinin yurt dışı ziyaretlerinden ibaret olmaması ve bunun ötesine geçmesidir. O kentte yaşayan insanlar, o kentin dış ilişkilerinin aktörü haline nasıl gelebilir? Ulus-altı diplomasiye kent sakinleri nasıl entegre edilebilir? Yeni dönem ulus-altı diplomasi, bu sorulara yanıtlar üretmelidir.⁹⁹ Kardeş şehirlerin okulları arasında “kardeş okul” projeleri oluşturmak, iş birliği yapılan kentin halklarıyla yerel sakinleri bir araya getirecek kültürel ve sportif etkinlikler düzenlemek ve kent elçileri projelerini yaygınlaştırmak akla gelen inisiyatifler arasındadır. Kentin sakinleri, kent yönetimlerinin dünyayla kurdukları ilişkiye hem entegre olmalı hem de sürece etki edebilmelidir.

Bu bağlamda, kardeş şehirlerle ilgili derneklerin kurulması teşvik edilebilir. Örneğin Almanya'da kardeş şehirlerle ilgili yerel halkın oluşturduğu dernekler kurulmaktadır. Bir örnek olarak Köln-İstanbul Şehir Ortaklığını Geliştirme Derneği verilebilir. 1997'de İstanbul ve Köln kentleri arasında kardeş şehir ilişkisinin kurulmasının ardından kurulan dernek, kent iş birliğini canlı tutmayı amaçlamakta ve bu çerçevede İstanbul'la ilgili tanıtım toplantıları, seminerler ve geziler organize etmektedir.¹⁰⁰ Dernekler, şehir iş birliklerinin iki kentin yöneticileri arasındaki resmi bağlarla sınırlı kalmasının önüne geçmektedir. O kentteki insanları sürece dahil ederek iki kent arasındaki bağın, aynı zamanda iki kentin sakinleri arasında etkileşimin kurulmasını sağlamaktadır.

Bir başka önemli mesele, ulus-altı aktörleri de içine katan çok katmanlı diplomasinin bir hiyerarşik yapılanmaya yol açıp açmadığıdır. Megakentler, dünya kentleri ya da birincil kentler olarak adlandırılan New York, Paris, Londra, Tokyo, Pekin gibi kentlerin küreselle kurdukları ilişkide kendi aktörlüklerini ortaya koymaları ve kendi gündemlerini uluslararası platformlarda dile getirmeleri yerelin sesinin duyulması bağlamında önemlidir. Ancak burada önemli bir soru şudur: Orta büyüklükteki kentlerin, küçük kentlerin ya da kasaba ve köylerin çıkarları, amaçları ve hedefleri uluslararası alanda nasıl savunulacaktır? Megakentler diğer kentlerin dünyayla etkileşiminde bir rol model mi oluşturacaktır, yoksa diğer şehirlerin küreseldeki temsilini engellemeye mi çalışacaktır?

⁹⁹ Kai Pfundheller'in Kuzey Ren Vestfalya eyaletindeki kent iş birlikleri konusunda 8 belediyede 41 uzmanla yaptığı mülakatlarda yerel diplomasinin başarı faktörlerinden birinin, farklı alanlara ve gruplara yayılması olduğu belirtilmiştir: Kai Pfundheller, Städtepartnerschaften – alternative Außenpolitik der Kommunen, Opladen, Verlag Barbara Budrich, 2014, 210.

¹⁰⁰ Verein zur Förderung der Städtepartnerschaft Köln-Istanbul e.V., <https://www.koeln-istanbul.de/>, Erişim 17 Ekim 2024.

Yapılan çalışmalar kentlerin büyüklüğüyle dış ilişkileri arasında pozitif bir korelasyon olduğunu ortaya koymaktadır.¹⁰¹ Büyük kentlerin, dünyayla etkileşimlerinin daha yoğun olması anlaşılabilir. Ancak pandemi gibi küresel sorunlarla küçük kentlerin mücadele etmesi nispeten daha kolaydır. İnsana daha fazla doğayla iç içe olma imkanı veren küçük kentlerin ve kasabaların da gelecekte daha fazla tercih edilme imkanı vardır. Bu durum dikkate alındığında, megakentlerle diğer kentler arasında küreselle etkileşim bağlamında ortaya çıkan hiyerarşi ciddi bir meseledir. Tüm yerel aktörlerin, dünyayla ilişki kurarak hem küresel gündeme etki etmeleri hem de dünyadaki iyi örneklerden öğrenmeleri önemlidir. Bunun için ulusal ve uluslararası alanda gerekli yasal ve fiili düzenlemelerin yapılması adil bir yerel-küresel ilişkisi açısından önemlidir.¹⁰²

SONUÇ

Türkiye’de yerel diplomasinin en önemli amacı, insan hakları ve demokratikleşme konularında gelişebilmek ve insani bir yaşama geçebilmek olmalıdır.¹⁰³ İçinde yaşaması insana huzur veren, kişi başına düşen yeşil alanların dünyada örnek gösterilen kentlerle yarıştığı, musluklarından temiz su akan, modern bir toplu ulaşım sistemine ve bisiklet yollarına sahip medeni kentler inşa edilebilir. Kent hayallerinin gerçek olmasında da yerel diplomasi önemli bir rol oynama potansiyeline sahiptir.

MBB’nin kapsamlı saha araştırmasına akademik bir altlık sağlamanın yanı sıra uluslararası literatür ve uygulamalara dair kaynak oluşturma niteliği taşıyan bu yazıda, yerel diplomasinin genel bir çerçevesi çizilmeye çalışılmıştır. Kentlerin hangi amaçlarla dış ilişkiler geliştirdikleri öncelikli olarak ele alınan konulardan biri olmuştur. Ekonomik amaçlar, siyasi amaçlar, kültürel amaçlar, insani amaçlar, küresel sorunların çözümüne katkı ile temsil ve marka oluşturma çabalarının önemi vurgulanmıştır. Kentlerin hangi özelliklerinin dış ilişkiler üzerinde etkili olduğu da analiz edilmiştir. Çalışma aynı zamanda, uluslararası ilişkiler teorilerinin kentlere nasıl uyarlanabileceğini incelemiştir. Son olarak, küresel sistemde yaşanan değişiminin kent diplomasisine nasıl yansıdığı ele alınmıştır. Bu bölüm, ileriki sayfalardaki alan araştırmasına rehber olma niteliği taşımaktadır.

¹⁰¹ Lorenzo Kihlgren Grandi, *City Diplomacy*, Cham, Palgrave, 2020, 6.

¹⁰² Michele Acuto ve diğerleri, "What three decades of city networks tell us about city diplomacy's potential for climate action?", *Nature Cities* 1 (2024): 452.

¹⁰³ Marmara Belediyeler Birliği eski Genel Sekreteri Selahattin Yıldırım’la yapılan söyleşi, İstanbul, 7 Ekim 2022.

Kaynakça:

“2027 Avrupa Oyunları Mutabakat Zaptı Roma’da İmzalandı.” İBB Gençlik ve Spor Müdürlüğü internet sayfası. <https://genclikspor.ibb.istanbul/2027-avrupa-oyunlari-mutabakat-zapti-romada-imzalandi/>. Erişim 17 Ekim 2024.

“68% of the World Population Projected to Live in Urban Areas by 2050, Says UN.” United Nations. Erişim 17 Ekim 2024. <https://www.un.org/development/desa/en/news/population/2018-revision-of-world-urbanization-prospects.html>.

Acuto, Michele vd. “What Three Decades of City Networks Tell Us about City Diplomacy’s Potential for Climate Action?” *Nature Cities* 1 (2024): 452.

Acuto, Michele. “City Leadership in Global Governance.” *Global Governance* 19, no. 3 (2013): 481-498.

Acuto, Michele. *Global Cities, Governance and Diplomacy: The Urban Link*. Londra: Routledge, 2013.

Aguirre, Iñaki. “Making Sense of Paradiplomacy? An Intertextual Enquiry About a Concept in Search of a Definition.” In *Paradiplomacy in Action: The Foreign Relations of Subnational Governments*, der. Francisco Aldecoa ve Michael Keating. Londra: Frank Cass, 1999, 185-209.

Alger, Chadwick F. “The World Relations of Cities: Closing the Gap between Social Science Paradigms and Everyday Human Experience.” *International Studies Quarterly* 34, no. 4 (1990): 511.

Amiri, Sohaela, ve Efe Sevin. “Giriş.” *City Diplomacy: Current Trends and Future Prospects*, editörler Sohaela Amiri ve Efe Sevin. Cham: Palgrave Macmillan, 2020, 9.

“Balkan Projeleri Bursa’ya Bağlı.” Bursa Büyükşehir Belediyesi internet sayfası. <https://www.bursa.bel.tr/haber/balkan-projeleri-bursaya-bagli-17838>. Erişim 17 Ekim 2024.

“Başkan Altepe: ‘Bursa Türk Dünyasının da Başkenti Olacak.’” Bursa Büyükşehir Belediyesi internet sitesi, 23 Temmuz 2016. <https://www.bursa.bel.tr/haber/baskan-altepe---bursa--turk-dunyasi-nin-da-baskenti-olacak--22240#:~:text=BURSA%20E2%80%93%20B%C3%BCy%C3%BCK%C5%9Fehir%20Belediye%20Ba%C5%9Fkan%C4%B1%20Recep,n%C4%B1n%20da%20ba%C5%9Fkenti%20olaca%C4%9F%C4%B1n-%C4%B1%20s%C3%B6yledi>. Erişim 17 Ekim 2024.

“Belediyelerin Covid-19 Pandemisiyle Mücadelede Web Site Kullanımları: Marmara Bölgesi Analizi.” Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları. <https://mbbkulturyayinlari.com/belediyelerin-covid-19-pandemisiyle-mucadelede-web-site-kullanimlari-marmara-bolgesi-analizi>. Erişim 17 Ekim 2024.

Council of European Municipalities and Regions. <https://ccre-cemr.org/>. Erişim 17 Ekim 2024.

Börzel, Tanja A. "Restructuring or Reinforcing the 'State': The German Länder as Transnational Actors in Europe." In *Non-State Actors in International Relations: The Case of Germany*, der. Anne-Marie Le Gloanec. Manchester: Manchester University Press, 2007, 125.

Bywalec, Grzegorz. "Paradiplomacy in India as Exemplified by the State of Gujarat." In *Paradiplomacy in Asia: Case Studies of China, India and Russia*, editörler Malgorzata Pietrasiak ve diğ., 62. Lodz: Lodz University Press, 2018.

Camagni, Roberto, Roberto Capello, ve Peter Nijkamp. "Managing Sustainable Urban Environments." In *Handbook of Urban Studies*, editör Ronan Paddison, 129. London: Sage Publications, 2001.

"Can Cities Save the World? The Impact of City Networks and City-Partnerships for Peace and Development." Metropolis. <https://www.metropolis.org/agenda/can-cities-save-world-impact-city-networks>. Erişim 17 Ekim 2024.

Chabris, Christopher ve Daniel Simons. *The Invisible Gorilla: How Our Intuitions Deceive Us*. New York: Crown, 2010.

"City and Diplomacy Act." The Library of Congress. <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/4526#:~:text=This%20bill%20establishes%20within%20the,municipal%20governments%20with%20foreign%20governments>. Erişim 17 Ekim 2024.

"COP27'den Notlar." Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları. https://www.marmara.gov.tr/uploads/old-site/2023/01/COP27-Raporu_web.pdf. Erişim 17 Ekim 2024.

"COP28'den Notlar." Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları. <https://www.marmara.gov.tr/uploads/dijital-cop28den-notlar-1.pdf>. Erişim 17 Ekim 2024.

"Deutsche Städte fordern das Verbot von Atomwaffen." *Frei Raum* 14, no. 4 (2019): 1; "ICAN-Städteappell und Bundesländerbeschlüsse." <https://www.icanw.de/ican-projekte/ican-staedteappell/>. Erişim 17 Ekim 2024.

COP28 Local Climate Action Summit. <https://www.cop28.com/en/lcas>. Erişim 17 Ekim 2024.

Daoudov, Murat. *Yerel Dış Politikanın Temelleri*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği, 2013.

Demirtaş, Birgül. "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek." *Uluslararası İlişkiler* 13, no. 52 (2016): 151-173.

Friedmann, John. "The World City Hypothesis." *Development and Change* 17 (1986): 69-83.

Friedmann, John. "Where We Stand: A Decade of World City Research." In *World Cities in a World-System*, der. Paul L. Knox ve Peter J. Taylor. Cambridge: Cambridge University Press, 1995, 20-47.

Galtung, Johan. "Cities as Peace Factors/Actors/Workers." <https://www.transcend.org/files/article111.html>. Erişim 17 Ekim 2024.

Geniş, Şerife. "Globalization of Cities: Towards Conceptualizing A New Politics of Place-Making in a Transnational Era." *University of Gaziantep Journal of Social Sciences* 6, no. 1 (2007): 59-77.

Grandi, Lorenzo Kihlgren. *City Diplomacy*. Cham: Palgrave, 2020, 6.

Gutiérrez-Camps, Arnau. "Local Efforts and Global Impacts: A City-Diplomacy Initiative on Decentralisation." *Perspectives* 21, no. 2 (2013): 51. Bkz. Grunert, Thomas. *Langzeitwirkungen von Städte-Partnerschaften. Ein Beitrag zu europäischen Integration*. Strassburg: N.P. Engel Verlag, 1981.

Gündüz, Sultan, ve Sinan Özden. *Belediyeler İçin Uluslararası İşbirlikleri ve Kardeş Şehir Rehberi: Türkiye ve İspanya'daki Belediyeler Arasında İşbirliğinin Geliştirilmesi Projesi*. 2011, 12.

"Inclusive Cities." World Bank Group. Erişim 17 Ekim 2024. <https://www.worldbank.org/en/topic/inclusive-cities#:~:text=Cities%20currently%20account%20for%20approximately,cities%20can%20derail%20development%20progress>.

"International Cooperation of the City of Amsterdam since 2002." Amsterdam: International Relations Office. PowerPoint sunumu.

"İzmir'in kısa ve uzun vadeli deprem yardımı çağrısı." Eurocities internet sitesi. Erişim 17 Ekim 2024. <https://eurocities.eu/latest/izmirs-call-for-short-and-long-term-quake-relief/>.

Justyna Szcudlik, "China's lukewarm soft power in Poland," Ties Dams, Xiaoxue Martin ve Vera Kranenburg (der.), *China's Soft Power in Europe. Falling on Hard Times*, Report by the European Think-tank on China, 2021, 71.

Kaminski, Tomasz. "Paradiplomacy: Discourse Analysis and Research Conceptualization." In *Paradiplomacy in Asia: Case Studies of China, India and Russia*, editörler Malgorzata Pietrasiak ve diğ., 19-20. Lodz: Lodz University Press, 2018.

"Kardeş Kentimiz Wellington." Çanakkale Belediyesi internet sitesi. <https://www.canakkale.bel.tr/tr/sayfa/1364-wellington-yeni-zelanda/4024-kardes-kentimiz-wellington>. Erişim 17 Ekim 2024.

"Kardeş şehirlerden Gaziantep'e nakdi ve aynı yardım desteği." *Haber Gazetesi*. <https://www.haber342.com/haber/14075496/kardes-sehirlerden-gaziantep-nakdi-ve-ayni-yardim-destegi>. Erişim 17 Ekim 2024.

Karvounis, Antonios M. *City Diplomacy: An Introduction*. New York: Routledge, 2024.

Karvounis, Antonios. *City Diplomacy and the Europeanization of Local Government: The Prospects of Networking in the Greek Municipalities*. Cham: Palgrave, 2023, 4.

“Komşuda Vize Kolaylığı.” DHA. http://www.dha.com.tr/komsuda-vize-kolayligi_317423.html. Erişim 15 Ekim 2016.

Knox, Paul L., and Peter J. Taylor, eds. *World Cities in a World-System*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. Kosovac, Anna, Kris Hartley, Michele Acuto, ve Darcy Gunning. “City Leaders Go Abroad: A Survey of City Diplomacy in 47 Cities.” *Urban Policy and Research* 39, no. 2 (2021): 127-142.

Verein zur Förderung der Städtepartnerschaft Köln-Istanbul e.V. <https://www.koeln-istanbul.de/>. Erişim 17 Ekim 2024.

“Lefkoşa Türk Belediye Başkanı Mehmet Harmancı ve Dış İlişkiler Birimi uzmanları Fatoş Arabacıoğlu Adalı ve Zehra Bayar Zekai ile yapılan mülakat.” Lefkoşa, 6 Eylül 2016.

Liu, Tianyang, ve Yao Song. “Chinese Paradiplomacy: A Theoretical Review.” *Sage Open* 10, no. 1 (2020): 1-14.

Marmara Belediyeler Birliği. “Yerel Diploması.” *Şehir & Toplum* 24 (Ocak-Nisan 2023). Erişim 17 Ekim 2024. <https://mbbkulturyayinlari.com/sehir-toplum-sayi-24>.

“Marmara Bölgesi Belediyeleri COVID-19 Pandemisi ile Mücadele Uygulamaları Veritabanı.” Data Marmara. Erişim 17 Ekim 2024. <https://data.marmara.gov.tr/afet-yonetimi/covid-19>.

“Mayors for Peace.” Erişim 17 Ekim 2024. <http://www.mayorsforpeace.org/en/>.

“MBB Deprem Sonrası Arnavutluk’a İki Uzman Gönderdi.” Marmara Belediyeler Birliği internet sitesi. Erişim 17 Ekim 2024. <https://www.marmara.gov.tr/en/mmu-dispatched-two-experts-to-albania-after-the-earthquake>.

McMillan, Samuel Lucas. “Subnational Foreign Policy Actors: How and Why Governors Participate in US Foreign Policy.” *Foreign Policy Analysis* 4, no. 3 (2008): 232-237.

Mierzejewski, Dominik. “Channeling Foreign Policy through Local Activities in China: City of Guangzhou Case Study.” In *Paradiplomacy in Asia: Case Studies of China, India and Russia*, editörler Malgorzata Piet-rasiak ve diğ., 95. Lodz: Lodz University Press, 2018;

“National Delegation to the Congress: Türkiye.” Council of Europe. <https://www.coe.int/en/web/congress/country?id=19>. Erişim 17 Ekim 2024.

“OECD Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Bölgesel Yaklaşım Programı.” OECD internet sayfası. <https://www.oecd.org/en/about/programmes/oecd-programme-on-a-territorial-approach-to-the-sdgs.html>. Erişim 17 Ekim 2024.

“Olimpik Kent İstanbul İçin Tam Yol İleri!” Ekrem İmamoğlu resmî internet sayfası. <https://www.ekremimamoglu.com/blog/olimpik-kent-istanbul-icin-tam-yol-ileri/>. Erişim 17 Ekim 2024.

- Oliver, Alex. "The Irrelevant Diplomat. Do We Need Embassies Any More?" *Foreign Affairs*, 14 Mart 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/world/2016-03-14/irrelevant-diplomat>. Erişim 17 Ekim 2024.
- Pfundheller, Kai. *Städtepartnerschaften: Alternative Außenpolitik der Kommunen*. Opladen: Verlag Barbara Budrich, 2014, 210.
- Rosenau, James N. "Governance in the Twenty-First Century." *Global Governance* 1 (1995): 13-43.
- Sassen, Saskia. *Cities in a World Economy*. Thousand Oaks: Pine Forge Press, 1994, 4-7.
- Sassen, Saskia. *The Global City: New York, London, Tokyo*. Princeton: Princeton University Press, 1991.
- Sökmensüer, Yaşar. "Kuğular da ağlar, parklar da ölür." *Serbestiyet*, 19 Aralık 2021. <https://serbestiyet.com/yazarlar/kugular-da-aglar-parklar-da-olur-78426/>. Erişim 17 Ekim 2024.
- Stürner-Siovit, Janina. *Curtain Up: Diplomacy in Global Migration Governance*. Wiesbaden: Springer, 2022.
- "Subnational Diplomacy Unit." U.S. Department of State. <https://www.state.gov/bureaus-offices/under-secretary-for-economic-growth-energy-and-the-environment/the-special-representative-for-subnational-diplomacy/>. Erişim 17 Ekim 2024.
- Szczudlik, Justyna. "China's Lukewarm Soft Power in Poland." In *China's Soft Power in Europe: Falling on Hard Times*, editörler Ties Dams, Xiaoxue Martin ve Vera Kranenburg, 71. Avrupa Düşünce Tankı Raporu, Nisan 2021.
- Tanık, Bülent. "Ben bu kentin anasıyım." *Gazete Duvar*, 22 Mart 2022. <https://www.gazeteduvar.com.tr/ben-bu-kentin-anasiyim-haber-1557567>. Erişim 17 Ekim 2024.
- "Tarihi Kentler Birliği Edirne'de Toplandı." Edirne Belediyesi internet sayfası. <http://www.edirne.bel.tr/tarihi-kentler-birligi-edirne-de-toplandi/9991/>. Erişim 31 Ekim 2016.
- The International Municipal Movement*. https://issuu.com/uclgcglu/docs/the_int_municipal_movement_complete. Erişim 17 Ekim 2024.
- The World Organization of United Cities and Local Governments*. <http://www.uclg.org/en/organisation/about>. Erişim 17 Ekim 2024.
- Türkiye Belediyeler Birliği, https://www.tbb.gov.tr/Tr/icerik_yasal-prosedur_101. Erişim 17 Ekim 2024.
- "Asia." Mayor for Peace. Erişim 17 Ekim 2024. <https://www.mayorsforpeace.org/en/members/list-members/asian/>.
- "Covid-19 Salgını ile Mücadelede Bölgesel ve Küresel Platformlar Veri Seti." Data Marmara. Erişim 21 Kasım 2024. <https://data.marmara.gov.tr/afet-yonetimi/covid-19-20>.

Utomo, Ario Bimo. "Reimagining City Identities in Globalisation: A Constructivist Study on City Paradiplomacy." *Global South Review* 1, no. 2 (2020): 33-48.

Van der Pluijm, Rogier, ve Jan Melissen. *City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Politics*. Clingendael, Netherlands Institute of International Relations, 2007.

Willetts, Peter. "Transnational Actors and International Organizations." In *The Globalization of World Politics*, der. John Baylis, Steve Smith ve Patricia Owens, 6. baskı. Oxford: Oxford University Press, 2014, 320-336.

"World Cities Day." <https://www.un.org/en/observances/cities-day>. Erişim 17 Ekim 2024.

"World Cities Report 2022: Envisaging the Future of Cities." <https://unhabitat.org/wcr/>. Erişim 17 Ekim 2024.

"Yeni Zelanda ve Avustralya'ya 'kuyudan' seslenecekler." Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yeni-zelanda-ve-avustralyaya-kuyudan-seslenecekler/559441>. Erişim 17 Ekim 2024.

GİRİŞ

GİRİŞ

Kentlerin sınırları dışındaki kurumlarla temas kurması, iş birliği yapması veya bir çatı altında bir araya gelmesi, Antik Yunan dönemine kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Tarih boyunca baskın politik yapılar şekil değiştirse de kentler bu siyasal sistemler altında dış temaslarını sürdürmüştür. 1648'de Vestfalya Antlaşması ile şekillenmeye başlayan modern uluslararası siyasal sistem, ulus devletleri merkeze alsa da kentler, ulusal sınırlarının ötesine geçerek diğer ulusaşırı aktörlerle iletişim halinde olmaya devam etmiştir. Kentlerin kurduğu temaslar bu çağın başlarında çok yoğun olmamış, devlet odaklı küresel yönetimde kentlerin rolleri sınırlı olmuştur. Fakat, özellikle bu yüzyılın son dönemlerinde devletlerin ekonomik hayatı daha az regüle ettiği yeni neoliberal sistemin baskın olması, sıklıkla ulusal sınırları aşan ve devletlerin tek başlarına çözmekte yetersiz kaldığı iklim değişikliği gibi sorunların varlığı, yeni dijital teknolojilerin ortaya çıkması ve kentlerde yaşayan nüfusun gittikçe artması gibi sebeplerle kentlerin kapasitesi, önemi ve uluslararası temasları artmış; bu durum onları uluslararası arenada daha önemli aktörler haline getirmiştir.¹

Ekonomik, siyasi, teknik ve demografik gelişmelerin yanında kentlerin uluslararası arenada etki sahibi olmak için proaktif bir tutum sergilemesi de onları bu platformda “görünür” kılmıştır. Uluslararası siyasi sisteme dahil olmaları önündeki engellere rağmen -örneğin Birleşmiş Milletler (BM) gibi kurumların karar alma organlarında temsiliyet verilmemesi ve uluslararası anlaşmalarda onlardan bahsedilmemesi gibi- kendi uluslararası ağlarını kurma, uluslararası organizasyonlarla iş birliği yapma ya da BM'nin çok taraflı gündemlerine dahil olma gibi araçlarla uluslararası platformda kendilerini göstermektedir.²

Günümüzde kentlerin küresel yönetimdeki öneminde ve dış temaslarında artış olsa da kurulan bu temasın sıklığı, niteliği, sebebi ve temas edilen aktörler şehirden şehire değişmektedir. Bu değişikliğin çeşitli sebepleri olabilir. Başta kentin yer aldığı ulusun uluslararası siyasal sistemdeki konumu ve diğer ülkelerle ilişkisi, o ülke içinde kent aktörlerinin görev, sorumluluk ve hareketlerinin sınırlarını belirleyen yasal düzenlemeler,³ kentlere uluslararası siyasal sistemde biçilen roller gibi siyasi sebepler; kenti yöneten kurumların kurumsal, finansal ve insan kaynağı kapasitesi; kentin ve ilişki kurulan aktörün yerel ve ulusal bağlamdaki ekonomik koşulları gibi ekonomik sebepler kentlerin dış ilişkilerini etkileyen faktörlerden bazılarıdır.

En genel şekliyle “meşru yönetim birimleri olarak şehirlerin temsilcileri arasında sınırları aşan anlaşmalar, iş birlikleri ve bunların ötesinde kurumsal gelişim ile sonuçlanan, aracılı ‘uluslararası’ ilişkiler”⁴ olarak ta-

¹ Curtis Simon ve Michele Acuto, “The Foreign Policy of Cities”, *The RUSI Journal* 163, no. 6 (2018): 817.

² Chrystie Swiney, “The Urbanization of International Law and International Relations: The Rising Soft Power of Cities in Global Governance”, 41 *MICH. J. INT'L L.* 227 (2020).

³ Ülkenin rejimi ve kent diplomasisi arasındaki ilişki ile ilgili daha fazla bilgi için bkz. Benjamin Leffel, “Principles of Modern City Diplomacy and the Expanding Role of Cities in Foreign Policy”, *Journal of International Affairs* 74, no. 1 (Fall/Winter 2021): 179–200.

⁴ Curtis Simon ve Michele Acuto, “The Foreign Policy of Cities”, *The RUSI Journal* 163, no. 6 (2018): 817; Dan Koon-hong Chan, “City Diplomacy and ‘Global Governance: Revitalizing Cosmopolitan Democracy’”, *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 29, no. 2 (2016): s. 134–60; Michele Acuto, “City Diplomacy”, Costas M. Constantinou, Pauline Kerr ve Paul Sharp (der.), *The SAGE Handbook of Diplomacy* (London: Sage, 2016).

nımlanabilecek kent diplomasisi⁵ faaliyetlerini yürüten aktörlerden biri, şehirlerin en önemli idari ve politik kurumlarından yerel yönetimlerdir. Modern çağdaki ulus-devlet sistemi içinde yerel yönetimlerin uluslararası kurumlarla ilk temasları 1900'lerin başlarına dayanmaktadır.⁶ Bu süreçte yerel diplomasi faaliyetleri daha çok, modern anlamda ilk örneklerini görmeye başladığımız çok taraflı kent diplomasisinin aktörleri olan uluslararası kent ağları ve iki taraflı kardeş kent ilişkisi (town-twinning) etrafında şekillenmektedir. Yine bu dönemde ülkeler arasındaki çatışmanın çözümü ve barışın yerleşmesi kent diplomasisinin ana konusunu oluşturmaktadır.

Zaman içinde yerel diplomasi alanının genişlediği, yerel diplomasiye dahil olan aktörlerin ve yerel diplomasi üzerine kurulduğu konuların çeşitlendiği, yerel yönetimler içinde yerel diplomasi faaliyetlerini yürüten yeni kurumsal yapılanmaların olduğu görülmektedir.⁷ Belediyeler artık uluslararası iş birliğini, kent ağları altında gerçekleştirilen eylemler ve ikili kardeş şehir ilişkileri ile sınırlandırmamaktadır. Kent yönetimleri, kardeş şehir ilişkisi kurmadan da mutabakat, iş birliği veya iyi niyet sözleşmeleri (Memorandum of Understanding) gibi çoğunlukla bağlayıcı olmayan sözleşmeler aracılığıyla yurt dışındaki kurumlarla iş birliği geliştirmekte; uluslararası hibe programlarıyla fonlanan projelerin konsorsiyumlarında yer almakta; farklı ülkelerin Türkiye'deki temsilcilikleriyle temaslar kurmakta; uluslararası kuruluşların, merkezi yönetimlerin ya da diğer kentlerin düzenledikleri "Dünya Kent Forumu" (World Urban Forum), "Avrupa Bölgeler ve Şehirler Haftası" (European Week of Regions and Cities) gibi uluslararası etkinliklerde paydaş, konuşmacı veya katılımcı olarak yer almakta ve yurt dışında temsilcilikler açmaktadır. Ayrıca kentler ve kentlerin temsilcileri olan kent ağları, merkezi yönetimlerce uluslararası kuruluşların çatısı altında şekillenen ve bu kurumların gelecekteki politikalarına ve eylemlerine yön veren gündemlerin içeriğini etkilemeye ve bu gündemleri çalışmalarına entegre etmeye başlamışlardır.

Bu gelişmelere paralel olarak, kentlerin ilişki geliştirdiği yabancı aktörlerde de çeşitlenme olmuştur. Kentler artık yalnızca diğer kentlerle ya da kent ağlarıyla değil, BM başta olmak üzere farklı uluslararası kuruluşlarla ve onların alt teşkilat yapılarıyla, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) gibi uluslararası finans kuruluşlarıyla, yurt dışındaki özel sektör kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ya da akademik kuruluşlarla iş birliği geliştirmektedir.

Değişim, yerel diplomasi odaklandığı alanlara da tezahür etmiştir. Ülkeler arasında barışın yerleşmesinde kentler hala önemli roller oynasa da kent yönetimleri, kendilerinin deneyimlediği ya da başka yerel ak-

⁵ Bu raporda, "kent diplomasisi", "yerel diplomasi", "dış temas", "uluslararası ilişkiler", "dış ilişkiler" kavramları aynı anlamda, birbirlerinin alternatifi olarak kullanılmaktadır ve başta yerel yönetimler olmak üzere kent paydaşlarının uluslararası ilişkilerini ve herhangi bir sebeple ulus sınırları dışındaki kuruluşlarla kurduğu ilişkiyi ifade etmektedir. Ayrıca literatürde bu ilişkiyi ifade etmek için "paradiplomasi", "yerel dış politika", "belediye dış politikası" gibi terimler de kullanılmaktadır.

⁶ Renato Balbim, "City Diplomacy: Global Agendas, Local Governments," in *The Geopolitics of Cities*, 123–170 (2016).

⁷ Michele Acuto, Miika Morissette ve Agis Tsouros, "City Diplomacy: Towards More Strategic Networking? Learning with WHO Healthy Cities", *Global Policy* 8, no. 1 (2016): 14–22.

törlerle ortak olarak tecrübe edilen bir soruna çözüm bulabilmek ve yerel, ulusal ve uluslararası kalkınmaya katkı sunmak amacıyla da yerel diplomasiye bir araç olarak başvurmaktadır. Dolayısıyla barış inşasının yanı sıra, “...demokrasi ve yerel yönetim, güvenlik ve sosyal çatışma, azınlık hakları, teknik iş birliği (yenilik, teknolojiler, iyi uygulamalar, ikili çözümler), başta su ve atık olmak üzere çevre, hareketlilik ve ulaşım, kültür ve tarihi miras...”⁸ gibi alanlarda da kentler yerel diplomasiden aktif bir şekilde istifade etmektedir.

Son olarak, kentlerin uluslararası faaliyetleri yoğunlaştıkça, belediyelerde bu konudan sorumlu olan birim ya da kişilerde de değişim yaşanmış, belediyeler kurumsal ihtiyaçları ile ulusal ve uluslararası politikaların gerektirdiği şekilde dış ilişkiler faaliyetlerini yürütmek üzere yeni kurumsal değişikliklere gitmiştir. Modern anlamdaki yerel diplomasi faaliyetlerinin ilk örneklerini gördüğümüz 1900'lerin başlarında belediye başkanları belediyeyi temsil eden ana aktörken, zaman içinde belediye başkanlarının yanı sıra belediyelerde bu konu üzerine çalışan özel dış ilişkiler birimleri ya da dış ilişkilerin farklı faaliyet alanlarına dokunan birden fazla birim kurulmuş; bu birimlerin çalışanları da uluslararası arenada belediyelerini temsil etmeye başlamışlardır. Ayrıca dış temas, uluslararası projeler aracılığıyla yalnızca sorumlu birimlerin tekelinde kalmamış, belediyede diğer birimlere de yayılmıştır. Bugün uluslararası projelerin konusuna bağlı olarak konuyla ilgili birimin temsilcileri de belediye adına projelerin faaliyetleri kapsamında uluslararası temaslarda bulunmaktadır.

Türkiye'deki belediyelerin uluslararası temasları ve bu konuda ulusal seviyede yapılan ilk yasal düzenlemeler 1960'lara kadar gitmektedir.⁹ Belediyelerin uluslararası temaslarını düzenleyen ilk kanun, 1969 yılında kabul edilen ve 1173 sayılı “Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun” olmuştur. Bu kanunun 6. maddesi, belediyelerin farklı ülkelerin temsilcilikleriyle ve milletlerarası kurumların temsilcileriyle “uluslararası hukuk kurallarına uygun olarak” ve Dışişleri Bakanlığına bilgi verme şartıyla ilişki kurmasına izin vermektedir.¹⁰

Zaman içinde belediyelerin uluslararası ilişkiler pratiklerini şekillendirecek yeni ulusal düzenlemeler de kabul edilmiştir.¹¹ Günümüzde belediyelerin dış ilişkiler faaliyetleri için yasal dayanak sağlayan birçok düzenleme vardır. Bunlar arasında en öne çıkanı 2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu'dur.¹² Kanun'un “Yurt dışı ilişkileri” başlıklı 74. maddesi ile “Meclisin görev ve yetkileri” başlıklı 18. maddesinin (p) fıkrası, doğrudan yerel diplomasinin alanına giren, uluslararası kuruluşlara üyelik, uluslararası organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle iş birlikleri, ortak faaliyetler ve projeler ile kardeş şehir ilişkileri konularına değinmektedir. “Belediyenin giderleri” başlıklı 60. maddesi ise yurt dışı kamu, özel sektör ve sivil toplum

⁸ Renato Balbim, “City Diplomacy: Global Agendas, Local Governments”, *The Geopolitics of Cities*, 123–170 (2016).

⁹ Nisa Erdem, *Yerel Yönetimlerde Diplomasi Faaliyetleri ve Yerel Hizmetlere Yansımaları: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2021.

¹⁰ Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun, 1173 sayılı Kanun, erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/151173.pdf>

¹¹ Bu düzenlemelerin tam listesi için bkz. Nisa Erdem, *Yerel Yönetimlerde Diplomasi Faaliyetleri ve Yerel Hizmetlere Yansımaları: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2021: s. 108

¹² Belediye Kanunu, 5393 sayılı Kanun, 74. maddesi ve 18. maddesinin (p) fıkrası, erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/155393.pdf>

kuruluşlarıyla yapılan ortak hizmet ve proje giderlerini belediyelerin gider kalemleri arasında sayarak bu çerçevede harcama yapılabileceğini hüküm altına alınmıştır. Kanun, belediyelerin diplomatik faaliyetlerini, dış politikaya ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının izninin alınması koşuluna bağlamaktadır.

Bununla birlikte 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu, 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu¹³ ve çeşitli dönemlerde başta İçişleri Bakanlığı ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olmak üzere merkezi idarelerce yayımlanan genelgeler Türkiye'deki belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerine zemin hazırlamakta, bu faaliyetlerin yürütülmesi konusunda belediyeleri yönlendirmekte ve belediyelerin yurt dışı faaliyetlerine ilişkin sınırlamalar getirmektedir. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü'nün 2021 yılında yayımladığı "Yurtdışı Çıkışlar" konulu ve 2021/6 sayılı Genelge, yerel yönetimlerin yurt dışı ilişkilerini düzenleyen güncel genelgelere örnek olarak verilebilir.¹⁴ "Tasarruf Tedbirleri" konulu ve 2024/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi¹⁵ ise yerel yönetimlerin yurt dışı ilişkileri kapsamındaki harcamalarına ilişkin sınırlamalar getirmiş, yerel yönetimler bakımından Genelgenin uygulanmasında Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Söz konusu genelge yurt dışı görevlendirmeler, uluslararası toplantılar, uluslararası kuruluşlara üyelik gibi alanlarda düzenleyici hükümler içermektedir. 2024 yılında yayımlanan 7521 sayılı Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun¹⁶ ile de belediyelerin harcama ve uygulamalarının tasarruf tedbirlerine uygunluğunun denetimi, tedbirlere aykırı iş ve işlemlerin tespiti ve uygulanacak disiplin hükümlerine dair hususlar, 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanununa eklenmiş ve böylece yerel yönetimlerin yurt dışı ilişkilerini de kapsayan tasarruf tedbirleri kanun düzeyinde ele alınmıştır.

Ulusal düzeyde hazırlanan kanunlar ve diğer düzenlemeler dışında Türkiye'deki belediyelerin dış ilişkilerini şekillendiren uluslararası düzenlemeler de vardır. Avrupa Konseyi'nin kabul edip Türkiye'nin de onayladığı "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı" ile Avrupa Konseyi'nin Yerel ve Bölgesel Kongresi tarafından kabul edilen "Avrupa Kentsel Şartı" gibi uluslararası belgeler söz konusu uluslararası belgeler arasındadır.¹⁷ Dolayı-

¹³ Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda belediyelerin yurt dışı ilişkileriyle ilgili özel bir hüküm bulunmamasına karşın Kanun'un 28. maddesi, Belediye Kanunu ve diğer kanunların ilgili hükümlerinin büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinde uygulanabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri de 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamındaki yerel diplomasi hükümlerine tabidir. Bkz. "Büyükşehir Belediyesi Kanunu", 5216 sayılı Kanun, 28. maddesi, erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/155216.pdf>

¹⁴ "Yurtdışı Çıkışlar" konulu ve 2021/6 sayılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Genelgesi, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, erişim 23 Ekim 2024, <https://webdosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2021-6-20220309105720.pdf>

¹⁵ 17.05.2024 tarihli ve 32549 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Tasarruf Tedbirleri" konulu ve 2024/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi, Resmî Gazete, erişim 23 Ekim 2024, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240517-5.pdf>

¹⁶ 26.07.2024 tarihli ve 32613 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7521 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Resmî Gazete, erişim 23 Ekim 2024, <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/07/20240726-2.htm>

¹⁷ Türkiye'deki belediyelerin dış ilişkilerini düzenleyen ulusal ve uluslararası düzenlemelerin listesi için bkz. Nisa Erdem, *Yerel Yönetimlerde Diplomasi Faaliyetleri ve Yerel Hizmetlere Yansımaları: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2021, s.108, Ek-1.

sıyla Türkiye'deki belediyeler, başta Belediye Kanunu olmak üzere yukarıda bahsedilen ulusal ve uluslararası yasal düzenlemelere dayanarak ve merkezi yönetimin bilgisi ve izni dahilinde dış ilişkilerini yürütmektedir.¹⁸

Türkiye'deki belediyelerin ilk yurt dışı temasları 1950'lerin sonlarına kadar gitmektedir. İlk temaslar daha çok kardeş şehir ilişkileri üzerinden kurulmuştur. 1958 yılında Konya Büyükşehir Belediyesi ile Amerika Birleşik Devletleri'nde Torrance Belediyesi kardeş şehir anlaşması imzalamış, Türkiye'nin ilk örneği olmuştur.¹⁹ 1980'lerin ortalarından itibaren uluslararası ağlarla ilişki kurulmaya başlandığı gözlenmektedir.²⁰ Küreselleşmenin önünü açtığı gelişmeler, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, ekonomik gelişmeler ve Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) aday olması ve tam üyelik için müzakerelerin başlaması gibi siyasi gelişmeler Türkiye'deki belediyelerin 2000'lerden itibaren yurt dışı ile daha yoğun ve aktif temas kurmalarının yolunu açmış,²¹ yerel diplomasi kapsamında yürütülen faaliyetleri çeşitlendirmiştir. Örneğin bu dönemde AB fonları, Türkiye'deki belediyelerin de başvurusuna açılmış ve belediyeler hibe programları kapsamında uluslararası konsorsiyumların parçası olmuştur. Ayrıca 2000'ler sonrası dönem, daha çok belediyenin kurumsal yapılanmasında değişikliğe gitmesine ve belediyelerde dış ilişkilere yönelik faaliyet yürüten birimlerin kurulmasına sahne olmuştur.²²

Belediyelerin uluslararası sahnedeki varlıkları arttıkça hem ulusal hem uluslararası akademik külliyatta bu konuya dair çalışmaların da arttığı görülmektedir. Türkiye'de özellikle 2010 yılından itibaren başta uluslararası ilişkiler olmak üzere kamu yönetimi, siyaset bilimi, coğrafya gibi disiplinlerden gelen akademisyenler ve lisansüstü öğrencilerin yerel diplomasi konusuna eğildiği görülmektedir.²³ Bu çalışmaların önemli bir kısmı, "yerel diplomasi" kavramı altında tek bir belediyeyi ele almış veya yerel diplomasinin altındaki tek bir boyuta -örneğin kardeş şehircilik konusuna- odaklanmıştır. Türkiye'de ulusal veya bölgesel ölçekte belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerini yerel diplomasinin farklı boyutlarını dikkate alarak inceleyen ve bu konuda bütüncül bir resim sunan kapsamlı bir araştırma bulunmamaktadır. "Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması"nın ortaya çıkışı, bu temel ihtiyaçtan doğmuştur.

MBB, akademik literatürde ve mevcut verilerdeki eksikliğe binaen Aralık 2022 - Ocak 2024 tarihleri arasında "Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması" yürütmüştür. Araştırma ile MBB, üye belediyelerinin yerel diplomasi konusundaki faaliyetlerini, kurumsal kapasitesini, sorunlarını ve ihtiyaçlarını tespit etmeyi ve belediyelerin bu alandaki çalışmalarına katkı sunacak öneriler geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırma, Mar-

¹⁸ Belediyeler, meclislerinde ilgili dış ilişkiler faaliyetine dair aldıkları kararı (uluslararası ağlara üyelik, kardeş şehir ilişkisi kurulması gibi) Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığına ileterek onay almak durumundadır. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ise yerel yönetimlerin yurt dışı ilişkileri konusunda onay için Dışişleri Bakanlığından görüş almaktadır.

¹⁹ Arda Bay, *Türkiye'nin Ulusal ve Uluslararası Ölçekteki Kardeş Şehir İlişkileri: Dönemsel, Mekansal, Kültürel, Fonksiyonel ve Politik Etkenlerin Analizi*, Doktora tezi, 2021, s. 71.

²⁰ Bkz. Bu araştırmanın "Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri" Bölümü.

²¹ Birgül Demirtaş, "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, Sayı 52, 2016, 151-173, s. 161.

²² A.g.e. Demirtaş, 2016.

²³ Yükseköğretim Kurulunun tez veri tabanında yerel diplomasi konusunda en erken tarihli tez 2011 yılına aittir. Bkz. "Tez Merkezi", Yükseköğretim Kurulu, erişim 24 Ekim 2024, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>.

mara Bölgesi'ndeki 11 ildeki (Balıkesir, Bilecik, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova) MBB üyesi tüm büyükşehir, il, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyelerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında MBB'nin 187 üye belediyesinin tamamında dış ilişkiler konusunda faaliyet yürüten ya da belediyenin bu konudaki çalışmalarından haberdar olan temsilcilerle anket yapılmıştır.

Yerel diplomasi konusunda Marmara Bölgesi'ndeki genel resmi ortaya çıkarmayı hedefleyen bu raporda, öncelikle saha araştırmanın kapsamı ve yöntemi aktarılmaktadır. Araştırmanın genel çerçevesinin ardından, saha araştırması kapsamındaki 8 ana başlık altında elde edilen araştırma bulguları paylaşılmaktadır. Son olarak mevcut verilerden yola çıkılarak sahadaki eksiklik ve sorunların nasıl iyileştirilebileceğine dair politika önerileri geliştirilmektedir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel, ulusal ve uluslararası sorunların çözümünde kilit bir rol oynamasından hareketle, bu faaliyetlerin geliştirilmesi için hem yerel yönetimlerin hem merkezi yönetimin hem de uluslararası kuruluşların hangi konular üzerinde durması gerektiği ve ne gibi iyileştirme çalışmaları yapabileceği tartışılmaktadır. Rapor, yerel diplomasi konusunda çalışma yürüten ve bu konuya dair bilgi sahibi olmak isteyen belediye temsilcileri, araştırmacılar, uzmanlar, merkezi yönetim temsilcileri ve uluslararası kuruluş temsilcilerine kılavuzluk edecektir.

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KAPSAMI

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ VE KAPSAMI

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Marmara Bölgesi Yerel Diploması Araştırması, tamamı Marmara Bölgesi'nde yer alan MBB üye belediyelerinin uluslararası ilişkiler faaliyetlerini ortaya koymayı, dış temaslarını yürütürken yaşadıkları sorunları tespit etmeyi ve bu sorunlara yönelik öneri geliştirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya dair bilgi belediyelere resmi yazıyla iletildikten sonra, Aralık 2022 ile Ocak 2024 tarihleri arasında belediyelerle yüz yüze, telefon üzerinden ve e-posta yoluyla anketler yapılmıştır. Anket yöntemi belediye temsilcilerinin tercihine, müsaitlik durumuna ve belediyelerin MBB'nin merkezi olan İstanbul'a uzaklığına göre belirlenmiştir. Bu anketler yoluyla belediyelere yerel diploması faaliyetleri konusunda açık uçlu ve seçmeli sorular yöneltilmiştir.

Araştırma kapsamında yapılan ankete toplamda 187 belediye yanıt vermiştir. Anket, belediyelerde dış ilişkiler faaliyeti yürüten veya bu çalışmalara hakim birimlerin temsilcileriyle gerçekleştirilmiştir.²⁴ Dış ilişkiler sürecini ve faaliyetlerini yürütme noktasında Marmara Bölgesi'ndeki belediyeler arasında farklılıklar bulunmaktadır. Dolayısıyla anketi yanıtlayan belediye temsilcilerinin birimleri değişkenlik göstermektedir. Anketi en çok dolduran 6 birimin yer aldığı Tablo 1'e²⁵ göre, 68 belediyede anketin tamamı ya da bir bölümü Yazı İşleri Müdürlüğü'nden bir temsilci tarafından doldurulmuştur. Bunu 29 belediye ile dış ilişkiler üzerine çalışan müdürlük/şeflik/birim/büro ve 19 belediye ile Strateji Geliştirme Müdürlüğü/Şefliği takip etmiştir.²⁶

Tablo 1: Anketi Dolduran Belediye Temsilcisinin/Temsilcilerinin Birimleri

Birim Adı	Belediye Sayısı
Yazı İşleri Müdürlüğü	68
Dış İlişkilerle İlgili Müdürlük/Şeflik/Birim/Büro	29
Strateji Geliştirme Müdürlüğü/Şefliği	19
Özel Kalem Müdürlüğü	18
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü/Kültür İşleri Müdürlüğü/Sosyal İşler Müdürlüğü	17
Başkanlık	16

²⁴Bazı belediyelerde dış ilişkilere dair yürütülen faaliyetlerde birim içi sorumluluk bölünmesi mevcuttur. Örneğin aynı belediyede kardeş şehirlere ilişkin çalışmaları yürüten kişi ile uluslararası projeleri koordine eden kişi farklı olabilmektedir. Benzer şekilde, bazı belediyelerde dış ilişkilere dair konularda birimler arası sorumluluk paylaşımı vardır. Örneğin bir birim uluslararası etkinliklere dair çalışma yürütürken başka bir birim uluslararası işbirliklerinden sorumludur. Bu tür görev paylaşımaları olan durumlarda, bir belediyede birden fazla temsilciyle görüşülmüş ve onları ilgilendiren bölümlerin soruları ayrı ayrı sorulmuştur.

²⁵Tablo 1'i okurken iki duruma dikkat edilmesi gerekmektedir. İlk olarak, bazı belediyelerde dış ilişkiler birimi farklı müdürlüklerin altında yer almaktadır. Bu durumda ilgili müdürlükten ziyade dış ilişkiler birimi dikkate alınmıştır. Örneğin dış ilişkiler birimi kurumsal yapılanma bakımından Strateji Geliştirme Müdürlüğü'nün altında ise "Dış İlişkilerle İlgili Müdürlük/Şeflik/Birim/Büro" kategorisinde sayılmış, "Strateji Geliştirme Müdürlüğü" kategorisinde bir birim olarak sayılmamıştır. İkinci olarak ise yukarıda da bahsedildiği gibi, bazı belediyelerde birden çok birimden temsilci formun farklı kısımlarını doldurmuştur. Bu durumda aynı belediyeden formun farklı kısımlarını dolduran tüm birimler ayrı birer birim olarak sayılmıştır. Örneğin, bir belediyede hem Strateji Geliştirme Müdürlüğü hem de Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü'nden iki farklı temsilci anketi birlikte doldurmuşsa her iki kategoriye de ayrı ayrı bu sayı eklenmiştir.

²⁶Tablo 1'deki birimlerin yanı sıra anketi dolduran temsilcilerin birimleri arasında Destek Hizmetleri Müdürlüğü, İletişim Koordinatörlüğü, Etüd ve Projeler Müdürlüğü, Ar-Ge Müdürlüğü/Şefliği/Birimi, İnovasyon ve Teknoloji Müdürlüğü, Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler/Halka İlişkiler Müdürlüğü, Çevre Koruma ve Kontrol Müdürlüğü, Mali Hizmetler Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü, Akıllı Şehir ve Dijital Dönüşüm Birimi, İklim Değişikliği ve Sıfır Atık Müdürlüğü, Proje Yönetimi ve Kurumsal İlişkiler Birimi ve Tahsilat Servisi birimleri yer almıştır.

Benzer şekilde dış ilişkilerle ilgilenen temsilcilerin yetki düzeyi de değişkenlik göstermektedir. Bunun yanı sıra bazı belediyelerde başkan ya da başkan yardımcısı gibi üst yönetimden temsilciler yanı sıra bazı belediyelerde uzman seviyesinde temsilciler yanıtlamıştır. Araştırma kapsamında toplamda 213 belediye temsilcisi belediyelerinin anket formunun doldurulmasına katkı sunmuştur.²⁷ Formu dolduran belediye temsilcileri büyük oranda daire başkanı, müdür, müdür vekili, birim sorumlusu, şef, koordinatör ya da yönetici gibi üst-orta düzey yöneticilerdir.

Tablo 2: Anketi Dolduran Belediye Temsilcilerinin Dağılımı

Ünvan	Belediye Sayısı
Başkan, Başkan Yardımcısı, Başkan Vekili	16
Başkan Danışmanı	1
Daire Başkanı, Müdür, Müdür Vekili, Birim Sorumlusu, Şef, Koordinatör, Yönetici	130
Uzman	66

Raporda araştırmacının anket soruları 8 alt başlık altında değerlendirilmiştir. Bu alt başlıklar sırasıyla “Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları”, “Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair Görüşleri”, “Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri”, “Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri”, “Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti”, “Belediyelerin Uluslararası İş Birliği Sözleşmeleri”, “Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı” ve “Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve Çalışmaları” şeklindedir.

“Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları” başlığı altında belediyelerin uluslararası ilişkiler konusundaki kurumsallaşması, insan kaynağı, kurum içi ve kurum dışı aktörlerle iletişimi ve dış ilişkiler konusunda kurumsal karar alma süreçleri incelenmiştir. “Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair Görüşleri” bölümünde ankete katılan belediye personelinin belediyelerin uluslararası ilişkiler faaliyetlerini nasıl değerlendirdikleri ele alınmıştır. Bu konuda belediyelerin yaşadığı sorunlar ve yerel diplomasi faaliyetlerinin daha iyi nasıl yürütülebileceğine dair belediye temsilcilerinin kişisel görüşlerine yer verilmiştir. “Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri” bölümünde yerel yönetimlerin uluslararası kent ağlarıyla kurduğu bağ irdelenmiş, bölgede hangi ağlarla temasın daha öne çıktığı ortaya konulmuştur. Ayrıca belediyelerin ağlarla iş birliği yaptığı konular, ağların etkinliklerine katılım durumları, ağlardan aldığı katkılar ve ağlara sunduğu desteklere odaklanılmıştır. Hem belediyelerin hem de akademinin yerel diplomasi konusunda en çok yoğunlaştığı konu olan “kardeş şehir” meselesinin masaya yatırıldığı “Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri” başlığı altında

²⁷ Anketi aynı belediyeden birden fazla temsilcinin doldurması durumunda, anketi dolduran her bir temsilci, bireysel olarak veri setine eklenmiştir. Bu sebeple tablodaki belediye sayısı toplamı (213), araştırmaya katılan belediye sayısından (187) fazladır.

ise, belediyelerin yurt dışındaki kentlerle kurdukları kardeş şehir ilişkilerinin dinamiklerine değinilmiş, bu alanda yaşanan zorluklar değerlendirilmiştir. Belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma sebepleri, kardeş şehirlerle yürüttükleri faaliyetler, kardeş şehirlerle kurduğu iletişim gibi konular ele alınmıştır.

“Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti” bölümünde Marmara Bölgesi’ndeki belediyeler için öne çıkan hibe ve fon kaynakları ortaya çıkarılmıştır. Yurt dışındaki kurumlardan alınan finansal destekle hayata geçirilen veya ortakları arasında yurt dışındaki kurumlar da olan uluslararası projeler merkeze alınmıştır. Bu projelerdeki paydaşlık ilişkileri, iş birliği yapılan kurumlar, odaklanılan temalar, projeleri yürüten birimler, hibe başvuru aşamasından projenin uygulanma sürecinin tamamlanmasına kadarki süreç ve bu süreçte karşılaşılan zorluklar değerlendirilmiştir. “Belediyelerin Uluslararası İş Birliği Sözleşmeleri” bölümünde, belediyelerin yurt dışındaki kardeş şehirleri dışındaki belediyelerle ya da başta uluslararası kuruluşlar olmak üzere yurt dışındaki akademik kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, özel sektör kuruluşları gibi paydaşlarla proje yürütmek veya daha genel iş birlikleri kurmak amacıyla yaptıkları iş birliği sözleşmelerine ve bu sözleşmelerin hangi alanlarda yoğunlaştığına odaklanılmıştır. “Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı” bölümünde bölgedeki belediyelerin yurt dışında veya Türkiye’de gerçekleşen uluslararası etkinliklere katılmaları ve yurt dışında Türkiye’yi temsil eden kurumlara ziyaretleri ele alınmıştır. Son olarak, yerel yönetimler, uluslararası kurumlarca belirlenen gündemlerin ya da anlaşmaların hedeflerine ulaşılmasına katkı sunmak için çalışma yürütmektedir. Araştırmanın “Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve Çalışmaları” başlıklı son bölümünde MBB üye belediyelerinin AB ve BM başta olmak farklı uluslararası kuruluşların benimsedikleri Paris Anlaşması, Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi gibi öne çıkan uluslararası gündemlere yönelik farkındalıkları ve çalışmaları değerlendirilmiştir.

ARAŞTIRMAYA KATILAN BELEDİYELER

Araştırma alanı, Marmara Bölgesi’nde yer alan 11 il (Balıkesir, Bilecik, Bolu, Bursa, Çanakkale, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova) olarak belirlenmiştir. Bu illerde yer alan tüm MBB üye belediyeleri araştırmaya katılmıştır.²⁸ Buna göre, büyükşehir belediyesi, il belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesi, ilçe belediyesi ve belde belediyesi olmak üzere 5 farklı belediye ölçeğinden toplam 187 belediye araştırmaya dahil olmuştur. Ankete katılan belediyelerin neredeyse tamamı soruların büyük çoğunluğuna yanıt vermiştir. Yalnızca az sayıda belediye, bilgi sahibi olmadığı için ilgili sorulara ya da bölümlere yanıt vermemiştir.

²⁸ Araştırmanın başladığı tarihte (Aralık 2022) MBB’nin üye belediye sayısı 187’dir.

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Belediyeler

Büyükşehir Belediyeleri		
Balıkesir Büyükşehir Belediyesi	Beyoğlu Belediyesi	İzmit Belediyesi
Bursa Büyükşehir Belediyesi	Büyükçekmece Belediyesi	İznik Belediyesi
İstanbul Büyükşehir Belediyesi	Büyükorhan Belediyesi	Kadıköy Belediyesi
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi	Çatalca Belediyesi	Kağıthane Belediyesi
Sakarya Büyükşehir Belediyesi	Çayırova Belediyesi	Kandıra Belediyesi
Tekirdağ Büyükşehir Belediyesi	Çekmeköy Belediyesi	Kapaklı Belediyesi
	Çerkezköy Belediyesi	Karacabey Belediyesi
	Çorlu Belediyesi	Karamürsel Belediyesi
	Darıca Belediyesi	Karapürçek Belediyesi
	Derince Belediyesi	Karasu Belediyesi
	Dilovası Belediyesi	Karesi Belediyesi
	Dursunbey Belediyesi	Kartal Belediyesi
	Edremit Belediyesi	Kartepe Belediyesi
	Erdek Belediyesi	Kaynarca Belediyesi
	Erenler Belediyesi	Keles Belediyesi
	Ergene Belediyesi	Kepsut Belediyesi
	Esenler Belediyesi	Kestel Belediyesi
	Esenyurt Belediyesi	Kocaeli Belediyesi
	Eyüpsultan Belediyesi	Körfez Belediyesi
	Fatih Belediyesi	Küçükçekmece Belediyesi
	Ferizli Belediyesi	Malkara Belediyesi
	Gaziosmanpaşa Belediyesi	Maltepe Belediyesi
	Gebze Belediyesi	Manyas Belediyesi
	Gemlik Belediyesi	Marmara Adalar Belediyesi
	Geyve Belediyesi	Marmaraeğlisi Belediyesi
	Gölcük Belediyesi	Mudanya Belediyesi
	Gömeç Belediyesi	Mustafakemalpaşa Belediyesi
	Gönen Belediyesi	Nilüfer Belediyesi
	Güngören Belediyesi	Orhaneli Belediyesi
	Gürsu Belediyesi	Osmangazi Belediyesi
	Harmancık Belediyesi	Pamukova Belediyesi
	Havran Belediyesi	Pendik Belediyesi
	Hayrabolu Belediyesi	Sancaktepe Belediyesi
	İnegöl Belediyesi	Sapanca Belediyesi
	İvrindi Belediyesi	Saray Belediyesi

Tablo 3: Araştırmaya Katılan Belediyeler**Büyükşehir İlçe Belediyeleri**

Sarıyer Belediyesi

Savaştepe Belediyesi

Serdivan Belediyesi

Sındırgı Belediyesi

Silivri Belediyesi

Söğütlü Belediyesi

Sultanbeyli Belediyesi

Sultangazi Belediyesi

Susurluk Belediyesi

Süleymanpaşa Belediyesi

Şarköy Belediyesi

Şile Belediyesi

Şişli Belediyesi

Taraklı Belediyesi

Tuzla Belediyesi

Ümraniye Belediyesi

Üsküdar Belediyesi

Yenişehir Belediyesi

Yıldırım Belediyesi

Zeytinburnu Belediyesi

İlçe Belediyeleri

Altınova Belediyesi

Armutlu Belediyesi

Ayvacık Belediyesi

Babaeski Belediyesi

Biga Belediyesi

Bozcaada Belediyesi

Bozüyük Belediyesi

Çınarcık Belediyesi

Çiftlikköy Belediyesi

Demirköy Belediyesi

Eceabat Belediyesi

Enz Belediyesi

Ezine Belediyesi

Gelibolu Belediyesi

Gökçeada Belediyesi

Gölpazarı Belediyesi

Havsa Belediyesi

İnhisar Belediyesi

İpsala Belediyesi

Kofçaz Belediyesi

Lalapaşa Belediyesi

Lapseki Belediyesi

Lüleburgaz Belediyesi

Meriç Belediyesi

Osmaneli Belediyesi

Pazaryeri Belediyesi

Pehlivan köy Belediyesi

Pınarhisar Belediyesi

Söğüt Belediyesi

Süloğlu Belediyesi

Termal Belediyesi

Uzunköprü Belediyesi

Vize Belediyesi

Yenice Belediyesi

Yeni pazar Belediyesi

Belde Belediyeleri

Ahmetbey Belediyesi

Bayırköy Belediyesi

Beğendik Belediyesi

Büyükkarıştıran Belediyesi

Büyükmandıra Belediyesi

Çakıllı Belediyesi

Çardak Belediyesi

Dodurga Belediyesi

Esenköy Belediyesi

Evrensekiz Belediyesi

Gümüşçay Belediyesi

İğneada Belediyesi

İncece Belediyesi

Kadıköy Belediyesi

Kalkım Belediyesi

Karabiga Belediyesi

Karahalil Belediyesi

Kavakköy Belediyesi

Kavaklı Belediyesi

Kaynarca Belediyesi

Kaytazdere Belediyesi

Kircasalih Belediyesi

Kıyıköy Belediyesi

Küçükkuşu Belediyesi

Subaşı Belediyesi

Terzialan Belediyesi

Teşvikiye Belediyesi

Umurbey Belediyesi

Üsküp Belediyesi

Vezirhan Belediyesi

Yenikarpuzlu Belediyesi

Yenimuhacir Belediyesi

ARAŞTIRMA BULGULARI

1. Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları

1. BELEDİYELERİN DIŞ İLİŞKİLERE DAİR KURUMSAL YAPILARI

Yerel yönetimlerin küresel etkileşimleri, gün geçtikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Belediyeler, dış ilişkiler faaliyetlerini yürütmek için yeni kurumsal mekanizmalar üretmekte veya mevcut yapılanmalara dış ilişkilere dair sorumluluklar yüklemekte, çalışanlarının konuyla ilgili bilgi düzeyinin artması için faaliyetlerde bulunmakta, dış ilişkiler faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için bütçe ayırmakta ve bu faaliyetleri yürütürken diğer kamu kurumlarıyla iş birliği yapmaktadır. Araştırmanın kurumsal yapı konusuna odaklanan ilk bölümü, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin dış ilişkiler konusunda kurumsal yapılarının nasıl düzenlendiğini ve hangi işlevleri üstlendiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Belediyelerin, uluslararası ilişkilerle ilgili çalışma yürüten özel birimlerinin varlığından bu birimlerin organizasyonel konumlarına kadar çeşitli sorularla yerel yönetimlerin bu alandaki kapasiteleri ortaya konulmaktadır. Ayrıca, bu birimlerde çalışan personelin nitelikleri, yabancı dil bilgileri ve eğitim durumları gibi detaylar değerlendirilmektedir. Bu sayede, yerel yönetimlerin uluslararası iş birliği ve diplomasi faaliyetlerine ilişkin kurumsal kapasitesi hakkında kapsamlı bulgular sunulması hedeflenmektedir. Anketin "Belediyelerin Dış İlişkilere Dair Kurumsal Yapıları" başlıklı bölümünde belediyelere 19 soru sorulmuştur. Araştırmaya katılan 187 belediyenin tamamı bölümün ilgili sorularına yanıt vermiştir.²⁹ Bölüm tek ya da birden çok şık işaretlenebilen çoktan seçmeli sorular, evet/hayır soruları ve açık uçlu sorulardan oluşmaktadır.

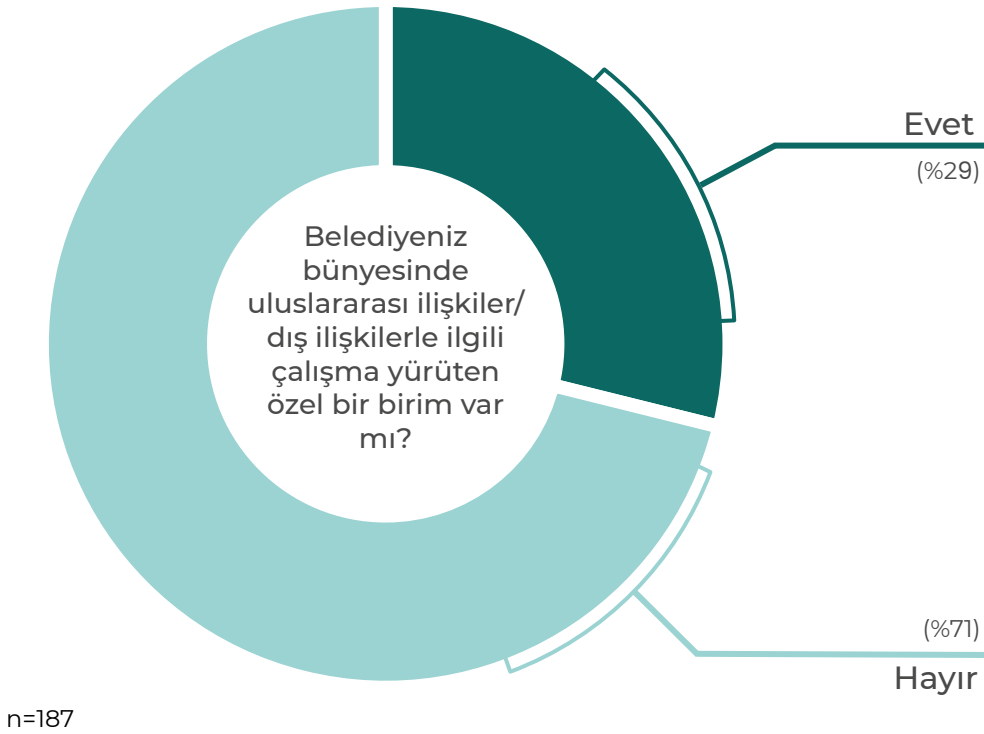
Kurumsal yapıya ilişkin bölümde sorulan sorular, tematik olarak üç alt grupta incelenmiştir: (1) Belediyelerin dış ilişkiler birimleri, (2) Dış ilişkiler biriminin (ya da çalışma yürüten birimin) kurumsal ve personel yapısı, (3) Dış paydaşlarla ilişkiler. Bu üç alt grup altında derlenen bulgular, belediye ölçeği ve il kırımları bağlamında Marmara Bölgesi'nde yer alan 187 belediyenin kurumsal yapısı, personel kapasitesi ve yürüttüğü faaliyetler hakkında detaylı bilgiler sunmaktadır. Çoktan seçmeli sorulardaki şıklarda yanıtlarını bulamayan belediyelerin işaretlediği "diğer" şıkkı, önem teşkil ettiği durumlarda açıklanarak detaylı yanıtlar anonim olarak paylaşılmıştır.

²⁹ Soruların bazıları yalnızca o konuda çalışma yürüten belediyelerin yanıt vermesi gereken sorulardır. Belediye ilgili konuda çalışma yürütmüyorsa soruya yanıt vermemiştir.

Belediyelerde Dış İlişkiler Birimleri

Belediyelerin hepsinde dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten özel bir birim bulunurken bazılarında bulunmamaktadır. Bu durum, dış ilişkiler faaliyetlerinin farklı birimler altında yapılmasına veya bu sorumlulukların çeşitli birimler arasında paylaşılmasına sebebiyet vermektedir. Bu nedenle belediyelere ilk olarak dış ilişkiler faaliyetleriyle ilgilenen özel bir birimleri olup olmadığı sorulmuştur. Buna göre dış ilişkiler alanında faaliyet gösteren özel bir birimi olan belediyelerin oranı yalnızca %29'dur.

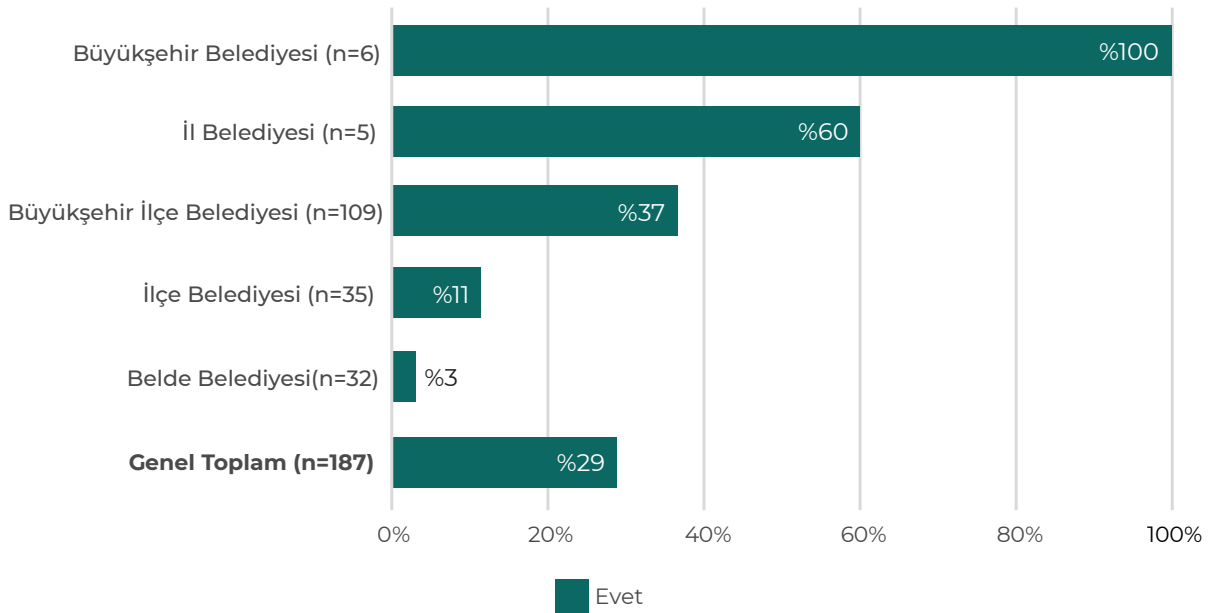
Grafik 1: Dış İlişkiler Birimi Olan Belediye Oranı

Belediye ölçeğine göre bakıldığında, büyükşehir belediyelerinin tamamının özel bir dış ilişkiler birimine sahip olduğu görülmektedir. 5 il belediyesinin 3'ünün özel bir dış ilişkiler birimi vardır. Büyükşehir, il, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyelerine doğru ölçek küçüldükçe dış ilişkiler birimi oranı düşmektedir. Belde belediyelerinde bu oran %3 seviyesindedir. Toplam 32 belde belediyesinden yalnızca biri dış ilişkiler birimine sahipken benzer bir durum ilçe belediyeleri için de geçerlidir. 35 ilçe belediyesinin yanıtladığı soruda yalnızca 4 belediyenin (%11) ayrı bir birimi olduğu belirtilmiştir. Ancak illerdeki ilçe belediyeleri ile büyükşehirlerdeki ilçe belediyeleri arasında kurumsal yapı son derece farklıdır. 109 büyükşehir ilçe belediyesinin yanıtlarına göre, büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerinin dış ilişkiler birimine sahip olma oranı %37'dir. Dolayısıyla belediye ölçeğinin dış ilişkiler konusundaki kurumsal yapının oluşumu üzerinde etkili bir faktör olduğunu söylemek mümkündür.

Grafik 2: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Birimleri

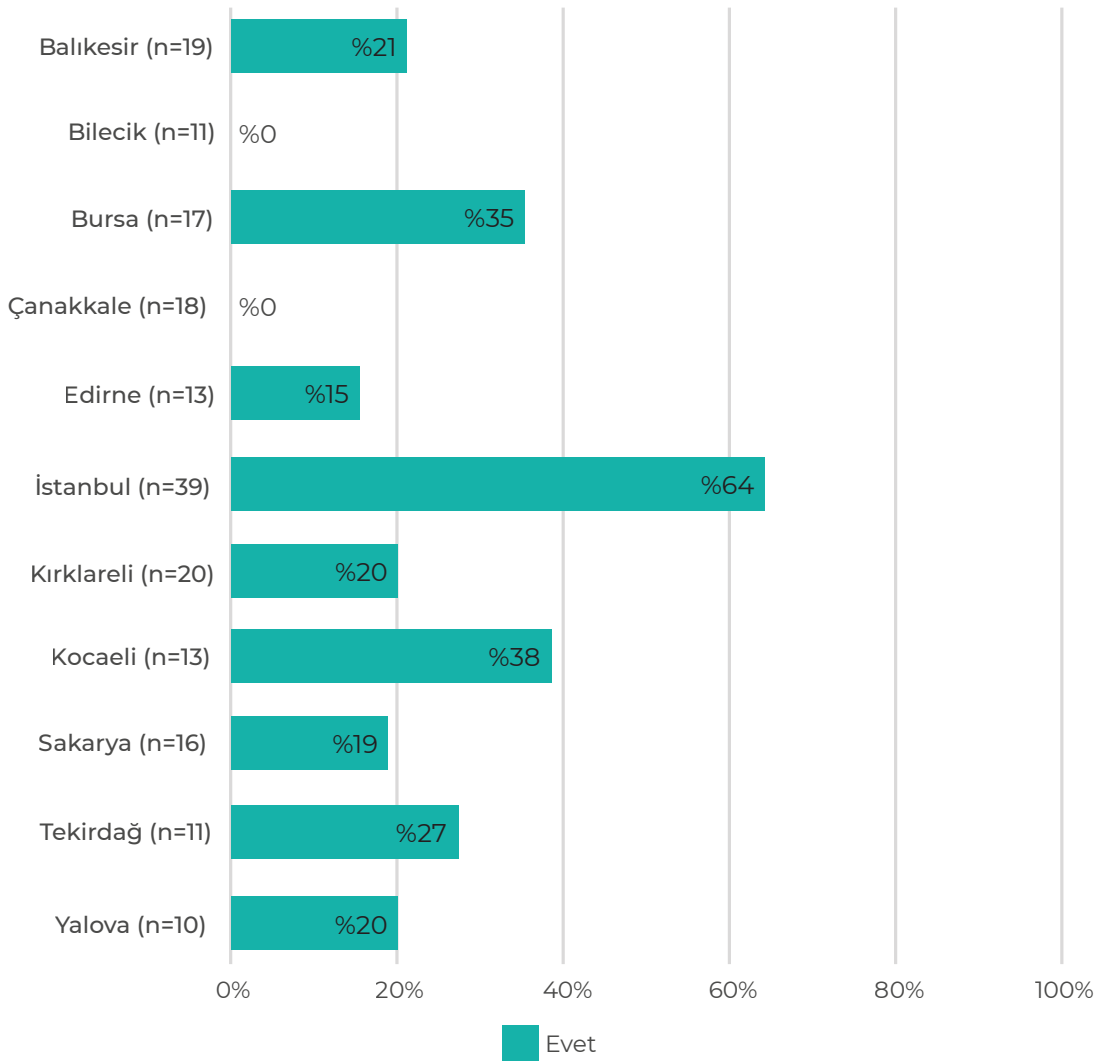
Belediyeniz bünyesinde uluslararası ilişkiler/ dış ilişkilerle ilgili çalışma yürüten özel bir birim var mı?

İl kırılımları incelendiğinde özel bir dış ilişkiler birimine sahip olma bakımından en yüksek oran, %64 ile İstanbul olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul'un ardından oranda keskin bir düşüş ile Kocaeli (%38) ve Bursa (%35) illeri gelmektedir.

Grafik 3: İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Birimleri

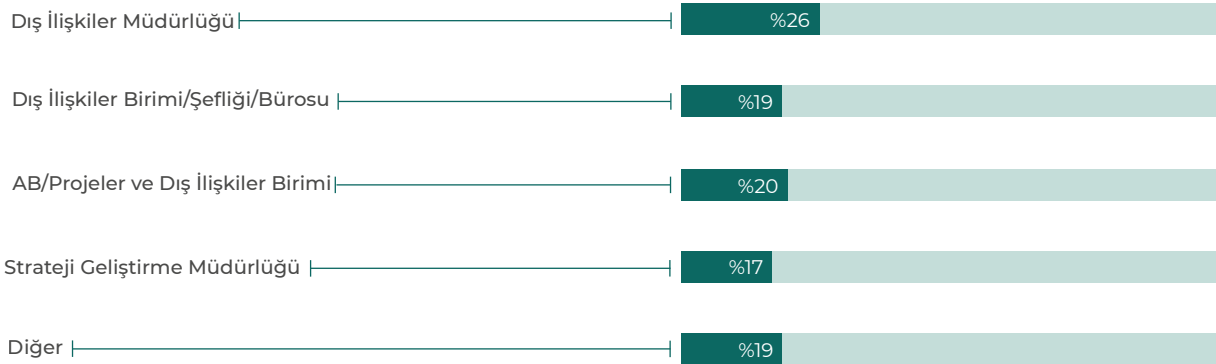
Belediye bünyesinde uluslararası ilişkiler/ dış ilişkilerle ilgili çalışma yürüten özel bir birim var mı?

Dış ilişkilerle ilgili özel birimi olan belediyelerde birim isimleri farklılık göstermektedir. Ayrı bir dış ilişkiler birimine sahip olduğunu belirten 54 belediyenin yalnızca 14 tanesinde “Dış İlişkiler Müdürlüğü” bulunmaktadır. Araştırma kapsamındaki belediyelerden İstanbul Büyükşehir Belediyesinin dış ilişkiler birimi 1984 yılında kurulan en eski birimdir. Ardından 2004 ve 2005 yıllarında farklı belediyelerde müdürlüklerin kurulmaya başlandığı ve özellikle 2010'larda yoğunlaşma olduğu görülmektedir. Türkiye’de 2004 yılında başlayan yerel yönetim reformu kapsamında oluşturulan mevzuatın, belediyelerin dış ilişkiler konusundaki kurumsallaşma sürecine de katkı sağladığı söylenebilir. Dış İlişkiler Müdürlüğü olmayan belediyelerde faaliyet yürüten birimler Dış İlişkiler Birimi/Bürosu/Şefliği gibi isimler altında bulunmaktadır. Ayrıca Grafik 4’te görüldüğü üzere, AB, Projeler ve Strateji Geliştirme Müdürlükleri ile aynı çatı altında faaliyet yürüten birimler de mevcuttur.

Grafik 4: Belediyelerin Dış İlişkiler Birimlerinin Adları

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili çalışmaların yürütüldüğü birimin adı nedir?

n = 54

Dış ilişkiler birimine sahip olmadığını belirten belediyelerde, dış ilişkiler faaliyeti yürütme konusunda Yazı İşleri Müdürlüğü ve Özel Kalem Müdürlüğü en çok ifade edilen birimler olmuştur. Verilen yanıtların bazılarında, bu birimlerin yazışma ve prosedürü takip eden ana sorumlu birimler olduğu, fakat konuya göre ilgili birimlerle iş birliği içinde çalışıldığı belirtilmiştir. Ayrıca Fen İşleri Müdürlükleri çevre konusundaki projeler ve iş birlikleri sebebiyle, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlükleri de kardeş şehirler gibi kültürel iş birlikleri sebebiyle ana yürütücü olarak belirtilen birimler arasındadır. Dolayısıyla dış ilişkiler birimine sahip olmayan belediyelerde kimi zaman ana sorumlu birim ve konuyla ilgili birimin iş birliğinde faaliyet yürütüldüğü kimi zaman ise doğrudan tematik birime yönlendirme yapıldığı görülmektedir.

Belediye bünyesinde dış ilişkiler konusunda ana sorumlu olan birimi destekleyici konumda faaliyet gösteren birim sorulduğunda ise en çok verilen yanıtlar Özel Kalem Müdürlüğü (16 belediye) ve Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü (7 belediye) olmuştur. Strateji Geliştirme Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü de verilen yanıtlar arasındadır.

Tablo 4: Dış İlişkiler Birimine Sahip Olmayan Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimler

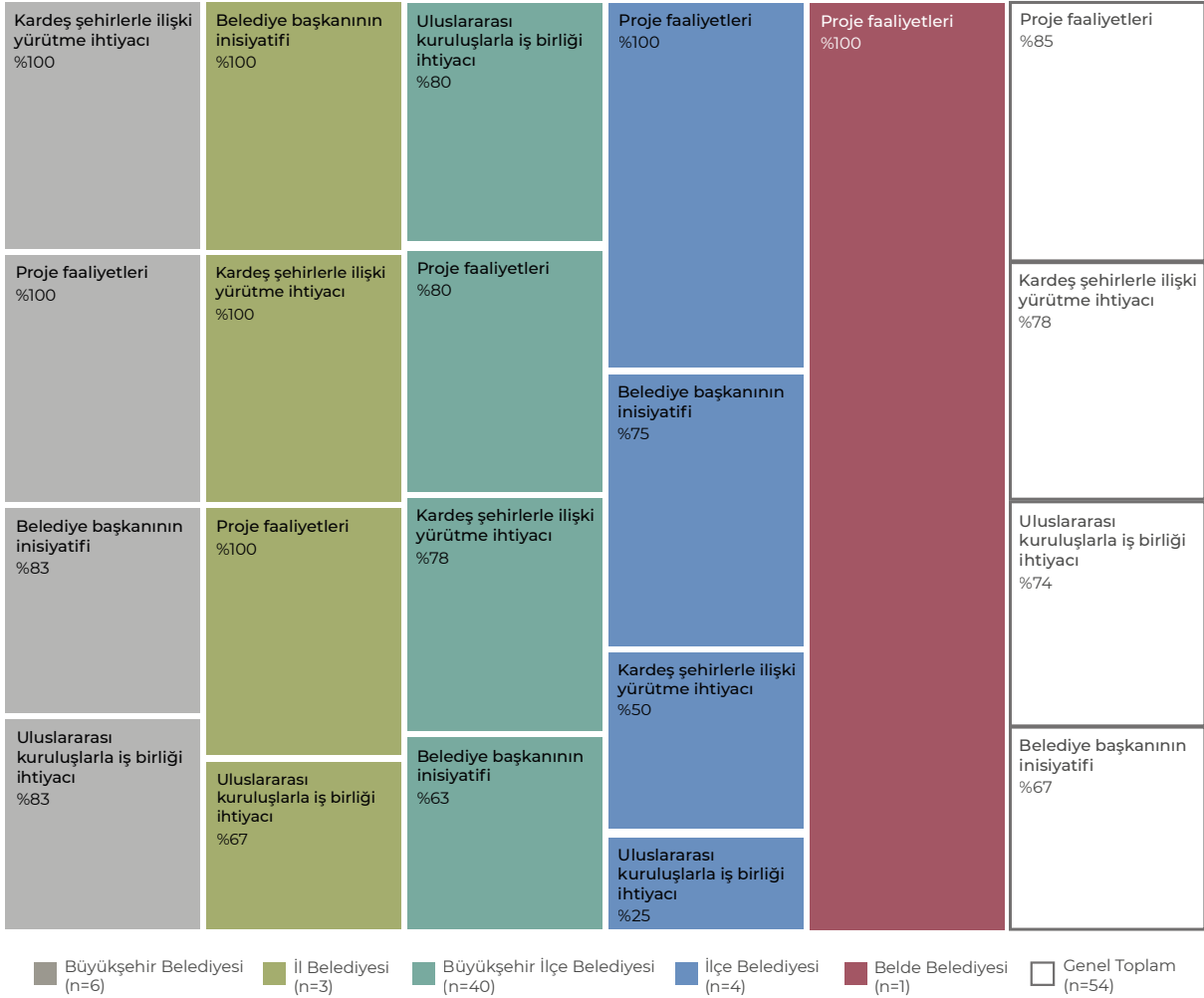
Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birim Adı	Belediye Sayısı
Yazı İşleri Müdürlüğü	27
Özel Kalem Müdürlüğü	24
Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü	18
Strateji Geliştirme Müdürlüğü	7
Fen İşleri Müdürlüğü	8
Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü	10
Başkanlık Makamı / Başkan Yardımcısı	9
Halkla İlişkiler Müdürlüğü	6
Diğer	25

Belediye bünyesinde dış ilişkiler biriminin kurulma sebeplerinin araştırıldığı soruda, belediyelere birden çok şık işaretleme hakkı verilmiştir. Genel toplama baktığımızda en çok verilen yanıt %85 ile “proje faaliyetleri”, en az verilen yanıt ise %67 ile “belediye başkanının inisiyatifi” olmuştur. “Diğer” şikkını işaretleyen 16 belediye; AB uyum süreci, AB'ye sınır bölge olmak, birliklerle yürütülen faaliyetler ve konsolosluklarla ilişkiler gibi sebeplere değinmiştir.

Belediye başkanı inisiyatifinin oransal olarak en çok tercih edildiği ölçek il belediyeleri olmuştur. Kardeş şehirlerle ilişkiler ve proje faaliyetleri seçenekleri, büyükşehir ve il belediyelerinin tamamı tarafından işaretlenmiştir. Bu soru kapsamında, sayıca çok az oldukları için belde ve ilçe belediyelerine yönelik yorum yapmak doğru olmayacaktır. Kapasite ve personel bakımından en fazla engelle karşılaşan ve en küçük belediye ölçeği olan belde belediyelerine baktığımızda yalnızca birinin dış ilişkiler birimi olduğu ve bu belediyenin proje faaliyetleri yanıtını verdiği görülmektedir. Soruyu yanıtlayan 4 ilçe belediyesi içinde ise şıklar arasında dengeli bir dağılım görülmemekle beraber proje faaliyetleri tüm belediyeler tarafından seçilmiştir.

Grafik 5: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerde Dış İlişkiler Birimi Kurulma Sebepleri

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler biriminin kurulma sebebi nedir?

Belediyelerin dış ilişkiler birimi kurma sebepleri iller ölçeğinde incelendiğinde, şıklar arasında %33 ile %100 arasında değişen dengeli bir dağılım görülmektedir. Dış ilişkiler birimi bulunan 9 ilin tamamında her şık en az bir kez yanıtlanmıştır ve proje faaliyetlerinin en çok işaretlenen şık olduğunu görülmektedir. En fazla dış ilişkiler birimine sahip belediye sayısına ve oranına sahip olan İstanbul'da 4 şıkkın da %64-%88 aralığında işaretlendiği dengeli bir dağılım görülmektedir.

Grafik 6: İllere Göre Belediyelerde Dış İlişkiler Birimi Kurulma Sebepleri

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler biriminin kurulma sebebi nedir?

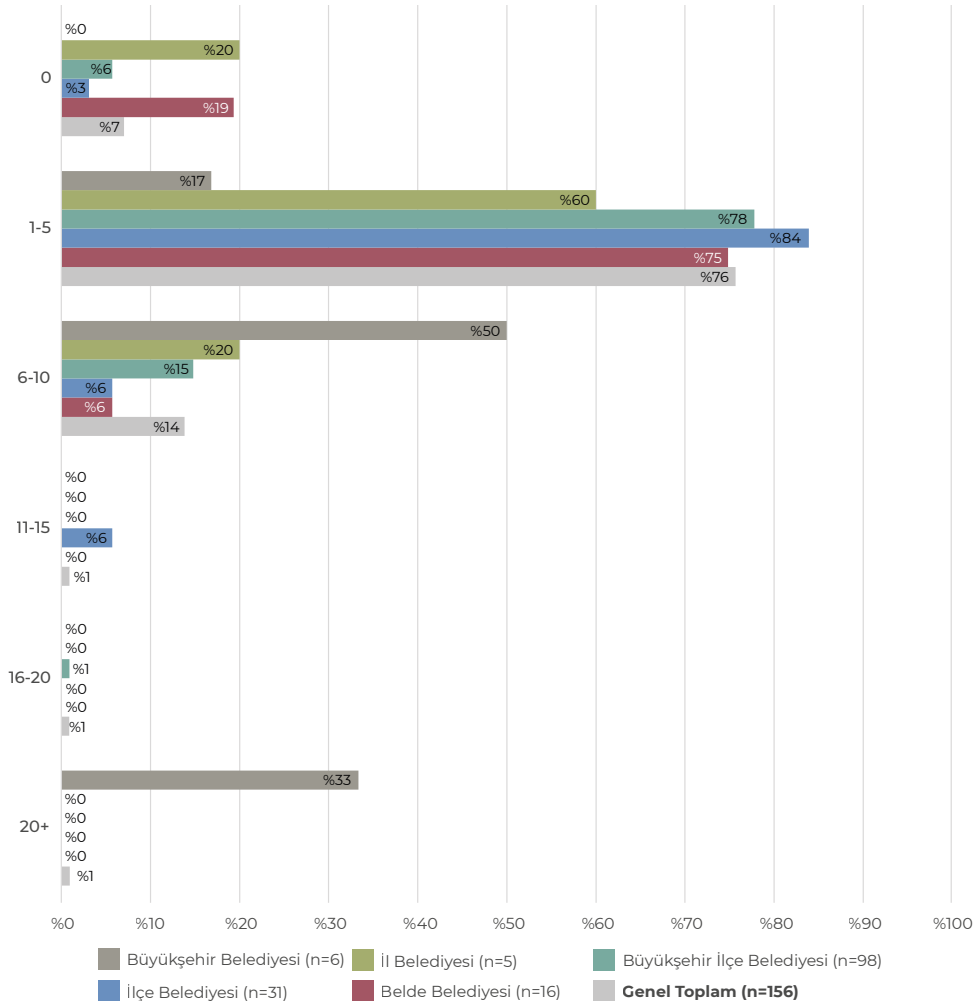

Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimlerin Personeli ve Kurumsal Yapısı

Belediyelerin proje faaliyetleri, kardeş şehir ilişkileri, uluslararası etkinlikler ve ağlara katılımı gibi dış ilişkiler faaliyetlerinin yürütülebilmesi için en önemli faktörlerden biri personel kapasitesidir. Dış ilişkiler alanında uzmanlaşmış ya da ağırlıklı olarak bu alandaki faaliyetler üzerinde çalışan personel sayısı, personelin eğitim ve yabancı dil düzeyi dış ilişkiler alanında etkin olma açısından kritiktir. Bu nedenle belediyelerin insan kaynağına yönelik sorular sorulmuştur. Buna göre, belediye bünyesinde dış ilişkiler alanında faaliyet gösteren birimlerin personelinin son derece küçük ekiplerden oluştuğu görülmektedir.

Grafik 7: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Personel Sayısı

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi varsa bu birim kaç kişiden oluşmaktadır? /
Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi yoksa dış ilişkilere yönelik faaliyette bulunan birimde dış ilişkilerle ilgili faaliyeti yürüten kaç kişi çalışmaktadır?

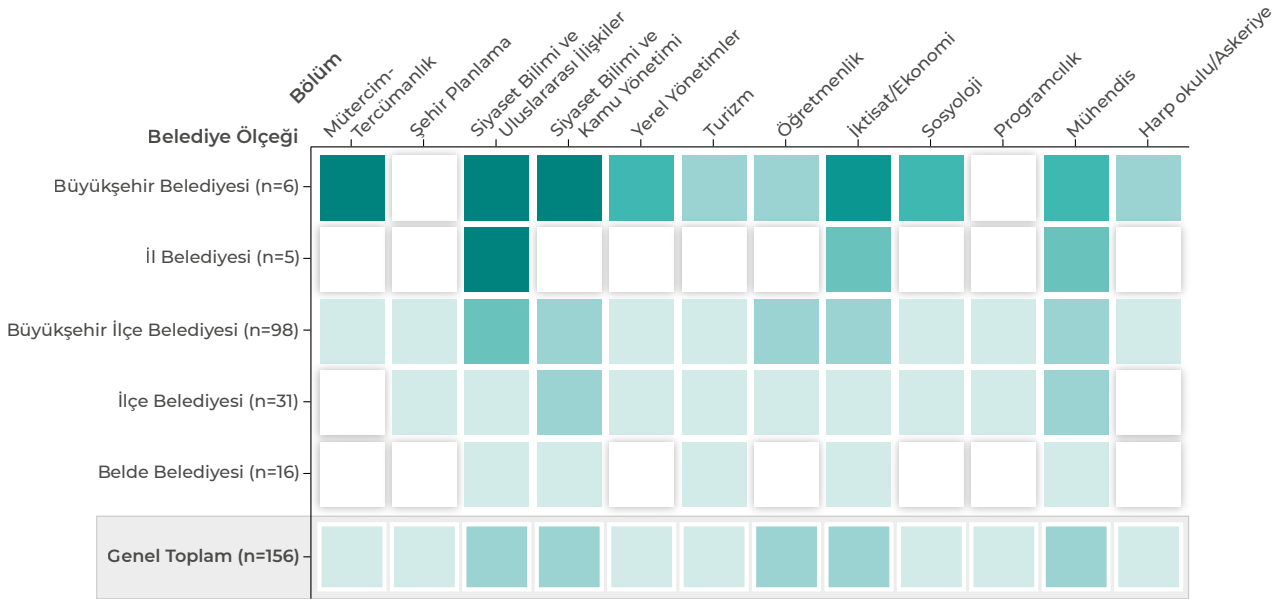

156 belediyenin %76'sı 1-5 aralığında personele sahiptir. Belediyelerin %14'ü ise 6-10 aralığında personel istihdam etmektedir. 20'nin üzerinde çalışan yalnızca iki büyükşehir belediyesinde mevcuttur. İnsan kaynağı bağlamında şaşırtıcı olmayan bir sonuç olarak, en yüksek personel sayısının büyükşehir belediyelerinde, en düşük sayının ise belde belediyelerinde olduğu görülmektedir. Büyükşehir ve illerdeki ilçe belediyeleri arasında ciddi bir farkla karşılaşmamıştır.

İl ortalamalarına bakıldığında ise, istisnasız tüm illerin yarısından fazlasının 1-5 arası personel istihdam ettiği görülmektedir. İstanbul ve Bursa'nın sırasıyla %3 ve %6 ile 20+ şikkını işaretlediğini, diğer illerde ise bu oranın sıfır olduğunu görülmektedir.

Grafik 8: Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Belediye Personelinin Mezun Olduğu Bölümler

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyette bulunan kişiler hangi bölümlerden mezundur?

Belediye bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten kişilerin mezun oldukları bölümler incelendiğinde, en yüksek oranlar sırasıyla Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler (%22), Mühendislik (%21) ve Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi (%20) olarak karşımıza çıkmaktadır.³⁰ Bu yanıtları İktisat ve Öğretmenlik bölümleri takip etmektedir. Yerel yönetimler üzerine eğitimini tamamlamış personel oranının ise %6 ile en düşük yanıtlardan biri olduğu görülmektedir. "Diğer" şikkına yanıt veren 116 belediye arasında en çok verilen yanıtlar sırasıyla işletme, çalışma ekonomisi, hukuk ve halkla ilişkiler olmuştur.

³⁰ Mühendislik bölümünün yüksek çıkma sebeplerinden birinin proje bazlı çalışan personel olabileceği düşünülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde en yüksek orana sahip bölümler %67 ile Mütercim-Tercümanlık, Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi olmuştur. Sosyoloji mezunları da %33 oranıyla büyükşehirlerde önemli bir yer tutmaktadır. İlçe ve belde belediyelerinde ise %20 civarında bir oranla mühendislik mezunları dikkat çekmektedir. Bu durum, daha küçük belediyelerde teknik bilgiye duyulan ihtiyacı da işaret etmektedir. İl belediyeleri açısından ise öne çıkan detay, %60 civarında bir oranla Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi mezunlarının ağırlıklı olarak yer almasıdır. Öte yandan, tüm belediye türlerinde Programcılık, Şehir Planlama ve Harp Okulu/Askeriye mezunları %0 ila %5 arasında kalmakta olup bu bölümler dış ilişkilerle en az bağlantılı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak Harp Okulu/Askeriye mezunlarının büyükşehirlerde daha yaygın istihdam edildiğini söylemek mümkündür. Diğer ölçeklerde 0 ile %5 arasında değişen harp okulu/askeriye mezunu istihdamı, büyükşehir belediyelerinde %17 oranında gözlemlenmiştir.

İllere göre değişim incelendiğinde ise İstanbul %49 oranı ile Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler mezunlarını en yüksek oranda barındırırken, %32 ile İktisat/Ekonomi ve %27 ile Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi de göze çarpmaktadır. Edirne'de %44 oranıyla Mühendislik mezunları ilk sırayı alırken diğer bölümler şaşırtıcı bir şekilde %0-11 arasında işaretlenmiştir. Tekirdağ'daki belediyelerde de %36 oranla Öğretmenlik mezunları benzer bir farkla ilk sırada yer almaktadır. Kocaeli ilindeki belediyeler, %23 oranında Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler mezunlarını tercih ederken, aynı zamanda %15 oranında İktisat/Ekonomi ve Mühendislik alanlarından da personel istihdam etmektedir. Genel olarak, il bağlamında da Programcılık, Turizm ve Harp Okulu/Askeriye mezunları düşük oranlarda temsil edilmekte ya da hiç yer almamaktadır.

Belediyelere dış ilişkilerle ilgili çalışmalarını yürüten personele yönelik diplomasi, nezaket, protokol kuralları gibi dış ilişkileri ilgilendiren konularda eğitim verilip verilmediği sorulmuştur. Belediye temsilcilerinin %62'si herhangi bir eğitim almadığını ifade ederken %33'ü eğitim aldığını belirtmiştir. %3 oranında katılımcı ise "diğer" seçeneğini işaretleyerek dışarıdan eğitim aldıklarını belirtmiştir.

Büyükşehir belediyeleri %67 oranında "evet" yanıtıyla en fazla eğitim alan ölçek olmuştur. İl belediyeleri %40 oranında, büyükşehir ilçe belediyeleri %37 oranında, ilçe belediyeleri ise %29 oranında "evet" yanıtını seçmiştir. Eğitimlerde en düşük oran ise %6 ile belde belediyelerinde görülmektedir. İl kırılımına baktığımızda, "evet" yanıtının en yüksek olduğu iller sırasıyla Sakarya (%50), İstanbul (%46) ve Tekirdağ (%45) olmuştur.

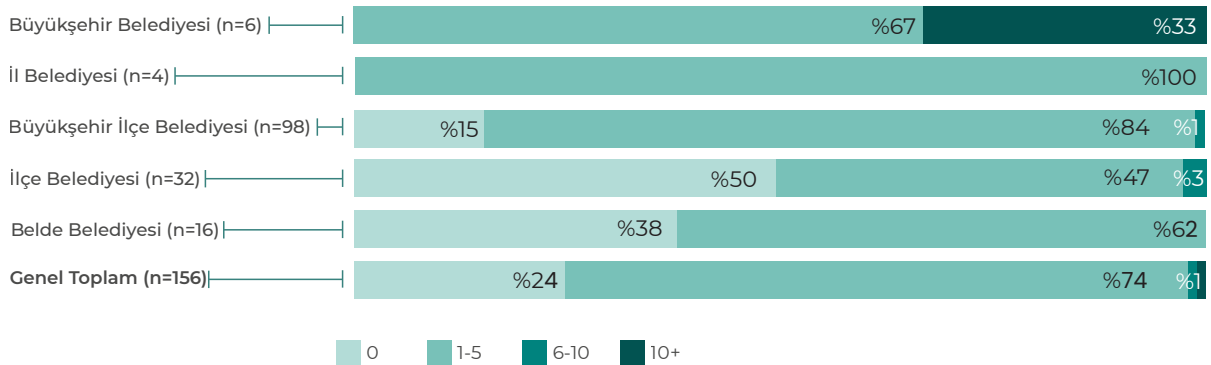
Yabancı dil bilen personel sayısına baktığımızda, belediyelerin %74'ünün yabancı dil bilen personel sayısı 1-5 aralığındadır. %24'ü ise yabancı dil bilen personele sahip değildir. Yabancı dil bilmenin yurt dışı faaliyetleri yürütmek için zaruri olduğu düşünüldüğünde bu belediyelerin dil bilen personel ihtiyacının aciliyeti açıktır.

Belediye ölçeklerine bakıldığında, 10'un üzerinde yabancı dil bilen personeli olan tek ölçeğin büyükşehir belediyeleri olduğu görülmektedir. Yine, büyükşehir ve illerdeki ilçe belediyeleri arasında dikkat çekici bir fark karşımıza çıkmaktadır. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %84'ü 1-5 arası personelinin yabancı dil bildiğini belirtirken ilçe belediyelerinde bu oran %47'ye düşmektedir.

Ayrıca yabancı dil bilen dış ilişkiler personeli olmayan belediyeler, %50 ile en çok ilçe belediyelerinde tespit edilirken, bu oranı %38 ile belde belediyeleri ve %15 ile büyükşehir ilçe belediyeleri takip etmektedir. Büyükşehir belediyeleri ve il belediyelerinde ise yabancı dil bilen personeli olmadığını belirten belediye mevcut değildir. İl ve büyükşehir bazındaki belediyelerin kurumsal kapasiteleri göz önüne alındığında bu tablo şaşırtıcı değildir.

Grafik 9: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimlerinde Yabancı Dil Bilen Personel Sayısı

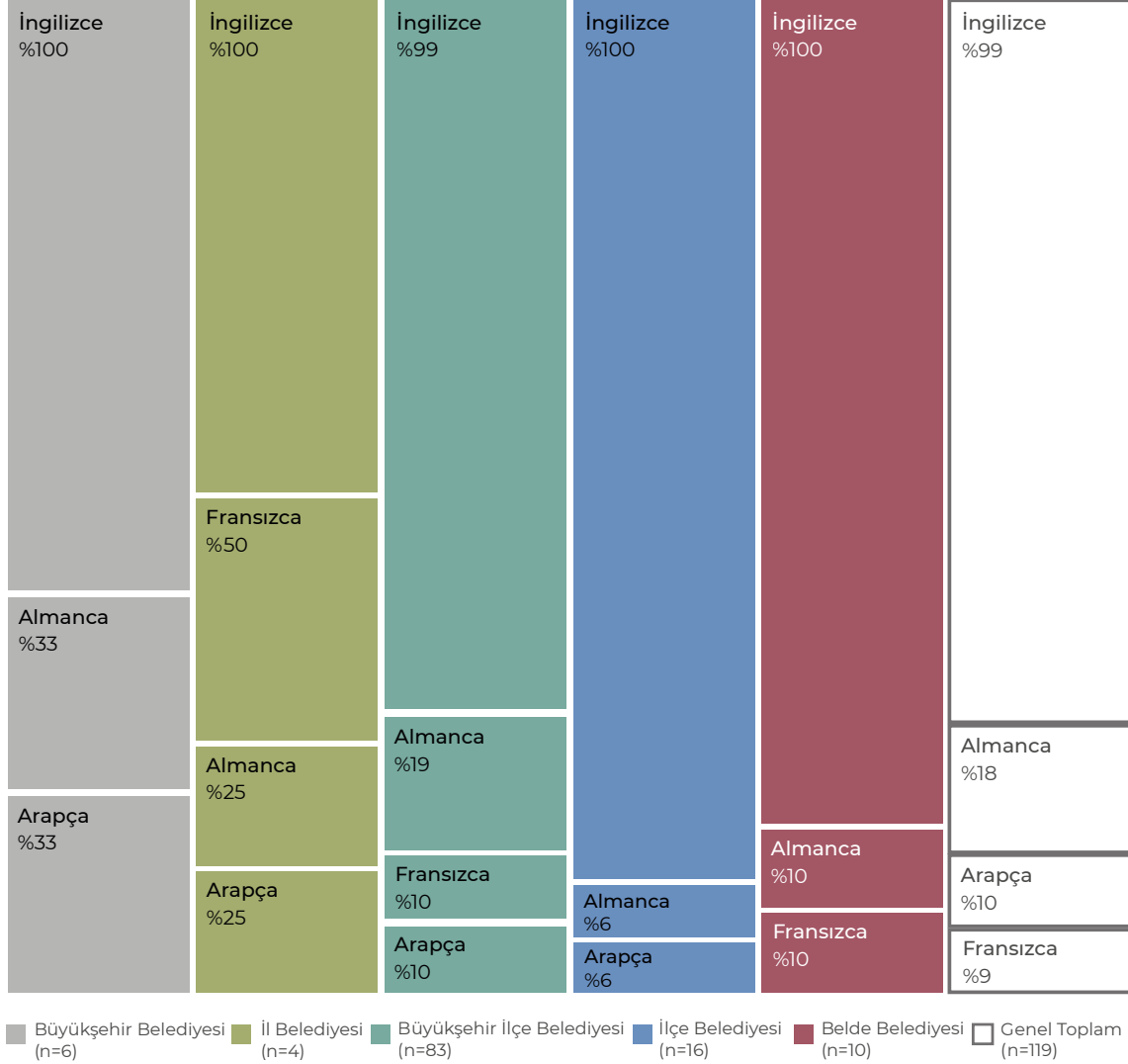
Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi varsa bu birimde yabancı dil bilen personel sayısı kaçtır? / Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi yoksa dış ilişkilere yönelik faaliyette bulunan birimde dış ilişkilere ilgili faaliyeti yürüten personel içinde yabancı dil bilen sayısı kaçtır?

İl kırımlarına bakıldığında, 10+ yabancı dil bilen personele sahip belediyelerin en çok yer aldığı iki il sırasıyla Bursa ve İstanbul'dur. Bursa'da %6 oranında belediye, 10'nun üzerinde yabancı dil bilen personele sahip olduğunu belirtmiştir. Onu yüzde %3 oranıyla İstanbul ilindeki belediyeler takip etmiştir. Genel olarak il kırımlarına göre hesaplanan yüzdelerin 0 ve 1-5 sıkları arasında dağıldığı görülmektedir. 0 yanıtını işaretleyen belediyelerin en çok olduğu iller Çanakkale (%60) ve Bilecik (%57) olurken, bu şıkkın en az yanıt aldığı il %11 ile İstanbul'dur.

Grafik 10: Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Belediye Personelinin Bildiği Diller

Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten personel yabancı dil biliyorsa bunlar hangi dillerdir?

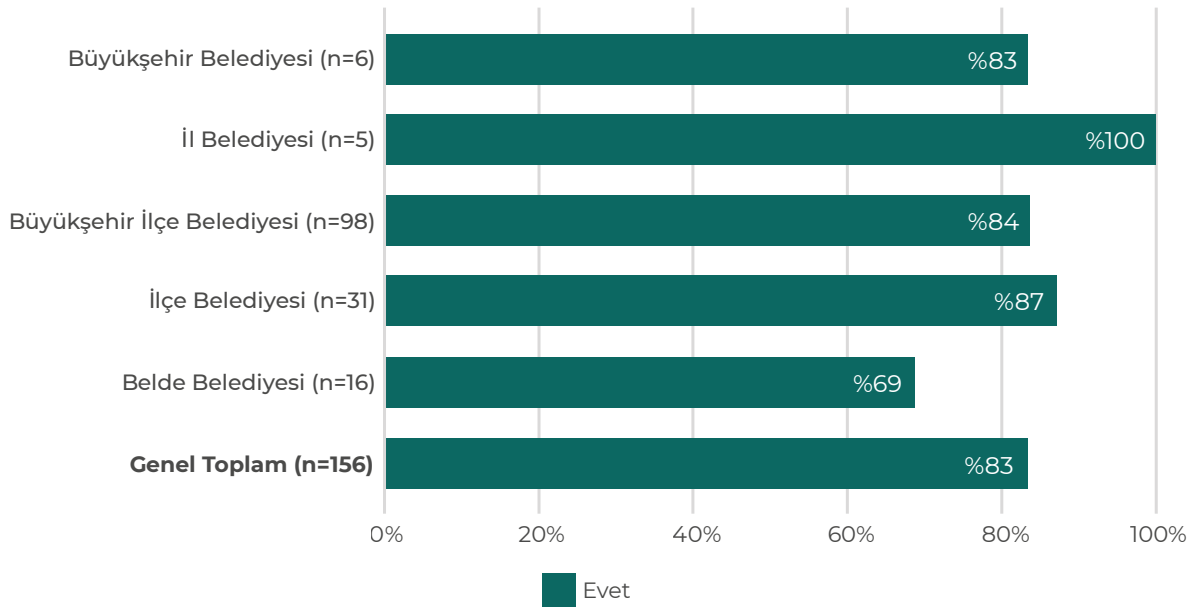

Yabancı dil bilen personeli olduğunu belirten toplam 119 belediyede en fazla bilinen yabancı dil %99 oranıyla İngilizce olmuştur. Sıralama, Almanca (%18), Arapça (%10) ve Fransızca (%9) olarak devam etmektedir. “Diğer” yanıtını işaretleyerek şıklarda olmayan dilleri yazan belediyeler tarafından 9 yanıt ile en çok Bulgarca belirtilmiştir. Rusça, İspanyolca ve İtalyanca da yazılan yanıtlar arasındadır. İngilizce bilme oranı büyükşehir ve il belediyelerinde %100’dür. Diğer sorulara benzer şekilde, büyükşehir ilçe belediyesi ölçeğinden ilçe belediyesine geçişte düşüş yaşanmaktadır.

Ankete katılan temsilcilere, belediye bünyesinde belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcıları ile dış ilişkiler ve uluslararası iş birliklerine ilişkin faaliyetler hakkında istişarede bulunma durumu sorulduğunda, genel toplamda “evet” yanıtını verenlerin %83 oranında olduğu görülmektedir. İl belediyeleri %100 oranında “evet” diyen tek ölçek olurken, belde belediyeleri %69 ile üst yönetimle istişare noktasında son sırada yer almaktadır.

Grafik 11: Belediye Ölçeğine Göre Belediye Personelinin Üst Yönetim ile Dış İlişkiler Faaliyetlerine Yönelik İstişare Etme Oranı

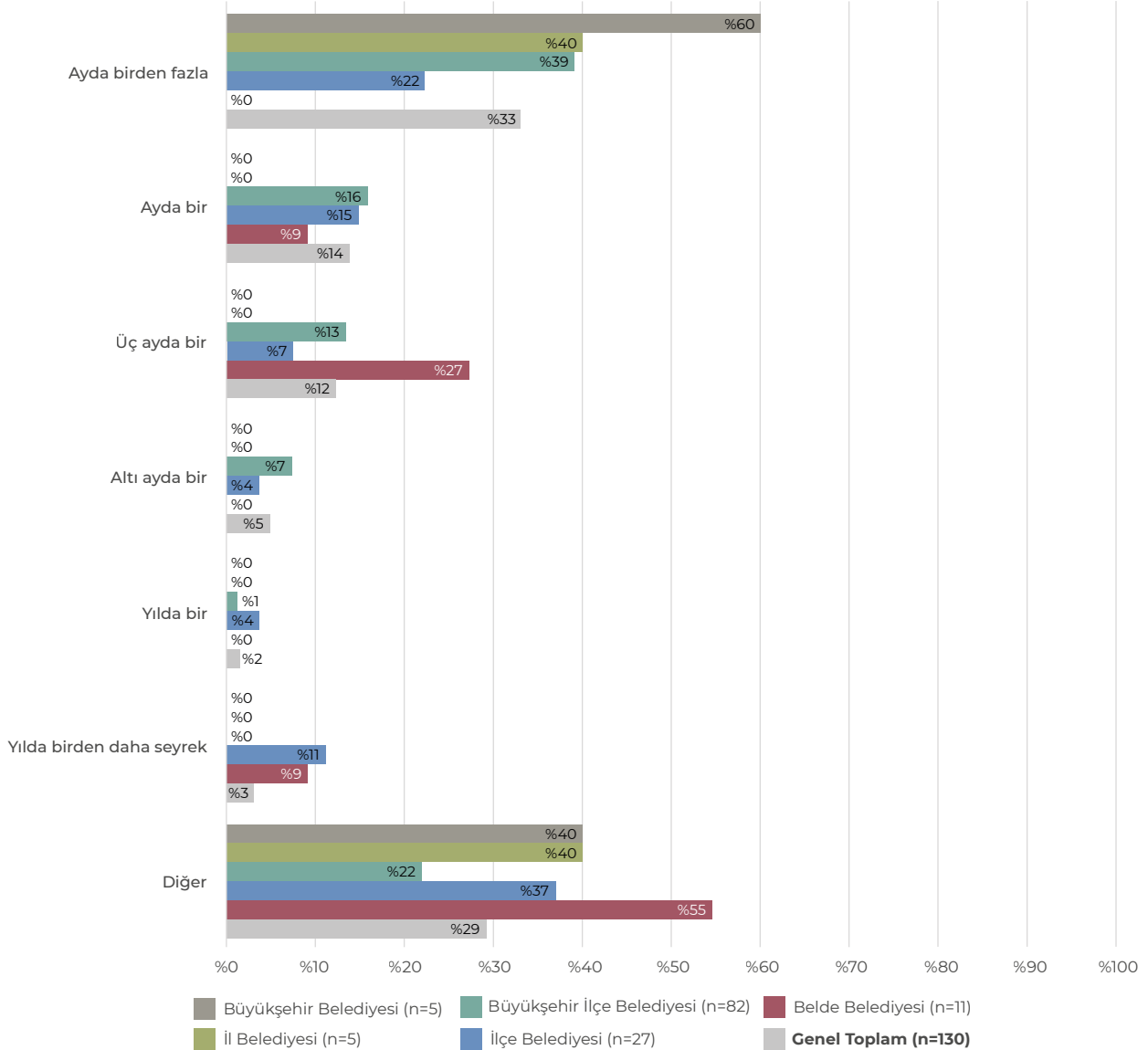
Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcıları ile dış ilişkiler ve uluslararası iş birlikleri ile ilgili faaliyetler hakkında istişarede bulunuyor musunuz?

İl kırımlarına bakıldığında ise dengeli bir dağılım görülmektedir. Tüm illerde %60'ın üzerinde belediye üst yönetimle dış ilişkiler konusunda istişare edildiğini belirtmiştir. İstişarede bulunduğunu belirten belediyelerin oranları, %62 ile son sırada olan Kocaeli ilindeki belediyeler ve %94 ile en yüksek yüzdeye sahip olan Bursa ve Kırklareli illerindeki belediyeler arasında değişmektedir.

Grafik 12: Belediye Ölçeğine Göre Belediye Personelinin Üst Yönetim ile Dış İlişkiler Faaliyetlerine Yönelik İstişare Etme Sıklığı

Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcıları ile istişare için ne sıklıkla bir araya geliyorsunuz?

Belediye başkanı veya belediye başkan yardımcısı ile istişarede bulunduğunu söyleyen 130 belediyenin istişare sıklığı konusunda yanıtladığı soruda “diğer” şıkkı, belirli bir periyotta bir araya gelmeyen belediyelerin yanıtları

için açık uçlu olarak bırakılmıştır. Sonuçlara bakıldığında, genel toplamda en fazla işaretlenen şıklar %33 ile “ayda birden fazla” ve %29 ile “diğer” olmuştur. Ayda bir istişare edildiğini belirten belediyelerin oranı %14 altı ayda bir, yılda bir ve yılda birden daha seyrek yanıtları %2-5 oranlarında seyretmektedir. Dolayısıyla belediyelerin genelinde uluslararası ilişkiler alanında üst yönetimle istişare etme sıklığının yüksek olduğu söylenebilir. Diğer şıkta bir araya getirilen yanıtlarda, herhangi bir periyot belirtilmeksizin “proje oldukça, talep geldikçe, ihtiyaç duyulduğu durumlarda, gündemde dış ilişkilere dair bir konu varsa” gibi ihtiyaca binaen yapılan istişarelere değinilmiştir.

Ölçeklere göre dağılımına bakıldığında, “ayda birden fazla” şıkkı en çok büyükşehir belediyelerinde işaretlenmiş, ölçek küçüldükçe azalarak belde belediyelerinde sifıra düşmüştür. %16 ile büyükşehir ilçe belediyeleri ve %15 ile ilçe belediyeleri, ayda bir şıkkını en fazla işaretleyen belediyelerdir. Üç ayda bir şıkkına en fazla yanıt veren ölçek %27 ile belde belediyeleri olmuştur.

İllere göre dağılımına baktığımızda ise, ayda birden fazla istişarede bulunan belediyelerin olduğu illerin; İstanbul (%52), Edirne (%50) ve Kocaeli (%50) olduğu görülmektedir. Genel toplamdakine paralel bir şekilde il kırılımında da “ayda bir” ve “diğer” şıklarında yoğunlaşma gözlemlenmektedir. Bunun dışındaki oranlar, “ayda birden daha fazla”, “ayda bir”, “üç ayda bir” şıkları arasında dengeli bir şekilde dağılmıştır.

Üst yönetimle istişare konusunu takip eden soruda, belediye başkanı veya belediye başkan yardımcılarının dış ilişkiler faaliyetleri yürüten birimlerden ne tür beklentileri olduğuna odaklanılmıştır. Genel toplama baktığımızda en yüksek orana sahip beklentinin %79 ile proje geliştirilmesi olduğu görülmektedir. Bu cevabı, kardeş şehir ilişkisi kurulması (%70) ve dış kaynak/finansman geliştirilmesi (%61) takip etmektedir.

Birden fazla şık işaretlenebilen bu soruda, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılması (%52) ve uluslararası etkinlik düzenlenmesi (%53) en az işaretlenen yanıtlar olsa da %50 oranının üzerinde kalarak görece yüksek beklentiler olarak düşünülebilir. 17 belediye “diğer” şıkkını işaretlemiştir. Bazı belediyeler bu şıkta, faaliyet yürüten birime yönelik net beklentiler olmadığını belirtirken bazıları da mevzuat takibi yapılması, tercüme desteği sağlanması ve belediyenin tanıtımının yapılması gibi yanıtlar vermiştir.

Belediye ölçeklerine göre, büyükşehir belediyelerinde ilk sırada %83 oranıyla uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılması ve uluslararası etkinlik düzenlenmesi yer almaktadır. İl belediyelerinin tamamında ilk sırada uluslararası iş birliği yer alırken diğer tüm yanıtlar %80 oranındadır. Büyükşehir ilçe ve ilçe belediyelerine baktığımızda sırasıyla %82 ve %71 ile en fazla işaretlenen yanıtın proje geliştirme olduğu görülmektedir. Belde belediyelerinde en çok proje geliştirilmesi (%81) yönünde beklentiler mevcutken en az beklenen kategori %13 ile uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılmasıdır. Daha küçük ölçekli belediyelerin finansal kapasitesinin yüksek olmadığı düşünüldüğünde, proje geliştirme şıkkının daha çok işaretlenmesi şaşırtıcı değildir.

Grafik 13: Belediye Ölçeğine Göre Belediye Üst Yönetiminin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimden Beklentileri

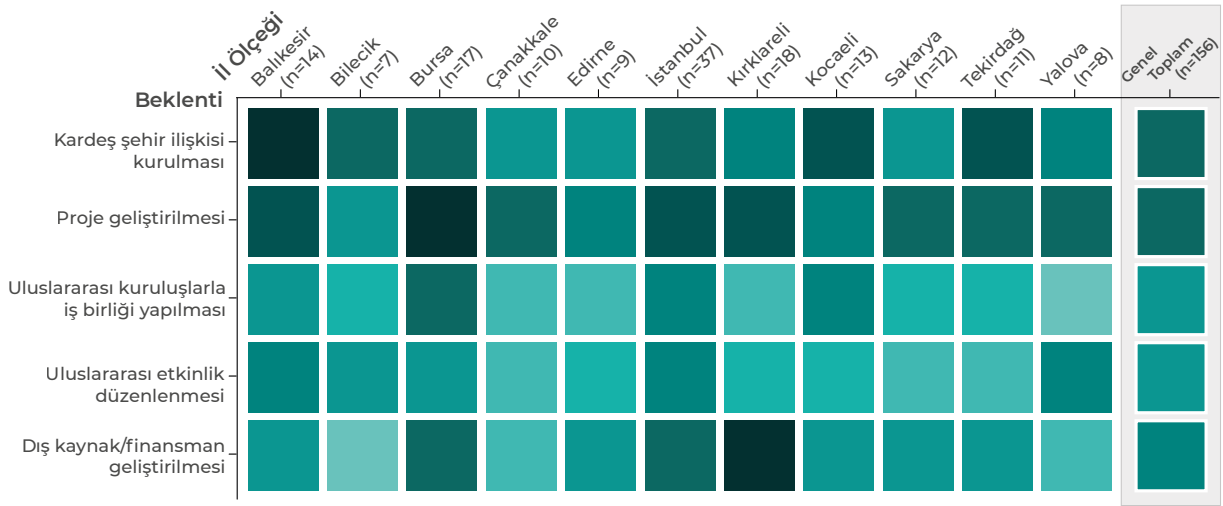
Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcılarının dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten birimden beklentileri nedir?

İllere göre değişime baktığımızda, %90'ın üzerinde oranlarla karşımıza çıkan şıklar; Balıkesir için kardeş şehir ilişkisi kurma, Bursa için proje geliştirme, Kırklarelinde ise dış kaynak/finansman geliştirilmesi oluyor. En az tercih edilen beklentiler ise Yalova'da %25 ile uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapma ve %29 ile Bilecik'te dış kaynak/finansman geliştirilmesi olarak karşımıza çıkıyor.

Grafik 14: İllere Göre Belediye Üst Yönetiminin Dış İlişkilerle İlgili Faaliyet Yürüten Birimden Beklentileri

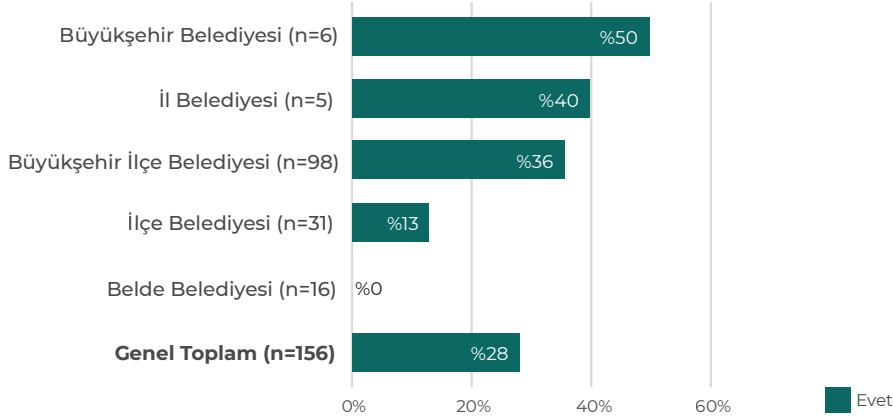
Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcılarının dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten birimden beklentileri nedir?

Grafik 15'te görüldüğü üzere, dış ilişkiler konusunda kurumsal olarak belirlenmiş bir strateji/yol haritasının olup olmadığını ortaya koymaya yönelik soruya, dış ilişkiler faaliyeti yürüttüğünü belirten 156 belediyeden yalnızca 44'ü, yani %28'i "evet" yanıtını vermiştir. Ölçek bazında büyükşehir belediyelerinde bu oran %50 iken belde belediyelerinin hiçbirinde kurumsal bir yol haritası bulunmamaktadır. Ayrıca "evet" yanıtını verenlerin eklediği notlara göre 14 belediye, stratejik planlarında dış ilişkiler faaliyetlerine yönelik hedefler ve göstergelerin yer aldığını belirtmiştir. Sık değinilen diğer bir nokta ise, belediyelerin belirli periyotlarda düzenledikleri uluslararası etkinlik ve festivallerin uluslararası ilişkiler konusundaki yol haritalarını belirlemede etkili olduğudur. Bu durum bazı belediyelerin uluslararası ilişkiler konusunda etkinlik bazlı strateji belirlediğine işaret etmektedir.

Grafik 15: Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkiler Konusunda Kurumsal Stratejisi Olan Belediye Oranı

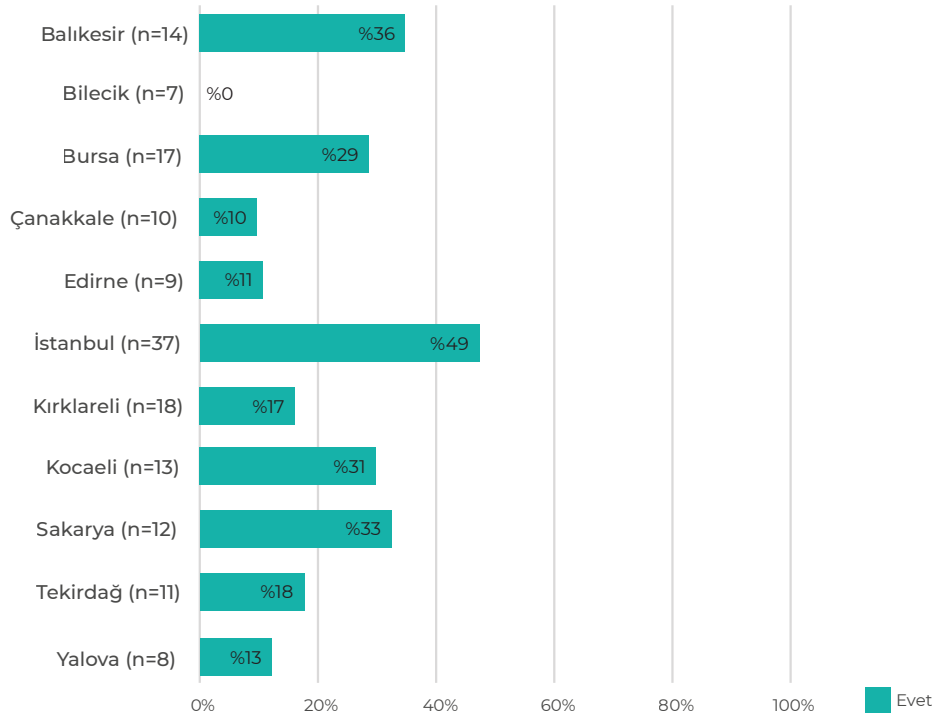
Dış ilişkiler konusunda kurumsal olarak belirlenmiş bir stratejiniz/yol haritanız var mı?

İl kırıllımlarına bakıldığında, İstanbul'un %49 ile birinci sırada olduğu, Bilecik'in ise sıfır oranıyla son sırada yer aldığı görülmektedir. Balıkesir, Bursa, Kocaeli ve Sakarya %30'larda seyretmektedir.

Grafik 16: İllere Göre Dış İlişkiler Konusunda Kurumsal Stratejisi Olan Belediye Oranı

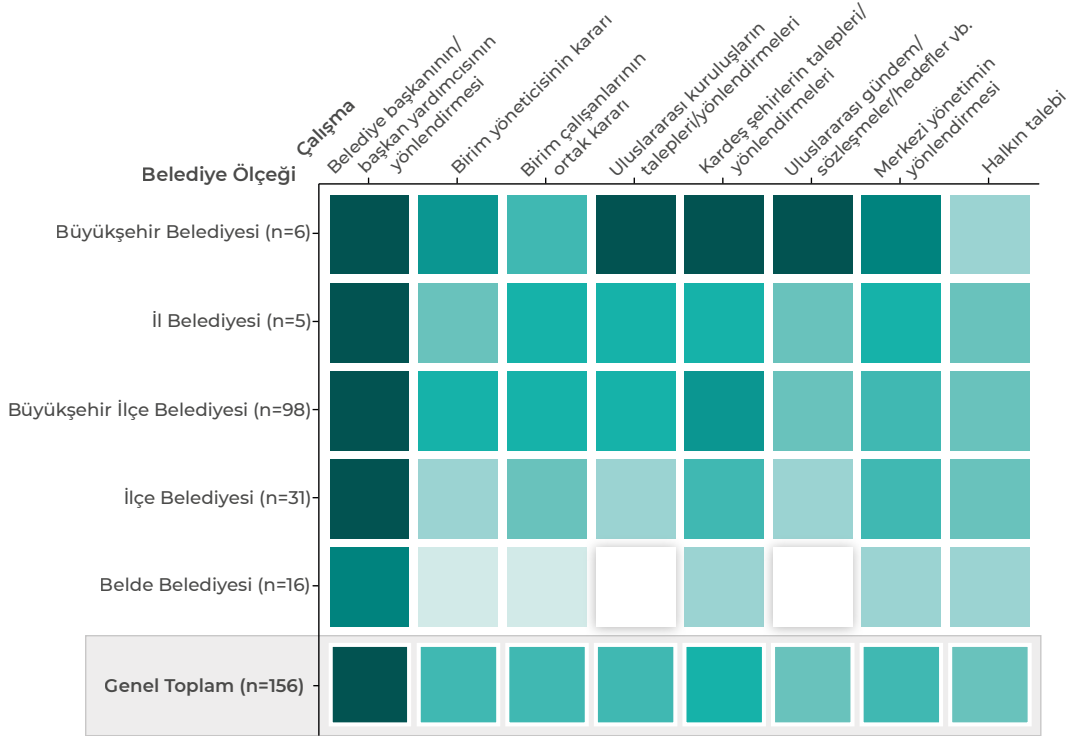
Dış ilişkiler konusunda kurumsal olarak belirlenmiş bir stratejiniz/yol haritanız var mı?

Belediyelere dış ilişkilerle ilgili çalışmalarının nasıl belirlendiği sorusunda da birden fazla şık işaretleme hakkı verilmiştir. Genel toplamda en fazla verilen yanıt %81 ile belediye başkanının/başkan yardımcısının yönlendirmesi olurken en az işaretlenen şık %21 ile halkın talebi olmuştur.

Grafik 17: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkilerle İlgili Çalışmalarını Belirleme Yolu

Dış ilişkilerle ilgili çalışmalarınızı nasıl belirliyorsunuz?

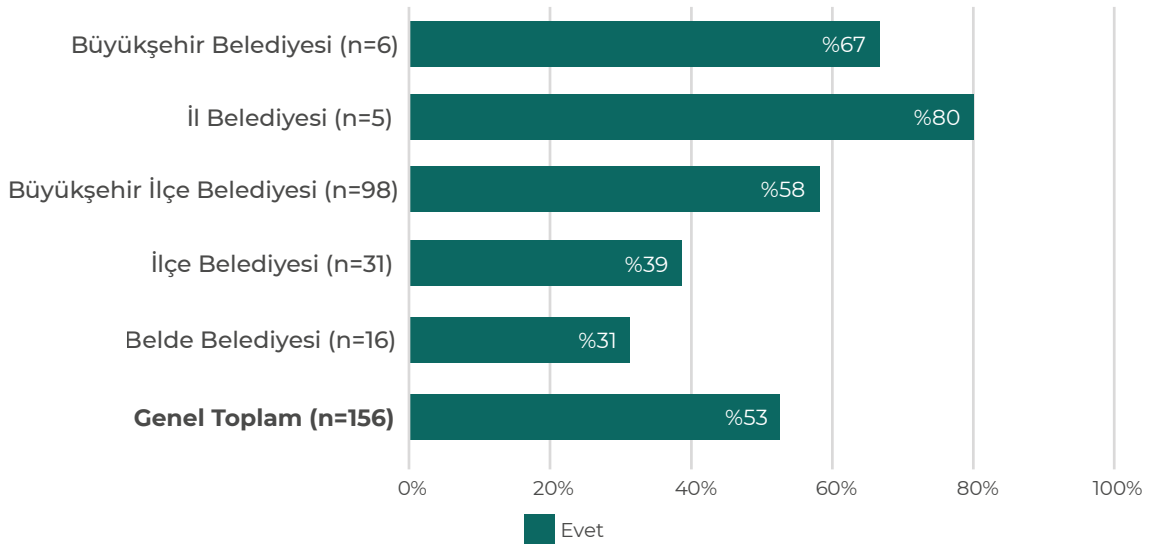
Belediye ölçeği fark etmeksizin yanıtların genel olarak belediye başkanı inisiyatifinde yoğunlaştığı görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinde uluslararası kuruluşların talepleri/yönlendirmeleri, kardeş şehirlerin talepleri/yönlendirmeleri ve uluslararası gündem/sözleşmeler/hedefler gibi şıklar, başkan inisiyatifiyle aynı oranda (%83) işaretlenmiştir. İl belediyelerinde belediye başkanı inisiyatifi harici şıklar arasında %20-40 arası bir dağılım mevcuttur. Büyükşehir ilçe belediyeleri, il belediyelerine benzer bir dağılım sergilerken ilçe belediyelerinde kardeş şehirlerin yönlendirmesi (%39) ve merkezi yönetimin yönlendirmesi (%32) ön plana çıkmaktadır. Belde belediyelerinde ise belediye başkanı inisiyatifi dışındaki şıklar %0-19 arasında işaretlenmiştir. İl kırılımına baktığımızda da yine benzer şekilde yanıtların belediye başkanının/başkan yardımcısının yönlendirmesi şıkında yoğunlaştığını görüyoruz. En az tercih edilen şık ise, belediye ölçeğindeki dağılıma benzer şekilde halkın talebi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Belediyelerde Dış İlişkiler Faaliyeti Yürüten Birimlerin Dış Paydaş İlişkileri

Dış ilişkiler faaliyetlerini yürütürken, dış paydaşlarla olan ilişkiler faaliyetlerin etkinliği açısından oldukça önemlidir. İlgili bakanlıklar ile iletişim halinde olmak, yerel yönetim ve merkezi yönetim ilişkisini kuvvetlendirerek çalışmaların etkinliğini arttırmaktadır. Belediye birlikleri ile kurulan ilişkiler, uluslararası ağlardan, projelerden, etkinliklerden ve küresel gündemlerden haberdar olma ve yurt dışındaki başka belediyelerle ve kurumlarla ortaklıklar gerçekleştirme fırsatlarını doğurabilir, belediyelerin kapasite gelişimine katkı sunabilir. Bu nedenle araştırma kapsamında belediyelere dış paydaş ilişkilerini ölçmeye yönelik iki soru sorulmuştur.

Grafik 18: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Belediye Birlikleriyle Kurduğu İletişim

Dış ilişkilerinizi yürütürken belediye birlikleriyle iletişim kuruyor musunuz?

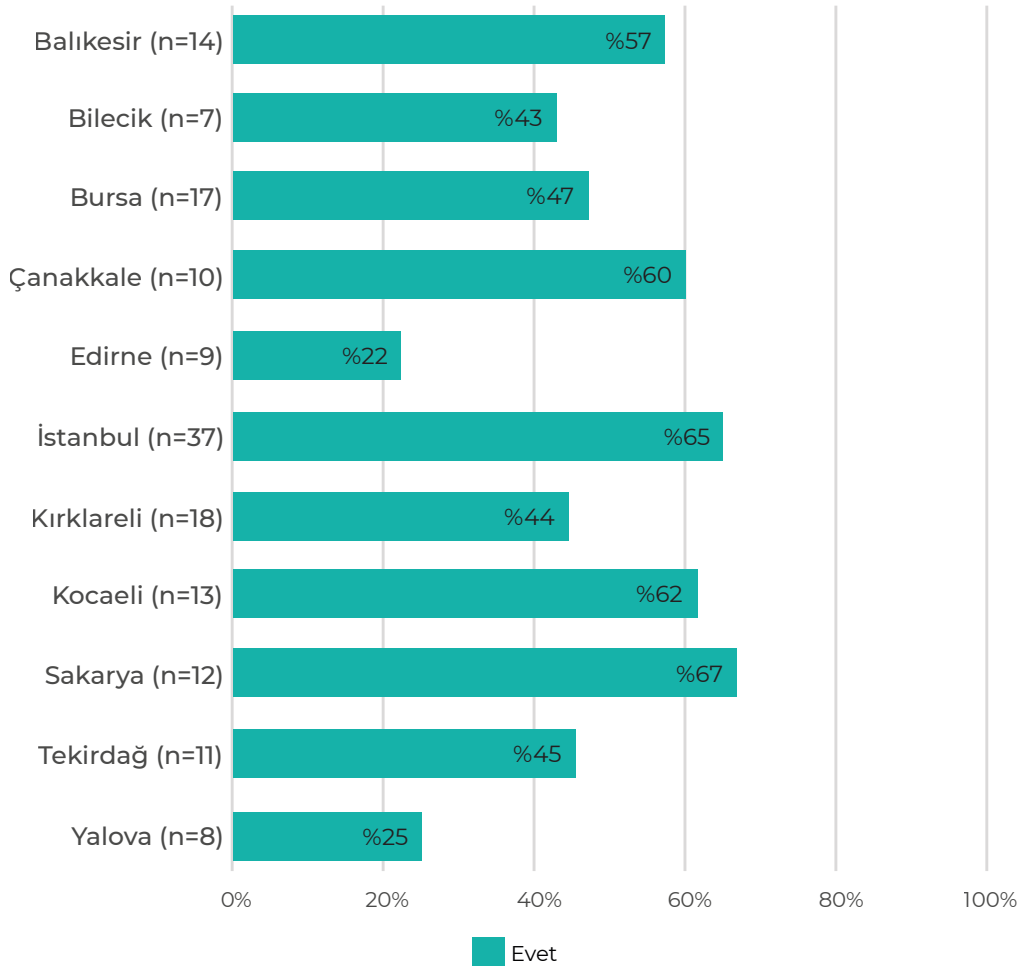

Belediyelerin %53'ü dış ilişkiler faaliyetlerini yürütürken belediye birlikleriyle iletişim kurduklarını belirtmiştir. Birliklerle iletişim %80 oranıyla en fazla il belediyelerinde gözlemlenirken, en düşük oran %31 ile belde belediyelerinde gözlemlenmektedir.

İl bazında bakıldığında, Sakarya'daki belediyeler %67 oranındaki yanıtla belediye birlikleriyle en fazla iletişimde olan il belediyeleridir. Edirne ve Yalova'daki belediyelerin ise %20'lerde kalarak son sırayı paylaştığı görülmektedir.

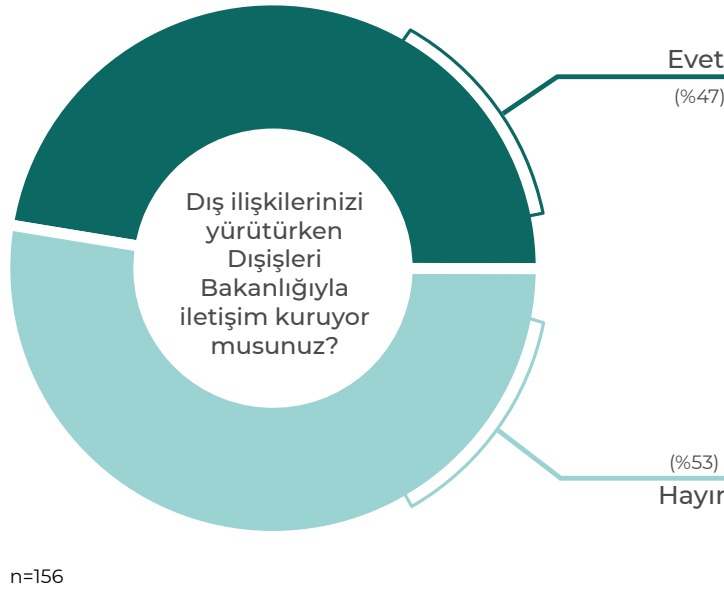
Grafik 19: İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Belediye Birlikleriyle Kurduğu İletişim

Dış ilişkilerinizi yürütürken belediye birlikleriyle iletişim kuruyor musunuz?

Kurumsal yapılanmaya dair son soru olarak belediyelere dış ilişkilerini yürütürken Dışişleri Bakanlığıyla iletişim kurup kurmadığı sorulmuştur.³¹ Belediyelerin neredeyse yarısı (%47) Dışişleri Bakanlığı ile iletişim kurduğunu belirtmiştir.

Grafik 20: Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim

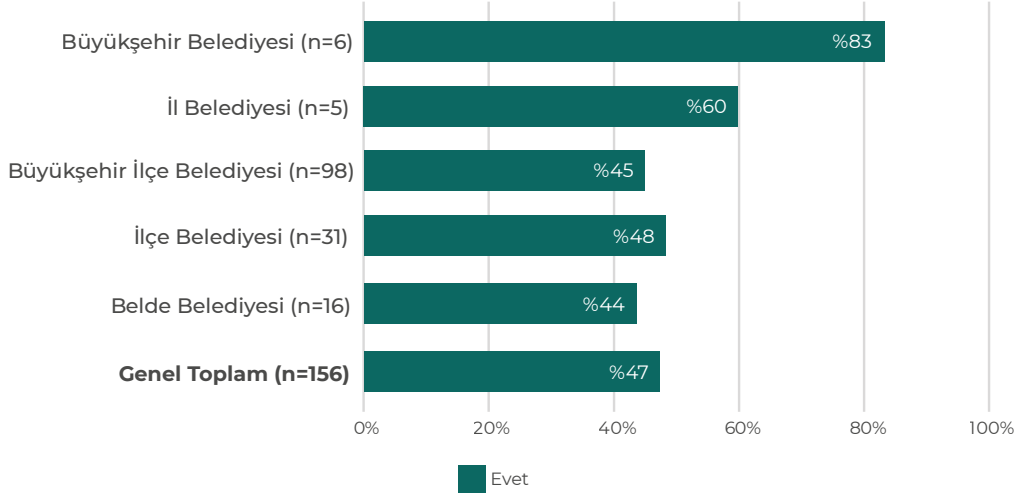
Belediyelerin Bakanlık ile kurdukları iletişim; resmi izin süreçleri, dış ilişkiler faaliyetlerinin raporlanması, kardeş şehir resmi onay süreçleri, başkan ziyaretlerine dair bilgilendirme, uluslararası projelerde gerekli görülen konular, diplomatik misyon temsilciliklerin randevu talepleri konularını içermektedir. Grafik 21'de görüldüğü üzere, Bakanlıkla iletişimi en fazla olan belediye ölçeği %83 oranıyla büyükşehir belediyeleri olarak gözlemlenmiştir. İkinci sırada 60% ile il belediyeleri yer alırken diğer ölçekler bunun biraz altında ve benzer oranlarda iletişim kurduğunu belirtmiştir.

İl kırımlarına bakıldığında ise en yüksek oranın %80 ile Çanakkale belediyelerinde olduğu görülmektedir. Çanakkale'yi sırasıyla İstanbul (%62) ve Kırklareli (%56) ile takip ederken Bilecik ilindeki belediyeler Dışişleri Bakanlığı ile iletişim kurulmadığını belirtmiştir.

³¹ Belediyeler dış ilişkilerini yürütürken başta Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olmak üzere başka bakanlıklarla da iletişim halindedir. Bu araştırma kapsamında dış ilişkiler konusuyla en ilişkili bakanlık olarak yalnızca Dışişleri Bakanlığına ilişkin soru yönetilmiş olsa da konu kapsamında merkez-yerel yönetim iletişiminin tam resmini çıkarabilmek için diğer bakanlıklarla olan iletişimin de ortaya konulması gerekmektedir.

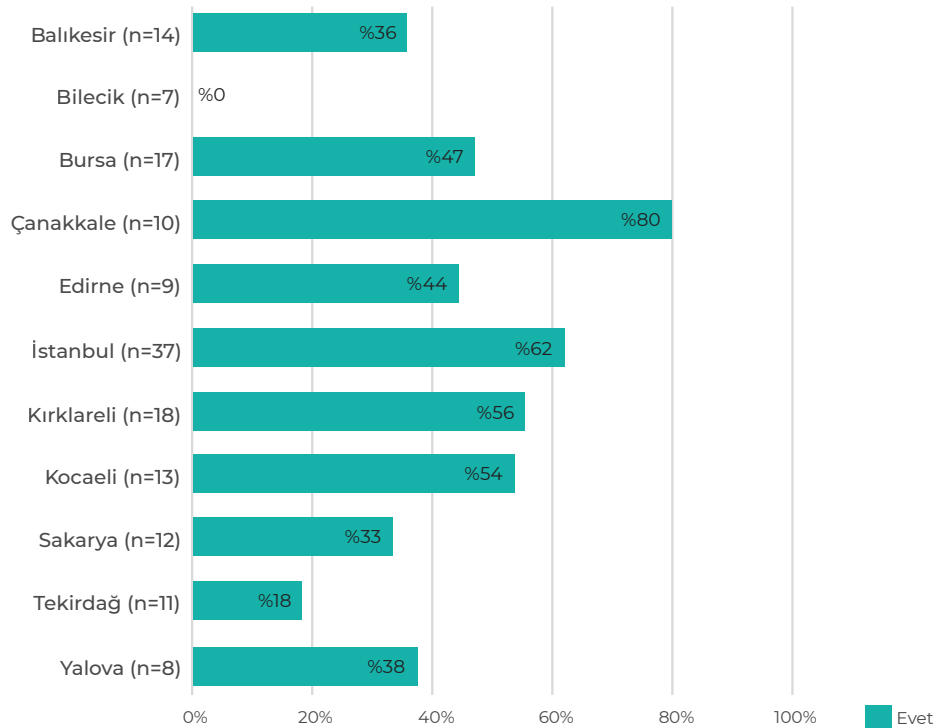
Grafik 21: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim

Dış ilişkilerinizi yürütürken Dışişleri Bakanlığıyla iletişim kuruyor musunuz?

Grafik 22: İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Çalışmaları Yürütürken Dışişleri Bakanlığı ile Kurduğu İletişim

Dış ilişkilerinizi yürütürken Dışişleri Bakanlığıyla iletişim kuruyor musunuz?

ARAŞTIRMA BULGULARI

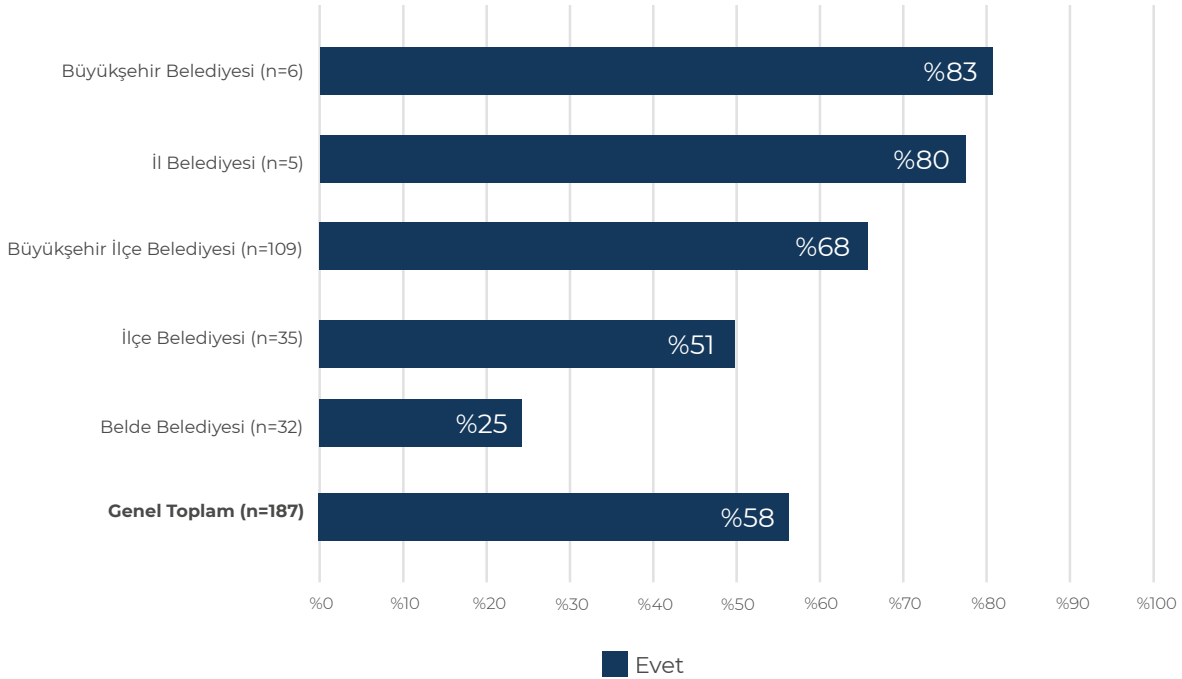
2. Belediye Personelinin Dış İlişkilere Dair G6r6ŐŐleri

2. BELEDİYE PERSONELİNİN DIŞ İLİŞKİLERE DAİR GÖRÜŞLERİ

Araştırmanın ikinci bölümünde, belediye personelinin yerel diplomasi ve kurumsal yapıya dair düşünceleri sorulmuştur. Bu bölümde, araştırmaya katılan belediye personelinin görüşlerinin öznel olduğu ve temsil ettiği belediyenin kurumsal duruşunu yansıtmadığı akılda tutulmalıdır. 9 sorudan oluşan bölümde, evet/hayır soruları, çoktan seçmeli sorular ve açık uçlu sorular sorulmuştur. 187 belediyenin cevapladığı bölümde ilk olarak ülkemizin ulusal dış politikalarının belediyenin dış ilişkilerini etkileyip etkilemediği sorulmuştur. Bu soruya belediyelerin %58'i "evet" yanıtını verirken %42'si "hayır" yanıtını vermiştir.

Grafik 23: Belediye Ölçeğine Göre Ulusal Dış Politikaların Belediye Dış İlişkilerine Etkisi

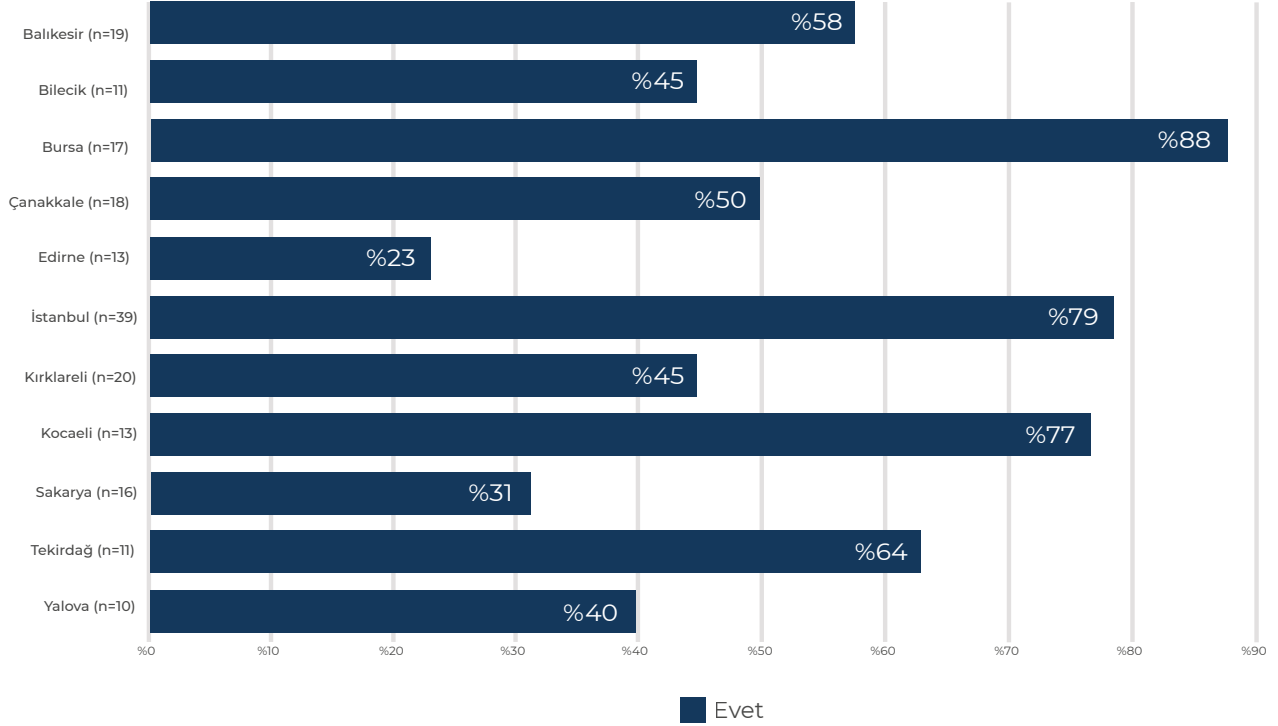
Sizce ülkemizin ulusal dış politikası belediyenizin dış ilişkilerini etkiliyor mu?

Belediye ölçeklerine göre baktığımızda ise, ulusal dış politikanın belediyenin dış ilişkilerini etkilediğini en çok ifade eden belediye ölçeği %83 oranıyla büyükşehir belediyeleri ve %80 ile il belediyeleri olmuştur. Belde belediyelerinin %75'i ülkenin dış politikalarının dış ilişkilerini etkilemediğini dile getirmiştir. Ulusal dış politikanın belediyenin dış ilişkilerini nasıl etkilediğinin sorulduğu açık uçlu soruda bazı temel başlıklar öne çıkmıştır. AB ile ilişkilerdeki değişimlerin belediyelerin AB projeleri üzerinde olumlu ya da olumsuz etkisi, kardeş şehir ilişkilerinde ulusal ikili ilişkiler sebebiyle zayıflama ya da güçlenme, ulusal dış politika gereği ilişkilerin arttığı ülkelerdeki kurumlarla ilişki geliştirmek belediyeler tarafından dile getirilen hususlardan bazılarıdır. Ayrıca birçok belediye dış ilişkiler faaliyetlerini yürütürken vize sorunuyla karşılaştıklarını belirtmiştir.

Grafik 24: İllere Göre Ulusal Dış Politikaların Belediye Dış İlişkilerine Etkisi

Sizce ülkemizin ulusal dış politikası belediyenizin dış ilişkilerini etkiliyor mu?

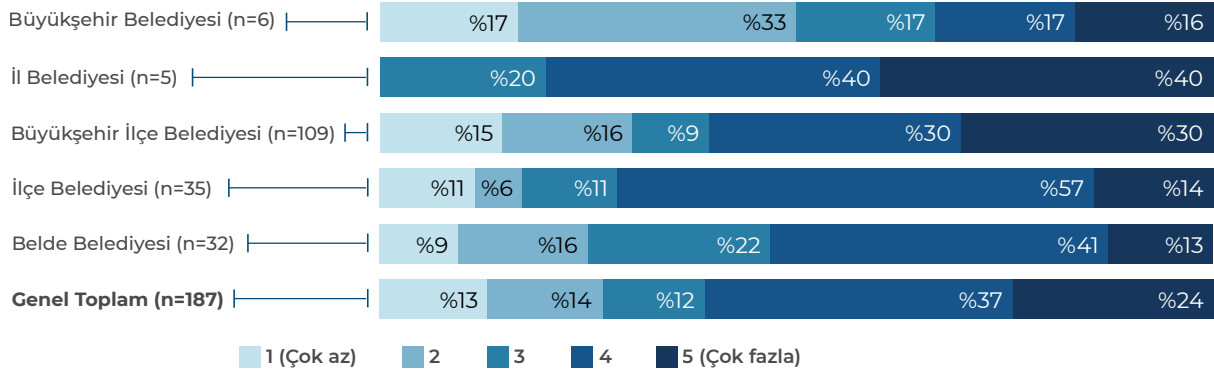
İl kırılımlarına baktığımızda “evet” yanıtında Bursa, İstanbul ve Balıkesir illerinin öne çıktığı görülmektedir. Edirne ve Sakarya ise belirgin bir farkla en fazla “hayır” yanıtının verildiği illerdir.

Yerel yönetimlerin dış ilişkiler faaliyetlerinin, ülkeler arası diplomatik ilişkiler ve küresel barış üzerinde etkisi olduğu söylenebilir.³² Bu noktada yerel diplomasinin küresel diplomasi üzerindeki etkisi hakkında belediye personelinin görüşlerinin alınması önemlidir. İkinci soruda belediyelere yerel diplomasinin küresel barışa katkısının ne ölçüde olduğu sorulmuştur.

³²Yerel yönetimlerin küresel barış üzerindeki etkisine dair açıklama için bkz. Arne Musch vd., City Diplomacy, VNG International, 2008, erişim 28 Ekim 2024, https://www.ucd.org/sites/default/files/City_Diplomacy_research_book_English_01.pdf.

Grafik 25: Belediye Ölçeğine Göre Yerel Diplomasinin Küresel Barışa Katkısı

Sizce yerel diplomasinin küresel barışa katkısı ne ölçüdedir?

Soruda 1 “çok az”, 5 “çok fazla” olmak üzere 5 şıktan birinin seçilmesi istenmiştir. Belediye temsilcilerinin %37’si yerel diplomasinin küresel barışa katkısını 5 üzerinden “4”, %24’ü “5” olarak değerlendirilmiştir. Belediye ölçeği bazında, “1” yanıtının verildiği en düşük oran %0 ile il belediyelerindeyken en yüksek oran %17 ile büyükşehir belediyelerinde gözlenmiştir. “2” katkı kategorisinde en düşük oran %0 ile yine il belediyelerinde, en yüksek oran %33 ile büyükşehir belediyelerinde bulunmaktadır.

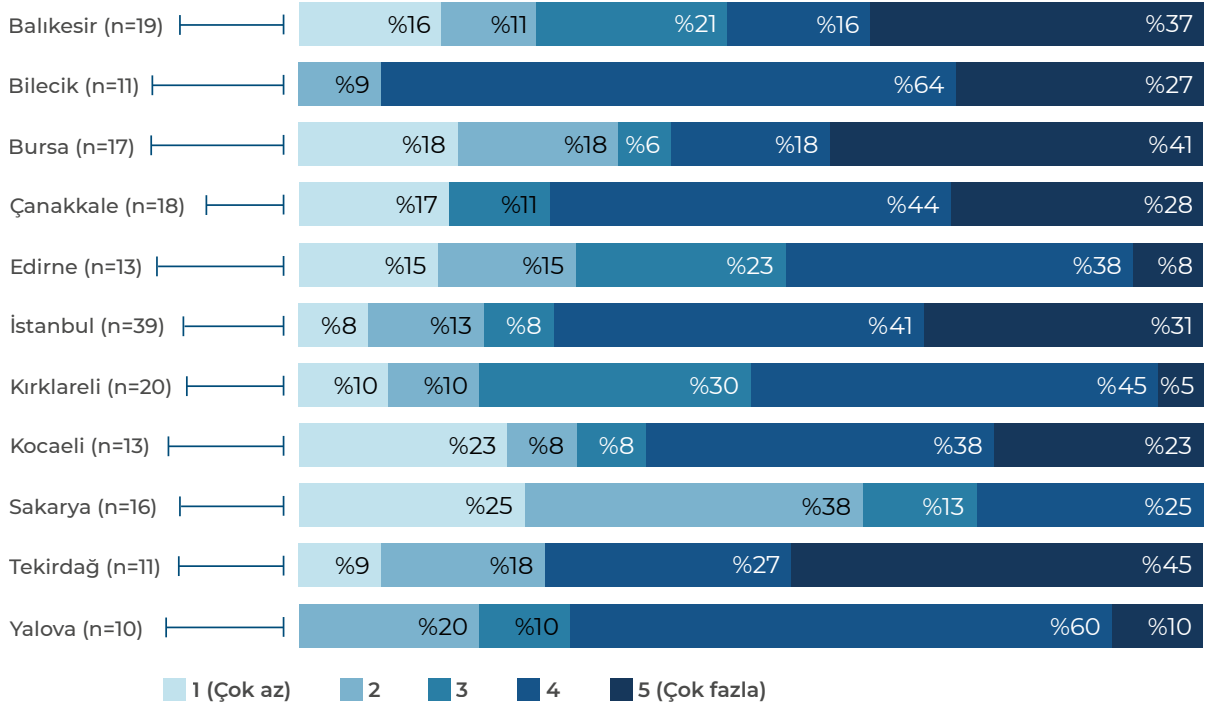
“3” yanıtı için en düşük oran %9 ile büyükşehir ilçe belediyelerinde, en yüksek oran %22 ile belde belediyelerinde görülmektedir. “4” yanıtında en düşük oran %17 ile büyükşehir belediyelerinde, en yüksek oran %57 ile ilçe belediyelerinde yer almaktadır. Son olarak, küresel barışın yerel diplomasiye katkısının çok fazla olduğunu düşünenler arasında en düşük oran %13 ile belde belediyelerine, en yüksek oran %40 ile il belediyelerine aittir.

“1” ve “3” seçenekleri genelde düşük oranlarda tercih edilirken bazı illerde hiç seçilmemiştir. Bu iki seçeneğin dağılımları arasında belirgin boşluklar gözlemlenmektedir. Yerel diplomasinin barışa katkısının yüksek olduğunu ifade eden “4” ve “5” seçenekleri il bazlı bakıldığında daha yüksek oranlarda tercih edilmekte ve genel dağılımda daha baskın görünmektedir. Özellikle “4”, çoğu ilde öne çıkan bir yanıt olmuştur. Yanıtlarda illere göre değişen belirgin bir trend gözlemlenmemektedir.

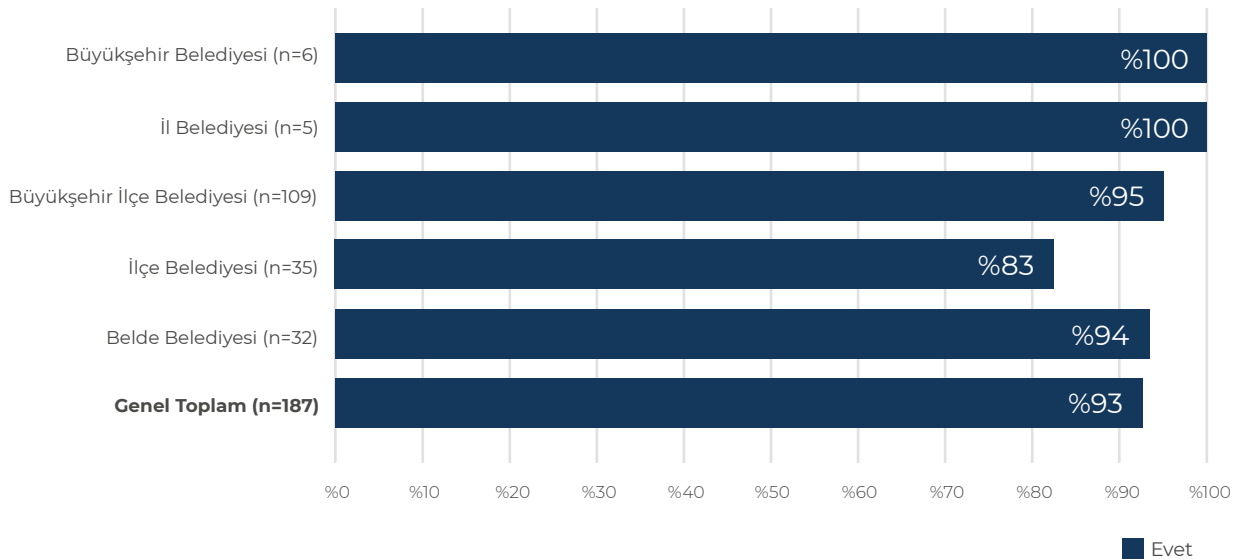
Belediyelerin dış ilişkiler konusunda aktif faaliyet yürütmesinin gerekliliği konusunda belediye temsilcileri nezdinde tutarlı bir tablo söz konusudur. Genel toplamda belediyelerin %93’ü bu soruya “evet” yanıtını vermiştir. Belediye ölçeklerine bakıldığında ise, “evet” yanıtının %83 ile %100 arasında değiştiği görülmektedir. En az “evet” yanıtı veren ölçek %83 ile ilçe belediyeleri olmuştur.

Grafik 26: İllere Göre Yerel Diplomasinin Küresel Barışa Katkısı

Sizce yerel diplomasinin küresel barışa katkısı ne ölçüdedir?

Grafik 27: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinin Gerekliliği

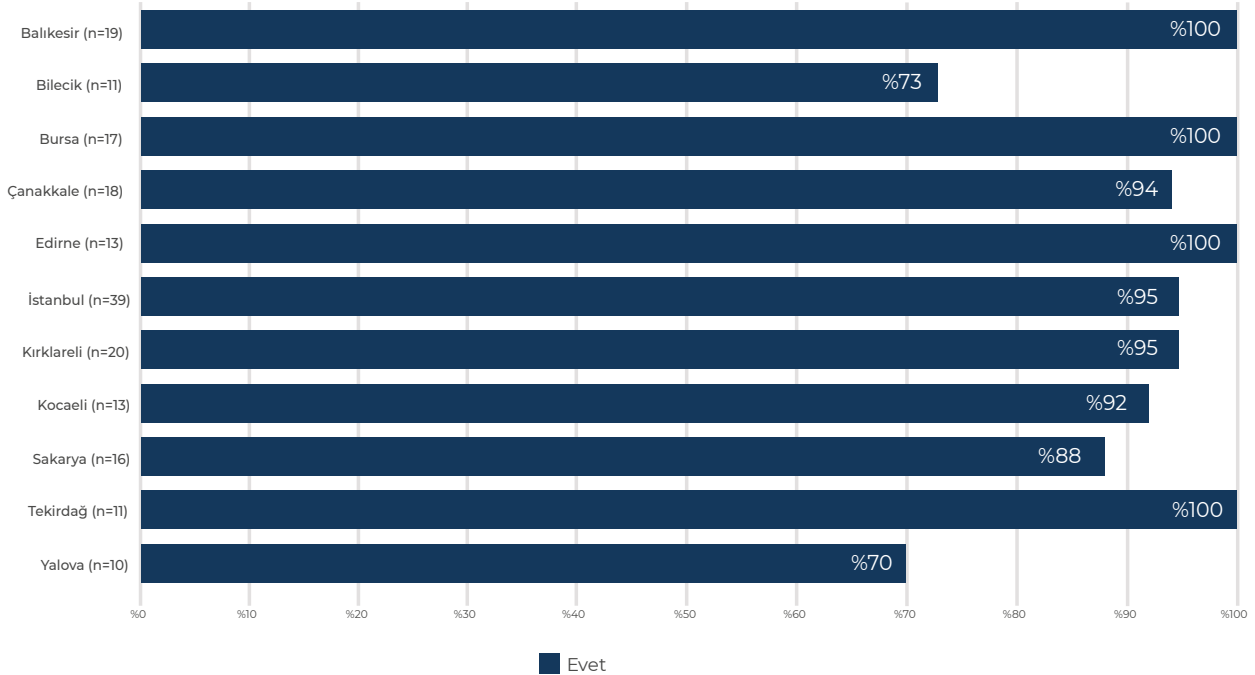
Sizce belediyeler uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler konusunda aktif faaliyet yürütmeli mi?

İl kırılımına da benzer bir dağılım görülmektedir. Balıkesir ve Edirne illerindeki belediye temsilcilerinin tamamı belediyelerin dış ilişkiler konusunda aktif faaliyet yürütmesi gerektiğini savunmuştur. “Evet” yanıtının en az verildiği Bilecik ve Yalova illerinde dahi %70’in üzerinde belediye temsilcisi belediyelerin uluslararası ilişkiler konusunda aktif olması gerektiğini dile getirmiştir. Aktif faaliyet yürütmenin önemine dair açık uçlu soruya verilen yanıtlarda bazı noktalarda ortaklaşma olduğu görülmektedir. Belediyeler tarafından en fazla değinilen konular; yurt dışından belediyelerle ilişki kurarak iyi uygulamalardan haberdar olma ve yenilikçi fikirler geliştirme, ülkeler arası kültürel paylaşımı artırarak küresel barışa katkı sağlama, ulusal dış politika imajına katkı sağlama olarak karşımıza çıkmaktadır. Dış ilişkiler faaliyeti yürütmenin belediyelere katkısı konusunda da bir önceki soruyla paralel olarak en çok iyi uygulama paylaşımı ve kapasite geliştirme yanıtları öne çıkmıştır. Ayrıca belediye temsilcileri, belediyenin görünürlüğünü artırma, yurt dışındaki gelişmelerden haberdar olma ve turizme katkı sunma konularına da değinmiştir.

Grafik 28: İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinin Gerekliliği

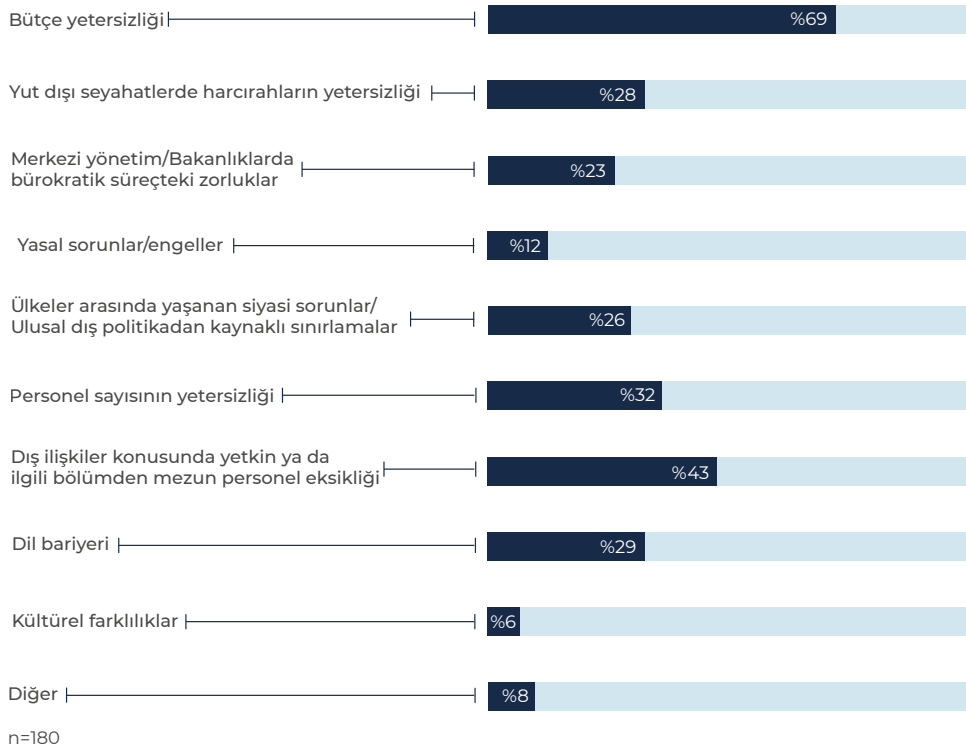
Sizce belediyeler uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler konusunda aktif faaliyet yürütmeli mi?

Diğer bir soruda belediyelere, dış ilişkiler faaliyetlerini yürütürken karşılaştıkları en temel üç sorun sorulmuştur. Bütçe yetersizliği (birimin bütçesi, dış ilişkiler faaliyetlerine ayrılan bütçe), yurt dışı seyahatlerde harcırahların yetersizliği, merkezi yönetim/bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar, yasal sorunlar/engeller, ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar, personel sayısının yetersizliği, dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümden mezun personel eksikliği, dil bariyeri ve kültürel farklılıklar şıkları arasından yalnızca üç tanesini belediye temsilcilerinin seçmelerine izin verilmiştir.

Grafik 29: Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinde Karşılaştığı En Temel Üç Sorun

Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerinde karşılaştığı en temel üç sorun nedir?

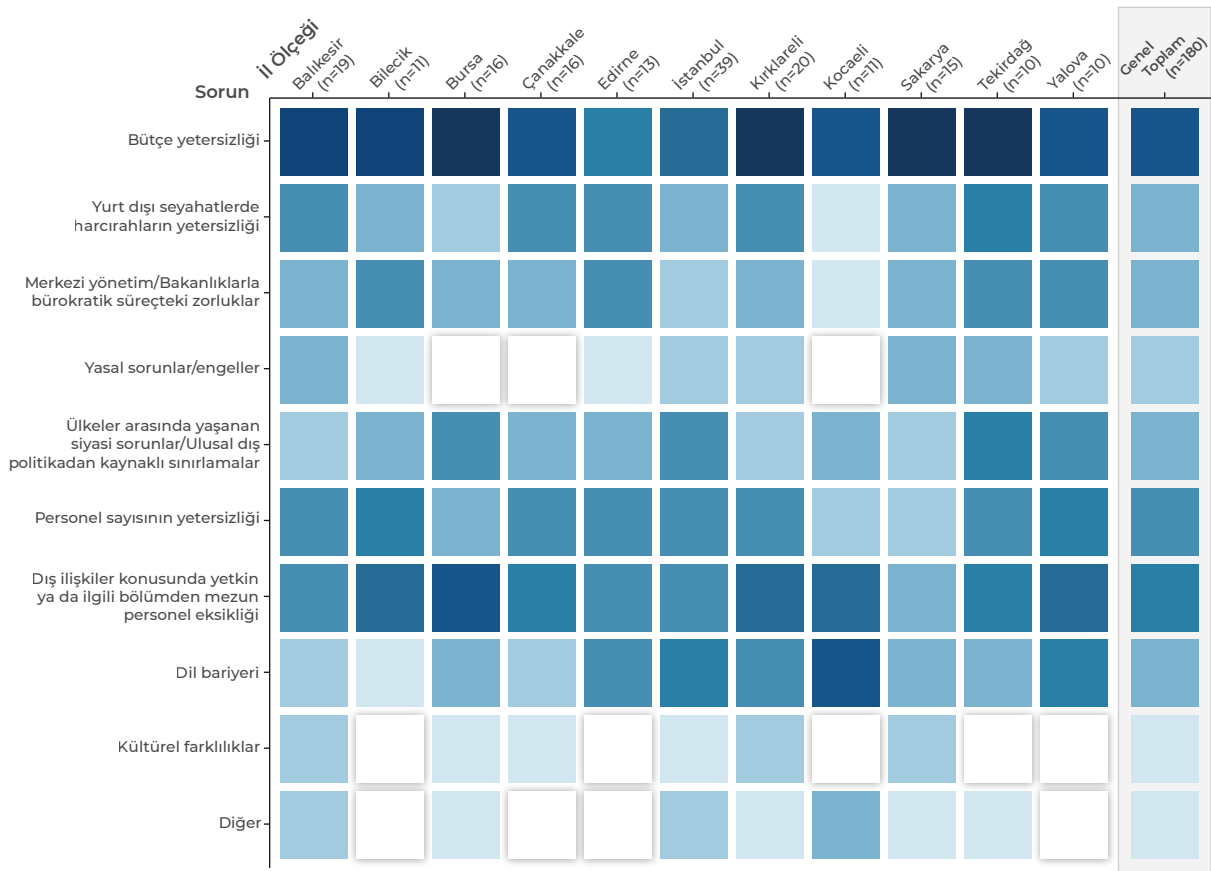

Genel toplama bakıldığında, dış ilişkiler faaliyetlerini yürütürken karşılaşılan en büyük zorluk %69 ile bütçe yetersizliği olmuştur. İkinci sırada ise %43 ile dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümlerden mezun personel eksikliği gelmektedir. Bütçe yetersizliği yanıtı, büyükşehir belediyeleri ve il belediyeleri dışındaki tüm ölçeklerin en fazla işaretlediği yanıt olmuştur. Büyükşehir ve il belediyelerinin küçük ölçekli belediyelere göre bütçelerinin daha fazla olduğu düşünülürse bu sonuç pek şaşırtıcı değildir. Büyükşehir belediyelerinin yalnızca %20'si bütçe yetersizliğini seçerken bu ölçekte en çok verilen yanıtlar %60 ile yasal sorunlar/engeller ve ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar olmuştur. İl belediyelerinde en çok işaretlenen yanıt %80 ile merkezi yönetim/bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar olarak belirtilmiştir.

Benzer şekilde, her ilde en büyük sorunun bütçe yetersizliği olduğu belirtilmiştir. Kocaeli ilinde bütçe yetersizliği ve dil bariyeri yanıtları eşit oranda (%64) işaretlenmiştir. Bütçe yetersizliği dışında en fazla yanıt alan ve yığılma ile karşılaşılan şıklar ise, dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümlerden mezun personel eksikliği ve dil bariyeri olmuştur.

Grafik 30: İllere Göre Belediyelerin Dış İlişkiler Faaliyetlerinde Karşılaştığı En Temel Üç Sorun

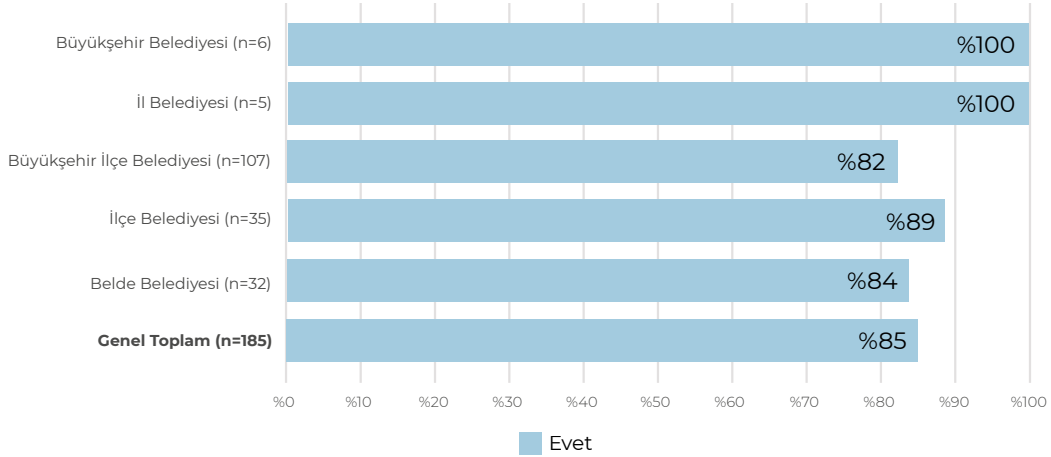
Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerinde karşılaştığı en temel üç sorun nedir?

Belediye temsilcilerine Belediye Kanunu ve ilgili diğer mevzuata ilişkin görüşlerini öğrenmek amacıyla da sorular yöneltilmiştir. Belediyelerin dış ilişkiler faaliyetlerini daha iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda veya diğer mevzuatta değişiklik yapılmasının gerekliliğine dair soruda genel toplamda %85 oranında belediye temsilcisi mevzuat değişikliğine ihtiyaç olduğunu belirtmiştir.

Grafik 31: Belediye Ölçeğine Göre Mevzuat Değişikliğinin Gerekliliği

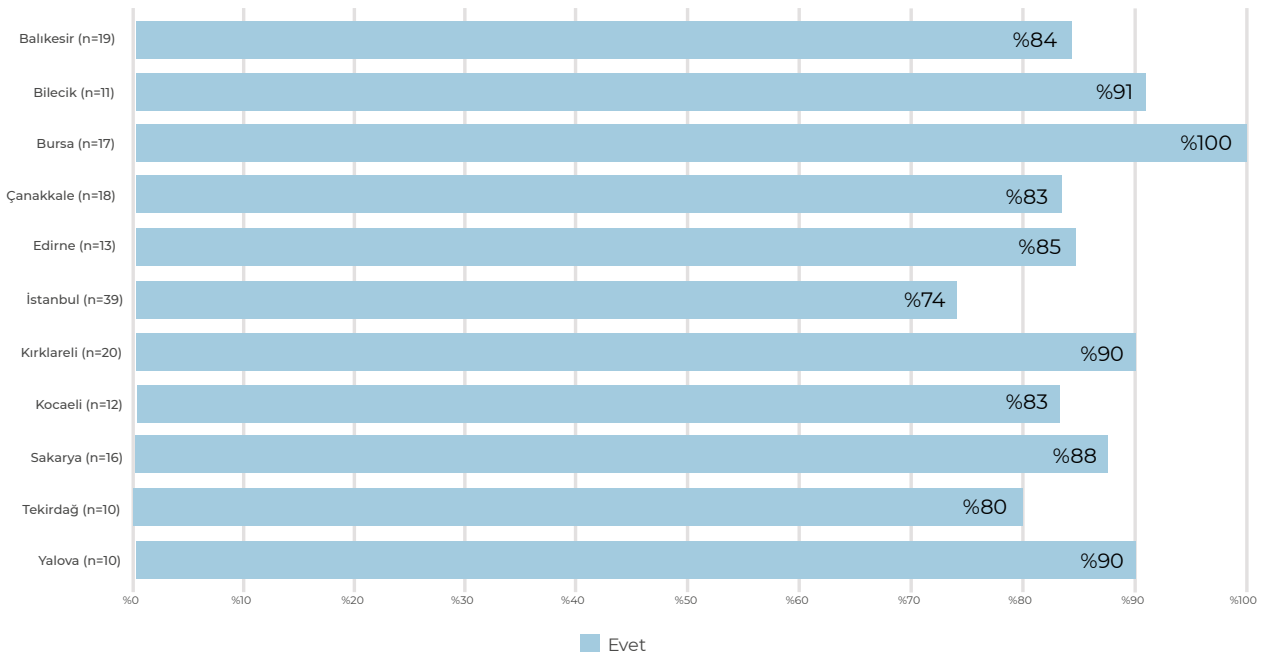
Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerini daha iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda ve/veya diğer mevzuatta değişiklikler yapılmalı mı?

Büyükşehir ve il belediyelerinin tamamı mevzuat değişikliğinin gerekliliğini savunurken, en az "evet" yanıtı veren ölçek %82 ile büyükşehir ilçe belediyeleri olmuştur. İl bazında ise yasal değişikliğe ihtiyaç olduğunu en az düşünen belediye temsilcileri %74 ile İstanbul ve %80 ile Tekirdağ olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 32: İllere Göre Mevzuat Değişikliğinin Gerekliliği

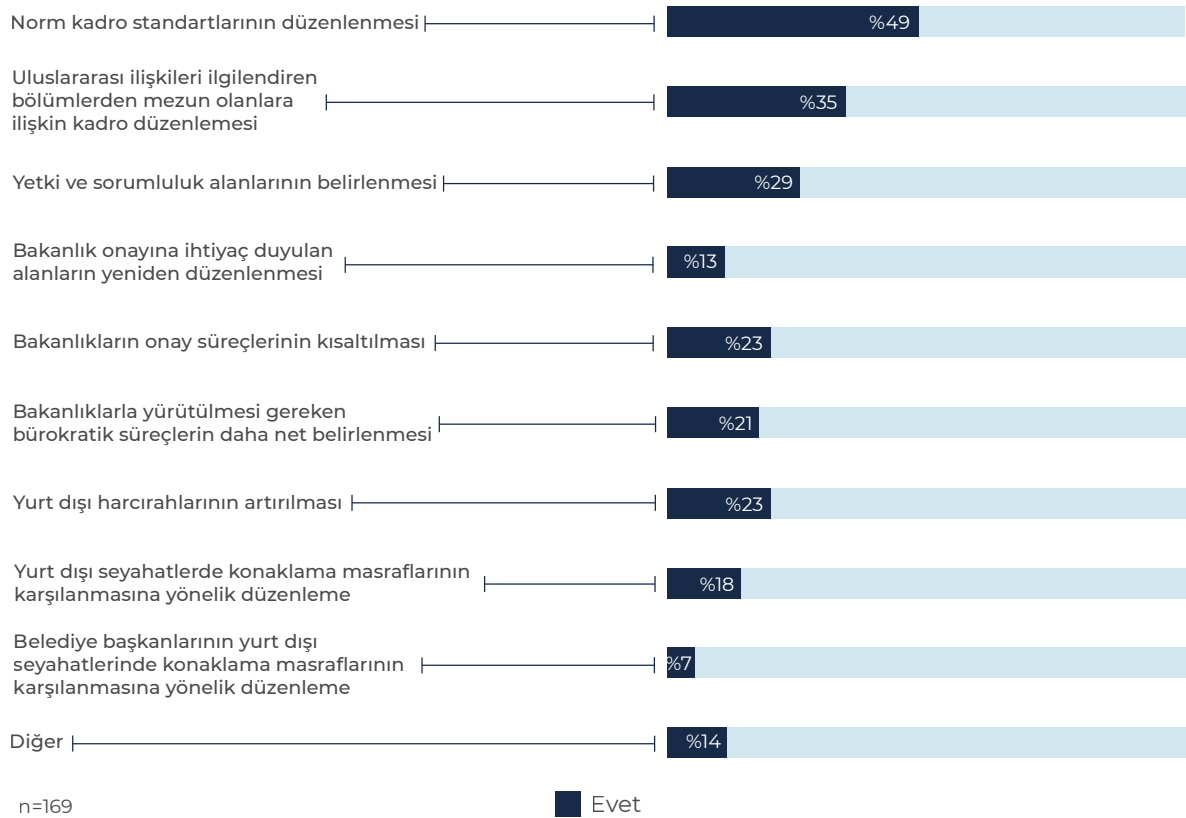
Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerini daha iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda ve/veya diğer mevzuatta değişiklikler yapılmalı mı?

Ardından mevzuatta ne gibi değişiklikler yapılmasının faydalı olacağı sorularak belediye temsilcilerinin uygun buldukları üç seçeneği işaretlemeleri istenmiştir.³³ Genel toplama baktığımızda, en fazla yanıt alan iki şık; norm kadro standart düzenlemeleri (%49) ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren bölümlerden mezun olanlara ilişkin kadro düzenlemesi (%35) olmuştur.

Grafik 33: Mevzuat Değişikliğinin Gerekli Olduğu Alanlar

Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerini daha da iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda ve/veya diğer mevzuatta hangi alanlarda değişiklik yapılmalı?

Ölçeklere göre, büyükşehir belediyelerinin en çok işaretlediği üç yanıt sırasıyla uluslararası ilişkileri ilgilendiren bölümlerden mezun olanlara ilişkin kadro düzenlemesi (%50), bakanlık onayına ihtiyaç duyulan alanların yeniden düzenlenmesi (%50) ve bakanlıkların onay süreçlerinin kısaltılması (%50) olmuştur. İl belediyelerinde ise değişikliğin gerekli görüldüğü alanlar genel toplamda en çok işaretlenen iki yanıtta ek olarak yetki

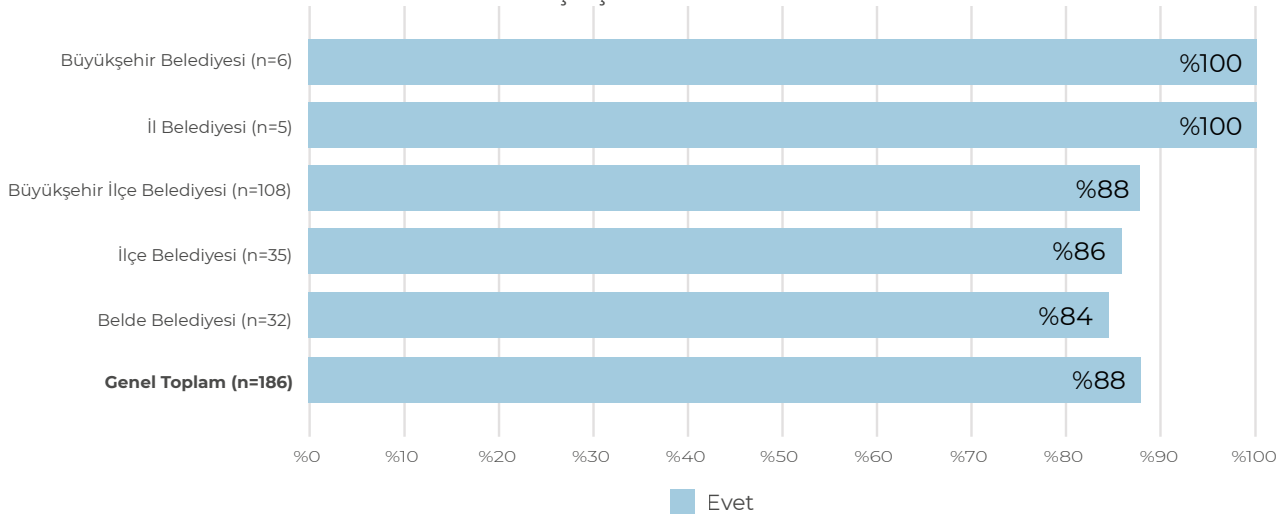
³³ "Mevzuat değişikliği yapılmalı mı?" sorusuna "evet" yanıtını veren belediye sayısı 157 iken "hangi alanlarda değişiklik yapılmalı?" sorusuna 169 belediye yanıt vermiştir. Dolayısıyla ilk soruda mevzuat değişikliğini gerekli görmeyen 12 kişinin mevzuat değişikliği alanlarının sorulduğu ikinci soruya yine de yanıt verdiği görülmektedir. Bu yanıtlar anlam ifade ettiği için analizden çıkartılmayarak sonuçlara dahil edilmiştir.

ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi (%60) olarak belirtilmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin ilk üç yanıtı, il belediyeleri ile aynıdır. İlçe ve belde belediyelerinde en çok işaretlenen iki seçenek genel toplamla aynı olmakla beraber, üçüncü sırada %25 ile bakanlıkların onay süreçlerinin kısaltılması yer almaktadır.

Belediye personelinin büyük çoğunluğu (%88) belediyelerde özel bir dış ilişkiler biriminin gerekli olduğunu ifade etmiştir. İstisnasız tüm belediye ölçeklerinde oldukça yüksek seyreden bu oranın görece en az olduğu ölçek %84 ile belde belediyeleridir.

Grafik 34: Belediye Ölçeğine Göre Dış İlişkiler Biriminin Gerekliliği

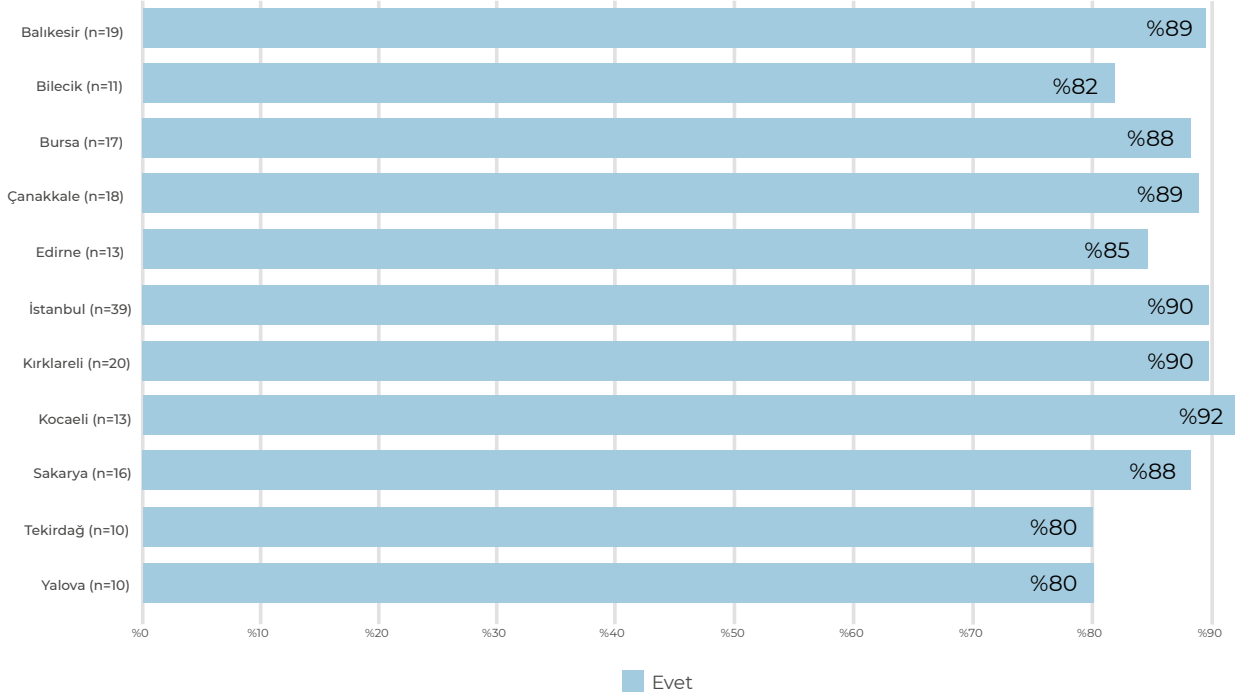
Sizce belediyelerde uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetleriyle ilgilenen özel bir dış ilişkiler birimi olmalı mı?

Aynı şekilde illere göre değerlendirme yapıldığında da özel bir dış ilişkiler birimine ihtiyaç olduğuna dair yanıtlar %80 (Tekirdağ) ile %92 (Kocaeli) oranları arasında değişmektedir. Belediye çalışanlarının büyük çoğunluğunun özel bir dış ilişkiler birimine sahip olmanın önemli olduğunu düşündüğüne dair bu sonuçların bir önceki soruda mevzuat değişikliği bağlamında ifade edilen norm kadro düzenlemeleri ihtiyacı ile tutarlı olduğu görülmektedir.

Grafik 35: İllere Göre Dış İlişkiler Biriminin Gerekliği

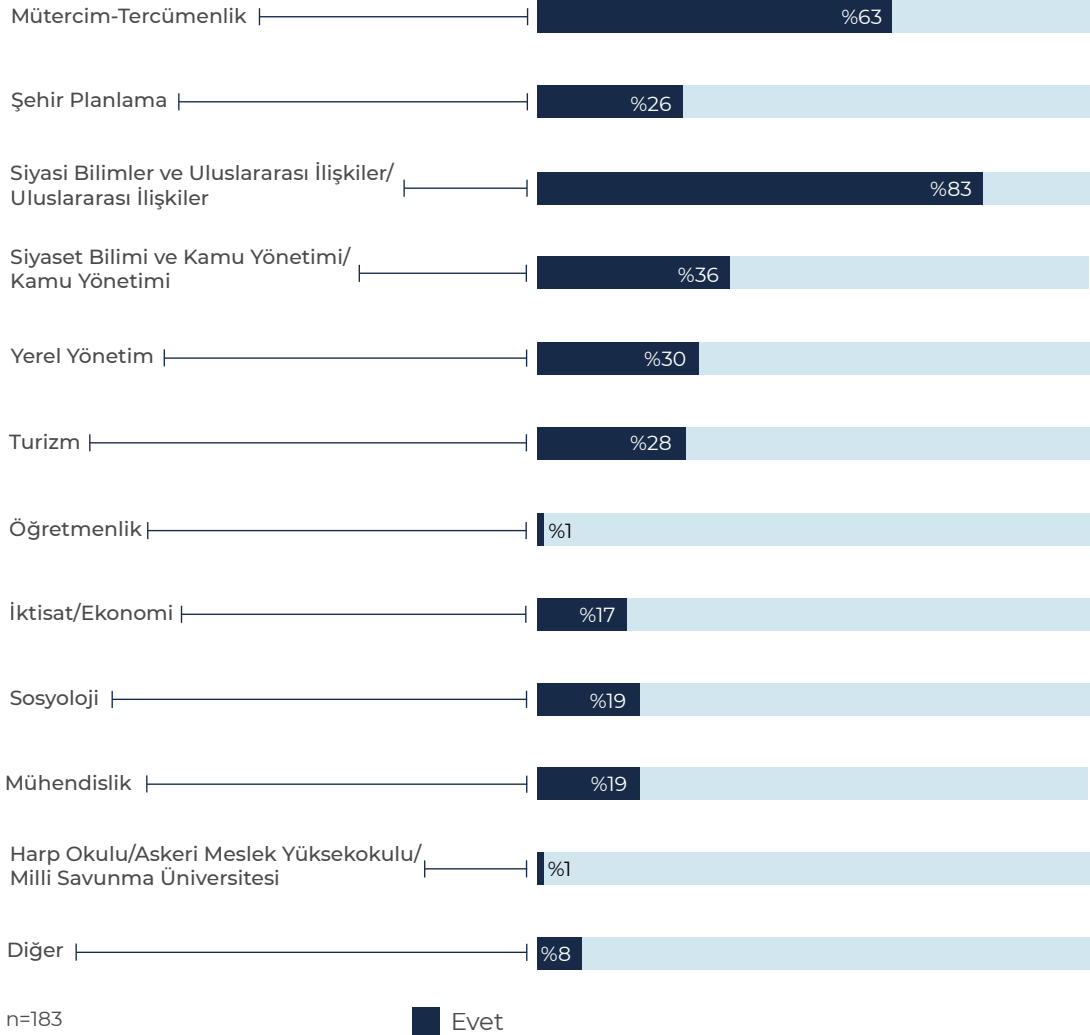
Sizce belediyelerde uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetleriyle ilgilenen özel bir dış ilişkiler birimi olmalı mı?

Belediye personelinin görüşlerinin alındığı bölümün son sorusunda, belediyelerin dış ilişkiler birimlerinde hangi bölüm mezunlarının istihdam edilmesi gerektiği sorulmuştur. Grafik 36'da görüldüğü üzere, en yüksek yanıt %83 ile Siyaset Bilimi ve/veya Uluslararası İlişkiler bölümü olmuştur. İkinci sırada %63 ile Mütercim-Tercümanlık gelmektedir. Bu soruya verilen yanıtlar, dış ilişkiler faaliyetlerinde en çok karşılaşılan engellerin sorulduğu soru ile paralellik göstermektedir. Dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümden mezun personel eksikliği ve dil bariyeri en önemli engeller olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla belediyelerin bu faaliyetleri yürütmede eksikliğini çektikleri personel nitelikleri; ilgili alanda eğitim almış olmak ve yabancı dil olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 36: Dış İlişkiler Birimlerinde İstihdam Edilmesine İhtiyaç Duyulan Lisans Mezuniyet Bölümleri

Sizce belediyelerin dış ilişkiler birimlerinde hangi bölüm mezunları istihdam edilmeli?

Genel toplamda en çok işaretlenen iki yanıtı takip eden diğer bölümler büyükşehir belediyelerinde Turizm (%67), il belediyelerinde İktisat/Ekonomi (%80), büyükşehir ilçe belediyelerinde Siyaset Bilimi ve/veya Kamu Yönetimi (%86), ilçe belediyelerinde Yerel Yönetimler (%34) ve Turizm (%34), belde belediyelerinde ise Şehir Planlama (%47) olmuştur.

ARAŞTIRMA BULGULARI

3. Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri

3. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI AĞLARA ÜYELİKLERİ

Merkezi yönetim düzeyinde devletler arasında teşekkül eden uluslararası ağlar olduğu gibi, yerel düzeyde belediyeler de ulusal sınırları aşan, çok taraflı uluslararası ağların çatısı altında bir araya gelmektedir. Uluslararası kent ağları³⁴ olarak da adlandırılan bu ağlar, yerel yönetimlerin uluslararası temaslarını ve etki alanlarını şekillendiren önemli araçlardır. İlk örneklerine 1900'lerin başında rastladığımız ağların³⁵ üyeleri bazen yalnızca yerel yönetimlerden oluşurken bazen de yerel yönetimlere ek olarak sivil toplum, akademi gibi farklı sektörlerden kurumlar bu ağlar kapsamında bir araya gelmektedir. Bu ağlar en genel şekliyle belediyelerin yurt dışındaki diğer yerel yönetimlerle ya da farklı sektörlerden kurumlarla iş birliği geliştirmeleri için alan yaratmakta; kentlerin çıkarlarını uluslararası arenada savunmakta ve küresel sorunların çözümündeki potansiyellerine dikkat çekmekte; kente ve yerel uygulamalara dair bilgi üretimi ile uluslararası bilgi paylaşımı için çalışmalar yapmakta; uluslararası kuruluşlar tarafından belirlenen küresel gündemlerin içinde yer alan hedeflerin gerçekleşmesine katkı sunmakta; yerel yönetimlerin daha iyi hizmet verebilmesi için kapasite geliştirme çalışmaları yapmakta ve yerel yönetimlerin uluslararası donörlerin sağladığı finansal destek mekanizmalarından yararlanabilmeleri için çalışmalar yürütmektedir.³⁶ Ayrıca ağlar, her ne kadar üyelerini belirli bir politikayı edinmeye ya da belirli uygulamalar geliştirmeye zorlama gücüne (coercive power) sahip olmasalar da daha yumuşak mekanizmalarla (örneğin öğrenme süreçlerini teşvik ederek) üyeleri arasında benzer politikaların yayılmasına aracılık etmektedir.³⁷

Belediyeler, ağların bahsedilen çalışmalarını da dikkate alarak gönüllü bir şekilde uluslararası ağlara üye olmaktadır.³⁸ Üye olacakları ağları seçerken belediyeler, bazı kriterleri ve sınırlılıkları dikkate almaktadır. Bu kriterlerden biri ağın coğrafi kapsamıdır. Uluslararası kent ağları bölgesel veya küresel düzeyde kurulabilmektedir. Bölgesel düzeyde kurulan ağlara örnek olarak Avrupa kıtasında etkili Avrupa Şehirler Birliği (Euro-cities) ve Avrupa Enerji Kentleri (Energy Cities) verilebilir. Belirli bir bölge ile sınırlama uygulamayıp tüm ülkelerden üye kabul eden ağlar arasında ise Uluslararası Katılımcı Demokrasi Gözlemevi (International Observatory of Participatory Democracy - IOPD) ve Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Teşkilatı (United Cities and Local Governments - UCLG) gibi ağlar sayılabilir. İkinci olarak, bazı ağlar kentleri ilgilendiren tüm konularda çalışma yürütürken bazıları (C40, ICLEI, Integrating Cities gibi) belirli bir temaya odaklanmaktadır. Dolayısıyla belediyeler ilgi duydukları temaya göre üye olacağı ağa karar verebilir. Diğer yandan,

³⁴ Bazı kaynaklar, uluslararası kent ağlarını "ulusötesi belediye ağları" ("transnational municipal networks") şeklinde adlandırmaktadır. Kern ve Bulkeley'nin 2009 tarihli makalesine göre bu ağlar üç özellik üzerinden tanımlanabilir. Bu özellikler; üyeliğin gönüllüğe dayanması, "hiyerarşik olmayan", "yatay", ya da "çok merkezli" yapıları sebebiyle bir nevi öz-yönetişim (self-governance) mekanizması olması ve ağda alınan kararların üyelere doğrudan uygulanması olarak sıralanabilir. Bkz. Kristine Kern ve Harriet Bulkeley, "Cities, Europeanization and Multi-Level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks", *Journal of Common Market Studies* 47, no. 2 (2009): s. 309-310.

³⁵ Lorenzo Kihlgren Grandi, *City Diplomacy*, Cham: Palgrave Macmillan, 2020, s. 12.

³⁶ Özge Sivrikaya, "Dönüşen Diplomaside Kentlerin Kolektif Sesi: Uluslararası Kent Ağları", *Şehir & Toplum: Yerel Diplomasi*, no. 24, 2023: s. 100-109.

³⁷ Lukas Hakelberg, *Governing Climate Change by Diffusion: Transnational Municipal Networks as Catalysts of Policy Spread*, Berlin, Almanya: Freie Universität Berlin, 2011.

³⁸ "Uluslararası Kent Ağları Veri Seti 2022", Marmara Belediyeler Birliği, erişim 24 Ekim 2024, <https://data.marmara.gov.tr/yerel-diplomasi/uluslararasi-kent-aglari-2022>.

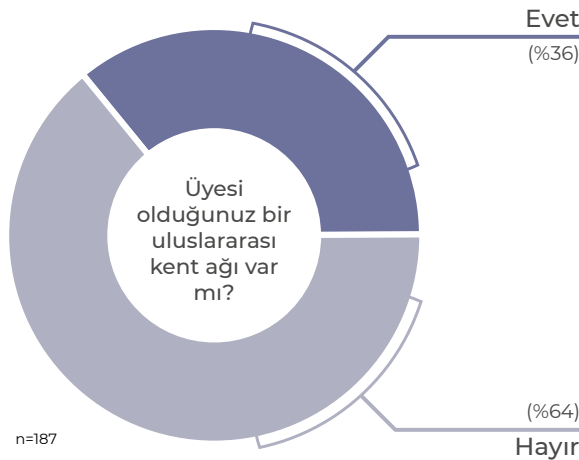
uluslararası ağlar arasında spesifik bir belediye ölçeğine hitap eden ağlar da mevcuttur. Örneğin Metropolis ve Avrupa Büyükşehir Yönetimleri (European Metropolitan Authorities - EMA) ağları, yalnızca büyükşehir belediyelerinin üye olabileceği ağlar iken Eurotowns, nüfusu 50.000-250.000 arasındaki daha küçük ölçekli belediyeleri kabul etmektedir. Belediyelerin ağ tercihlerini etkileyen başka bir etken ise üyelik aidatlarıdır. Üyelik ücreti talep eden ağlar (IOPD, GWOPA, Global Alliance for Care gibi) olduğu gibi, yıllık aidat ücreti talep eden ağlar da (örneğin UCLG, Metropolis, Eurocities) mevcuttur.

Türkiye'deki belediyeler de 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 74. maddesine göre çalışma alanlarıyla ilgili faaliyet yürüten uluslararası kuruluşların üyeleri olabilmektedir.³⁹ Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırmasının "Uluslararası Ağlara Üyelikler" bölümünde sorulan 8 soru ile Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin kaçının en az bir uluslararası kent ağına üye olduğu, bir ağına üye olan belediyelerin hangi ağlara üye olduğu, bu ağlarla hangi temalarda iş birliği geliştirdikleri, ağların hangi tür etkinliklerine ve hangi sıklıkta katıldıkları, ağların belediyelerine katkıları ve onların ağlara sundukları katkılar anlaşılmaya çalışılmıştır. Ayrıca herhangi bir ağına üye olmayan belediyelerin üye olmama sebepleri de araştırılmıştır. Araştırmaya katılan 187 belediyenin tamamı bu bölümü tamamlamıştır. Bölüm kapsamında sorulan soruların yanıtları 7 alt bölümde incelenecektir.

Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelik Durumu

Uluslararası ağlara üyelik konusunda MBB üyelerine ilk olarak herhangi bir uluslararası kent ağına üye olup olmadıkları sorulmuştur. Belediyelerin %35'i en az bir kent ağına üye olduğunu ifade ederken %65'i üye olmadığı bir ağ olmadığını belirtmiştir.

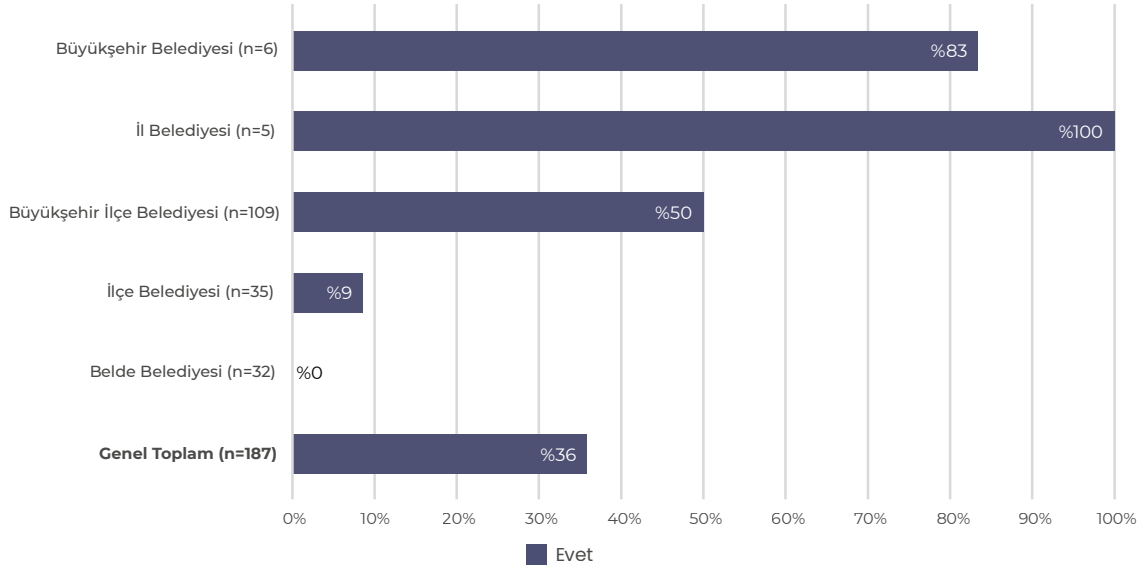
Grafik 37: Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri

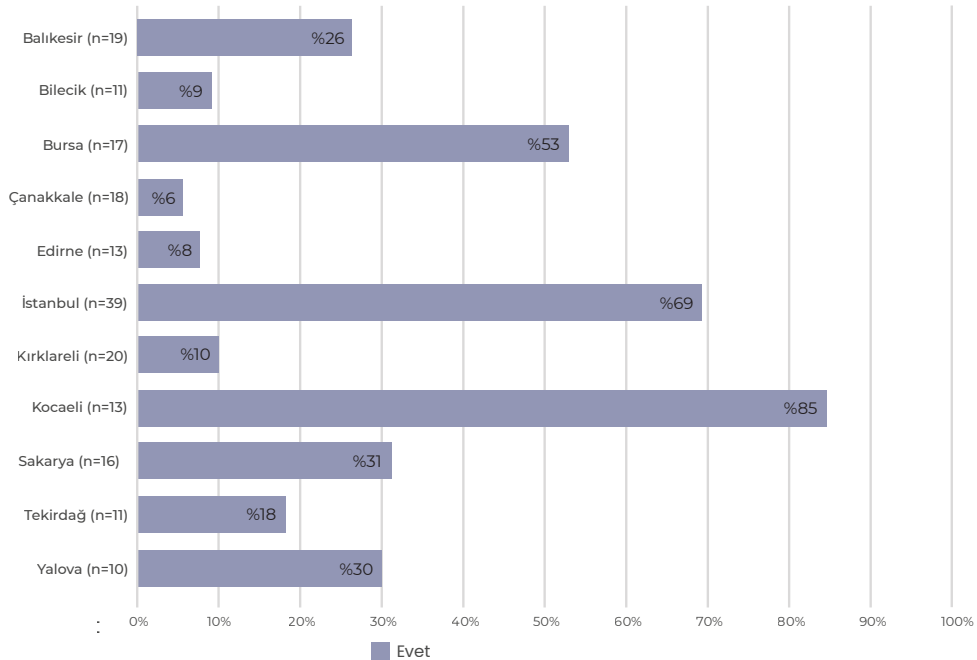
³⁹ Detaylı bilgi için bkz. "Belediye Kanunu", 5393 sayılı Kanun, erişim 24 Ekim 2024, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/15.5393.pdf>

Grafik 38: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri

Belediye olarak üyesi olduğunuz bir uluslararası kent ağı var mı?

Grafik 39: İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyelikleri

Belediye olarak üyesi olduğunuz bir uluslararası kent ağı var mı?

Grafik 38'de görüldüğü üzere, belediye ölçeklerine göre, il belediyelerinin tamamı en az bir uluslararası ağa üye olduklarını belirtmiştir. Büyükşehir belediyelerinin %83'ü, büyükşehir ilçe belediyelerinin %49'u, ilçe belediyelerinin ise %9'u en az bir kent ağına üyedir. Belde belediyeleri arasında uluslararası kent ağlarına üye hiçbir belediye yoktur.

İl ölçeğinde uluslararası ağlara üyelikler incelendiğinde, her ilde en az bir belediyenin uluslararası bir ağa üye olduğu görülmektedir. Öte yandan ağlara üye belediye oranı bazı illerde oldukça yüksek iken bazılarında düşüktür. Özellikle büyükşehir belediyelerine sahip olan illerde ağlara üye olan belediye oranının diğerlerine göre yüksek olduğu görülmektedir. En az bir ağa üye belediye oranı en yüksek olan ilk üç il sırasıyla %85 ile Kocaeli, %69 ile İstanbul ve %53 ile Bursa'dır. Bu konuda en düşük oranlara sahip üç il ise sırasıyla %6 ile Çanakkale, %8 ile Edirne ve %9 ile Bilecik olmuştur (Bkz. Grafik 39).

Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri

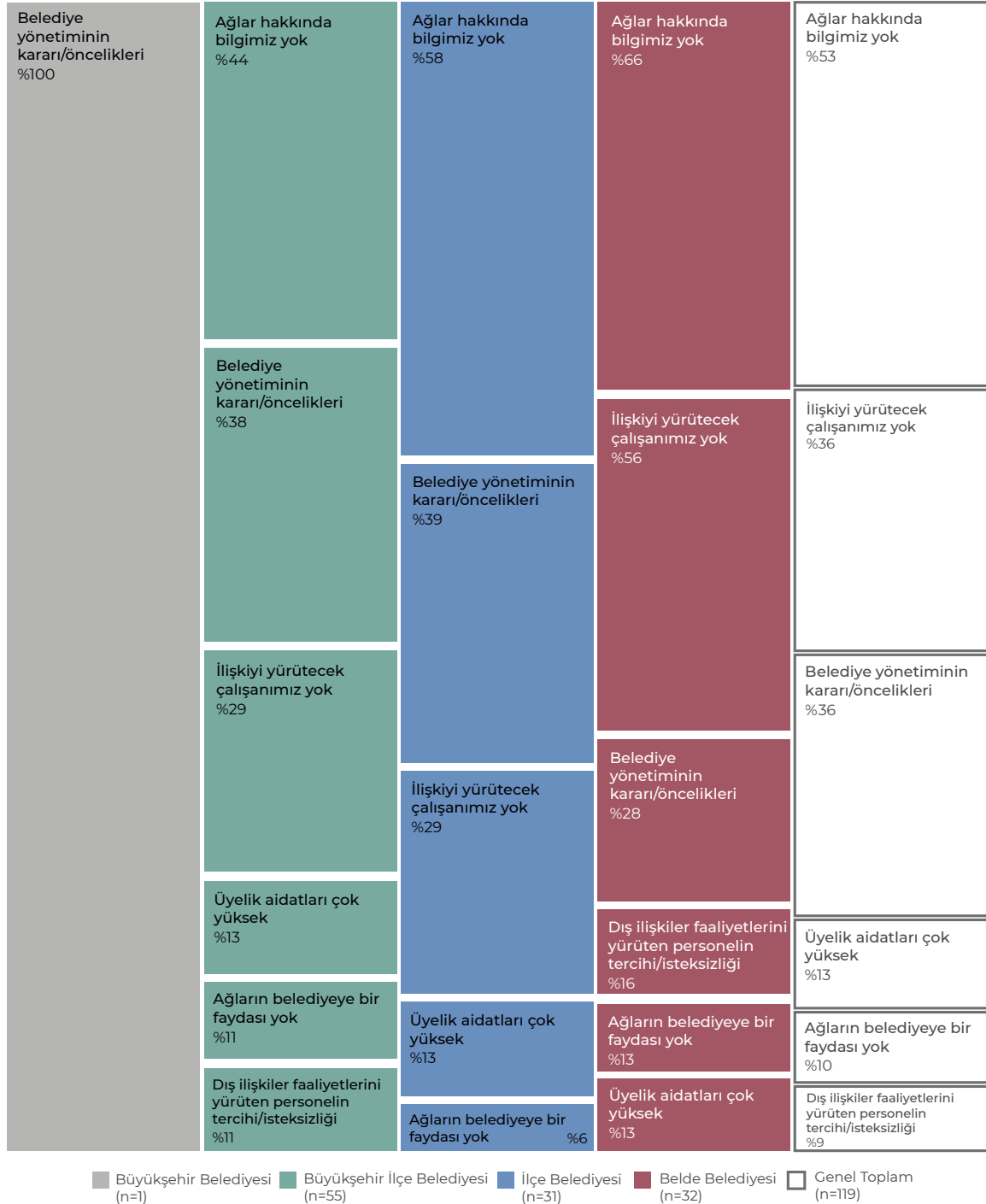
Araştırmaya katılan belediyelerin büyük bir kısmı (%64) hiçbir kent ağına üye olmadığını belirtmiştir. Bu belediyelere kent ağlarına üye olmama sebepleri sorulmuştur.⁴⁰ Birden çok şıkkın işaretlenebildiği soruya 119 belediye yanıt vermiştir. "Ağlar hakkında bilgi sahibi olmama" %53 ile belediyeler arasında en yaygın sebep olarak karşımıza çıkmaktadır. "Belediye yönetiminin kararı/öncelikleri" (%36) ve "ilişkiyi yürütecek çalışanımız yok" (%36) yanıtları en çok dile getirilen diğer iki yanıt olmuştur.

"Dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten personelin tercihi/isteksizliği" çok az belediye (%9) için ağlara üye olmama sebebi olmuştur. "Ağların belediyeye faydası olmaması" (%10) ve "ağların üyelik aidatlarının yüksek olması" (%13) diğer az tercih edilen yanıtlardır. Ayrıca 9 belediye "diğer" şıkkını işaretleyerek bu şıklar dışında başka sebeplerle ağa üye olmadığını belirtmiştir. Bu kapsamda "uluslararası ağa ihtiyaç duyulmaması", "belediye küçük olduğu için kabuğunu kıramaması", "ilişkiyi yürütecek çalışanın tam olarak belirlenerek yetkilendirilmemesi ve bu alana yönelik görev ve sorumluluk belirlenmemesi", "iş yoğunluğu fazla olduğu için bu alana odaklanılmaması", "hem bütçe hem de çalışan açısından kurumsal kapasitenin yeterli olmaması", "ilişki kurulursa etkinliklere katılma noktasında yeterli maddi kaynakların olmaması" gibi sebepler de ağlara üye olmama gerekçeleri arasında sıralanmıştır. Bir ilçe belediyesi ise bu tür ilişkileri yürüten büyükşehir belediyeleri gibi üst kurumlar olduğunu ve ilçelerin sadece dolaylı olarak katkı sağladığını vurgulamıştır.

⁴⁰ Belediyelere şıklarda sunulan sebepler birbirini etkileyen ya da birbirine neden olan durumları barındırabilir. Örneğin belediye yönetiminin kararını/önceliklerini etkileyen sebep belediyenin ağlar konusunda bilgiye sahip olmaması olabilir. Bu rapor kapsamında sebepler arasındaki ilişkiye bakılmamış, seçenekler arasındaki kök sebepler araştırılmamıştır.

Grafik 40: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri

Hiçbir uluslararası kent ağına üye değilseniz, sebebi nedir?

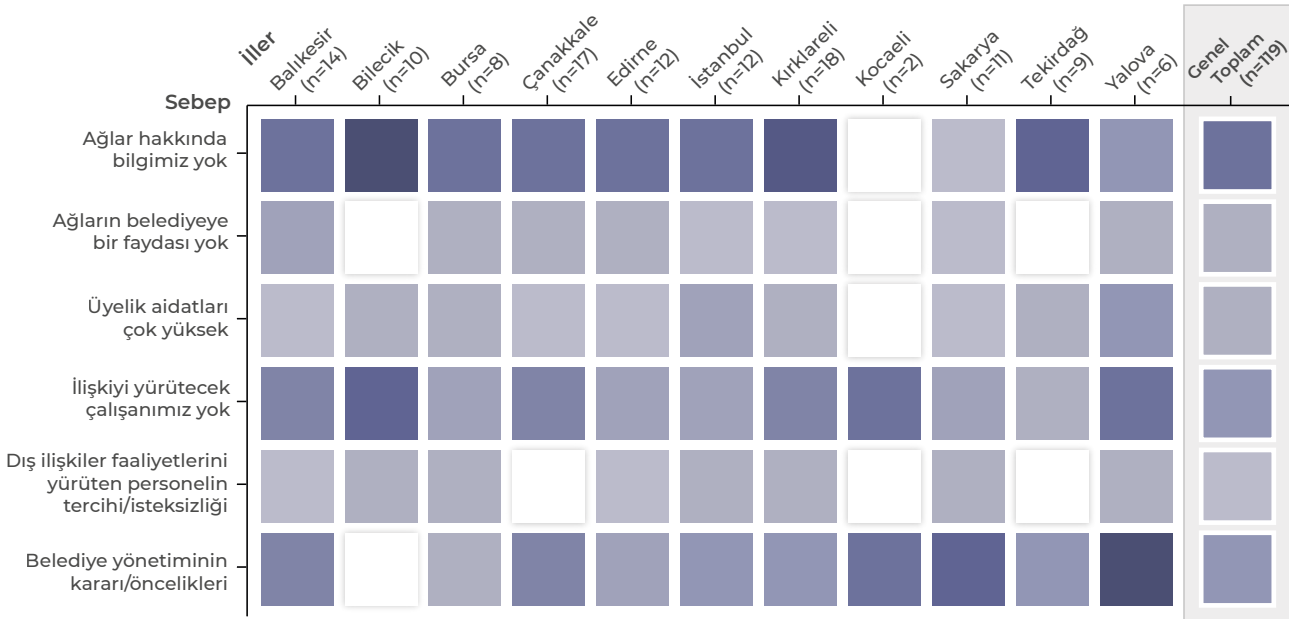
Yanıtlar ayrıca belediye ölçeği de dikkate alınarak değerlendirilmiştir. Buna göre, herhangi bir ağa üye olmayan tek büyükşehir belediyesi, bunun sebebini belediyelerin öncelikleriyle ilişkilendirmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinde ise en yaygın sebepler, ağlar hakkında bilgilerinin olmaması (%44), belediye yönetimlerinin kararı ve öncelikleri (%38) ve ilişkiyi yürütecek çalışanlarının olmayışıdır (%29). Bu belediyelerin yalnızca %11’inde dış ilişkileri yürüten personelin tercihi/ isteksizliği ve ağların belediyeye faydasının olmaması seçenekleri ağlara üye olmama sebepleri olarak ifade etmiştir.

İlçe belediyelerinde de büyükşehir ilçe belediyelerinde olduğu gibi en çok dile getirilen sebepler ağlar hakkında bilgi sahibi olunmaması (%58), belediye yönetiminin kararı ve öncelikleri (%39) ve ilişkiyi yürütecek çalışanların olmayışıdır (%29). Bu belediye türünde hiçbir belediye sebep olarak personelin tercihi ya da isteksizliğini ağlara üye olma önünde bir engel olarak göstermemiştir.

Son olarak, ağlar hakkında bilgi sahibi olmama %66 ile belde belediyelerinde de en öne çıkan yanıt olmuştur. Büyükşehir ilçe belediyelerinden ve ilçe belediyelerinden farklı olarak belde belediyeleri arasında en çok işaret edilen ikinci sebep ilişkiyi yürütecek çalışanlarının olmayışıdır (%56). Bu iki seçenek dışındaki diğer seçeneklerde oranlar önemli oranda düşmektedir. “Ağların belediyeye faydası yok” ve “aidat ücretlerinin yüksek olması” seçenekleri yalnızca %13 oranında belediyenin tercihi olmuştur.

Grafik 41: İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üye Olmama Sebepleri

Hiçbir uluslararası kent ağına üye değilseniz, sebebi nedir?

Grafik 41'de görüldüğü üzere, üye olmama sebeplerine dair her şık en az 8 ilde, en fazla 10 ilde belediyelerin en az biri tarafından işaretlenmiştir. Bununla birlikte Balıkesir, Bursa, Edirne, İstanbul, Kırklareli, Sakarya ve Yalova illerinde tüm şıklar en az bir belediye tarafından işaretlenirken Bilecik, Çanakkale, Kocaeli ve Tekirdağ'da en az bir sebep o ildeki hiçbir belediye tarafından tercih edilmemiştir.

Yanıtlar coğrafi dağılım açısından benzerlik gösterse de il bazlı incelendiğinde birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin ağlar hakkında bilginin olmaması 8 ildeki belediyelerin yarısından fazlası tarafından ağlara üye olmama sebebi olarak gösterilmiştir. Diğer yandan, dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten personelin tercihi/isteksizliği tüm illerde belediyelerin %20'sinden azı tarafından işaretlenmiştir.

Belediyelerin Üye Oldukları Uluslararası Ağlar

Kent ağlarına üye olduğunu belirten belediyelerin hangi ağlara üye olduğu sorulmuştur.⁴¹ Türkiye'den üye kabul eden kent ağları içinde ön plana çıkan 14 ağın yanı sıra "diğer" seçeneğine de şıklar arasında yer verilmiştir.⁴² Belediyelerin birden çok seçeneği tercih etmesine izin verilen soruyu toplam 67 belediye yanıtlamıştır.⁴³ Bu belediyelerin yaklaşık %57'si Türk Dünyası Belediyeler Birliği'ne (Union of Turkish World Municipalities - TDBB) üyedir. Bu oran ile TDBB, Marmara Bölgesi'nde en fazla üyeye sahip olan uluslararası ağ olmuştur. TDBB'yi %39 ile Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (United Cities and Local Governments Middle East and West Asia - UCLG-MEWA) ve %18 ile CoM takip etmektedir. Bölgeden en az üyeye sahip ağlar %2 oran ile ALDA, Kültürler Arası Şehirler Programı (Intercultural Cities) ve C40 Büyük Kentler İklim Liderlik Grubu (C40 Cities Climate Leadership Group - C40) olmuştur.⁴⁴ Ayrıca toplamda 26 belediye "diğer" seçeneğini işaretleyerek şıklarda yer almayan ve üye oldukları başka ağlar olduğunu belirtmiştir. Buna göre öne çıkan ağlar 5 belediye ile Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği (Agricities), 4 belediye ile Dünya Sağlık Örgütü Sağlıklı Şehirler Ağı (WHO Healthy Cities Network), 2 belediye ile Kentleri Dayanıklı Yapmak 2030 Ağı (Making Cities Resilient 2030 - MCR2030), UCLG'nin büyükşehirler özeledeki ağı (Metropolis), Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü Kentsel Hareketlilik Ağı (European Institute of Innovation and Technology Urban Mobility - EIT Urban Mobility) ve Asya Belediye Başkanları Forumu (Asian Mayors Forum - AMF) şeklindedir.

⁴¹ Belediyelerin araştırmanın başladığı 2 Aralık 2022 tarihine kadarki üyeliklerine yer verilmiştir. Bu tarihten sonra başlayan üyelikler dahil edilmemiştir.

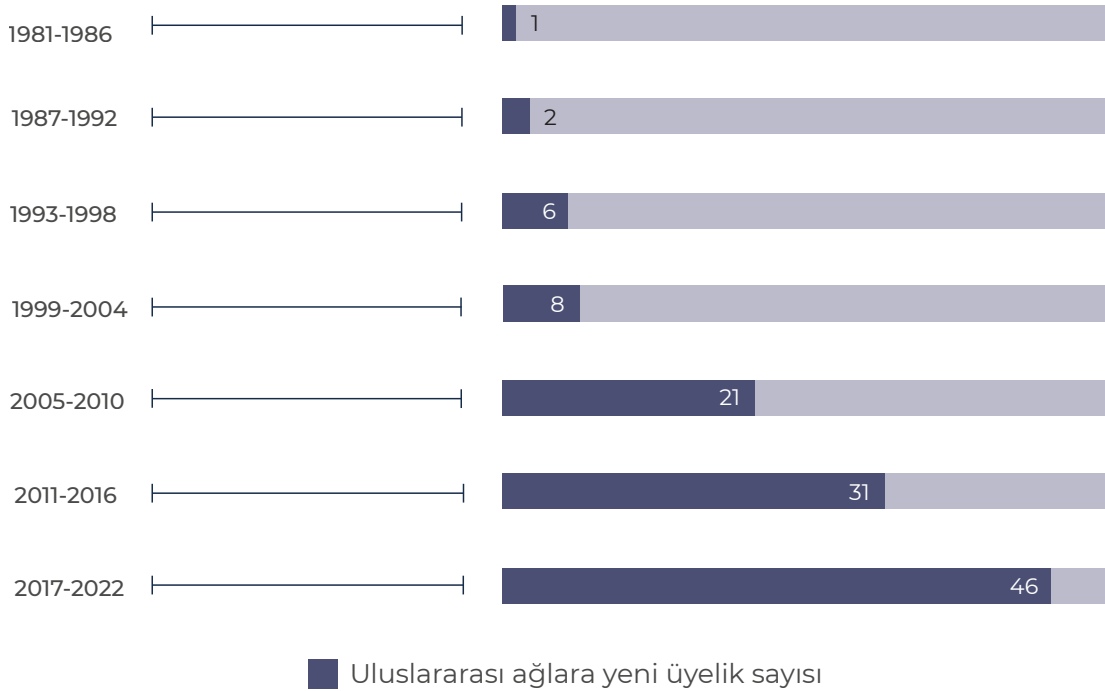
⁴² MBB'nin Uluslararası Kent Ağları Veri Setine göre 70'in üzerinde kent ağı olduğu söylenebilir.

⁴³ Ankete yanıt veren belediyelerin üye oldukları uluslararası kent ağları listesi için bkz. EK - 1: Uluslararası Kent Ağları Listesi.

⁴⁴ Burada geçen bazı kent ağları Türkiye'den üye kabul etse de nüfus konusunda sınırlamaları vardır. Örneğin C40'a yüksek nüfuslu kentler üye olabilirken Cittaslow'a daha az nüfuslu kentler başvuru yapabilmektedir. Bu sebeple bu gibi ağların üye sayısı nüfus sınırlaması olmaksızın her belediyeyi üye olarak kabul eden ağlardan daha az olması olasıdır.

Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin ağlara üyelik tarihlerinin yıllara göre değişimini izlemek için belediyelere aynı soruda bu ağlara ne zaman üye olduklarını belirtebilecekleri bir alan tanınmıştır.⁴⁵ Belediyelerin sağladığı bilgiler doğrultusunda bölgede ilk kez bir uluslararası ağa üye olan belediyenin İstanbul Büyükşehir Belediyesi olduğu görülmektedir. Belediye, 1984 yılında İslam Başkentleri ve Şehirleri Teşkilatı'na (Organization of Islamic Capitals and Cities - OICC) üye olmuştur. Belediyelerin ağlara üyeliklerinin genel trendine 5 yıllık aralıklar odağında bakıldığında yıllar içerisinde uluslararası ağlara üyeliklerde hızlı bir artış görülmektedir.⁴⁶

Grafik 42: Belediyelerin Uluslararası Ağlara Üyeliklerinin Zamana Göre Değişimi

⁴⁵ Bazı belediyeler üye oldukları ağlara ne zaman üye oldukları bilgisini verirken bazı belediyeler bu bilgiyi doldurmamıştır. Bu sebeple ağlara üye olma tarihiyle ilgili yapılan çıkarımda eksik veriler mevcuttur.

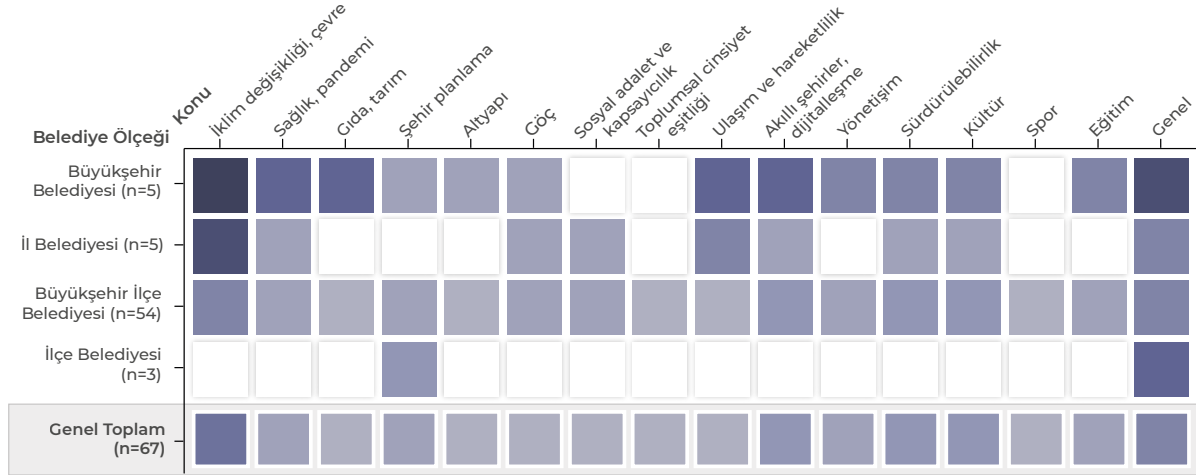
⁴⁶ Bu artışın farklı sebepleri olabilir. Türkiye'nin ulusal dış politikaları, bilgi ve teknoloji araçlarındaki gelişmelerle yurt dışı ile temasın kolaylaşması, bu tür ağların sayısındaki artış (Sivrikaya, a.g.e., 2023) gibi sebepler bunlardan bazıları olabilir.

Belediyelerin Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdikleri Konular

Belediyeler, üyesi oldukları uluslararası kent ağlarıyla farklı konularda iş birliği yapmaktadır. Bu iş birlikleri çoğunlukla ağın odaklandığı tema kapsamında olabildiği gibi, başka temalara da dokunabilmektedir.⁴⁷ Bu kapsamda belediyelere üyesi oldukları uluslararası ağlarla hangi konularda iş birliği geliştirdikleri sorulmuştur. En çok tercih edilen temalar sırasıyla iklim değişikliği ve çevre (%51), kültür (%36) ve akıllı şehir ve dijitalleşme (%33) olurken en az tercih edilenler altyapı ve spor (%10), toplumsal cinsiyet eşitliği (%15) ve ulaşım ve hareketlilik (%16) olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca belediyelerin %49'u "genel" diye belirterek tek bir tema yerine iş birliği için birden çok temaya odaklandıklarını ifade etmiştir. 4 belediye ise "diğer" seçeneğini seçerek dirençli şehirler, sivil toplum, katılımcılık, doğal hayat ve kentsel tasarım temaları üzerinden iş birliği kurduklarını belirtmiştir.

Grafik 43: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdiği Temalar

Üye olduğunuz uluslararası ağlarla hangi konularda iş birliği geliştiriyorsunuz?

Büyükşehir belediyelerinin hepsi üyesi oldukları ağlarla iklim değişikliği ve çevre üzerine iş birliği geliştirmektedir. Sağlık ve pandemi, gıda ve tarım, ulaşım ve hareketlilik, ve akıllı şehirler ve dijitalleşme konuların en çok iş birliği yapılan diğer konulardır. Büyükşehir belediyelerinin yanıtlarına göre, uluslararası ağlarla özel olarak sosyal adalet ve kapsayıcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği, spor konularına odaklı iş birlikleri geliştirilmemektedir.⁴⁸

⁴⁷ Çevre üzerine bir proje aynı zamanda kentsel hareketliliğe de dokunabilir. Örneğin fosil yakıtı dayandıran bir toplu taşıma sisteminin kurgulandığı bir proje.

⁴⁸ 5 büyükşehir belediyesi "genel" şıkkını da işaretlemiştir. Belediyeler bazı şıklarda belirtilen tekil temaları işaretlememiş olsa da "genel" şıkkı kapsamında değerlendirdikleri iş birliği alanları şıklarda belirtilen temalardan herhangi birini kapsıyor olabilir.

İl belediyelerinde de iklim değişikliği ve çevre en yüksek oranda (%80) iş birliği yapılan temalardan biri olarak göze çarpmaktadır. Ulaşım ve hareketlilik teması %40 ile ikinci sırada gelmektedir. Gıda, şehir planlama, altyapı, toplumsal cinsiyet eşitliği, yönetim, spor ve eğitim temaları il belediyelerinin üyesi oldukları ağlarla iş birliği yürütmediği temalardır.

Büyükşehir ilçe belediyelerinin üyesi oldukları ağlarla iş birliği kurduğu temalar arasında öne çıkanlar iklim değişikliği ve çevre (%47), kültür (%40), sürdürülebilirlik (%32) ve akıllı şehirler ve dijitalleşmedir (%32). Diğer belediye türlerinden farklı olarak bu ölçekteki belediyelerde en az bir belediyenin bu temalardan birini seçtiği görülmektedir. En az iş birliği kurulan temalar ise %11 oranıyla altyapı ile ulaşım ve hareketlilik temaları olmuştur.

İlçe belediyelerinde ise sadece tek bir temanın işaretlendiği (%33 oranı ile şehir planlama) görülmektedir. Diğer temalar uluslararası ağa üye olan ilçe belediyeleri tarafından seçilmemiştir. Söz konusu belediyelerin tek bir temadan ziyade "genel" yanıtı verdiği görülmektedir.

Belediyelerin üyesi oldukları uluslararası ağlarla kurdukları iş birliklerinin temaları iller bazında incelendiğinde bazı temaların geniş bir alana yayıldığı görülürken bazılarının daha dar bir alanda kaldığı görülmektedir. Soruya yanıt veren belediyelerin genelinin en çok tercih ettiği iklim değişikliği ve çevre teması, en fazla sayıda ilde görülen tema olmuştur. Bilecik⁴⁹ dışında tüm illerde bu tema üzerinden ağlarla iş birliği kurulmuştur. Sağlık ve pandemi,⁵⁰ iklim değişikliği ve çevreden sonra en fazla ilde görülen ikinci iş birliği teması olmuştur.⁵¹ Spor ve altyapı temaları üzerine ise yalnızca üç ilde iş birliği kurulmuştur.

Temaların illerde tercih edilme oranları arasında da ciddi değişiklikler gözlemlenmiştir. Örneğin, Çanakkale, Edirne ve Tekirdağ'daki belediyelerin tamamı iklim değişikliği ve çevre teması üzerine üyesi olduğu ağ ile iş birliği yaptığını belirtirken Bilecik'te bu oran sıfır, Kocaeli ilinde ise yalnızca %36 olmuştur.

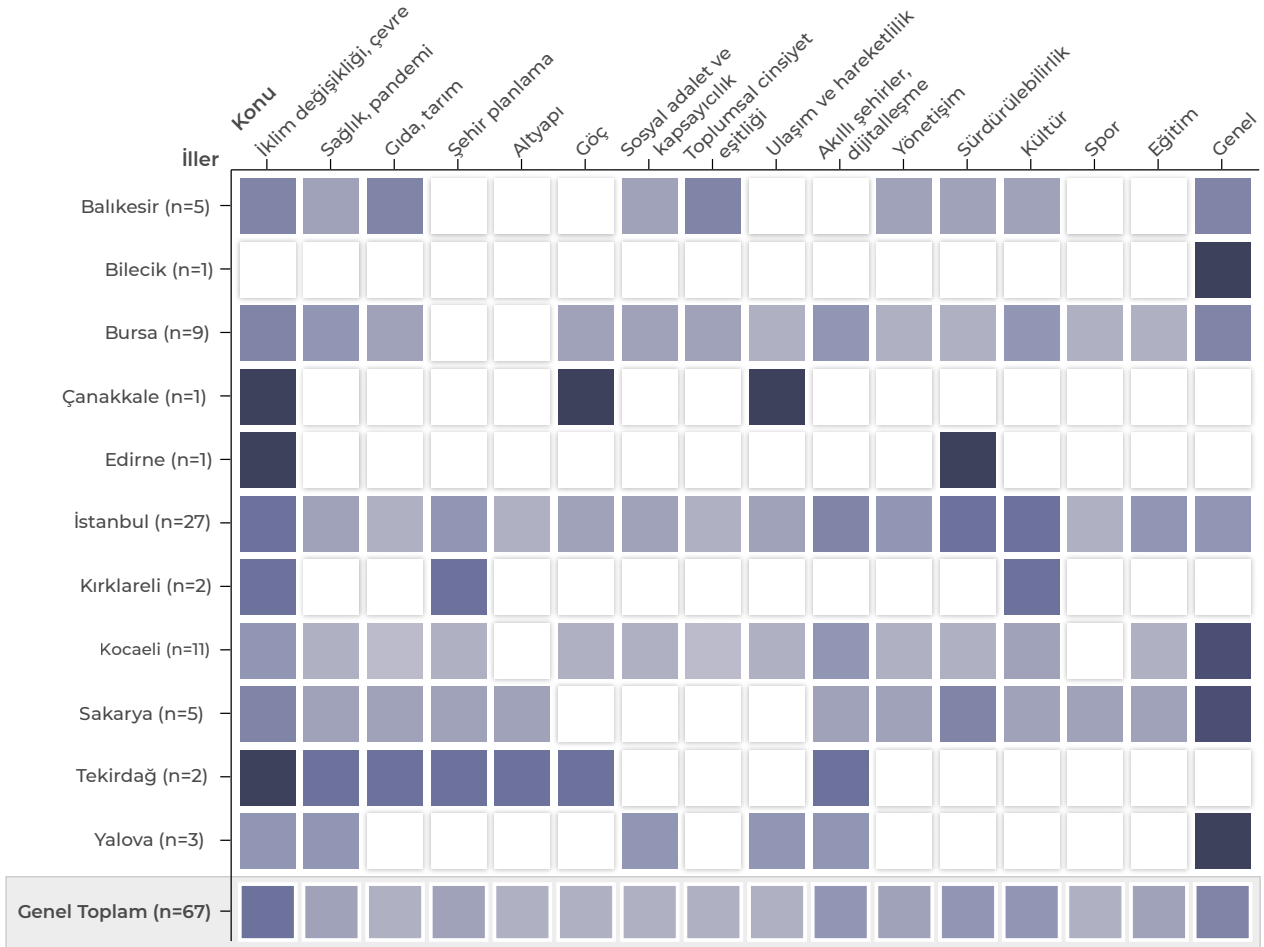
⁴⁹ Bilecik'te bu soruya yanıt veren tek bir belediye olmuş; o da "genel" şikkini işaretlemiştir.

⁵⁰ Saha araştırmasının COVID-19 salgınının başlangıcından sonra olması dikkate alındığında diğer temalara oranla daha geniş alanda görülmesi şaşırtıcı olmayacaktır. Veriler, güncel sorunların belediyelerin iş birliğini etkilediğine dair önemli bir kanıt sunmaktadır.

⁵¹ Sağlık ve pandemi teması 7 ildeki belediyelerin en az biri tarafından işaretlenmiştir. Ayrıca "genel" şikkı da araştırmanın kapsamına giren 7 ilde en az bir belediyede tercih edilmiştir.

Grafik 44: İllere Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağlarla İş Birliği Geliştirdiği Temalar

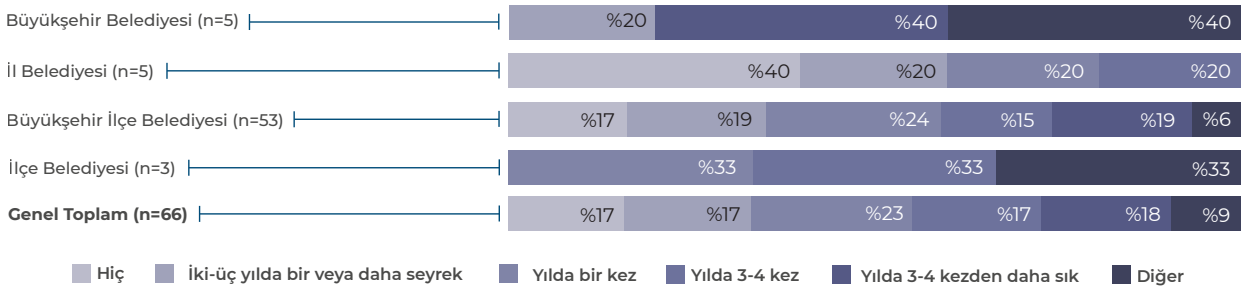
Üye olduğunuz uluslararası ağlarla hangi konularda iş birliği geliştiriyorsunuz?

Belediyelerin Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılımı

Yerel yönetimler, uluslararası kent ağlarına üye olsalar bile bu üyelik kendi başına aktif bir iletişim ya da ilişki anlamına gelmemektedir.⁵² Bazı belediyeler bu ağlara üye olduktan sonra bir daha o ağlarla temas etmemekte, onların çalışmalarına veya etkinliklerine katılmamaktadır. Bazı durumlarda da söz konusu temas bir süre sonra farklı sebeplerle sona ermektedir.⁵³ Belediyelerin üyesi oldukları ağlarla kurdukları ilişkinin ne kadar aktif olduğunu anlayabilmek için belediyelere ağların etkinliklerine ne sıklıkta katıldıkları sorulmuştur. Soruyu yanıtlayan 66 belediyenin çoğunluğu (%33) üyesi oldukları ağların etkinliklerine yılda birden çok katıldıklarını belirtmiştir.⁵⁴ Üyesi oldukları ağların etkinliklerine yılda bir kez katıldığını belirten belediyelerin oranı ise %22'dir. Görece daha seyrek ilişki yürüten (iki üç yılda bir veya daha seyrek) belediyeler ise, soruya yanıt veren belediyelerin %16'sını oluşturmaktadır. %16 oranında belediye de ağların etkinliklerine hiç katılmadıklarını ifade etmiştir. Ağların ne sıklıkta toplantı yaptığı, üyelerini etkinliklerine ne sıklıkta davet ettiği, belediyelerin müsaitlik durumları gibi sebepler belediyelerin etkinliklere katılma sıklığını etkileyebilmektedir. Bazı belediyeler "diğer" seçeneğini işaretleyerek belediyelerin etkinliklere katılım sıklığının ağdan ağa değişiklik gösterdiği belirtmiştir. Örneğin bazı ağların etkinliklerine yılda iki-üç defa katılırken bazılarında hiç katılmadığını ifade eden belediyeler olmuştur.

Grafik 45: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılma Sıklığı
Üye olduğunuz uluslararası ağların etkinliklerine/faaliyetlerine (toplantı/webinar/eğitim vb.) ne sıklıkta katılıyorsunuz?

⁵² Bu raporda aktiflik ve pasiflik en temel olarak belediyelerin ağların etkinliklerine katılıp katılmadığı ve ne ölçüde katıldığı üzerinden değerlendirilmektedir. Belediyeler, ağların etkinliklerine az da olsa katılıyorsa bu durum "aktif bir ilişki" olarak ele alınmış; hiç katılmıyorsa "pasif bir ilişki" olarak tanımlanmıştır. Ayrıca aktiflik durumu da kendi içinde değişkenlik göstermektedir. Bazı belediyeler ağların etkinliklerine daha sık katılmaktadır. Rapor kapsamında ağların etkinliklerine "yılda birden fazla" katılım görece daha aktif bir ilişki olarak ele alınmışken, ağların etkinliklerine "yılda bir" veya "yılda birden az" katılım daha seyrek bir ilişki olarak görülmüştür.

⁵³ Bu araştırma kapsamında bir ağa üye olan ama üye olduğu ağ ile temas olmayan belediyelere neden iletişimi kestiklerine dair bir soru sorulmamıştır. Fakat literatürde ağların etkinliklerine veya çalışmalarına dahil olmayan "pasif" belediyelerin çoğunlukla finansal kaynak, politik kaynak ve insan kaynağı yeterli olmadığı için katılmadıkları vurgulanmaktadır (Bkz. Kern ve Bulkeley, 2009). Ayrıca bu araştırmanın bütünü dikkate alındığında (Örneğin Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri bölümü), belediyede ilişkiyi sürdüren personelin değişmesi ya da belediye yönetiminin değişmesi ve böylece önceliklerin değişmesi, yurt dışında etkinliklere katılmanın maliyetli hale gelmesi gibi sebeplerin uluslararası temasları azaltan sebepler arasında olduğu görülmektedir. Uluslararası literatürle benzer nitelikte olan bu sebepler, belediyelerin üye oldukları ağlarla temaslarını ve onların çalışmalarına katılmalarını etkileyebilir.

⁵⁴ Bu oran "yılda 3-4 kez" yanıtını veren belediyelerin oranı (%15) ile "yılda 3-4 kezden daha sık" diyen belediyelerin oranının (%18) toplamıdır.

Üyesi oldukları ağların faaliyetlerine katılma sıklığı büyükşehirlerin hepsinde yüksektir. Tüm büyükşehirler, üyesi oldukları ağların etkinliklerine yılda birden çok katıldıklarını ifade etmiştir. Bu belediyelerin tamamı yılda en az iki defa bu ağların etkinliklerine katılmaktadır.

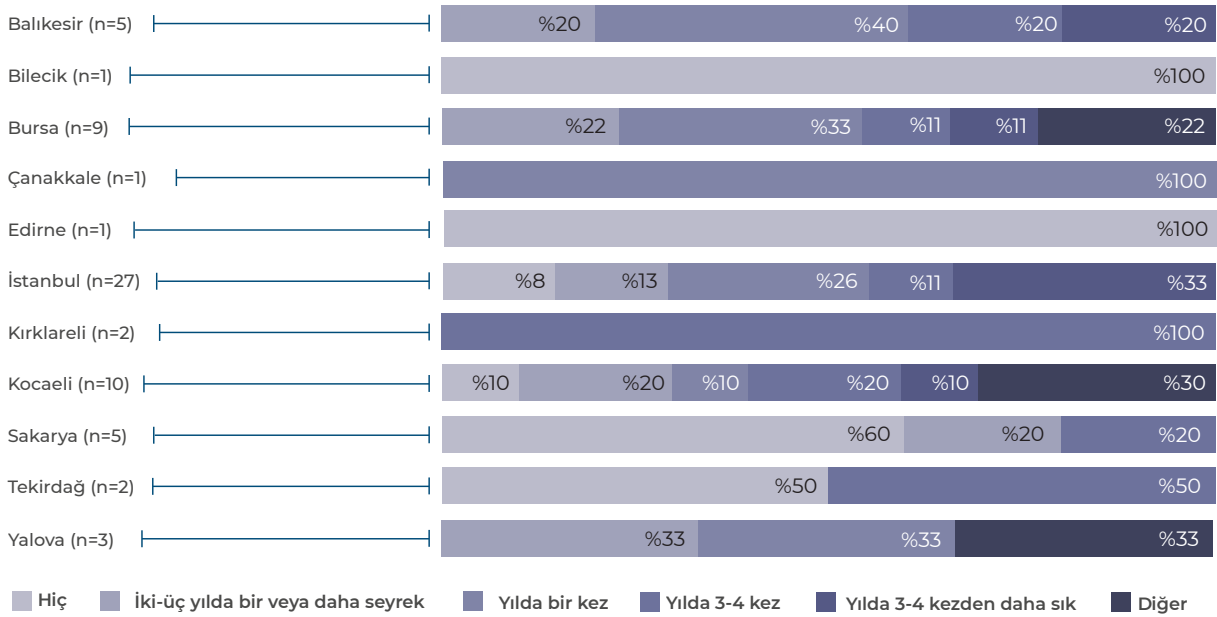
İl belediyelerinde bu sıklığın düştüğü görülmektedir. Yalnızca %20 oranında belediye yılda 3-4 kez üyesi olduğu ağların etkinliğine katıldığını ifade etmiştir. %40 oranında belediye ise yılda bir veya iki-üç yılda bir veya daha seyrek olarak ağların etkinliklerine katılmaktadır. %40 oranında belediye ise ağların etkinliklerine hiç katılmadığını belirtmiştir.

Büyükşehir ilçe belediyelerinde de katılım sıklığı görece düşüktür. %43 oranında belediye ağların etkinliklerine iki-üç yılda bir ya da yılda bir kez, %34 oranında belediye ise yılda 3-4 kez ya da daha sık katılmaktadır. %17 oranında büyükşehir ilçe belediyesi ağların etkinliklerine katılım göstermemektedir.

İlçe belediyelerinin her biri farklı bir yanıt vermiştir. Bu belediyelerin bir tanesi yılda bir kez, diğeri yılda 3-4 kez ağların etkinliklerine katıldığını ifade etmiştir. Bir belediye ise müsaitlik durumuna göre katıldıklarını söylemiştir.

Grafik 46: İllere Göre Belediyelerin Üyesi Oldukları Uluslararası Ağların Etkinliklerine Katılma Sıklığı

Üye olduğunuz uluslararası ağların etkinliklerine/faaliyetlerine (toplantı/webinar/eğitim vb.) ne sıklıkta katılıyorsunuz?

İl kırılımı odağa alındığında, ağların etkinliklerine yılda 3-4 kez katılım diğer yanıtlara göre 7 il ile daha geniş alanda gözlemlenmiştir. Yılda 3-4 kezden daha sık katıldığını belirten belediyeler ise 4 ilde görülmektedir. Her bir yanıt iller özelinde incelendiğinde oranlar ilden ile değişim göstermektedir. Bir yanıt bir ilde yüksek oranda gözlemlenirken diğer illerde hiç gözlemlenmemiştir. Örneğin etkinliklere yılda 3-4 kezden daha sık katılım yanıtını İstanbul'daki belediyelerin %33'ü tercih ederken Kocaeli'de bu oran %10'lara düşmektedir (bkz. Grafik 46).

Uluslararası ağlar, üyelerinin katılım sağlayacağı farklı türlerde etkinlikler düzenlemektedir. Belediyelerin bu etkinliklerden hangilerine ilgi gösterdiklerini ortaya çıkarmaya yönelik bir soru sorulmuştur. Buna göre, Marmara Bölgesi'ndeki belediyeler arasında en fazla (%75) uluslararası ağların konferans/sempozyum/seminer/forum gibi etkinliklerine katılım yaygındır. Ağların genel kurul toplantıları da %73 oranında belediye tarafından tercih edilerek ikinci en yaygın katılım gösterilen etkinlik olmuştur. %40 oranı ile eğitimler ve %42 oranı ile fuar/stant/expo/sergiler, belediyeler arasında en az tercih edilen etkinlik türleri olmuştur. "Diğer" şikkını işaretleyen belediyelerden 3 tanesi üyesi oldukları uluslararası ağ ile yardım faaliyeti yürütme, ağın internet sitesindeki bilgilerden yararlanma ve ağın yönetim kurulu toplantılarına katılma şeklinde faaliyetler eklemiştir.

Belediye ölçeği kırılımı özelinde bakıldığında belde belediyeleri hariç tüm belediye türlerinde⁵⁵ konferans gibi etkinlikler öne çıkmaktadır. Büyükşehir belediyeleri arasında %80 oran ile genel kurullara katılım ve konferans/sempozyum/seminer/forum gibi etkinliklere katılım daha ön plandadır. Teknik gezi/çalışma ziyareti ve fuar/stant/expo/sergi gibi etkinlikler ise %40 oranıyla büyükşehir belediyeleri tarafından görece daha az tercih edilmiştir.

İl belediyeleri, ağların yalnızca konferans/sempozyum/seminer/forum gibi etkinliklerine (%67) ve çalıştaylarına (%33) katılım sağlamaktadır.

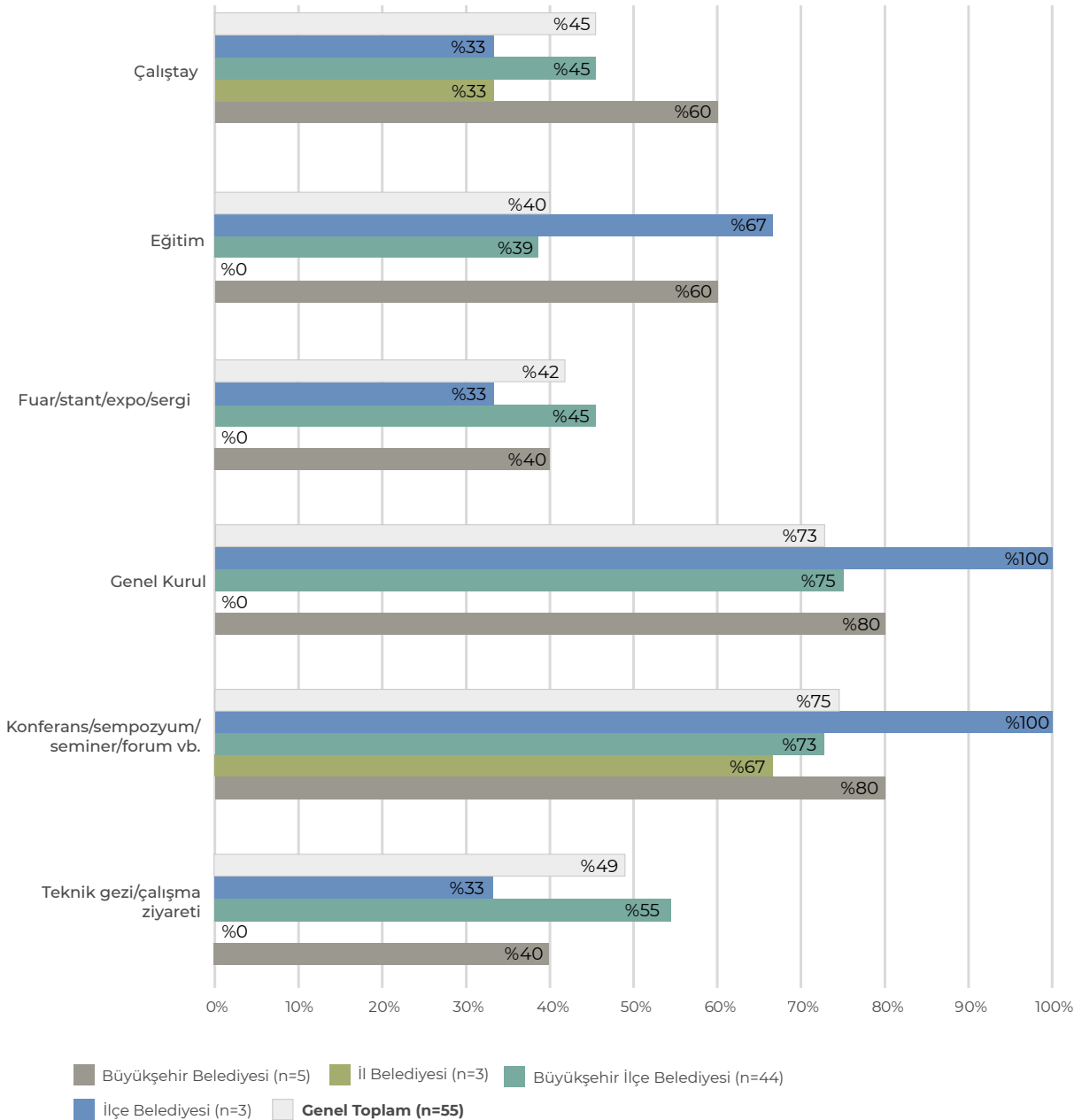
Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında en çok tercih edilen şık ise %75 ile genel kurullar olmuştur. Konferans ve sempozyum gibi etkinliklere katılım genel kurulları %73 oran ile takip etmektedir. Bu belediye türünde ağların eğitimlerine katılım %33 ile görece az oranda seçilmiştir.

⁵⁵ Belde belediyeleri herhangi bir ağa üye olmadıklarını belirttikleri için bu soruyu yanıtlamamıştır.

İlçe belediyelerinin hepsi üyesi oldukları ağların genel kurullarına ve konferans ve sempozyum gibi etkinliklerine katıldıklarını ifade etmişlerdir. Çalıştay, teknik gezi/çalışma ziyareti ve fuar gibi etkinlikler %33 oran ile bu belediye türünde en az katılım sağlanan etkinliklerden olmuştur.

Grafik 47: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Katıldıkları Uluslararası Ağ Etkinlikleri

Üye olduğunuz uluslararası ağların hangi tür etkinliklerine katılıyorsunuz?

Farklı ölçeklerde olduğu gibi veriler il kırılımına⁵⁶ göre incelendiğinde de genel kurul ve konferans gibi etkinliklerin ön planda olduğu görülmektedir. Genel kurul ve konferans/sempozyum/seminer/forum gibi etkinliklere 7 ilde en az bir belediye tarafından katılım sağlanmaktadır. Bu açıdan bu iki etkinlik türünün en fazla sayıda ilde katılım sağlanan etkinlikler olduğu vurgulanabilir. Eğitim ve teknik gezi/çalışma ziyaretleri ise 5 ildeki belediyelerce tercih edilerek daha az ilde belediyelerin ilgi gösterdiği etkinlik türü olmuştur.

İller bazında çok ciddi farklar olmasa da her bir etkinliğin illerdeki tercih edilme oranları farklı perspektifler sunmaktadır. Zira etkinliklerin illerdeki popülerliği farklı olabilmektedir. Verilere bakıldığında bu soru kapsamında bu durumun geçerli olduğu görülmektedir. Örneğin genel kurullara katılım çoğu ildeki belediyelerin en az %67'si tarafından tercih edilirken çalıştaylara katılım sadece iki ilde %50 ve üzerine çıkmıştır.

Ayrıca etkinlikler il baz alınarak kendi içinde değerlendirildiğinde tercih edilme oranları değişmektedir. Örneğin Sakarya'da soruyu yanıtlayan tüm belediyeler ağların genel kurullarına katılırken Yalova'da hiçbir belediye bu tür etkinliklere katılmamaktadır.

Grafik 48: İllere Göre Belediyelerin Katıldıkları Uluslararası Ağ Etkinlikleri

Üye olduğunuz uluslararası ağların hangi tür etkinliklerine katılıyorsunuz?

Etkinlik	İller	Balikesir (n=5)	Bursa (n=9)	Çanakkale (n=1)	İstanbul (n=23)	Kırklareli (n=2)	Kocaeli (n=9)	Sakarya (n=2)	Tekirdağ (n=1)	Yalova (n=3)	Genel Toplam (n=59)
Genel Kurul		■	■		■	■	■	■		■	■
Konferans/sempozyum/seminer/forum vb.		■	■		■	■	■	■		■	■
Eğitim		■	■		■		■			■	■
Çalıştay		■	■		■		■			■	■
Teknik gezi/çalışma ziyareti		■	■		■		■			■	■
Fuar/stant/expo/sergi		■	■		■		■	■		■	■

⁵⁶ Bilecik ve Edirne'deki belediyeler, ağların etkinliklerine katılmadıklarını belirttikleri için bu soruya yanıt vermemiştir.

Üye Oldukları Ağların Belediyelere Katkıları

Uluslararası kent ağları, üyelerine farklı türde destekler sunmaktadır. Bu kapsamda MBB üye belediyelerine, üye oldukları ağların kendilerine sağladığı katkı sorulmuştur. Birden çok şıkkın işaretlenebildiği soruya verilen yanıtlara göre uluslararası kent ağlarının belediyelere farklı kentlerle ya da kurumlarla ağ geliştirme konusundaki desteği %68 ile en sık gözlemlenen katkı olmuştur. Bilgi ve tecrübe paylaşımı (%67) ve belediyenin iyi uygulamalarının yaygınlaştırılması (%64) öne çıkan diğer katkılardır. Savunuculuk⁵⁷ (%23), teknik destek/uzman desteği (%26) ve fon desteği/hibe fırsatlarından yararlanma (%32) daha az oranda belediyenin deneyimlediği uluslararası ağ katkılarında olmuştur. Ayrıca belediyelerin %12'si ağların belediyelere katkısı olmadığını düşünmektedir.⁵⁸

Veriler belediye ölçeğine indirildiğinde farklı eğilimlerin olduğunu görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinin hepsi bilgi ve tecrübe paylaşımı ve küresel gelişmelerle ilgili durumlardan haberdar olma konularında uluslararası ağlardan destek gördüğünü belirtmiştir. Farklı şehirlerle ve kurumlarla ağ kurma ve savunuculuk %40 oranı ile büyükşehir belediyelerinin uluslararası ağlardan en az destek gördükleri alan olmuştur.

İl belediyelerinde uluslararası görünürlük ve fon desteği/hibe fırsatlarından yararlanma %60 ile ön plana çıkmaktadır. Öte yandan il belediyelerinin hiçbiri ağlardan teknik destek/uzman desteği almamaktadır. Ayrıca bir il belediyesi üyesi olduğu ağların hiçbir katkı sunmadığını ifade etmiştir.

Büyükşehir ilçe belediyeleri ise en yaygın olarak ağ geliştirme konusunda desteklenmektedir. Yaklaşık %72 oranında belediyenin tercih ettiği bu desteği %66 ile bilgi ve tecrübe paylaşımı, %62 ile belediyenin iyi uygulamalarının yaygınlaştırılması takip etmektedir. Savunuculuk diğer belediye türlerinde olduğu gibi bü-

⁵⁷ Burada "savunuculuk", yerelin sorunlarını uluslararası platformlara taşımayı ifade etmektedir. Bazı belediyelerin uluslararası ağlardan katkı alınmadığını belirtmesinin farklı sebepleri olabilir. Üyesi olunan uluslararası ağın üyelerine somut fayda sağlayamaması, ağın tüm üyeleriyle eşit mesafede iletişim kuramaması, belediye personelinin ağın faaliyetleri ve üyelerine hizmetleri hakkında bilgisinin olmaması veya eksik olması, belediyedeki farklı birimlerin ağın faaliyetleri konusunda iç iletişiminin zayıf olması, belediyenin maddi kaynak ve personel yetersizliği sebebiyle ağın faaliyetlerine yeterince katılamaması gibi sebepler bunlardan bazılarıdır.

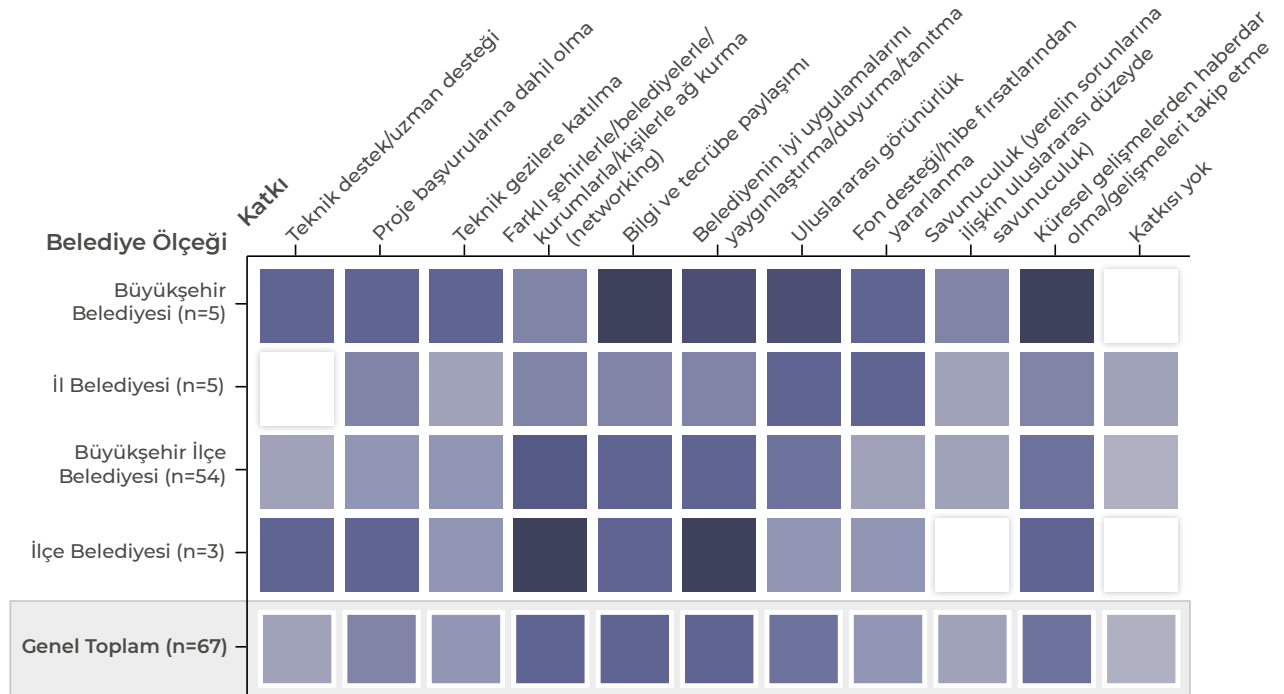
⁵⁸ Belediyelerin uluslararası ağlardan katkı alınmadığını belirtmesinin farklı sebepleri olabilir. Üyesi olunan uluslararası ağın üyelerine somut fayda sağlayamaması, ağın tüm üyeleriyle eşit mesafede iletişim kuramaması, belediye personelinin ağın faaliyetleri ve üyelerine yönelik hizmetleri hakkında bilgisinin olmaması veya eksik olması, belediyedeki farklı birimlerin ağın faaliyetleri konusunda iç iletişiminin zayıf olması, belediyenin maddi kaynak ve personel yetersizliği sebebiyle ağın faaliyetlerine yeterince katılamaması gibi sebepler bunlardan bazılarıdır.

yükşehir ilçe belediyelerinde de en az oranda (%23) belediye tarafından seçilen katkı olmuştur. Aynı oranda belediye tarafından tercih edilen diğer bir katkı türü ise teknik destek/uzman desteğidir. Son olarak %13 oranında büyükşehir ilçe belediyesi, ağların belediyelerine hiçbir katkısı olmadığını belirtmiştir.

İlçe belediyelerinin hepsi ağ kurma ve belediyenin iyi uygulamalarının yaygınlaştırılması konusunda üyesi oldukları ağlardan destek almaktadır. Savunuculuk hiçbir ilçe belediyesi tarafından seçilmemiştir.

Grafik 49: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Ağların Belediyelere Katkıları

Üye olduğunuz uluslararası ağların belediyenize katkıları nedir?

İl düzeyinde ise “uluslararası görünürlük” 10 ilde en az bir belediye tarafından tercih edilerek en çok ile yayılmış katkı olmuştur. Ağ kurma, iyi uygulamaları yaygınlaştırma, fon desteği/hibe fırsatlarından yararlanma ve küresel gelişmelerden haberdar olma destekleri de 9 ilde seçilmiştir. Teknik destek/uzman desteği ve savunuculuk görece daha dar bir alanda gözlemlenen katkılardan olmuştur.⁵⁹ Ayrıca 5 ilde en az bir belediye, ağların belediyeye katkısı olmadığını ifade etmiştir.

Ağların potansiyel katkılarının her birinin illerdeki popülerliği de değişmektedir. Örneğin belediyenin iyi uygulamalarının yaygınlaştırılması katkısı, 8 ilde belediyelerin en az yarısının tercih ettiği bir şık olurken teknik destek/uzman desteği yalnızca bir ilde o ildeki belediye temsilcilerinin yarısından fazlası (%67) tarafından seçilmiştir.

Grafik 50: İllere Göre Uluslararası Ağların Belediyelere Katkıları

Üye olduğunuz uluslararası ağların belediyenize katkıları nedir?

Katkı	İller	Balıkesir (n=5)	Bilecik (n=1)	Bursa (n=9)	Çanakkale (n=1)	Edirne (n=1)	İstanbul (n=27)	Kırklareli (n=2)	Kocaeli (n=10)	Sakarya (n=5)	Tekirdağ (n=2)	Yalova (n=3)	Genel Toplam (n=66)
Teknik destek/uzman desteği													
Proje başvurularına dahil olma													
Teknik gezilere katılma													
Farklı şehirlerle/belediyelerle/kurumlarla/kişilerle ağ kurma (networking)													
Bilgi ve tecrübe paylaşımı													
Belediyenin iyi uygulamalarını yaygınlaştırma/duyurma/tanıtma													
Uluslararası görünürlük													
Fon desteği/hibe fırsatlarından yararlanma													
Savunuculuk (yerelin sorunlarına ilişkin uluslararası düzeyde savunuculuk)													
Küresel gelişmelerden haberdar olma/gelişmeleri takip etme													
Katkısı yok													

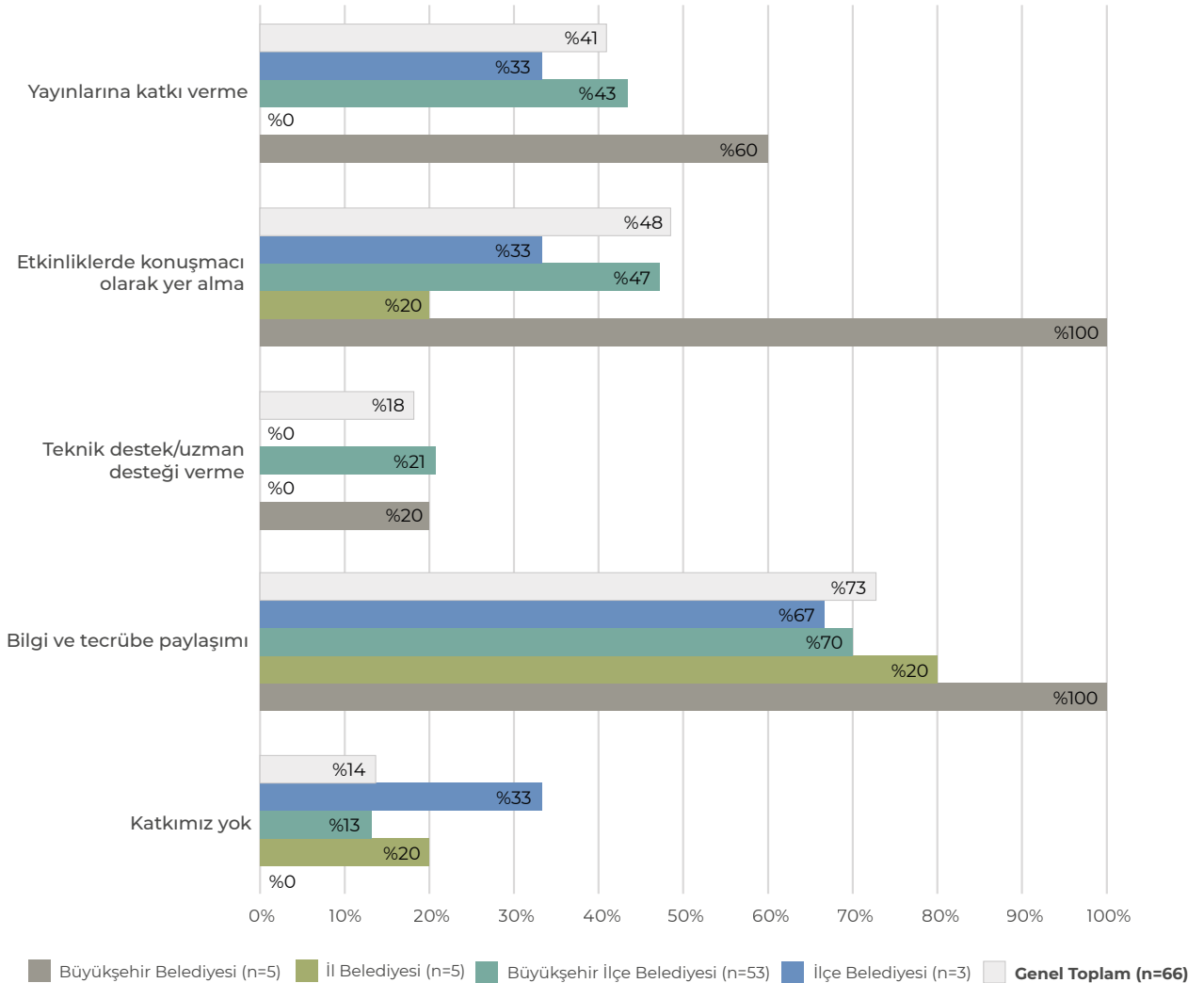
⁵⁹ Belediye ölçeğine bakıldığında bu iki şık en az tercih edilen şıklardan olmuştur. Veri hangi kriter baz alınarak incelenirse incelenir, belediyelerin uluslararası ağlardan en az desteği bu iki konuda aldığı görülmektedir.

Belediyelerin Üye Oldukları Uluslararası Ağlara Katkıları

Uluslararası kent ağları ile üye belediyeleri arasındaki ilişki sıklıkla tek taraflı bir destek mekanizmasının ötesine geçmekte; üye belediyeler de ağlara farklı yollarla katkı sunmaktadır. Araştırmaya katılan MBB üye belediyelerinin üye oldukları ağlara katkıları da araştırma kapsamında araştırılmıştır. Belediyelerin %85'i ağlara farklı yollarla da olsa destek sunduklarını ifade etmiştir. Bu, ağlar ve üyeleri arasında karşılıklı yarar sağlamaya dayanan bir ilişki olduğunu kanıtlayan önemli bir ipucudur.

Grafik 51: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Katkıları

Üye olduğunuz uluslararası ağlara belediye olarak siz ne katkı sunuyorsunuz?

Belediyelerin ağlara sundukları desteklere bakıldığında, belediyelerin %73'ünün ağlarla bilgi ve tecrübe paylaşımında bulunduğu, %48'inin ağların etkinliklerinde konuşmacı olarak yer aldığı ve %41'inin ağların yayınlarına katkı sunduğu görülmektedir. Belediyelerin çok az bir kısmı (%17) teknik destek/uzmanlık desteği konusunda ağlara destek vermektedir.⁶⁰ Belediyelerin %14'ü ise ağlara katkı sunmadığını belirtmiştir. 4 belediye, mevcut seçeneklerin dışında “aidat verilmesi”, “belediye başkanının bu ağların yönetim kuruluunda aktif çalışması”, “ağların getirdiği iş insanlarının kentte ağırlanması” ve “proje çağrılarında ve Türkiye’den partnere ihtiyaç olduğunda başvuruda ortak olarak yer alınması” şeklinde farklı katkıları dile getirmiştir.

Büyükşehirlerin tamamı üye oldukları ağların “etkinliklerinde konuşmacı olarak yer aldıklarını” ve “ağlarla bilgi ve deneyim paylaşımında bulduklarını” ifade etmiştir. Bu ölçekteki belediyelerin yalnızca %10'u ağlara teknik destek/uzman desteği vermektedir.

İl belediyelerinin ise %80'i ağlarla bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmaktadır. Bu destek mekanizması dışında yalnızca “etkinliklerde konuşmacı olarak yer alma” katkısı %20 oranında belediye tarafından tercih edilmiştir. İl belediyeleri bu iki yol dışında ağlara başka türlü katkı sunmadıklarını ifade etmiştir.

Büyükşehir ilçe belediyelerinde⁶¹ ve ilçe belediyelerinde⁶² de de bilgi ve tecrübe paylaşımı ilk sırada gelmiş, teknik destek/uzman desteği son sırada yer almıştır. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %13'ü, ilçe belediyelerinin ise %33'ü ağlara desteklerinin olmadığını belirtmiştir.

⁶⁰ Teknik destek/uzmanlık desteği ağların üyelerine en az katkı sağladığı alanlardan biri çıkmıştır. Her ne kadar farklı ağlar altında ya da ağların üye olduğu projeler kapsamında mentorluk programları geliştirilse de (örneğin Avrupa Enerji Kentleri ağına dahil olduğu PROSPECT+ projesi bunlardan biridir. Detaylı bilgi için bkz. “Capacity-Building Programme”, PROSPECT+, erişim 12 Aralık 2024, <https://h2020prospect.eu/learning-programme>) rapordaki veriler bu gibi programların yeterli olmayabileceğini ya da bu konuda ağlar ile bölgedeki kurumlar arasında yeterince iş birliği olmadığını göstermektedir. Bu konudaki iş birliğinin artması için mentorluk programlarının artırılması, kapsamlarının genişletilmesi ve yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

⁶¹ Büyükşehir ilçe belediyelerinde bilgi ve tecrübe paylaşımını işaretleyen belediyelerin oranı %70, teknik destek/uzman desteğini işaretleyen belediyelerin oranı ise %19'dur.

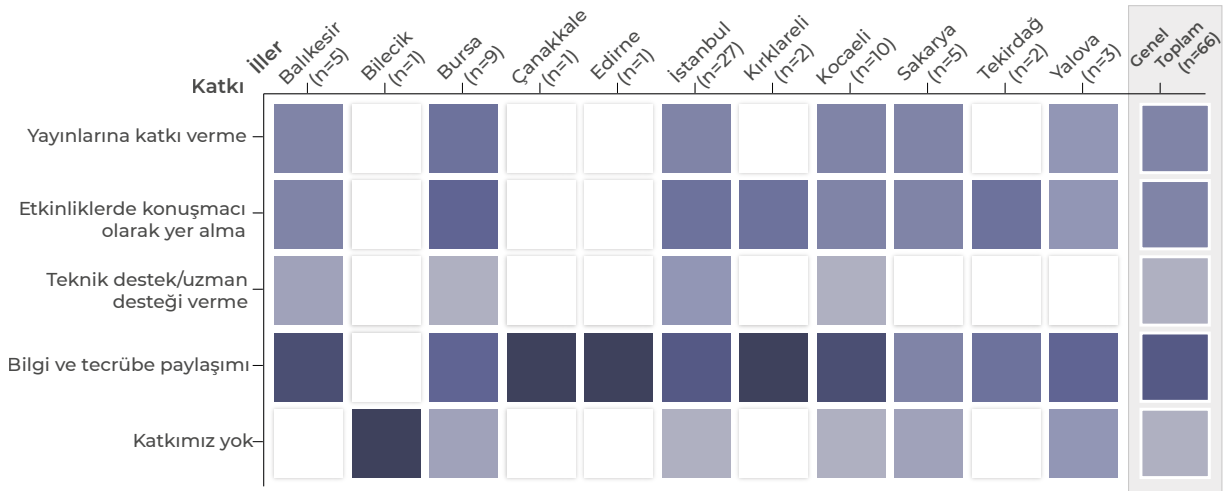
⁶² İlçe belediyelerinin %67'si bilgi ve tecrübe paylaşımını tercih etmişken bu belediyelerin hiçbirisi ağlara teknik destek/uzman desteği vermemektedir.

Bilgi ve tecrübe paylaşımı toplam 10 ilde en az bir belediye tarafından işaretlenmiştir. Bu açıdan bilgi ve tecrübe paylaşımının coğrafi olarak en geniş alana yayıldığı görülmektedir. Görece daha geniş alanda gözlemlenen bir diğer katkı türü de 8 ildeki belediyelerde işaretlenen “etkinliklerde konuşmacı olarak yer alma” olmuştur. Teknik destek/uzman desteğinin yalnızca büyükşehir niteliği taşıyan 4 ilde yer alan en az bir belediye tarafından tercih edilerek daha sınırlı alanda kaldığı görülmektedir.

Şıkların her ilde tercih edilme oranlarına bakıldığında bilgi ve tecrübe paylaşımı, tercih edildiği 10 ilde en yüksek oranda işaretlenen katkı türü olmuştur. Bu açıdan bakıldığında genel olarak illerdeki en popüler yanıt olduğu söylenebilir. Bunun tam zıttı olarak teknik destek/uzman desteğinin ise illerdeki en düşük tercih edilme oranına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. 5 ilde ise tüm belediyeler üye oldukları ağlara bir şekilde katkıları olduğunu belirtmiştir.

Grafik 52: İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Ağlara Katkıları

Üye olduğunuz uluslararası ağlara belediye olarak siz ne katkı sunuyorsunuz?

ARAŞTIRMA BULGULARI

4. Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri

4. BELEDİYELERİN KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİ

Kardeş şehir ilişkilerinin başlangıcı 1930 yılında Klagenfurt (Avusturya) ve Wiesbaden (Almanya) şehirleri arasında tesis edilen kardeş şehir ilişkisine dayandırılmaktadır.⁶³ İkinci Dünya Savaşı sonrasında ise Almanya ve Fransa arasında şehirler arası diplomatik ilişkiler kurularak savaş sonrası dönemde ülkeler arası yakınlaşmanın sağlanmasına yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Takiben Avrupa'da yaygınlaşmaya başlayan şehir eşleştirme süreçleri kapsamında, 1991 yılında Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde⁶⁴ yaklaşık 8.500 şehir eşleştirme ilişkisinin yerel yönetimler arasında tesis edildiği görülmektedir. 2019 yılı itibarıyla, Avrupa ölçeğinde 40.000'den fazla yerel yönetimin (en az iki yerel yönetim arasında gerçekleşen 20.000'den fazla eşleme yoluyla) kardeş şehir ilişkisi içerisinde olduğu bilinmektedir.⁶⁵

Türkiye'deki belediyelerin kardeş şehir ilişkilerinin kurulması ve sürdürülmesiyle ilgili yasal dayanak Belediye Kanunu'nun 74. Maddesidir. İlgili maddeye göre belediyeler "(...) yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebilir veya kardeş kent ilişkisi kurabilir." Ancak, bu konuda gerekli onay sürecinin ilk adımı, belediye meclisinin kararı ile gerçekleştirilmektedir. Bu noktada ilk olarak belediyelerin bünyesinde alınan kararın yine Belediye Kanunu'nun 18. Maddesi gereğince Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının izni ve Bakanlıklar arası iletişim suretiyle Dışişleri Bakanlığının onayı ile tesis edilmektedir. Süreç dâhilinde ilişki kurulacak yabancı belediye hakkındaki bilgilerin ve ilişkinin kapsamının elde edilecek fayda ile gerekçelendirilmesi, belediye meclis kararının ve imzalanacak kardeş şehir protokolünün de Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğüne bir resmi yazı ile gönderilmesi gerekmektedir. İmza süreci ise Bakanlığın onayının ardından gerçekleşmektedir.⁶⁶

Yerel diplomasinin önemli ilişki biçimlerinden biri olan kardeş şehir ilişkileri kurulurken merkez yerel ilişkisi, ilişki kurma sınırları, coğrafi yapı, kültürel ilişkiler, tarihi geçmiş, demografik yapı, küresel siyaset anlayışı ve yerelin maddi imkânları önem arz etmektedir. Bu bağlamda tarihi geçmişten dolayı arada bir yakınlık olan Bosna Hersek ve Kosova gibi ülkelerle kurulan kardeş şehir ilişkilerinin sıklığına rastlanmaktadır. Diğer yandan Türkiye'den Almanya'ya verilen işçi göçü neticesinde de Türkiye'den pek çok şehrin Almanya'daki şehirlerle ve Türklerin göç ettiği diğer Avrupa ülkelerinden şehirlerle kardeş şehir ilişkisi geliştirdiği görülmektedir. Farklı kentler arasında şehir eşleştirme yoluyla kurulan ilişkiler yerel yönetimlerin yanı sıra ülkelerdeki özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve vatandaşlar nezdinde de yeni ilişkiler geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu ilişkilerin tamamı ilerleyen aşamalarda somut iş birlikleri geliştirilmesi için bilgi ve tecrübe paylaşımına da zemin hazırlamakta, sosyal ve ekonomik açıdan destekleyici mekanizmalar yaratılmasına

⁶³ CESIE, Newtwin Manual: Innovation and Practical Ideas for Town Twinning (Centro Studi ed Iniziative Europeo, 2001), erişim 28 Ekim 2024, https://cesie.org/media/newtwin_manual.pdf.

⁶⁴ Söz konusu tarihte 12 üye bulunmaktadır.

⁶⁵ CEMR, Twinning for Tomorrow's World: Practical Handbook, 2007. s. 3, erişim 6 Aralık 2024, https://www.ccre.eu/img/uploads/piecesjointe/filename/twinning_for_tomorrows_world_en.pdf; "Numbers by country", CEMR, erişim 28 Ekim 2024, http://www.twinning.org/en/page/numbers-by-country#X_TsYtgZy2x.

⁶⁶ "Belediye Kanunu", 5393 sayılı Kanun, erişim 24 Ekim 2024, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5393.pdf>.

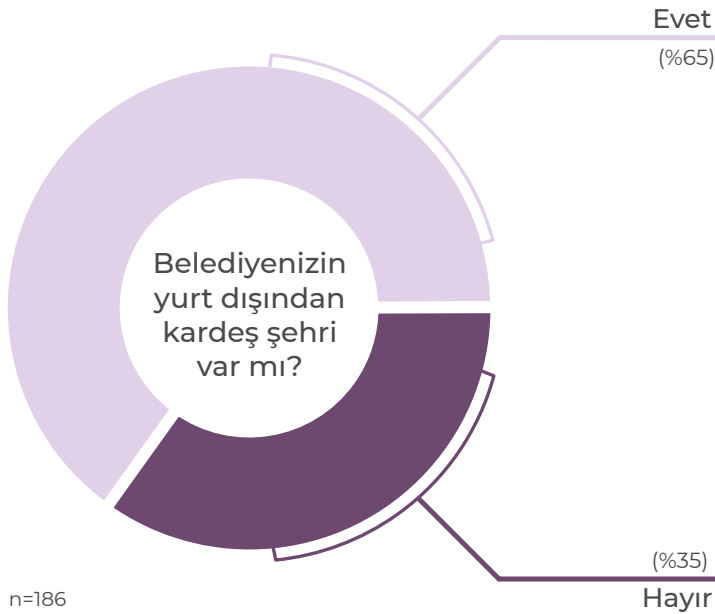
katkı sağlamaktadır.⁶⁷ Kardeş şehir ilişkileri kapsamında gerçekleştirilecek etkinlikler ve projeler yardımıyla stratejik ortaklıkların kurulmasının sağlanması ve kültürel ilişkiler yoluyla etkileşimin ve kardeş şehir ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması mümkündür.⁶⁸

Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin yurt dışından kardeş şehirlerinin varlığı, kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonları ve nedenleri, kardeş şehirleri ile yürüttükleri faaliyetler, görüşme sıklıkları ve iş birlikleri, kardeş şehir ilişkisi kurarken ve yürütürken karşılaşılan zorluklar ile ilişkilerin sonlandırılma durumu ve nedenleri bu başlık altında ele alınmaktadır.

Belediyelerin Kardeş Şehirleri

MBB üye belediyelerine kardeş şehir ilişkileri konusunda sorular yöneltilmiş ve sorulara yanıt verirken yurt dışındaki belediyelerle kurdukları kardeş şehir ilişkilerini dikkate almaları istenmiştir. Bu kapsamda 186 belediyenin 121'i (%65) yurt dışından kardeş şehri olduğunu, 65'i ise (%35) yurt dışından kardeş şehri bulunmadığını belirtmiştir.

Grafik 53: Belediyelerin Kardeş Şehirleri

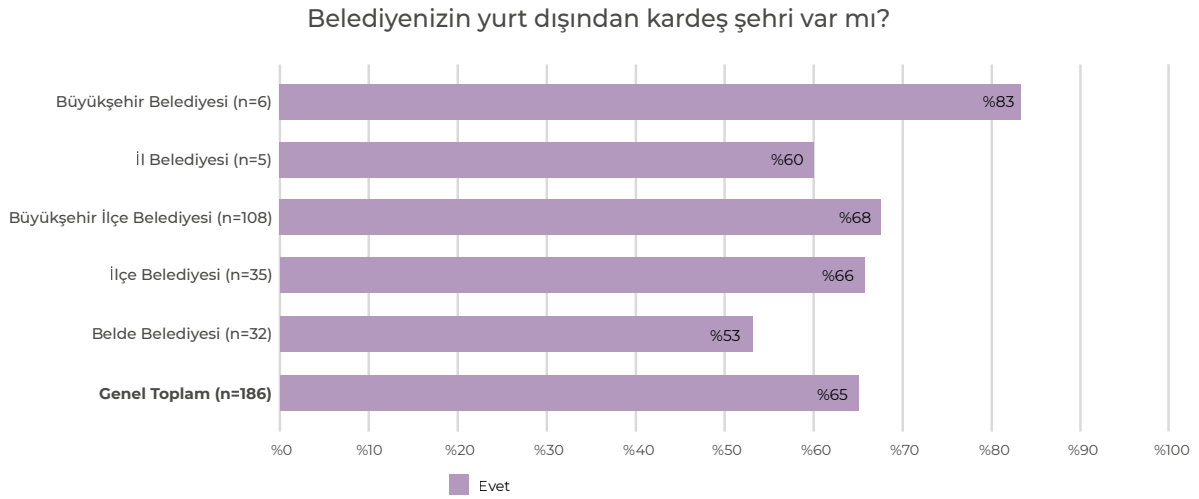

⁶⁷ Avrupa Birliği Başkanlığı, Türkiye'de Etkin Bir Şehir Eşleştirme Yöntemi İçin Yol Haritası. 2019. s. 8, erişim 24 Ekim 2024, <https://www.yereldeab.org.tr/Portals/8/yayinlar/roadmap.pdf>.

⁶⁸ Merve Ağca, "Bir Diplomasi Aracı Olarak Kültür: Yerelden Küresele Kentler", Şehir & Toplum: Kültür no 25 (2023): 79-89.

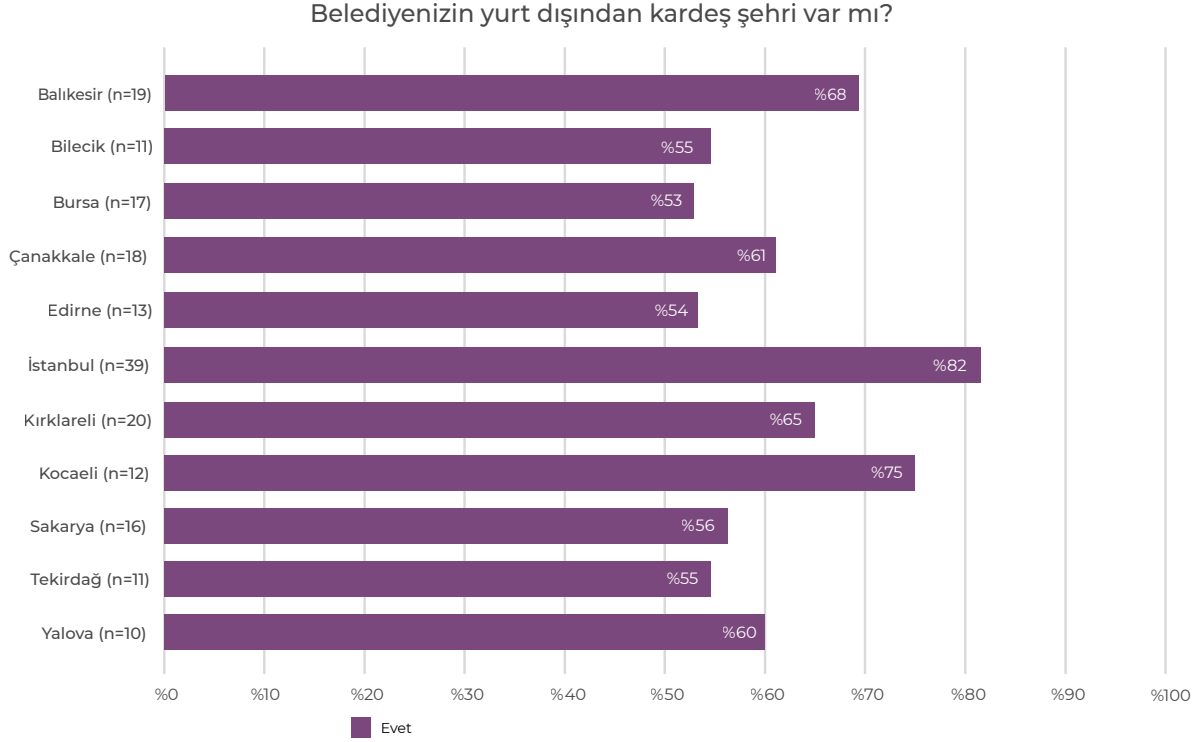
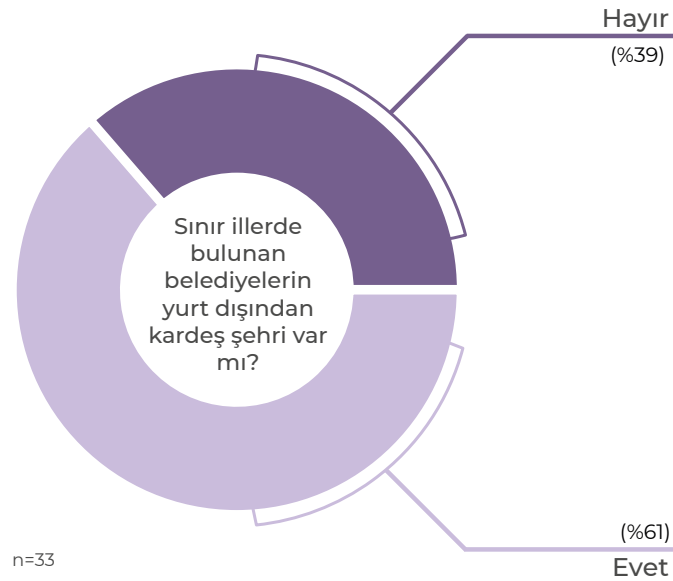
Belediye ölçeğine göre bakıldığında 6 büyükşehir belediyesinden 5'inin, 5 il belediyesinden ise 3'ünün yurt dışından kardeş şehri olduğu görülmektedir. Büyükşehirlere bağlı ilçe belediyelerinin %68'inin, illere bağlı ilçe belediyelerinin %66'sının, belde belediyelerinin de %53'ünün kardeş şehri vardır. Marmara Bölgesi'ndeki belde belediyelerinin hiçbirinin üye olduğu bir uluslararası kent ağı olmadığı göz önüne alındığında, belde ölçeğinde kardeş şehir ilişkilerinin görece daha yüksek oranda tercih edilen bir diplomasi aracı olduğu söylenebilir.

Grafik 54: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehirleri

İl bazında ise yurt dışından kardeş şehre sahip belediye oranı en yüksek olan il %82 ile İstanbul'dur. Kocaeli'deki belediyelerin yaklaşık %75'inin yurt dışından kardeş şehri bulunurken Balıkesir'de bu oran %68'dir. Tüm illerde, belediyelerin yarısından çoğunun yurt dışından kardeş şehri olduğu görülmektedir.

Ayrıca Grafik 56'da görüldüğü üzere, sınırda bulunan Edirne ve Kırklareli illerindeki 33 belediyenin 20'si (%61) ve kendisi doğrudan sınırda bulunan 10 belediyenin 5'i yurt dışından kardeş şehri bulunduğunu belirtmiştir.

Grafik 55: İl Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehirleri**Grafik 56: Sınır İllerde Bulunan Belediyelerin Kardeş Şehirleri**

Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonları

Yurt dışından kardeş şehri olduğunu ifade eden belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonları sorularak birden fazla şıkki seçmelerine olanak tanınmıştır. 121 belediyeden 98'i (%81) "belediye başkanının/başkan yardımcısının motivasyonu" ile kardeş şehir ilişkilerinin kurulduğunu belirtmiştir. "Yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi" belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonları arasında ikinci sırada, "proje partnerliği" seçeneği ise üçüncü sırada yer almaktadır. Ayrıca belediyenin dış ilişkiler personelinin girişimi, merkezi yönetimin yönlendirmesi, belediye sınırlarındaki yerel halkın girişimi, yurt dışındaki Türk vatandaşlarının girişimi ve yurt dışındaki kardeş şehir halkının girişimi şıklarının tamamı da belediye temsilcileri tarafından seçilmiştir. Hemşehri derneklerinin inisiyatifi ve üye olunan uluslararası ağların yönlendirmesi, belediye temsilcileri tarafından "diğer" seçeneği altında ifade edilen diğer motivasyonlar arasındadır.

Grafik 57: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonu

Belediyenizin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonu nedir?

Belediye ölçeğine göre kardeş şehir kurma motivasyonlarına bakıldığında, “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” her bir ölçekte belediyelerin en az %78’i tarafından seçilerek birinci motivasyon olarak gösterilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin tamamı “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi”nin yanı sıra “merkezi yönetimin yönlendirmesi” seçeneğini kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonları arasında sıralamıştır. “Proje partnerliği” belde belediyeleri ve il belediyeleri için ikinci sırada gelen motivasyon olarak karşımıza çıkarken büyükşehir ilçe belediyeleri ve illere bağlı ilçe belediyeleri için “yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi” ikinci sırada gelmektedir.

Grafik 58: İllere Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Motivasyonu

Belediyenin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonu nedir?

Belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonları il ölçeğinde incelendiğinde Bursa ve Edirne dışındaki 9 ilde “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” birinci sırada gelmektedir. Bursa ilinde “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” %67, Edirne’de ise %57 oranında seçilerek ikinci sırada gelirken Bursa’da %89’luk bir oranla “yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi”, Edirne’de de %71 ile “proje partnerliği” en çok işaretlenen seçenek olmuştur.

“Yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi” Balıkesir, Çanakkale, Kırklareli, İstanbul ve “Belediyemiz sınırlarındaki yerel halkın girişimi” seçeneği ile aynı oranda işaretlenen Yalova illerinde ikinci sırada gelen motivasyon kaynağıdır. “Belediye sınırları içerisinde bulunan halkın girişimi” Tekirdağ’da %50 ile ikinci sırada en çok işaretlenen seçenek olarak karşımıza çıkarken Yalova’daki belediyelerin %50’si ve Kocaeli’deki belediyelerin %44’ü aynı oranda işaretledikleri seçeneklerle birlikte bu şıkki illerindeki motivasyon kaynakları arasında ilk üçe taşımıştır. “Proje partnerliği” ise Bilecik, ve Sakarya illerinde ikinci sırada yer alan motivasyondur. Sınır illerde yer alan belediyelerde ise “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” %80, “yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi” %55, “proje partnerliği” ise %50 oranında seçilerek en çok dile getirilen motivasyon kaynakları olmuştur.

Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri

Belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenlerine bakıldığında, “kültürel yakınlık” %73'lük oranla 87 belediyenin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri arasında birinci sırada gelmektedir. İkinci sıradaki neden ise %55 ile “sosyal projeler geliştirme” seçeneği olmuştur. Üçüncü sırada gelen “ortak tarih” belediyelerin %46’sı tarafından kardeş şehir ilişkisi kurma nedeni olarak belirtilmiştir. “Belediye başkanlarının birbirini tanınması” ve “hibe ve fonlardan faydalanmak” şıklarda olmayıp “diğer” seçeneği altında ifade edilen sebepler arasındadır.

Grafik 59: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri

Belediyenizin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri nelerdir?

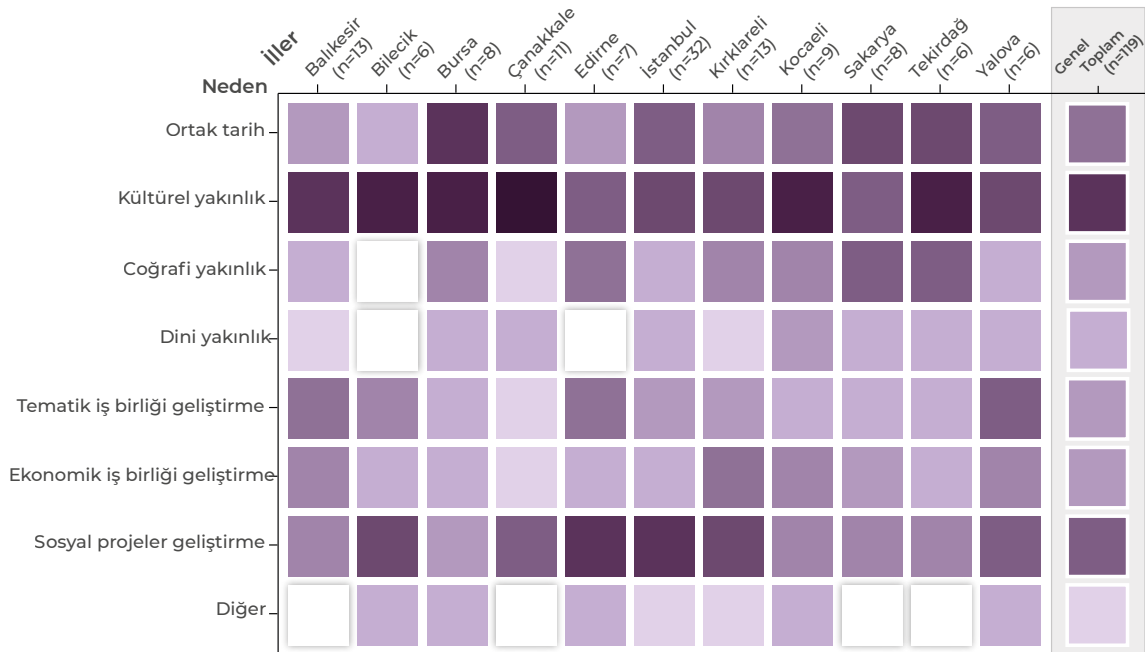

Belediyeler tarafından en az işaretlenen seçenek %12 ile “dini yakınlık”tır. “Coğrafi yakınlık” seçeneği ise %26 ile sınırlı sayıda belediye tarafından işaretlenmiştir. Yer aldığı il sınırda olan belediyelerin en çok seçtiği seçenek ise “kültürel yakınlık” olarak karşımıza çıkmaktadır. Sınır il olan Edirne ve Kırklareli’nde kardeş şehri olan 20 belediyenin %65’i “kültürel yakınlık” ve “sosyal projeler geliştirme” seçeneklerini, %40’ı ise “coğrafi yakınlık” seçeneğini işaretlemiştir.

Kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri belediye ölçeğinde incelendiğinde, tüm ölçekler için “kültürel yakınlık” %67 ve üzerinde seçilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin tamamının seçtiği “kültürel yakınlık” birinci neden olarak karşımıza çıkarken ikinci sırada “ortak tarih” gelmektedir. Soruya yanıt veren il belediyelerinin tamamı kardeş şehir ilişkisi geliştirme nedeni olarak “tematik iş birlikleri” ve “sosyal projeler geliştirme” seçeneklerini işaretlemiştir. Dolayısıyla il belediyelerinde tematik ve proje bazlı ilişki geliştirme oranının yüksek olduğu söylenebilir. “Kültürel yakınlık” ve “sosyal projeler geliştirme” büyükşehir ilçe belediyeleri, illere bağlı ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri düzeyinde ilk iki sırada öne çıkarken “sosyal projeler geliştirme” seçeneği büyükşehir belediyelerinin hiçbiri tarafından seçilmemiştir. “Dini yakınlık” seçeneği belediye ölçeğinde en az tercih edilen seçenek olmuştur. İl belediyesi ölçeğinde hiçbir belediye “dini yakınlık” seçeneğini işaretlememekteken büyükşehir belediyesi ölçeğinde 2 belediye, büyükşehir ilçe belediyesi ölçeğinde 8 belediye, ilçe belediyesi ölçeğinde 1 belediye, belde belediyesi ölçeğinde 3 belediye tarafından seçilmiştir.

Grafik 60: İllere Göre Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurma Nedenleri

Belediyenizin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri nelerdir?

İl ölçeğinde belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenlerine bakıldığında, Grafik 60'a göre 8 ilde “kültürel yakınlık” seçeneğinin belediyeler tarafından en çok dile getirilen neden olduğu görülmektedir. İstanbul'da belediyelerin %78'i, Edirne'de belediyelerin %71'i tarafından dile getirilen birinci sıradaki neden “sosyal projeler geliştirme”, Sakarya'da ise %63'lük bir oranla “ortak tarih” olmuştur. Bursa, Çanakkale, Kocaeli ve Tekirdağ için “ortak tarih” seçeneği bu illerde en çok işaretlenen ikinci seçenektir. Bilecik, Çanakkale ve Kırklareli illerinde ikinci sırada tercih edilen “sosyal projeler geliştirme” seçeneği ise Yalova'da da “tematik işbirlikleri” geliştirme ve “ortak tarih” seçenekleri ile birlikte belediyelerin yarısı tarafından seçilmiştir.

“Coğrafi yakınlık” seçeneği Tekirdağ'da ve “kültürel yakınlık” ile aynı oranda olmak üzere Sakarya'da belediyelerin yarısı tarafından seçilerek ilk üç neden arasında yer almıştır. Bu bağlamda “coğrafi yakınlık” konusunun Tekirdağ ve Sakarya illeri için kardeş şehir ilişkisi kurma nedenlerinden biri olduğu görülmektedir.

“Dini yakınlık” seçeneği il bazında da en az tercih edilen seçenek olmuştur. 6 ilde birer belediye, 2 ilde ise yalnızca ikişer belediye ve İstanbul'da 4 belediye “dini yakınlık” seçeneğini işaretlemiştir. Bilecik ve Edirne illerinde bu seçeneği işaretleyen belediye bulunmamaktadır.

Sınır illeri olan Edirne ve Kırklareli'ndeki 20 belediye tarafından en çok tercih edilen seçenekler ise her biri %65 oranında seçilen “kültürel yakınlık”, “sosyal projeler geliştirme”, ve belediyelerin %40'ı tarafından seçilen “ortak tarih”/“coğrafi yakınlık” olarak karşımıza çıkmaktadır.

Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Yürüttükleri Faaliyetler

Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin kardeş şehirleriyle yürüttükleri faaliyetler sorulduğunda, belediyelerin %91'i “kardeş şehir heyetini ağırlama”, %90'ı “kardeş şehri ziyaret etme” seçeneklerini işaretlemiştir. “Kardeş şehirden gelen heyet için teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme” %62 ile üçüncü sırada yer alırken “belediyenin inisiyatifiyle ortak proje geliştirme” şıkkı belediyelerin %57'si tarafından seçilmiştir. Bunu %53 ile “Türkiye'den giden heyet için kardeş şehirde teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme”, %48 ile “kardeş şehrin inisiyatifiyle ortak proje geliştirme” ve “kardeş şehre yönelik iyi uygulama ve bilgi paylaşımı, teknik destek sağlama” seçenekleri takip etmiştir. “Kardeş şehirde sosyal program düzenleme” seçeneği ise belediyelerin %43'ü tarafından seçilmiştir. En az yürütülen faaliyetler ise kardeş şehir tarafından ilgili belediyede park/kültür merkezi/okul vb. inşa edilmesi, restorasyon çalışmaları ve personel değişimi olmuştur. “Kardeş şehirde park/kültür merkezi/okul vb. inşa etme” seçeneği ise Türkiye'deki belediyelerin %25'i tarafından işaretlenmiştir. Belediyeler tarafından “diğer” seçeneği altında, kardeş şehirlerini Türkiye'deki temsilciliklerle ve özellikle yapım işlerinde TİKA ve bakanlıklarla irtibatlandıkları, kültürel farklılıklara göre Türkiye tecrübesini aktardıkları, kardeş şehirlerinde anıt ve heykel yapımında buldukları, kardeş şehirlerini Türkiye'de düzenlenen festivallere davet ettikleri, şehirlerini tanıtmaya yönelik ve kardeş şehirlere özel etkinlikler düzenledikleri ifade edilmiştir. Bir belediye kardeş şehirlerinden zaman zaman ekonomik destek taleplerinin olduğunu fakat bu taleplerinin karşılık bulmadığını belirtmiştir. 6 belediye ise “diğer” şıkkında kardeş şehirleriyle aktif ilişkilerinin bulunmadığını belirtmiştir.

Grafik 61: Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Yürüttükleri Faaliyetler**Kardeş şehirlerinize yürüttüğünüz faaliyetler nelerdir?**

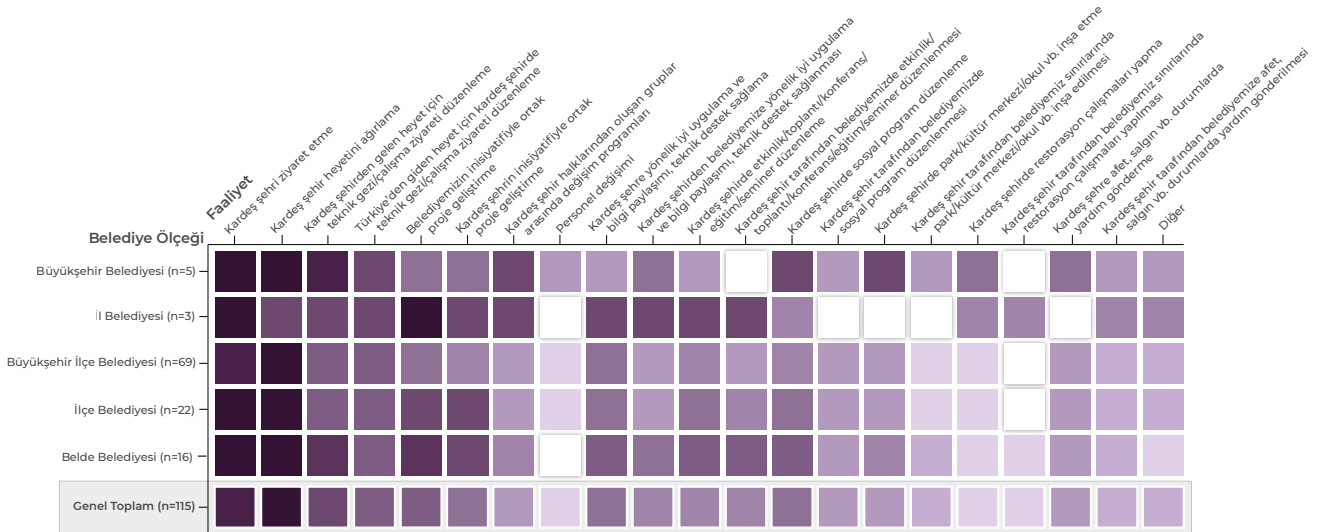
n=115

■ Evet

Kardeş şehirlerle yürütülen faaliyetler belediye ölçeğinde incelendiğinde, büyükşehir belediyelerinin ve belde belediyelerinin tamamının kardeş şehirlerini ziyaret ettikleri ve kardeş şehir heyeti ağırladıkları görülmektedir. Kardeş şehirlerle karşılıklı ziyaretler tüm ölçeklerde ve tüm illerde en çok işaretlenen seçenekler olmuştur. Takiben “kardeş şehirden gelen heyet için teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme” illere bağlı ilçe belediyeleri dışında kendi ölçeklerinde en çok işaretlenen şıklar olarak gelmektedir. “Belediye inisiyatifiyle ortak proje geliştirme” il belediyelerinin tamamı tarafından işaretlenirken illere bağlı ilçe belediyeleri ve belde belediyeleri tarafından ilk üç sırada en çok işaretlenen şıklar arasındadır. “Personel değişimi” tüm ölçekler için en az tercih edilen faaliyet olarak karşımıza çıkmaktadır. Yalnızca bir büyükşehir belediyesi, büyükşehirlerle bağlı 6 ilçe belediyesi ve bir ilçe belediyesi personel değişimi faaliyeti yürüttüğünü ifade etmiştir. Kardeş şehirleri tarafından Türkiye'deki belediyelerde gerçekleştirilen restorasyon ve yapım çalışmaları da tüm ölçeklerde en az yürütülen faaliyetler arasında yer almaktadır. Afet ve salgın durumlarında ise il belediyeleri dışında tüm ölçeklerde daha çok Türkiye'deki belediyelerin kardeş şehirlerine yardımda bulunduğu görülmektedir.

Grafik 62: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Yürütülen Faaliyetler

Kardeş şehirlerinizle yürüttüğünüz faaliyetler nelerdir?

Yanıtlar il bazında incelendiğinde, “kardeş şehri ziyaret etme” ve “kardeş şehir heyetini ağırlama” seçenekleri tüm illerde en çok işaretlenen seçenekler olarak karşımıza çıkarken her iki seçenek de Çanakkale, Edirne, Tekirdağ ve Yalova'daki belediyelerin tamamı tarafından işaretlenmiştir. “Kardeş şehirden gelen heyet için teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme” ve “belediyenin inisiyatifiyle ortak proje geliştirme” seçenekleri de

il bazında yaygınlık gösteren faaliyet türleri arasında yer almaktadır. “Kardeş şehrin inisiyatifıyla ortak proje geliştirme” seçeneği ise Edirne’deki belediyelerin %86’sı, Yalovada’ki belediyelerin %80’i, Kırklareli’deki belediyelerin %69’u tarafından işaretlenmiştir. Balıkesir, Çanakkale, Edirne, Kırklareli, Kocaeli, Sakarya, Tekirdağ ve Yalova’da “personel değişimi” seçeneği hiçbir belediye tarafından işaretlenmemiştir.

Sınır illerde bulunan belediyelerin kardeş şehirleriyle en fazla yürüttüğü faaliyetler ise %58 ile kardeş şehri ziyaret etme ve ağırlama, %45 ile kardeş şehir veya belediye inisiyatifıyla proje geliştirme ve %39 ile kardeş şehirden gelen heyet için teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme olmuştur. Personel değişimi seçeneği sınır illerdeki hiçbir belediye tarafından işaretlenmemiştir.

Grafik 63: İllere Göre Kardeş Şehirlerle Yürütülen Faaliyetler

Kardeş şehirlerinle yürüttüğünüz faaliyetler nelerdir?

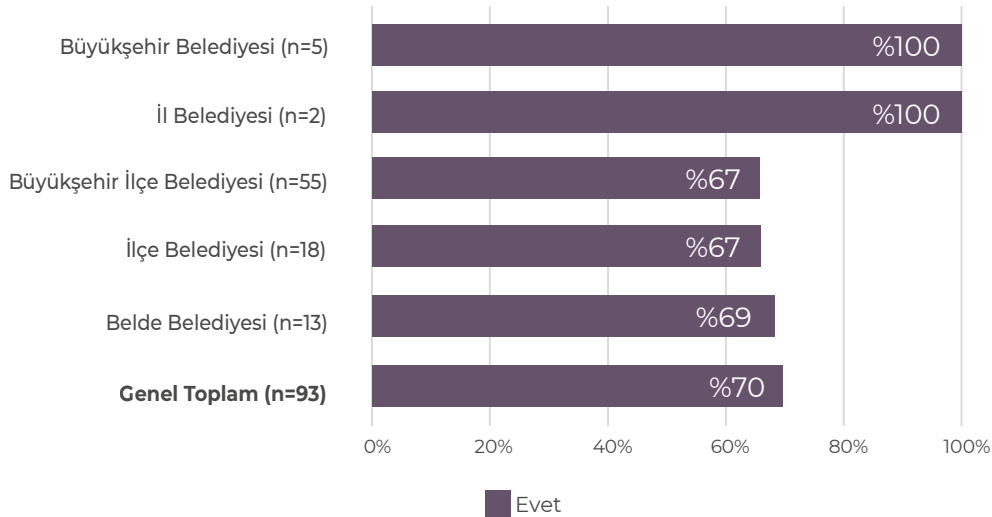

Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Görüşme Sıklıkları ve İş Birlikleri

Birden fazla kardeş şehri olduğunu ve kardeş şehirleriyle çalışma yürüttüğünü belirten belediyelerin %70'i kardeş şehirleriyle görüşme sıklıkları ve iş birlikleri açısından farklılıklar bulunduğunu belirtirken %30'u bir farklılık bulunmadığını ifade etmiştir. Belediyeler belediye başkanlarının kardeş şehir belediye başkanı ile geliştirdikleri ilişkilerin, üst yönetimin önceliklerinin ve yönetsel değişikliklerin görüşme sıklığı ve iş birliklerini etkilediğini; proje çağrısı, ortak proje geliştirme süreçleri ve yıllık etkinlik planlamalarının görüşme sıklığı üzerinde etkili olduğunu; daha eski kurulan kardeş şehirlerle ilişkilerin zamanla azaldığını; kişiler üzerinden kurulan ilişkilerin o kişiler belediyeden ayrıldıktan sonra fiili olarak azaldığını veya sona erdiğini; Balkanlar veya sınır bölgelerinde kurulan kardeş şehir ilişkilerinde Türkiye'de yaşayan nüfusun hemşehrlik ilişkilerinin görüşme sıklığında etkili olduğunu; dış politikanın kardeş şehir ilişkilerini etkilediğini ve pandeminin görüşme sıklığını olumsuz yönde etkilediğini dile getirmiştir. Büyükşehir ve il belediyelerinin tamamında kardeş şehirlerle görüşme sıklığı ve iş birlikleri değişkenlik gösterirken diğer ölçeklerde bu oran %67 ve üzerindedir.

Grafik 64: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Görüşme Sıklıkları ve İş Birlikleri

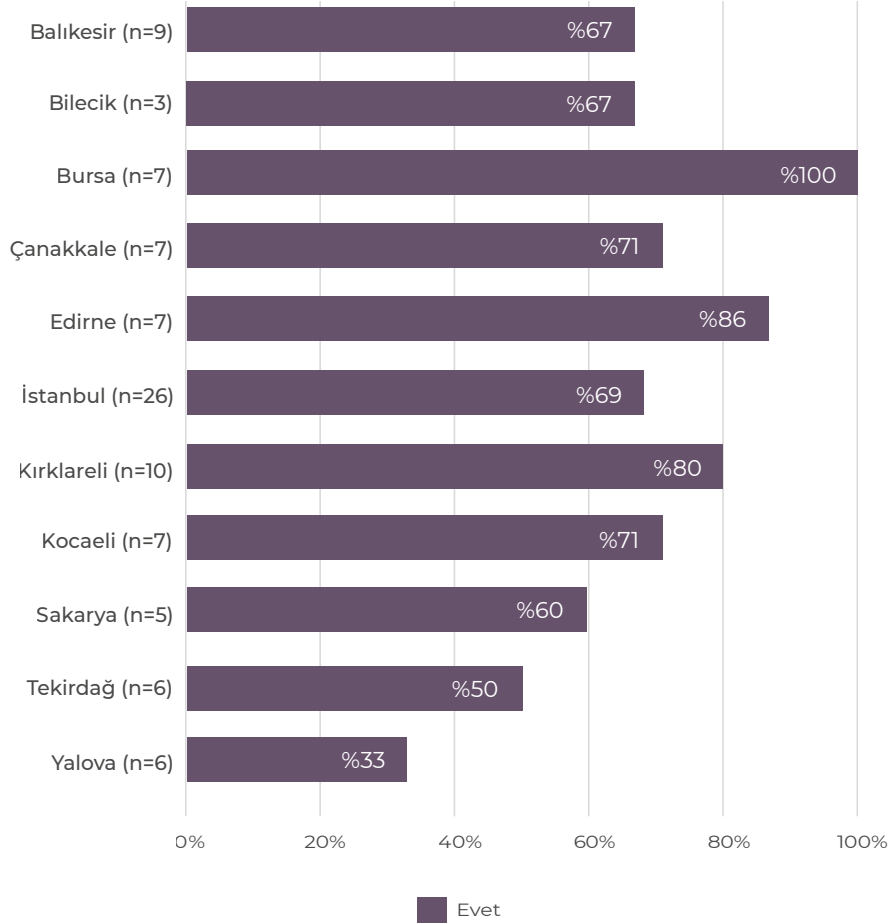
Kardeş şehirlerinizle ilişkilerinizde görüşme sıklığı ve iş birliği açısından farklılıklar var mı?

Yalova dışında tüm illerde kardeş şehirleriyle görüşme sıklıkları ve iş birlikleri açısından farklılıklar bulunduğunu ifade eden belediye oranı %50 ve üzerindedir. Belediye sayısı en fazla olan iller 18 belediye ile İstanbul, 8 belediye ile Kırklareli ve 7 belediye ile Bursa'dır. Bursa'daki belediyelerin tamamı kardeş şehirleriyle görüşme sıklıkları ve iş birlikleri açısından farklılıklar olduğunu belirtmiştir. Takiben Balıkesir ve Edirne illerinde de 6 belediye, kardeş şehirleriyle görüşme sıklıkları ve iş birlikleri açısından farklılıklar olduğunu ifade etmiştir.

Grafik 65: İllere Göre Kardeş Şehirlerle Görüşme Sıklıkları ve İş Birlikleri

Kardeş şehirlerinizle ilişkilerinizde görüşme sıklığı ve iş birliği açısından farklılıklar var mı?

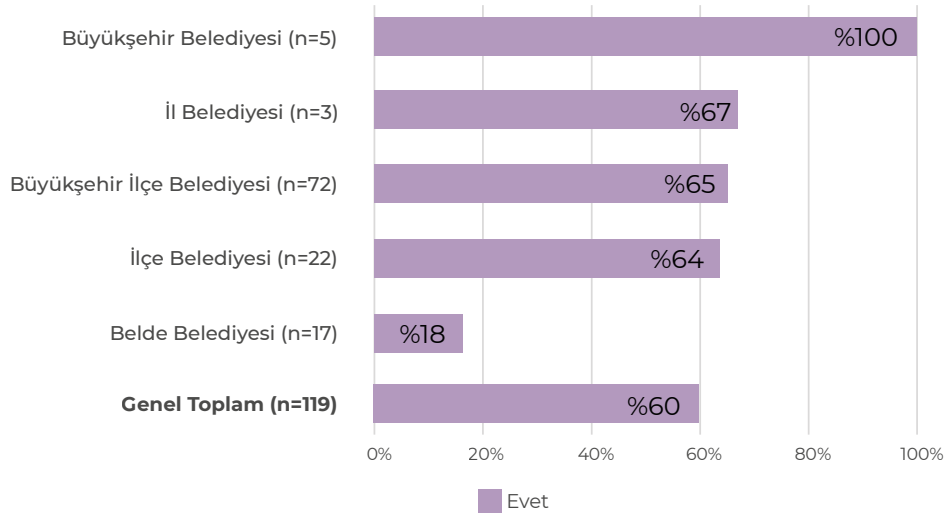

Belediyelerin %45'i kardeş şehirleriyle yılda bir veya yılda birden daha az görüştiklerini belirtirken %11'i hiç görüşmediklerini ifade etmiştir. Belediyelerin %34'ü ise yılda en az iki kez kardeş şehirleriyle görüşmektedir. Kardeş şehirleriyle ayda bir veya birden fazla kez görüşen belediye oranı ise %7'dir. Büyükşehir belediyelerinin tamamı kardeş şehirleriyle yılda bir kez veya daha seyrek görüştiklerini belirtmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinde bu oran %46, belde belediyelerinde ise %47'dir. Belde belediyelerinin %35'i yılda en az iki kez kardeş şehirleriyle görüşmektedir. Bu oran büyükşehir ilçe belediyelerinde %34, illere bağlı ilçe belediyelerinde %35, illerde ise %67'dir.

Kardeş şehri bulunduğunu ifade eden belediyelerin %60'ının hiç görüşmediği kardeş şehirleri olduğu tespit edilmiştir. Bu oran kurulan kardeş şehir ilişkilerinin bir kısmının zaman içinde kağıt üzerinde kaldığını göstermektedir. Kardeş şehirlerle görüşmelerin ne kadar aktif olduğu belediye ölçeğinde değerlendirildiğinde, büyükşehir belediyelerinin tamamı hiç görüşmedikleri kardeş şehirleri olduğunu ifade etmiştir. İl, illere bağlı ilçe ve büyükşehir ilçe belediyelerinde bu oran %64 ve üzerindedir. Belde belediyelerinin ise %18'i iletişimde olmadıkları kardeş şehirlerinin olduğunu ifade etmiştir.

Grafik 66: Belediye Ölçeğine Göre Görüşülmeyen Kardeş Şehirler

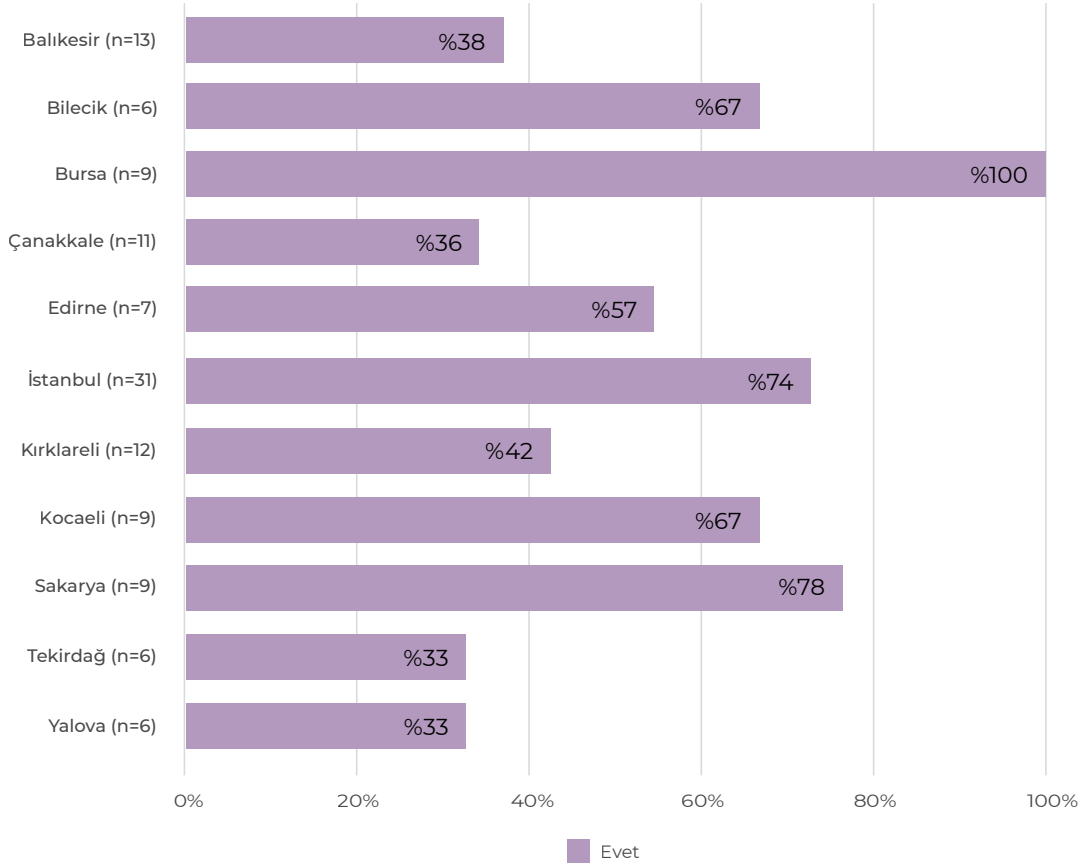
Hiç görüşmediğiniz kardeş şehriniz/şehirleriniz var mı?

Yanıtlar il ölçeğinde incelendiğinde, Bursa ilindeki belediyelerin tamamının, Sakarya'daki belediyelerin %78'inin ve İstanbul'daki belediyelerin %74'ünün görüşmedikleri kardeş şehirleri olduğu görülmektedir. Kocaeli ve Bilecik'teki belediyeler için bu oran %67, Edirne'de ise %57'dir.

Grafik 67: İllere Göre Görüşülmeyen Kardeş Şehirler

Hiç görüşmediğiniz kardeş şehriniz/şehirleriniz var mı?

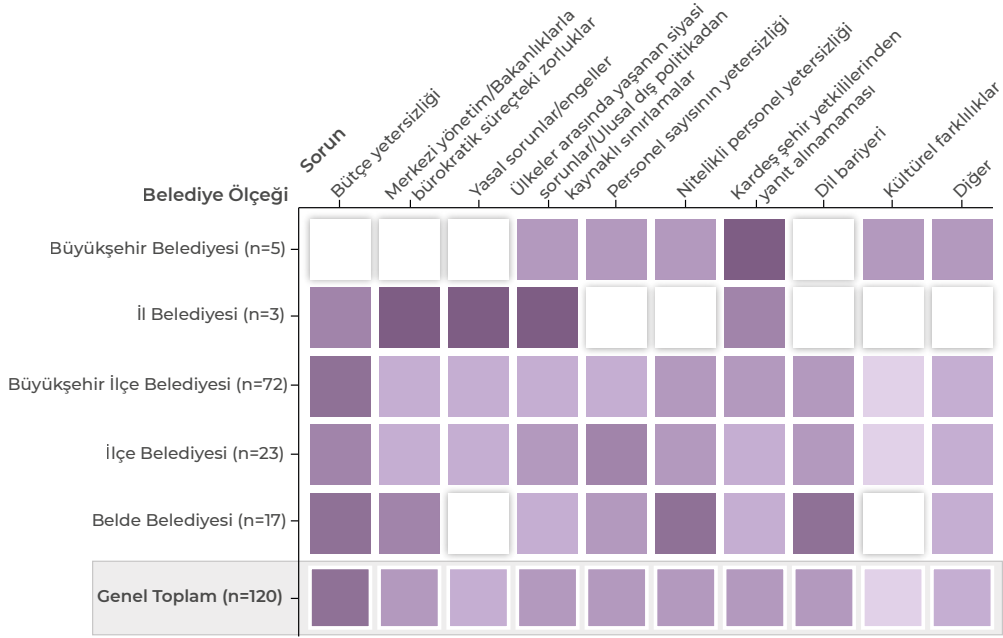

Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlandıkları Hususlar

Belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurarken zorlandığı hususlar incelendiğinde, birinci sırada belediyelerin %40'ı tarafından ifade edilen "bütçe yetersizliği" gelmektedir. İkinci ve üçüncü sırada ise belediyelerin %28'i tarafından dile getirilen "nitelikli personel yetersizliği" ve "dil bariyeri" zorlaştırıcı faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. "Kültürel farklılıklar" %7'lik oranla belediyeler tarafından en az dile getirilen seçenek iken "yasal sorunlar/engeller" seçeneği %12'lik oranla ikinci en az belirtilen zorluk olmuştur. "Diğer" şıkkını işaretleyen 9 belediye herhangi bir zorlukla karşılaşmadıklarını belirtirken 2 belediye temsilcisi süreçte bulunmadığı için süreci bilmediğini ifade etmiş, 5 belediye temsilcisi ise karşılıklı olarak nitelikli personel eksikliği, kardeş şehir ilişkisi geliştirme konusunun gündemlerinde olmaması, kardeş şehir olunmasına aracılık eden kurumların yaşadığı iletişim sorunları, yazışmaların çok fazla olması, prosedürlerin zorlaştırıcılığı ve coğrafi uzaklık gibi konulara değinmiştir.

Grafik 68: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlanılan Hususlar

Kardeş şehir ilişkisi kurarken zorlandığınız hususlar nelerdir?

Verilen yanıtlar belediye ölçeğinde incelendiğinde, büyükşehir belediyeleri ve il belediyeleri dışında “bütçe yetersizliği” tüm ölçeklerde başlıca zorlanılan husus olarak ön plana çıkmaktadır. “Kültürel farklılıklar” ise farklı belediye ölçeklerinde en az sayıda işaretlenen seçenektir. “Kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınmaması” seçeneği büyükşehir belediyeleri tarafından çoğunlukla dile getirilen birinci sorun olarak karşımıza çıkarken “ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar”, “personel sayısının yetersizliği”, “nitelikli personel eksikliği” ve “kültürel farklılıklar” seçeneklerinin her biri bir büyükşehir belediyesi tarafından zorlaştıran hususlar arasında değerlendirilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin “bütçe yetersizliği”, “yasal prosedürler”, “dil bariyeri” ve “merkezi yönetim ile ilişkiler” konularını zorlaştıran husus olarak değerlendirmedeği görülmektedir.

Büyükşehir ilçe belediyeleri için “bütçe yetersizliği” %42 ile zorlaştıran hususların başında gelirken her biri %27 ile aynı oranda işaretlenen “nitelikli personel yetersizliği”, “kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınmaması” ve “dil bariyeri” zorlaştıran hususlar arasında yer almaktadır. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %7’si tarafından seçilen “kültürel farklılıklar” ve %12’si tarafından işaretlenen “yasal sorunlar/engeller” kardeş şehir ilişkisi kurarken en az zorlanılan hususlar olmuştur.

İlgili soruya yanıt veren üç il belediyesinin ikisi “merkezi yönetim/bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar”, “yasal sorunlar/engeller” ve “ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar”ı zorlaştırıcı hususlar arasında değerlendirmiştir. “Personel sayısının yetersizliği”, “nitelikli personel eksikliği”, “dil bariyeri” ve “kültürel farklılıklar” gibi hususlar ise il belediyeleri nezdinde başlıca zorlaştırıcı faktörler olarak görülmemiştir.

“Bütçe yetersizliği” ve “dil bariyeri” belde belediyelerinin yaklaşık yarısı tarafından zorlaştırıcı faktörler arasında değerlendirilmiştir. Takiben %41’lik bir oranla “nitelikli personel eksikliği” gelmektedir. “Yasal sorunlar/engeller” ve “kültürel farklılıklar” seçenekleri hiçbir belde belediyesi tarafından işaretlenmemiştir. “Merkezi yönetim/bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar” ise belde belediyelerinin %35’i tarafından işaretlenmiştir.

Grafik 69: İllere Göre Kardeş Şehir İlişkisi Kurarken Zorlanılan Hususlar

Kardeş şehir ilişkisi kurarken zorlandığınız hususlar nelerdir?

Sorun	İller	Balıkesir (n=13)	Bilecik (n=6)	Bursa (n=9)	Çanakkale (n=11)	Edirne (n=7)	İstanbul (n=31)	Kırklareli (n=23)	Kocaeli (n=9)	Sakarya (n=9)	Tekirdağ (n=6)	Yalova (n=6)	Genel Toplam (n=120)
Bütçe yetersizliği													
Merkezi yönetim/Bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar													
Yasal sorunlar/engeller													
Ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar													
Personel sayısının yetersizliği													
Nitelikli personel yetersizliği													
Kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınamaması													
Dil bariyeri													
Kültürel farklılıklar													
Diğer													

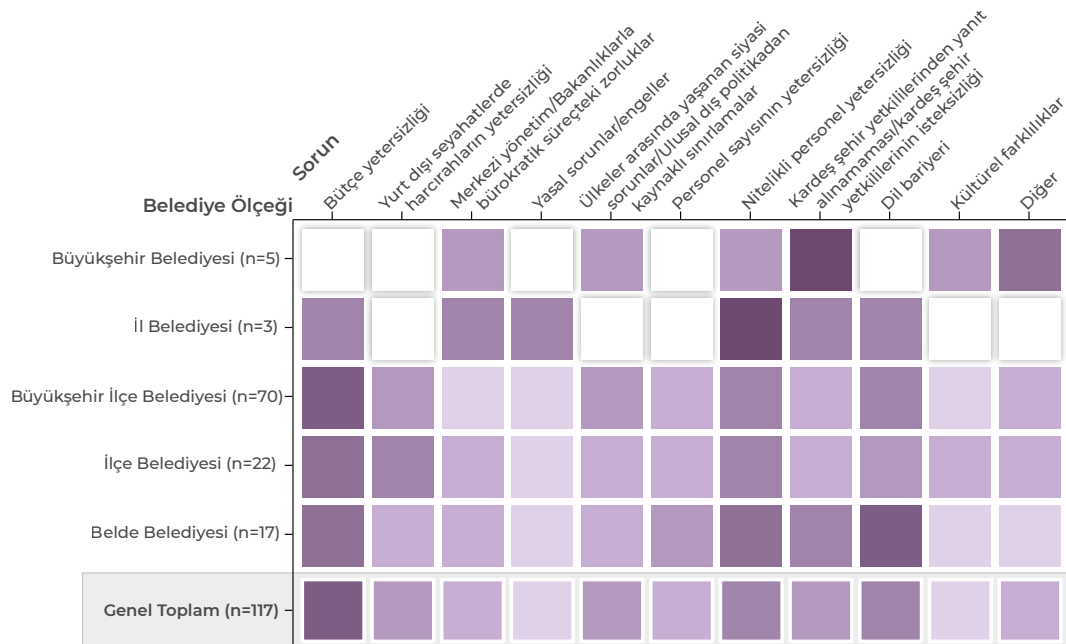
Grafik 69'da görüldüğü üzere, "bütçe yetersizliği" ölçeğinde de başlıca zorluklar arasında öne çıkmaktadır. 7 ilde ilk üç sorun arasında yer alan "bütçe yetersizliği", 4 ilde en çok işaretlenen seçenek olmuştur. "Personel sayısının yetersizliği" Tekirdağ'daki belediyelerin %83'ü tarafından dile getirilirken %43 ile Edirne'de de ilk üç zorluk arasında yer almıştır. "Nitelikli personel yetersizliği" ise 7 ilde "personel sayısının yetersizliği" ile aynı oranda veya daha fazla seçilmiştir. Seçenekler arasındaki dengeli dağılıma rağmen "dil bariyeri"nin de öne çıkan zorluklar arasında yer aldığı görülmektedir. İstanbul için "bütçe yetersizliği" ile aynı oranda seçilen "dil bariyeri" Yalova'daki belediyelerin %67'si tarafından işaretlenmiştir. Belediye ölçeğinde olduğu gibi il bazlı değerlendirme yapıldığında da "kültürel farklılıklar"ın başlıca zorlaştırıcı hususlar arasında görülmediği söylenebilir.

Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlandıkları Hususlar

Kardeş şehir ilişkisi yürütülürken belediyelerin karşılaştıkları zorluklar sorulduğunda, "bütçe yetersizliği" belediye temsilcilerinin %50'si tarafından dile getirilmiştir. İkinci ve üçüncü sırada belediye temsilcilerinin %33'ü tarafından belirtilen "nitelikli personel yetersizliği" ve "dil bariyeri" gelmektedir. Takiben "yurt dışı seyahatlerde harcırahların yetersizliği" belediye temsilcilerinin %23'ü tarafından dile getirilmiştir. Belediyelerin yaklaşık %21'i "kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınamaması/kardeş şehir yetkililerinin isteksizliği"ni ve

Grafik 70: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlanılan Hususlar

Kardeş şehirlerinizle ilişki yürütürken zorlandığınız hususlar nelerdir?

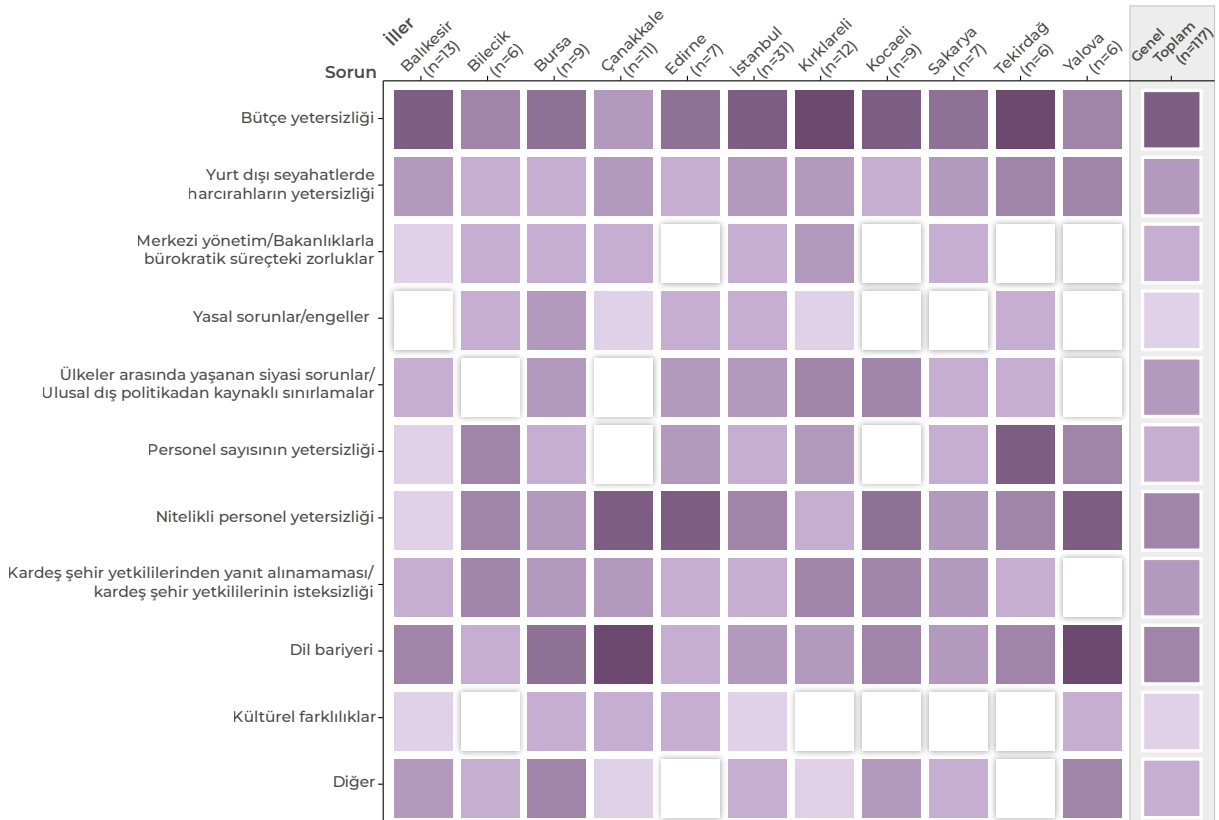

“Ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar”ı zorlaştırıcı hususlar arasında saymıştır. “Kültürel farklılıklar”, “yasal sorunlar/engeller” ve “merkezi yönetim/bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar” en az işaretlenen seçenekler arasında yer almaktadır. “Diğer” şıkkını işaretleyen belediyelerin yarısı kardeş şehir ilişkisi yürütürken bir sorunla karşılaşmadıklarını ifade ederken başkanların ve belediyedeki personelin görev değişim süreçleri, kardeş şehrin yaşadığı ekonomik sorunlar ve kardeş şehirler arasındaki mesafe diğer şıkkında kardeş şehir ilişkisi yürütürken yaşanan zorluklar arasında değerlendirilmiştir.

Verilen yanıtlar belediye ölçeğinde değerlendirildiğinde, kardeş şehir ilişkisi kurarken yaşanan zorluklara benzer şekilde büyükşehir belediyelerinin bütçe, yurt dışı harcırah ve yasal prosedürlerle ilgili zorluk yaşamadığı görülmektedir. “Personel sayısının yetersizliği” ve “dil bariyeri” de hiçbir büyükşehir belediyesi temsilcisi tarafından seçilmemiştir. “Kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınamaması/kardeş şehir yetkililerinin isteksizliği” üç büyükşehir belediyesi tarafından kardeş şehir ilişkisi yürütülürken yaşanan zorluklar arasında

Grafik 71: İllere Göre Kardeş Şehir İlişkisi Yürütürken Zorlanılan Hususlar

Kardeş şehirlerinizle ilişki yürütürken zorlandığınız hususlar nelerdir?

dile getirilirken geri kalan seçeneklerin her biri bir büyükşehir belediyesi tarafından işaretlenmiştir. “Bütçe yetersizliği” büyükşehir ilçe belediyeleri ve illere bağlı ilçe belediyelerince en çok dile getirilen zorluk iken il belediyelerinde %67 ile en çok “nitelikli personel yetersizliği”nin seçildiği görülmektedir. “Nitelikli personel yetersizliği” büyükşehir belediyeleri dışındaki tüm ölçeklerde en çok dile getirilen ilk üç seçenek arasında yer almaktadır. Belde belediyeleri ölçeğinde ise “dil bariyeri” belediye temsilcilerinin %53’ü, “bütçe yetersizliği” ve “nitelikli personel yetersizliği” ise %41’i tarafından zorlaştırıcı hususlar arasında sayılmıştır. Belde belediyelerinin yanı sıra büyükşehir ilçe belediyelerinin de %33’ü tarafından işaretlenen “dil bariyeri” kardeş şehir ilişkisi yürütürken karşılaşılan zorluklar arasında ilk üçte yer almıştır.

İl bazlı değerlendirme yapıldığında tüm illerde %27 ve üzerinde seçilen “bütçe yetersizliği” 6 ilde birinci sırada, 2 ilde ise ilk üç sırada en çok dile getirilen zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kalan 3 ilde diğer şıklar arasında dengeli bir dağılım görülmekle birlikte bütçe yetersizliğinin aynı oranda seçilen diğer seçeneklerle birlikte en çok dile getirilen zorluklar arasında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca, belediyelerin bir kısmı bütçe yetersizliği ile birlikte yurt dışı harcırahların yetersizliği seçeneğini de işaretlemiştir. Bursa’daki belediyelerin %44’ü, Çanakkale’deki belediyelerin %64’ü ve Yalova’daki belediyelerin %67’si tarafından en çok dile getirilen seçenek olan “dil bariyeri” 4 ilde ilk üç sorun arasında değerlendirilmiştir. Nitelikli personel yetersizliğinin de il ölçeğinde kardeş şehir ilişkisi yürütürken zorlanılan hususlar arasında yaygın bir biçimde yer aldığı görülmektedir.

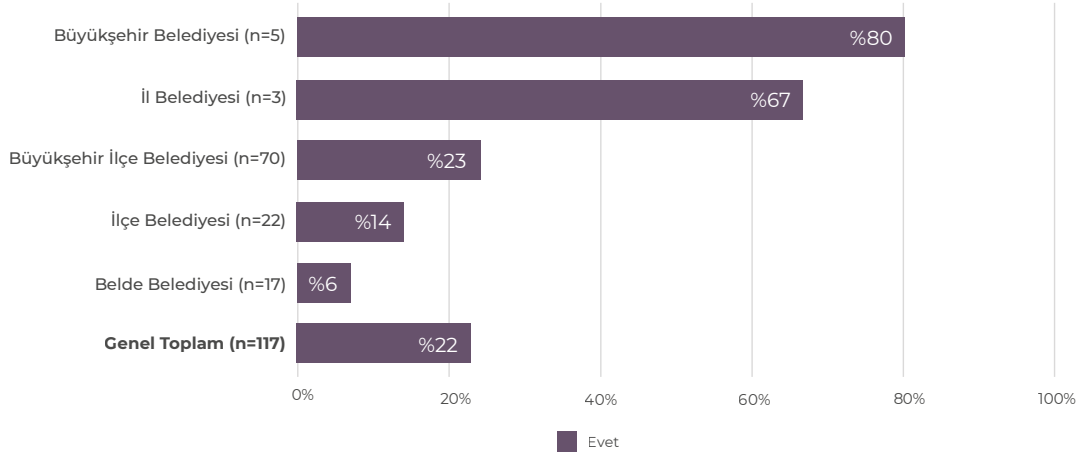
Belediyelerin Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri

Kardeş şehirleri olduğunu belirten belediyelerin %22’si sonlandırdıkları kardeş şehir ilişkilerinin bulunduğunu ifade etmiştir. Sonuçlar belediye ölçeğine göre incelendiğinde, büyükşehir belediyelerinin %80’inin, il belediyelerinin %67’sinin sonlandırdıkları kardeş şehir ilişkileri olduğu görülmektedir. Büyükşehir ilçe belediyelerinde bu oran %23 iken illere bağlı ilçe belediyelerinde %14 olarak karşımıza çıkmaktadır. Belde belediyesi ölçeğinde ise yalnızca bir belediyenin sonlandırılan kardeş şehir ilişkisi bulunmaktadır.

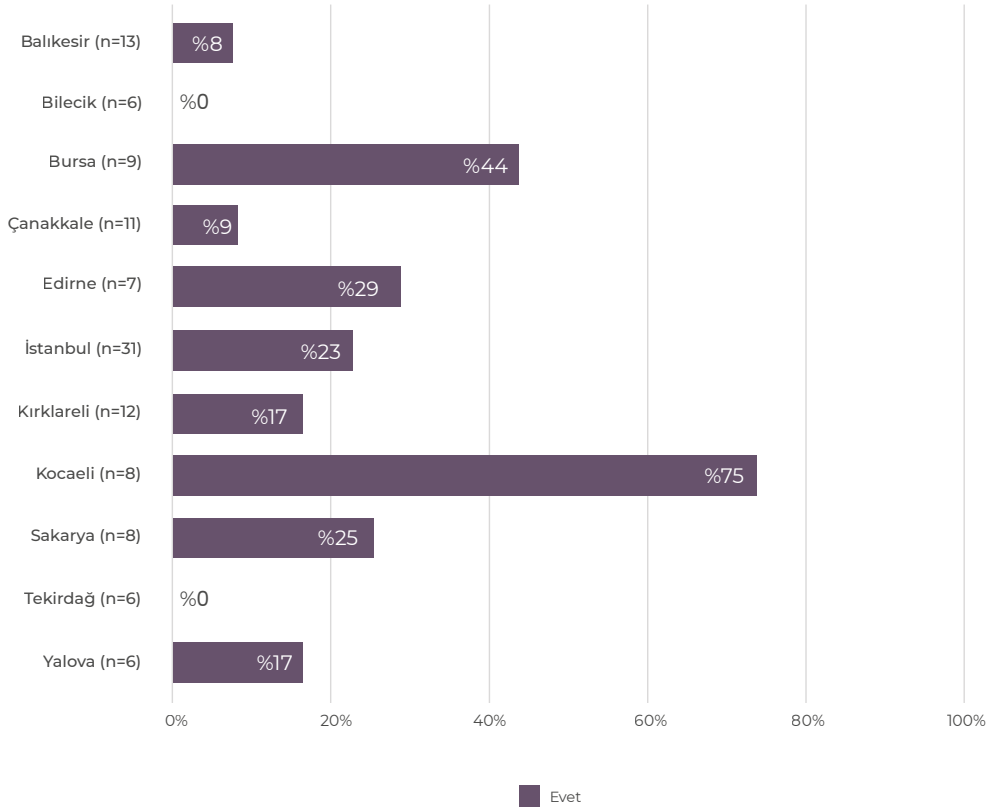
Sonlandırılan kardeş şehir ilişkileri il bazında değerlendirildiğinde, birinci sırada 6 belediye ile Kocaeli (%75), ikinci sırada 4 belediye ile Bursa (%44), üçüncü ve dördüncü sırada 2 belediye ile Edirne (%29) ve Sakarya (%25) illeri gelmektedir. Sayı olarak bakıldığında ise 7 belediye ile İstanbul (%23), sonlandırılan kardeş şehir ilişkisi bulunan belediye sayısının en fazla olduğu ildir. Balıkesir, Çanakkale ve Yalova’da birer belediye kardeş şehir ilişkisini sonlandırdığını belirtmiştir. Tekirdağ ve Bilecik illerinde sonlandırılan kardeş şehir ilişkisi bulunmamaktadır. Sınır illerinde yer alan ve kardeş şehri olan 20 belediyenin 4’ü, kendisi sınırda yer alan 5 belediyeden ise yalnızca 1 tanesi sonlandırdıkları kardeş şehir ilişkisi bulunduğunu belirtmiştir.

Grafik 72: Belediye Ölçeğine Göre Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri

Şimdiye kadar sonlandırdığınız kardeş şehir ilişkiniz oldu mu?

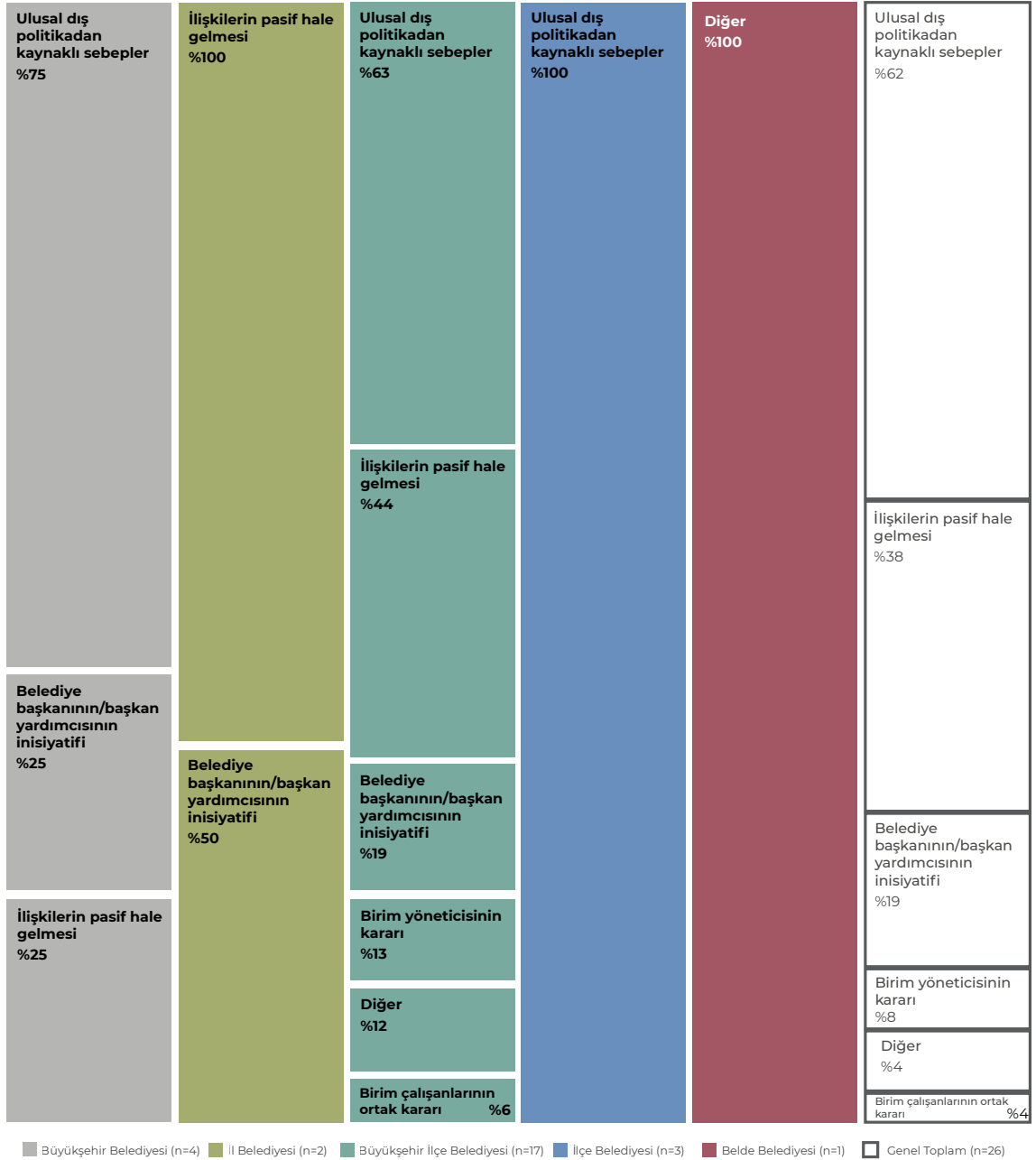
Grafik 73: İllere Göre Sonlandırılan Kardeş Şehir İlişkileri

Şimdiye kadar sonlandırdığınız kardeş şehir ilişkiniz oldu mu?

Grafik 74: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehir İlişkilerinin Sonlandırılma Sebepleri

Kardeş şehir ilişkisini sonlandırma sebebiniz nedir?

Kardeş şehir ilişkilerinin sonlandırılma nedenleri arasında “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler” belediyelerin %62’si tarafından seçilerek en çok belirtilen seçenek olmuştur. “İlişkilerin pasif hale gelmesi” belediyelerin %38’i tarafından dile getirilmiştir. Kardeş şehir ilişkisini sonlandıran belediyelerin %19’u gerekçe olarak “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” seçeneğini işaretlemiştir. İki belediye (%8) “birim yöneticisinin kararı”, bir belediye “birim çalışanlarının ortak kararı” (%4) seçeneğini işaretlemiştir.

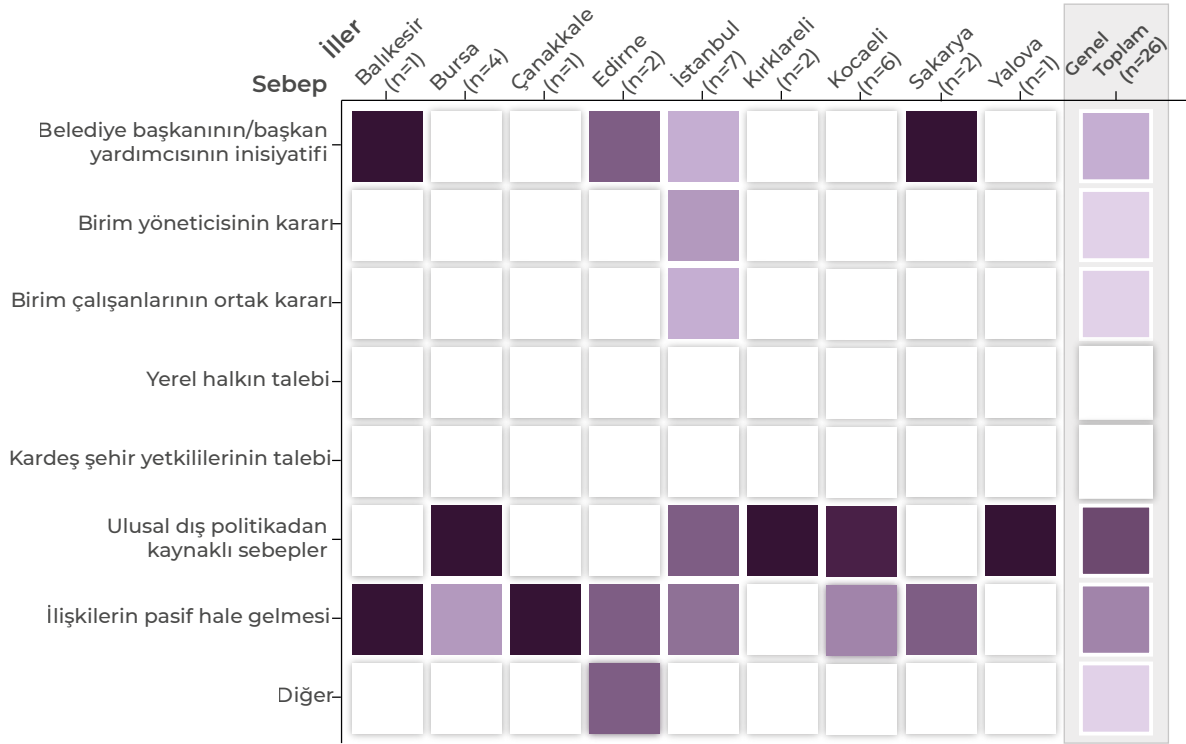
Üç büyükşehir belediyesi kardeş şehir ilişkilerinin sonlandırılma sebebi olarak “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler” seçeneğini işaretlerken “İlişkilerin pasif hale gelmesi” ve “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” seçenekleri birer büyükşehir belediyesi tarafından işaretlenmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %63’ü “ulusal dış politikadan kaynaklanan sebepler”, %44’ü “İlişkilerin pasif hale gelmesi”, %19’u “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi”, %13’ü “birim yöneticisinin kararı” ve %6’sı “birim çalışanlarının ortak kararı” seçeneklerini işaretlemiştir.

Sonlandırılan kardeş şehir ilişkisi bulunduğunu belirten iki il belediyesi de “İlişkilerin pasif hale gelmesi” seçeneğini işaretlemiş, bir il belediyesi “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi”ni gerekçe olarak dile getirmiştir. İllere bağlı ilçe belediyeleri arasında kardeş şehir ilişkisini sonlandırdığını belirten belediyelerin tamamı yalnızca “ulusal dış politikadan kaynaklanan sebepler”i işaretlemiştir. “Yerel halkın talebi” ve “kardeş şehir yetkililerinin talebi” hiçbir belediye tarafından seçilmemiştir.

Kardeş şehir ilişkilerinin sonlandırılma sebepleri il bazında değerlendirildiğinde, 5 ilde “İlişkilerin pasif hale gelmesi”, 5 ilde “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler”, 3 ilde ise “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” ön plana çıkmaktadır. Bursa, Kırklareli ve Yalovadaki belediyelerin tamamı “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler” seçeneğini işaretlemiştir. İstanbul’da seçenekler arasında dengeli bir dağılım görülürken belediyelerin %57’si “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler”, %43’ü “İlişkilerin pasif hale gelmesi”, %29’u “birim yöneticisinin kararı”, %14’ü ise “belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi” ve “birim çalışanlarının ortak kararı” seçeneklerini işaretlemiştir. Balıkesir ve Çanakkale’deki belediyelerin tamamı ilişkilerin pasif hale gelmesini gerekçeler arasında sıralamıştır. Kocaeli’de ise belediyelerin %83’ü “ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler”, %33’ü “İlişkilerin pasif hale gelmesi” seçeneklerini işaretlemiştir.

Grafik 75: İllere Göre Kardeş Şehir İlişkilerinin Sonlandırılma Sebepleri

Kardeş şehir ilişkisini sonlandırma sebebiniz nedir?

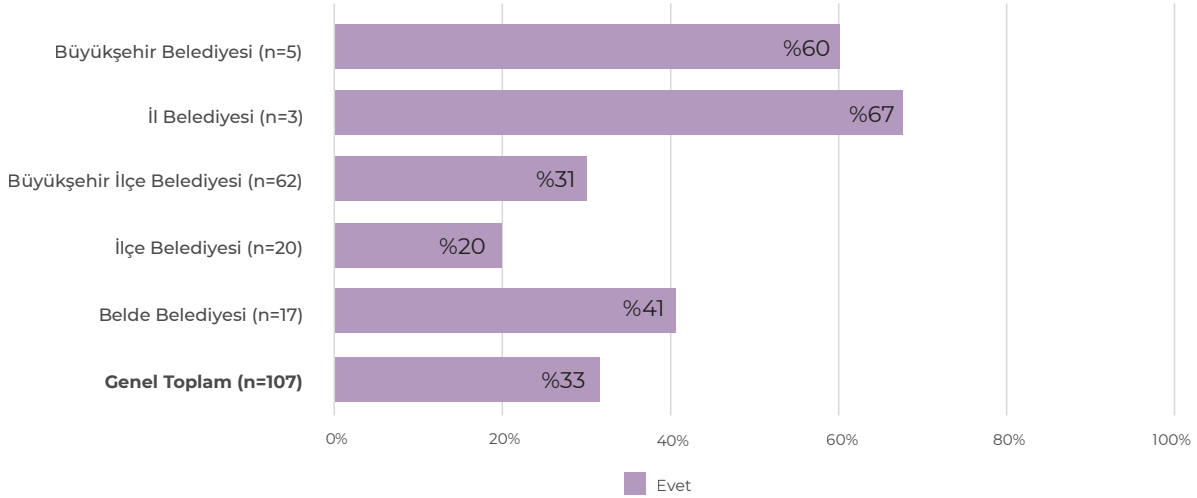

Belediyelerin Kardeş Şehirleriyle Geliştirdikleri Özgün Projeler

Belediyelere kardeş şehirleriyle gerçekleştirdikleri özgün projeler sorulduğunda, belediyelerin %33'ü özgün projeleri bulunduğunu, %57'si ise özgün projeleri bulunmadığını belirtmiştir. Belediye ölçeğinde bakıldığında büyükşehir belediyelerinin %60'ı, büyükşehir ilçe belediyelerinin %31'i, il belediyelerinin %67'si, illere bağlı ilçe belediyelerinin %20'si ve belde belediyelerinin %41'i kardeş şehirleriyle geliştirdikleri özgün projeleri olduğunu ifade etmiştir.

Grafik 76: Belediye Ölçeğine Göre Kardeş Şehirlerle Geliştirilen Özgün Projeler

Kardeş şehirlerinle özgün inisiyatifle yenilikçi olarak geliştirdiğiniz projeler var mı?

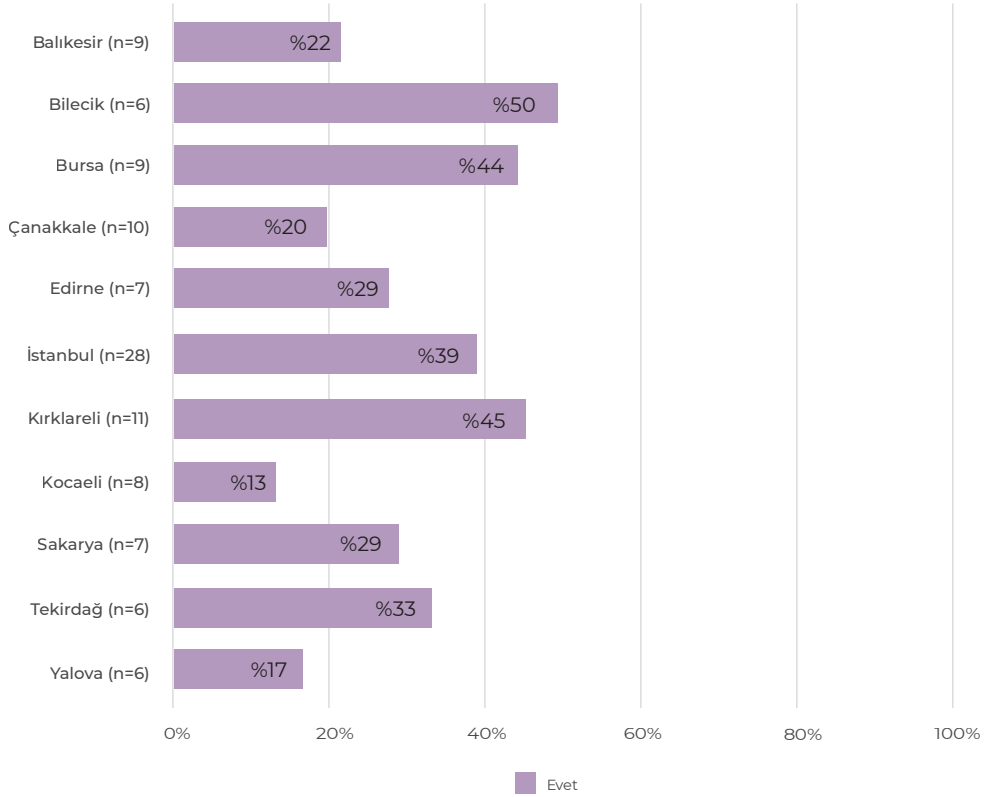

Kardeş şehirleriyle özgün inisiyatifle geliştirilmiş yenilikçi projelerde yer aldığını belirten belediye sayısının en yüksek olduğu iller 11 belediye ile İstanbul, 5 belediye ile Kırklareli ve 4 belediye ile Bursa'dır. Kocaeli ve Yalova illerinde ise yalnızca birer belediye kardeş şehirleriyle özgün projeleri olduğunu ifade etmiştir (bkz. Grafik 77).

Gençlere yönelik festivaller, kültürel değişim programları, AB gençlik ve öğrenci değişim programları, spor müsabakaları, şenlik, sergi, konser vb. kültür sanat projeleri, akıllı şehirler alanındaki çalışmalar, kardeş okul ilişkileri tesis edilmesi, etnografya müzesi kurulması, çocuk bakım evi/yuva ve hastane inşaatı, iyi tarım uygulamaları üzerine çalışmalar, itfaiye iş birlikleri, atık azaltımı ve çevrenin korunmasına yönelik farkındalık etkinlikleri, çevre düzenlemeleri ve belediyeler arası tematik deneyim paylaşım toplantıları gibi faaliyetler belediyeler tarafından özgün inisiyatifle geliştirilen yenilikçi projeler olarak dile getirilmiştir.

Grafik 77: İllere Göre Kardeş Şehirlerle Geliştirilen Özgün Projeler

Kardeş şehirlerinizle özgün inisiyatifle yenilikçi olarak geliştirdiğiniz projeler var mı?

ARAŞTIRMA BULGULARI

5. Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti

5. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI PROJELERE DAHİLİYETİ

Yerel yönetimlerin uluslararası temaslarını etkileyen en önemli mekanizmalardan biri uluslararası projelerdir.⁶⁹ Kaynağı veya ortaklarından bazıları yurt dışından kurumlar ya da uluslararası kuruluşlar olan projeler olarak tanımlanabilecek uluslararası projeler aracılığıyla yerel yönetimler yurt dışından yerel yönetim, sivil toplum kuruluşu, akademi, özel sektör kuruluşu gibi farklı sektörlerden kurumlarla yeni ilişkiler geliştirmekte, mevcut ilişkilerini güçlendirmekte⁷⁰ ve uluslararası bilinirliklerini artırmaktadır. Hatta uluslararası projeler, zaman zaman belediyenin hem dış ilişkilere hem de diğer konulara dair kurumsal yapılarının ya da politikalarının oluşturulmasının önünü açmaktadır.⁷¹ Bu sebeple, bu tarz projeler yerel diplomasinin önemli araçlarından biri olma potansiyeline sahiptir. Fakat mevcut yerel diplomasi üzerine yapılan araştırmalar çoğunlukla kardeş şehir ilişkileri, uluslararası kent ağları, küresel gündemlerin yerelleşmesi gibi konulara odaklanmakta; bu araştırmalarda uluslararası projelerin belediyelerin dış ilişkileri üzerindeki etkisi göz ardı edilmektedir. Bu sebeple bu tarz projelerin yerel diplomasi açısından öneminin ve yarattığı fırsatların boyutu konusunda net bir tablo çizmek zordur.

MBB, literatürdeki bu boşluğu da gidermek adına Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması kapsamında “Uluslararası Projeler” konusunda sorulara yer vermiştir. Bu bölümde sorulan 7 soru ile üye belediyelerinin ne kadarının uluslararası projeler yürütmekte olduğunu, bu projelerin kaynağını, bu projelerde hangi kurumlarla ortaklık kurulduğunu, bu projelerin belediyelerde hangi birimlerce yürütüldüğünü ve uluslararası proje yürütülmesi konusunda yaşanan problemleri ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

⁶⁹ Araştırmada, uluslararası proje kavramı ile yurt dışındaki kurumlar (AB gibi uluslararası kuruluşlar, diğer ülkelerin merkezi yönetim kurumları ya da kalkınma ajansları, kredi sağlayan uluslararası bankalar gibi) tarafından finanse edilen ve/veya yabancı ülkelerin ya da uluslararası kuruluşların ortağı olduğu projeler ifade edilmektedir. Belediyeler, projelerini kimi zaman uluslararası kuruluşlardan kredi ya da hibe desteğiyle hayata geçirmektedir. Kimi zaman ise öz kaynaklarını dahil ederek yurt dışındaki kurumların da dahil olduğu çok ortaklı projeler yürütmektedir.

⁷⁰ Başta AB hibe programları olmak üzere hibe dağıtan kurumlar, proje finansmanı sağlamak için bazı hibe programları kapsamında uluslararası ortaklıkların kurulmasını şart koşmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimler, bu hibelerden yararlanmak amacıyla yurt dışındaki kurumlarla ortaklık kurmaktadır. Bu ortaklıkların kimi zaman mevcut ilişki kurdukları kurumlarla gerçekleştirmekte kimi zaman ise başvuru yapabilmek için aktif bir ortak arama sürecine girmektedir. Bu süreçte TÜBİTAK gibi uluslararası fon kaynaklarının ulusal temas noktası olan kurumlar ya da Avrupa Komisyonu gibi fon sağlayan kurumlar, proje pazarı gibi uluslararası ağ geliştirme etkinlikleri düzenleyerek kurumların ortak bulma sürecini desteklemektedir. Bkz. “Proje Pazarı”, TÜBİTAK, erişim 28 Ekim 2024, <https://ufukavrupa.org.tr/tr/proje-pazarı>. Ayrıca belediyeler, proje ortağı bulmak amacıyla oluşturulan çeşitli platformlar aracılığıyla veya geçmişte yapılan ve fon kuruluşlarının sisteminde yer alan projelerin ortakları arasında ilgili olanlarla iletişime geçerek de çağrılara başvuru için ortak bulabilmektedir. Örneğin AB'nin partner bulma platformu için bkz. “Partner Search”, European Commission, erişim 28 Ekim 2024, <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/partner-search>.

⁷¹ Örneğin AB Hibe Programlarından biri olan Ufuk Avrupa (Horizon) programı kapsamında açılan çağrılar altında kabul edilen projelerin ortaklarının hepsinin Cinsiyet Eşitliği Planına (Gender Equality Plan - GEP) sahip olmaları zorunludur. Kurumların hibeleri onaylandıktan sonra hibe sözleşmesini imzalamaları için GEP'e sahip olmaları gerekmektedir. Daha fazla bilgi için bkz. “Gender Equality in Academia and Research - GEAR tool”, European Institute for Gender Equality, erişim 28 Ekim 2024, https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/horizon-europe-gep-criterion?language_content_entity=en.

Belediyelerin Uluslararası Projelere Katılım Durumu

Araştırmanın uluslararası projelere dair ilk sorusunda MBB üye belediyelerinin ne kadarının uluslararası projede yer aldığı anlaşılmaya çalışılmıştır. MBB üyesi 187 belediyeden 185'inin yanıt verdiği soruya göre belediyelerin %45'i uluslararası projelere dahil olmuş ya da anket yapıldığı sürede uluslararası proje yürütmektedir. Belediyelerin %55'i ise uluslararası projelerde yer almadıklarını belirtmiştir.

Grafik 78: Belediyelerin Uluslararası Projelere Dahiliyeti

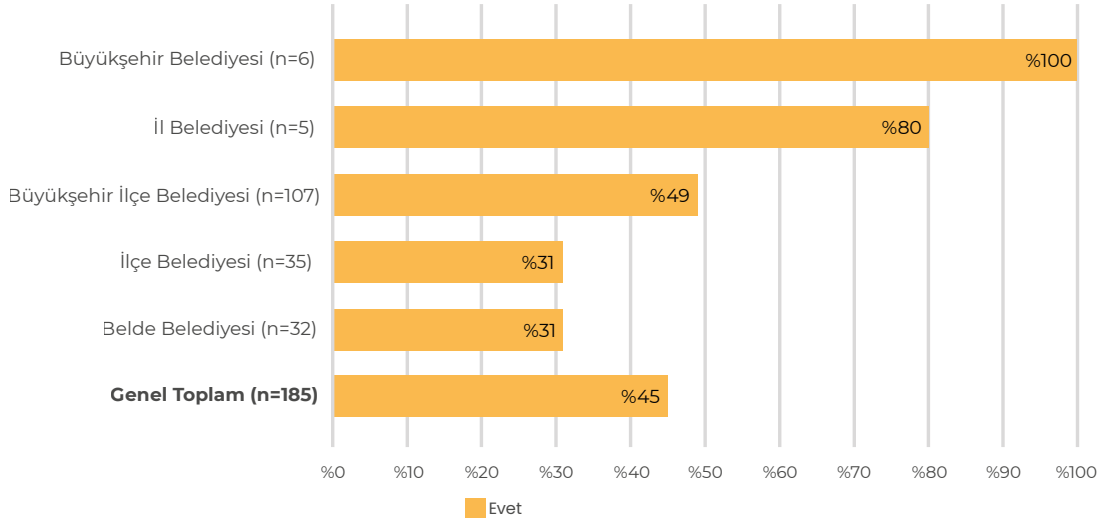

Ankete katılan büyükşehir belediyelerinin tamamı uluslararası bir projede yer aldığını belirtmiştir. İl belediyelerinde de soruya “evet” diye yanıt verenlerin oranı oldukça yüksektir (%80). Büyükşehir ilçe belediyelerinin %49'u, belde belediyelerinin %31'i ve ilçe belediyelerinin %31'i en az bir uluslararası proje yürüttüklerini belirtmiştir.

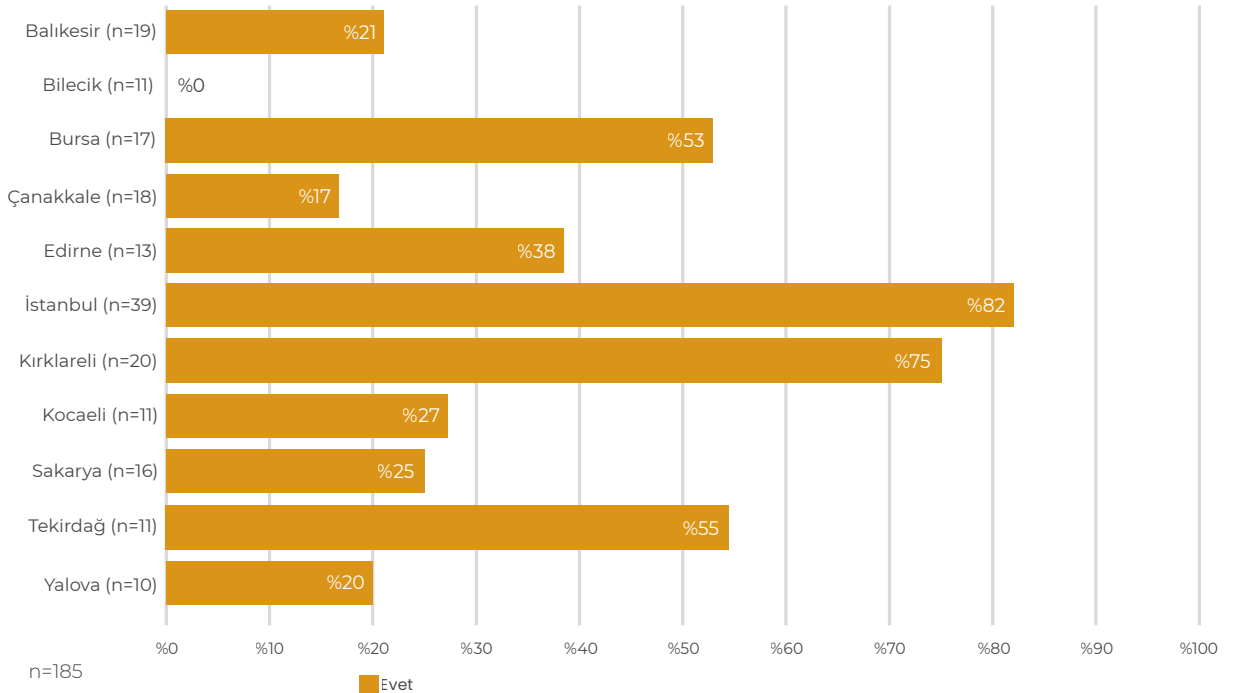
Soruya verilen yanıtların il kırılımına bakıldığında, daha ciddi farklar ortaya çıkmaktadır. Örneğin, İstanbul'daki belediyelerin büyük çoğunluğu (%82) en az bir tane uluslararası projeye dahil olduğunu ifade ederken, Bilecik'teki belediyelerin tamamı uluslararası bir projede yer almadıklarını ifade etmiştir. Yanıtlarda dikkati çeken bir diğer husus Trakya Bölgesi'nde yer alan üç ilin (Kırklareli, Tekirdağ ve Edirne) uluslararası proje yürüten belediye oranları arasında ilk beşte yer almasıdır. Söz konusu üç şehir, nüfusları bu üç ilden daha fazla olan Sakarya, Kocaeli ve Balıkesir şehirlerinde uluslararası proje yapan belediye oranlarını geçmektedir.

Grafik 79: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere Dahiliyet

Uluslararası projelerde belediye olarak yer alıyor musunuz/yer aldınız mı?

Grafik 80: İllere Göre Uluslararası Projelere Dahiliyet

Uluslararası projelerde belediye olarak yer alıyor musunuz/yer aldınız mı?

Belediyelerin Yararlandıkları Fon Kaynakları

Yerel yönetimler, yürüttükleri ya da dahil oldukları uluslararası projeleri hayata geçirirken öz kaynakları dışında AB başta olmak üzere farklı uluslararası kuruluşların ya da dış ülke temsilciliklerinin hibelerinden, uluslararası bankaların kredilerinden yararlanmaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin bu kaynaklardan hangilerinden daha çok yararlandığını ortaya çıkarmak için uluslararası proje yürüttüğünü belirten 83 belediyeye şu ana kadar hangi uluslararası hibe/fonlardan yararlandıkları sorulmuştur. Soruya yanıt veren belediyelerin çoğu (%57) "diğer AB Fonları"⁷² şikkını seçmiştir. AB'nin bir hibe programı olan Erasmus, %49 oran ile belediyeler arasında en çok yararlanılan hibe kaynaklarında ikinci sırada gelmiştir. Diğer fon kaynaklarına gelindiğinde oranların önemli bir şekilde düştüğü görülmektedir. Üçüncü yaygın kullanılan fon kaynağı %27 ile "Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir Eşleştirme Hibe Programı" olmuştur. Belediyelerin %24'ü büyükelçilik fonlarından yararlandıklarını belirtmiştir. Bu şikkı tercih eden belediyeler, başta Hollanda Büyükelçiliği'nin fonları⁷³ olmak üzere, Avustralya, İsveç, Japonya, İngiltere ve Kanada Büyükelçiliklerinin fonlarından yararlandıklarını ifade etmiştir. AB'nin bir diğer önemli hibe programı olan Horizon'dan⁷⁴ belediyelerin yalnızca %18'i yararlanmaktadır. Belediyelerin %16'sı AB dışında kalan diğer uluslararası kuruluşların fonlarından yararlandıklarını ifade etmiştir. Bu kuruluşlar arasında Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR), Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Dünya Gıda Programı (WFP) ve Gıda ve Tarım Örgütü (FAO) ile Dünya Açlık Yardımı (WHH) organizasyonu, Suriye Amerikan Tıp Derneği (SAMS), Kahane Vakfı, Dünya Mülteci Kızlar Derneği (RGW), Ulusal Demokrasi Enstitüsü (NDI), Uluslararası Yardım Derneği (Relief International), Uluslararası Kalkınma ve Yardım Vakfı (IDRF), Uluslararası Engellilik Derneği (HI), Bernard Van Leer Vakfı, Sosyal-Endüstriyel İstihdam Girişimleri Çıkar Grubu (ISB e.V.) ve Avrupa Leylek Köyleri Birliği yer almaktadır.⁷⁵ Soruya yanıt veren belediyelerin %11'i Karadeniz İşbirliği Fonları'ndan yararlanmaktadır. %10 oranında belediye yabancı ülkelerin kalkınma ajanslarının fon kaynaklarından yararlandıklarını ifade etmiştir. Alman Uluslararası İşbirliği Kurumu (GIZ) ve İsveç Uluslararası Kalkınma İşbirliği Ajansı (SIDA) ankette belirtilen ajanslardır. Son olarak, belediyelerin %4'ü projelerini yürütürken uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredilerinden yararlandıklarını belirtmiştir. Bir belediye ise Dünya Bankası'ndan fon aldığını belirtmiştir.

⁷² Diğer AB fonları, şıklarda yer alan AB'nin "Erasmus", "Horizon", ve "Karadeniz İşbirliği" hibe programları ile "Türkiye ve Avrupa Birliği Şehir Eşleştirme Hibe Programı" dışında kalan programları ifade etmektedir. Örneğin Karadeniz İşbirliği fonu dışında kalan diğer sınır ötesi işbirliği programları olabilir. Fakat sadece bununla sınırlı değildir. 2021-2027 dönemi için geçerli AB hibe programlarının listesi için bkz. "EU funding programmes", European Commission, erişim 28 Ekim 2024, https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes_en.

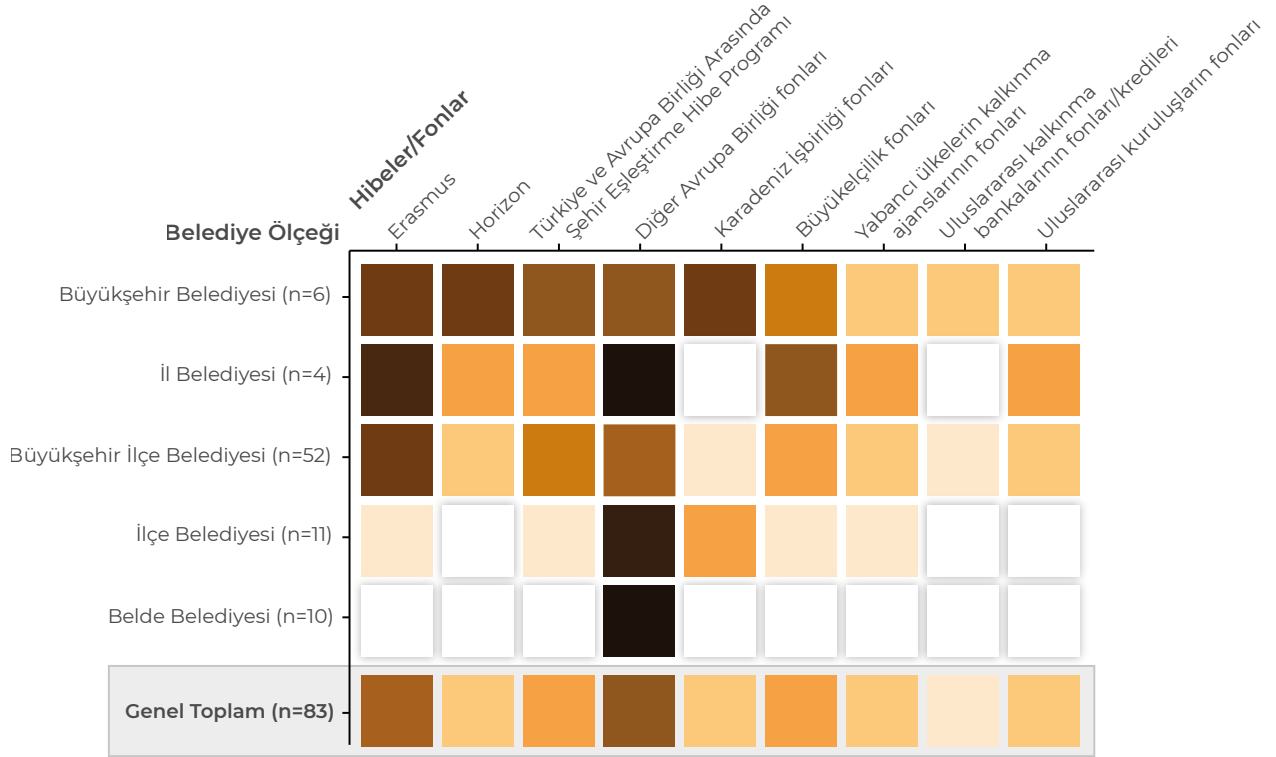
⁷³ Hollanda Büyükelçiliği'nin farklı fonları mevcuttur. Bu fonlardan Toplumsal Dönüşüm Programı (MATRA) olarak adlandırılan hibe programı özellikle vurgulanan hibe kaynaklarından biri olmuştur.

⁷⁴ Türkiye'de Ufuk Avrupa Programı olarak bilinmektedir.

⁷⁵ Ayrıca Küresel Çevre Fonu (GEF), ABD Nüfus, Göç ve Mülteciler Bürosu ve GIZ belediyelerin hibelerinden yararlandığı uluslararası kuruluşlar arasına eklenmiştir. Fakat bu üç kurum da uluslararası kuruluş olmadığı için veri setinden çıkarılmıştır.

Grafik 81: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Yararlandıkları Hibe/Fonlar

Şu ana kadar hangi uluslararası hibe/fondan yararlandınız?

Belediye türlerine göre belediyelerin yararlandıkları hibe/fonlara bakıldığında büyükşehir belediyelerinin en çok yararlandığı fon kaynaklarının AB programları olduğu görülmektedir. Bunlar arasında ilk sırayı %67 ile Erasmus, Horizon ve Karadeniz İşbirliği Fonları almakta, bunları %50 ile AB-Türkiye Şehir Eşleştirme Hibe Programı ve diğer AB fonları takip etmektedir. Büyükşehir belediyelerinin en az yararlandığı fon kaynakları %17 ile yabancı ülkelerin kalkınma ajanslarının fonları, uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredileri ve uluslararası kuruluşların fonlarıdır.

Soruya yanıt veren 4 il belediyesinin tamamı diğer AB fonlarından yararlandıklarını belirtmiştir. %75 oranında il belediyesi Erasmus yanıtını, %50 oranında belediye ise büyükkelçilik fonları yanıtını vermiştir. İl belediyelerinin hiçbiri Karadeniz İşbirliği Fonları ve uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredilerinden yararlanmamaktadır.

Büyükşehir ilçe belediyelerinin çoğunluğu (%63) uluslararası projelerini yürütürken Erasmus'tan yararlandıklarını ifade etmişlerdir. Diğer AB fonları %40 ile büyükşehir ilçe belediyelerinin en yaygın kullandığı fon kaynaklarından biri olmuştur. Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında üçüncü popüler yanıt ise %29 ile büyükelçilik fonları olmuştur. Bu türdeki belediyelerin en az faydalandığı fonlar ise sırasıyla %19 ile Horizon, %6 ile Karadeniz İşbirliği Fonları ve %4 ile Uluslararası Kalkınma Bankalarının fonları/kredileridir.

Soruya yanıt veren 11 ilçe belediyesinin %82'si diğer AB fonlarından faydalanmaktadır. Diğer fon kaynaklarının ise çok az oranda seçildiği görülmektedir. Karadeniz İşbirliği Fonu, ilçe belediyelerinin en çok tercih ettiği ikinci şık olmasına rağmen oran %18'de kalmıştır. İlçe belediyelerinin hiçbiri Horizon, uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredileri ve uluslararası kuruluşların fonlarını almamıştır. Belde belediyelerinin ise tamamı yalnızca diğer AB fonlarından yararlanmaktadır.

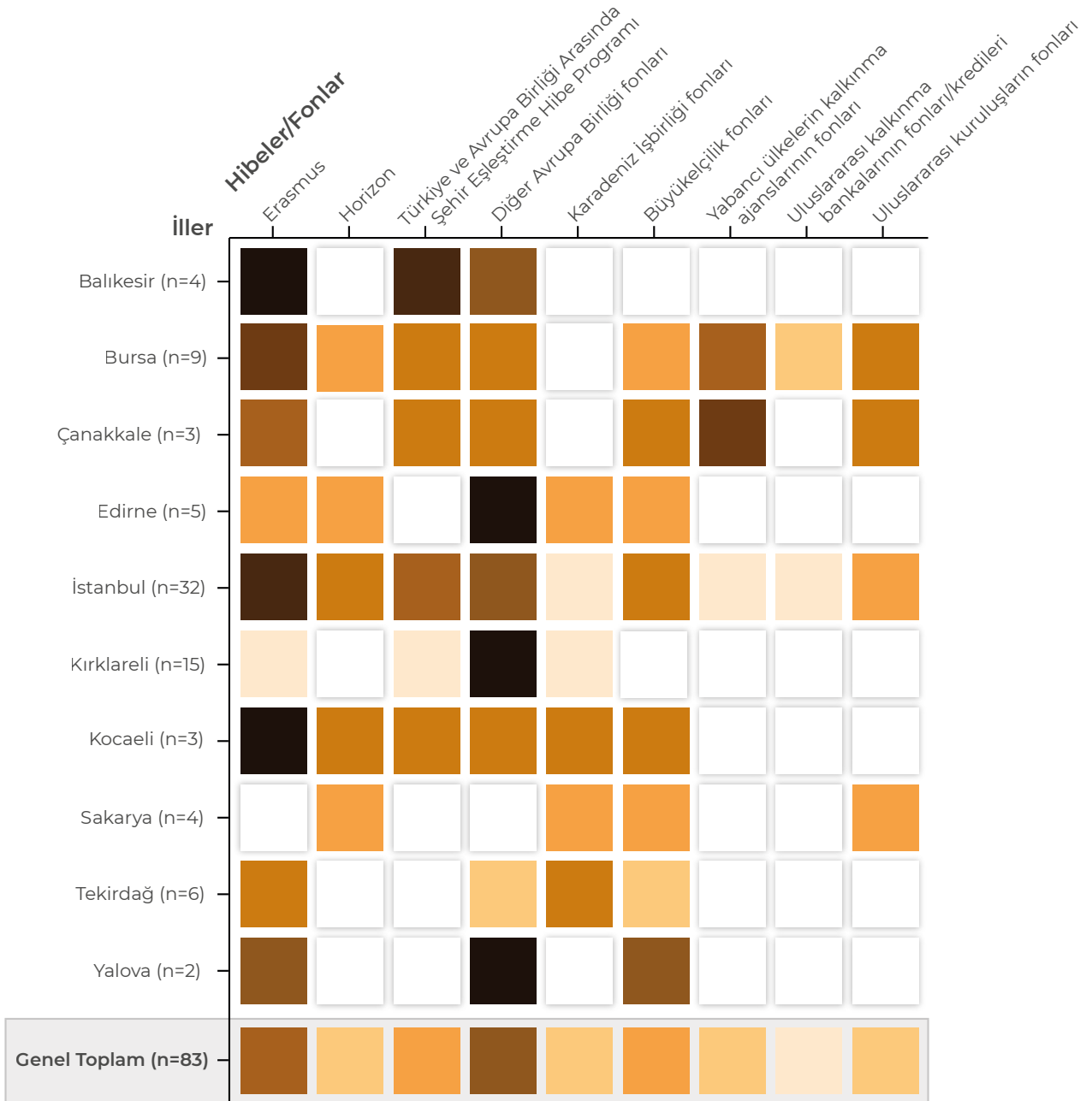
Bulguların il kırılımları özelinde özeti de dikkat çekicidir. Erasmus ve diğer AB fonlarının daha geniş bir coğrafyaya yayıldığı görülmektedir. 9 ilde yer alan belediyeler bu iki kaynaktan yararlandıklarını belirtmiştir. Büyükelçilik fonları 7 il, Türkiye ve AB Şehir Eşleştirme Hibe Programı ve Karadeniz İşbirliği Fonları 6 ildeki belediyelerin bazıları tarafından kullanılan fon kaynakları olarak daha geniş bir alanda yararlanılmaktadır. Uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredileri ise İstanbul ve Bursa olmak üzere yalnızca iki ildeki belediyelerce kullanılmaktadır. Bu sonuç ile uluslararası kalkınma bankalarının fonları/kredileri, coğrafi yaygınlık açısından en dar alanda kalmış fon kaynağıdır.

İstanbul, şıklarda yer alan tüm fon kaynaklarının en az bir belediye tarafından kullanıldığı tek il olmuştur. Bursa ili 8 fon kaynağı ile, Kocaeli ve Çanakkale 6 fon kaynağı ile İstanbul'u takip etmektedir. Balıkesir, Yalova ve Kırklareli'deki belediyeler ise yalnızca 3 fon kaynağından yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Ayrıca fon kaynaklarının coğrafi olarak yaygınlığı değişiklik göstermektedir. Erasmus 4 ilde belediyelerin yarısından fazlasının erişebildiği bir fon kaynağı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer AB fonları ise 4 ildeki belediyelerin en az yarısının ulaşabildiği fon mekanizması olarak Erasmus'u takip etmektedir. Horizon, Karadeniz İşbirliği Fonları, Büyükelçilik Fonları ve Uluslararası Kalkınma Bankalarının Fonları/Kredileri tüm illerde %50'nin altında kalmıştır.

Grafik 82: İllere Göre Belediyelerin Yararlandıkları Hibe/Fonlar

Şu ana kadar hangi uluslararası hibe/fondan yararlandınız?

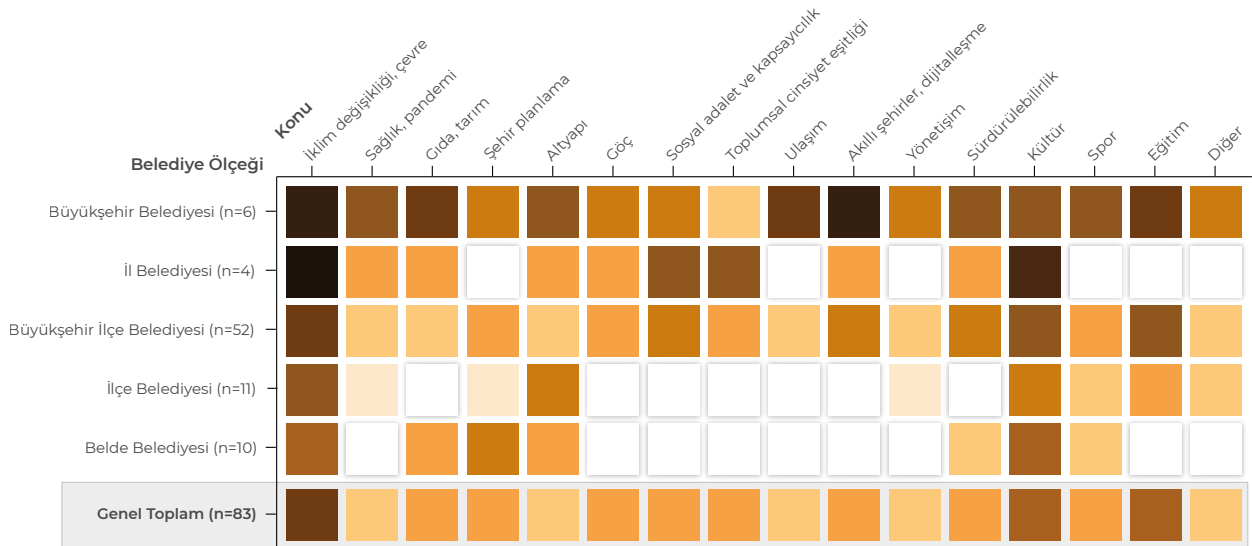

Belediyelerin Yürüttükleri Uluslararası Projelerin Temaları

Belediyeler, farklı konularda uluslararası proje faaliyetleri yürütmektedir. Bu projelerde öne çıkan temaları ortaya çıkarmak için belediyelere hangi konularda uluslararası projelerde yer aldıkları sorulmuştur. Soruya yanıt veren 83 belediyenin %61'i projelerinin iklim değişikliği ve çevre temasında olduğunu belirtmiştir. Bu oran ile iklim değişikliği ve çevre, tüm temalar arasında en fazla tercih edilen tema olmuştur. Kültür teması %48 ile ikinci, eğitim %43 ile üçüncü gelmiştir. Belediyeler arasında en az proje yürütülen konular ise sırasıyla %14 ile sağlık/pandemi, %16 ile yönetim ve %17 oranı ile ulaşım olmuştur. Ayrıca 23 belediye "diğer" şıkkını işaretleyerek "gençlik", "cinsel istismar", "turizm", "ekonomik iş birliği", "sosyal projeler", "enerji verimliliği", "istihdam", "doğal hayat", "ekonomik kalkınma", "kadın ve aile hizmetleri", "katılımcılık" ve "peyzaj" temalarına değinmiştir.

Grafik 83: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelerin Temaları

Hangi konularda uluslararası projelerde yer alıyorsunuz?

Temaların belediye ölçeği üzerinden yapılan değerlendirmesine geldiğimizde büyükşehir belediyelerinde iklim değişikliği/çevre ve akıllı şehir/dijitalleşme temalarının %83 oranıyla öne çıktığı görülmektedir. Eğitim, ulaşım, gıda/tarım büyükşehir belediyelerinin en çok uluslararası proje yürüttüğü temalar arasında yer almaktadır. Toplumsal cinsiyet eşitliği ise büyükşehir belediyelerinin uluslararası projelerde en az odaklandığı tema olmuştur.

⁷⁶ Belediyelerin %67'si bu üç temayı da seçmiştir.

İl belediyelerinin hepsi iklim değişikliği/çevre konusunda uluslararası bir proje yürüttüklerini ifade etmiştir. Belediyelerin %75'i kültür, %50'si sosyal adalet ve kapsayıcılık ve toplumsal cinsiyet eşitliği konularında uluslararası proje yürüttüklerini belirtmiştir. Soruya yanıt veren 4 il belediyesinin tamamı şehir planlama, ulaşım, yönetim, spor ve eğitim konularında uluslararası projelerinin olmadığını söylemiştir.

Uluslararası proje yürüten büyükşehir ilçe belediyelerinin çoğunluğunun (%62) projeleri iklim değişikliği/çevre teması üzerinedir. Bunu %56 oran ile eğitim teması, %50 ile kültür teması takip etmiştir. Çok az oranda büyükşehir ilçe belediyesi projelerini gıda/tarım, ulaşım, yönetim, sağlık/pandemi ve altyapı temaları üzerine kurgulamıştır.⁷⁷

Diğer belediye ölçeklerinde olduğu gibi ilçe belediyelerinin çoğunluğunun da uluslararası projeleri iklim değişikliği/çevre konuları üzerine yapılandırılmıştır. Kültür ve altyapı (%36 ile) ve eğitim (%27 ile) ilçe belediyelerinin projelerinde en çok odaklanılan temalar arasında sırasıyla ikinci ve üçüncü sırada gelmiştir. Soruya yanıt veren 11 belediyenin tamamı gıda/tarım, göç, sosyal adalet/kapsayıcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği, ulaşım, akıllı şehir/dijitalleşme ve sürdürülebilirlik konularında uluslararası proje yürütmediklerini belirtmiştir.

Belde belediyelerinin uluslararası projelerine bakıldığında yine iklim değişikliği/çevre ve kültürün %40 oranıyla en çok hedeflenen temalar olduğu görülmektedir. Şehir planlama %30 oranında belde belediyelerinin tercih ettiği tema olup ikinci en yaygın tema olmuştur. Gıda/tarım ve altyapı %20 oranıyla en çok tercih edilen üçüncü temadır. Belde belediyelerinin hiçbiri sağlık/pandemi, göç, sosyal adalet/kapsayıcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği, ulaşım, akıllı şehir/dijitalleşme, yönetim ve eğitim temalarında uluslararası proje yürütmemektedir.

İl kırımları üzerinden bulgular incelendiğinde, İstanbul ve Bursa ilinde şıklarda sunulan tüm temalarda uluslararası proje yürütüldüğü görülmektedir. Diğer illerde bu temaların en az bir tanesi ile ilgili uluslararası proje yürütülmemektedir.

Tüm illerde iklim değişikliği/çevre konusu belediyelerin yürüttüğü uluslararası projelerin temas ettiği en popüler ve en çok ile yayılan (10 ilde) temalardan biri olmuştur. Göç, sürdürülebilirlik, ulaşım ve yönetim temaları ise 4 ildeki belediyelerin projelerinin temaları olmuş; bu açıdan coğrafi olarak daha dar bir alanla sınırlı kalmıştır.

⁷⁷ Gıda/tarım, ulaşım, yönetim temaları %19, sağlık/pandemi teması %13, altyapı teması %10 oranında işaretlenmiştir.

Grafik 84: İllere Göre Uluslararası Projelerin Temaları

Hangi konularda uluslararası projelerde yer alıyorsunuz?

Belediyelerin Uluslararası Proje Başvurularındaki Statüsü

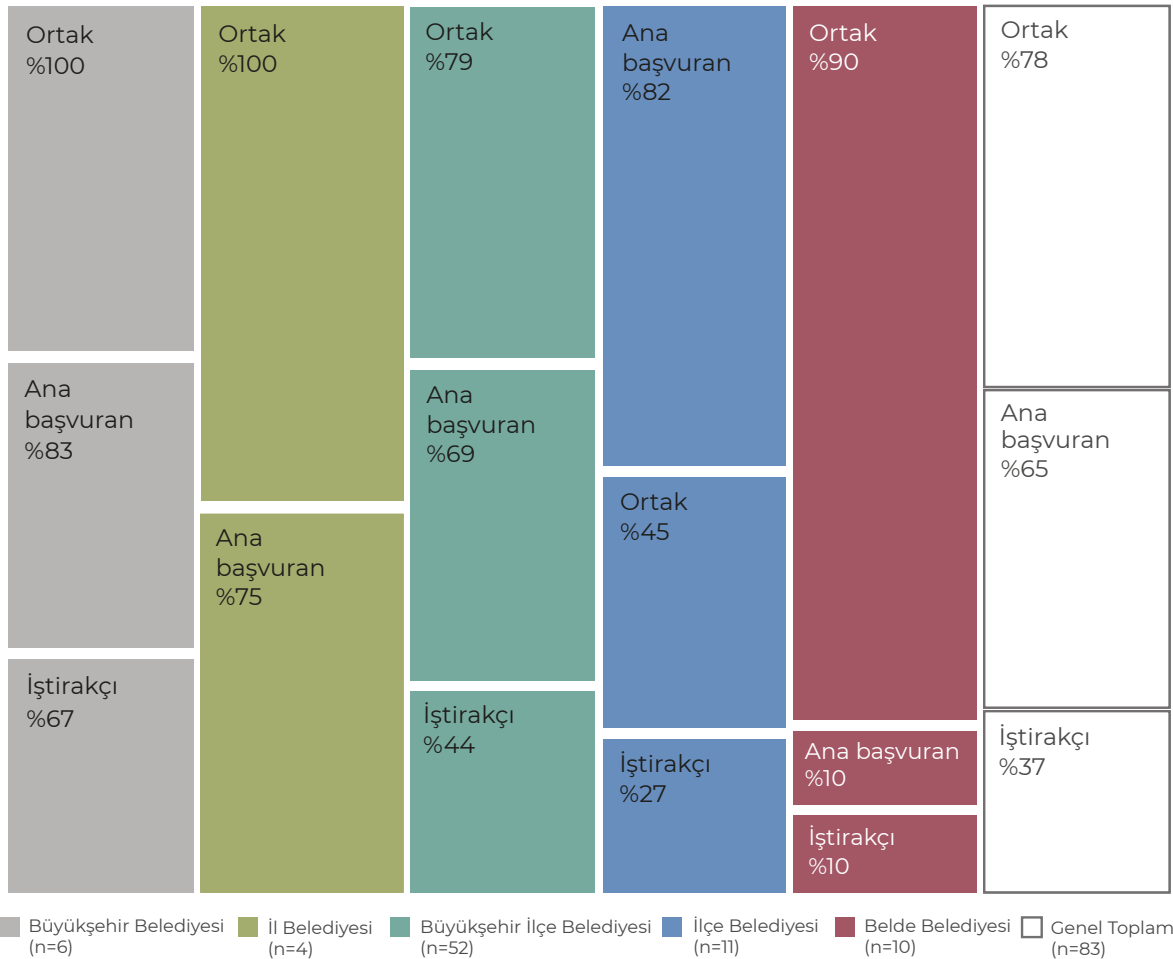
Belediyeler, farklı uluslararası hibe/fon programlarının açık çağrılarına tek başlarına ya da farklı statülerde bir konsorsiyumun parçası olarak başvuru yapmaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki belediyelere bu çağrılara hangi statülerde başvuru yaptıkları sorulmuştur. Toplam 83 belediyenin yanıtladığı sorunun yanıtlarına göre, "ortak" statüsü en yüksek oranda (%78) tercih edilen şık olmuştur. Başvurularda "ana başvuran" statüsüne sahip olduğunu belirten belediye sayısı da oldukça fazladır (%65). "İştirakçi ortak" olarak projelerde yer alan belediyelerin oranı ise %37'dir. 6 belediye ise "diğer" şıkkını işaretleyerek uluslararası projelerde bu statüler dışında kalan rollere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Bu roller arasında "eş başvuran", "izleyici şehir", "alt yüklenici" ve "gözlemci şehir" rolleri yer almaktadır.

Belediye ölçeğine göre, ana başvuran statüsü en fazla büyükşehir belediyeleri (%83) arasında yaygındır. Öte yandan uluslararası proje yürüten ilçe belediyeleri (%82) ve il belediyelerinde (%75) de uluslararası projelerde ana başvuran statüsünde yer alma oranı oldukça yüksektir. Belde belediyelerinin ise yalnızca %10'u ana başvuran statüsünde yer almıştır.

Büyükşehir belediyeleri ile il belediyelerinin tamamı en az bir defa olmak üzere dahil oldukları uluslararası projelerde "ortak" statüsünde yer almıştır. Belde belediyeleri %90 oran ile bu iki belediyeyi takip etmektedir. İlçe belediyelerinin yarısından daha azı (%45) ortak statüsünde yer aldığını belirtmiştir. Bu oran tüm belediyeler arasında en düşük orandır.

Grafik 85: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere Başvurulardaki Statü

Uluslararası projelerde şu ana kadar hangi statüde yer aldınız?

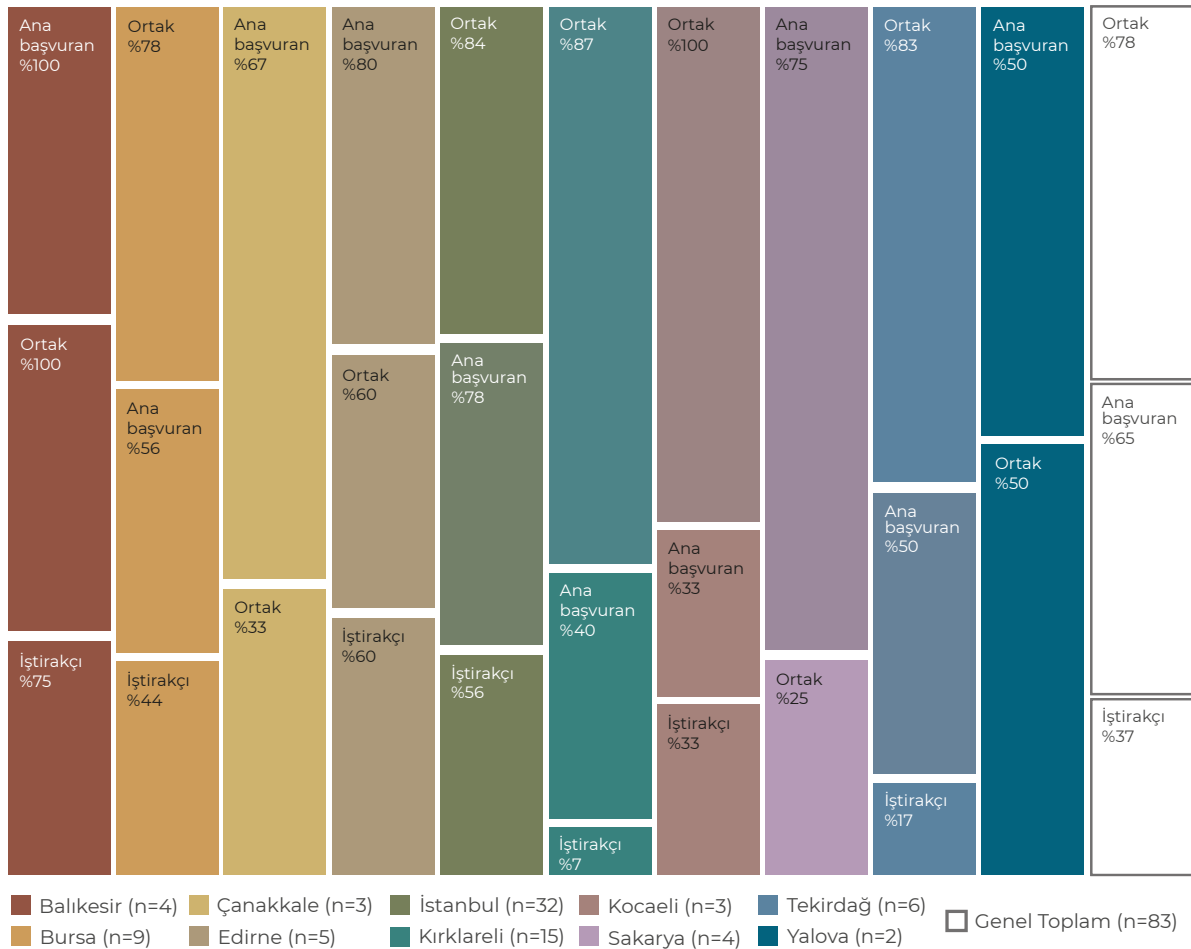

İştirakçi statüsü ise diğer statülerde olduğu gibi büyükşehir belediyelerinde ön plana çıkmaktadır. %67 oranında büyükşehir belediyesi dahil oldukları en az bir projede iştirakçi ortak olarak yer aldığını belirtmiştir. %44 ile büyükşehir ilçe belediyeleri, %27 ile ilçe belediyeleri büyükşehir belediyelerini takip etmiştir. İl belediyelerinin hiçbiri uluslararası projelerde iştirakçi olarak yer almamıştır.

Araştırma, 10 ilde “ana başvuran” ve “ortak” statülerinde uluslararası proje başvurularında yer alan en az bir belediye olduğunu göstermektedir. İştirakçi ortaklık da diğer iki statü kadar yaygın olmasa da 7 ili içine alarak görece geniş bir bölgede görülmektedir. Her üç statü türünde Balıkesir ili öne çıkmaktadır. Burada uluslararası proje yürüten belediyelerin en az %75'i proje başvurularında üç rolü de oynamışlardır.

Grafik 86: İllere Göre Uluslararası Projelere Başvurulardaki Statü

Uluslararası projelerde şu ana kadar hangi statüde yer aldınız?

İllerin hepsinde bazı statü türleri öne çıkarken bazıları daha düşük kalmıştır. Örneğin, Kocaeli ilinde tüm belediyeler en az bir proje başvurusunda “ortak” olarak yer alırken yalnızca %33’ü “ana başvuran” ya da “iştirakçi ortak” olmuştur. Çanakkale’de ise soruyu yanıtlayan belediyelerin %67’si “ana başvuran” olarak projede yer alırken %33’ü “ortak” olmuş, hiçbiri “iştirakçi ortak” olmamıştır.

Belediyelerin Uluslararası Projelerde İş Birliği Yaptıkları Kurumlar

Yerel yönetimler, uluslararası projelerini tek başlarına ya da farklı kurumlarla ortaklık içine girerek yürütmektedir. Ortaklıkla yürütülen uluslararası projelerde belediyelere hangi kurumlarla iş birliği yaptıkları sorulmuştur. Yanıtlara göre belediyeler en çok (%65) yurt dışındaki belediyelerle⁷⁸ ortaklık kurmuştur. Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları (%55) ile Türkiye’deki üniversiteler ve araştırma merkezleri (%55) ve yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları (%48) belediyelerin uluslararası projeler yürütürken en çok ortaklık kurduğu kurumlar arasında yer almaktadır. Belediyeler uluslararası projelerini yürütürken en az uluslararası kent ağları dışındaki uluslararası kuruluşlarla (%17), yurt dışındaki belediye birlikleri ile yurt dışındaki özel sektör kuruluşlarıyla (%18) ve Türkiye’nin yurt dışındaki temsilcilikleriyle (%19) iş birliği yapmaktadır. “Diğer” şıkkını seçen 5 belediyeden üçü projelerini tek başlarına yürüttüklerini belirtmiş, diğerleri partnerleri olarak “spor kulübü” ve “yurt dışındaki sanayi odası” seçeneklerini ifade etmiştir.

Ölçek bazında, il, ilçe ve belde belediyelerinde bazı kurum türleriyle hiçbir iş birliği gözlemlenmemişken büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinde şıklarda sunulan tüm opsiyonlar farklı oranlarda da olsa tercih edilmiştir. Büyükşehir belediyelerinin ankette sıralanan tüm kuruluşlarla iş birliği yapıldığı görülmektedir. Bu kuruluşların bazıları diğerlerine göre daha öne çıkmaktadır. Örneğin büyükşehir belediyelerinin tamamı uluslararası projelerde Türkiye’deki ve yurt dışındaki belediyelerle ve Türkiye’deki üniversiteler/araştırma merkezleriyle iş birliği yaptıklarını belirtmiştir. Bu ölçekte en az iş birliği yapılan kurum türü yurt dışındaki özel sektör kuruluşlarıdır.⁷⁹

İl düzeyinde ise belediyelerin en çok iş birliği yaptığı kurumlar %75 oranı ile yurt dışındaki belediyeler, yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları ve yurt dışındaki kardeş şehirlerdir. İl belediyeleri, yurt dışındaki merkezi yönetim kuruluşları, valilik/kaymakamlık, Türkiye’nin yurt dışındaki temsilcilikleri, yurt dışındaki belediye birlikleri ve Türkiye’deki belediyelerle uluslararası projelerde ortaklık kurmadıklarını ifade etmişlerdir.

Büyükşehir ilçeleri arasında Türkiye’deki üniversiteler/araştırma merkezleri ile yapılan ortaklıklar en yaygın (%69) ortaklık olmuştur. Türkiye’deki sivil toplum kuruluşları %65 oranı ile, yurt dışındaki belediyeler de %63

⁷⁸Yurt dışındaki belediyelerle iş birliği, kardeş şehir ilişkilerini kapsamamaktadır.

⁷⁹Yalnızca bir belediye yurt dışındaki özel sektör kuruluşları ile ortaklık kurduğunu belirtmiştir.

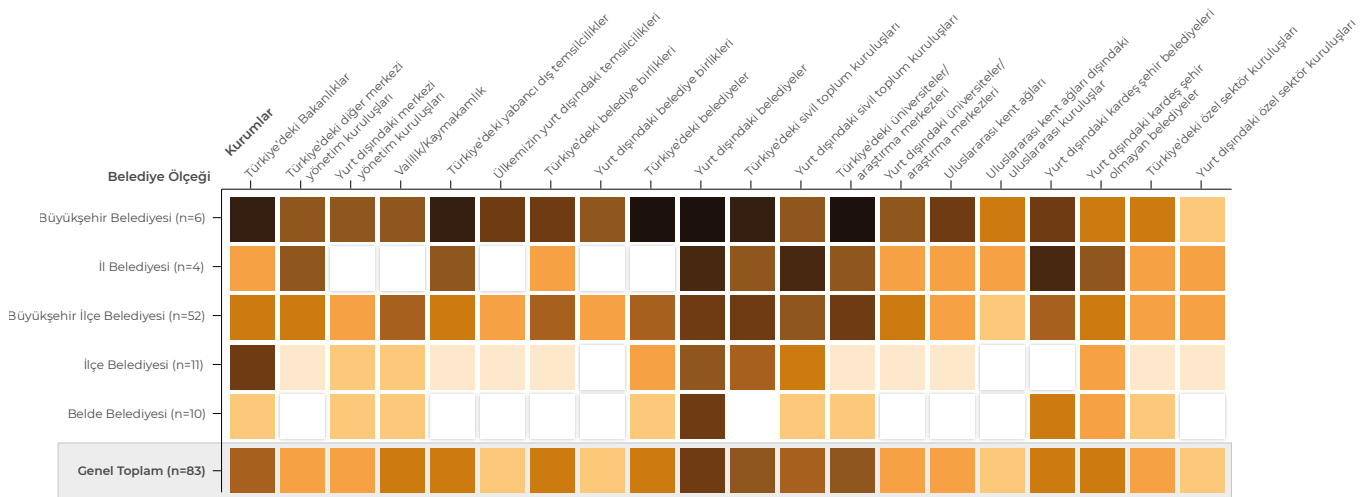
oranı ile diğer popüler yanıtlar arasında yer almışlardır. Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcilikleri ve yurt dışındaki uluslararası kent ağları dışındaki kuruluşlar %21 oranı ile bu belediyeler arasında uluslararası projelerde ortaklık için en az tercih edilen kurumlar olmuştur.

İlçe belediyelerinin ise büyük çoğunluğu (%64) Türkiye'deki bakanlıklarla iş birliği yapmaktadır. Bu belediye türünde de diğer türlerde öne çıkan "yurt dışındaki belediyeler" şıkkı önemli oranda (%55 ile ikinci sırada) belediye tarafından tercih edilmiştir. Diğer şıklar, belediyelerin yarısından daha azı tarafından seçilmiştir. İlçe belediyeleri, yurt dışındaki belediye birlikleri, uluslararası kent ağları dışında uluslararası kuruluşlar ve yurt dışındaki kardeş şehirler ile uluslararası projelerde ortak çalışma yapmamaktadır.

Belde belediyelerinin %60'ının uluslararası projelerdeki ortakları yurt dışındaki belediyelerdir. Ankette yer alan diğer kurumları işaretleyen belediyelerin oranı %50'nin altında kalmıştır. Bu kurumların arasında en öne çıkan kurum ise %30 ile yurt dışındaki kardeş şehir belediyeleri olmuştur. Belde belediyelerinin hepsi Türkiye'de bakanlıklar dışında kalan diğer merkezi yönetim kuruluşları, Türkiye'deki yabancı dış temsilcilikler, Türkiye'nin yurt dışındaki temsilcilikleri, Türkiye'deki ve yurt dışındaki belediye birlikleri, Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları, yurt dışındaki üniversiteler/araştırma merkezleri, uluslararası kent ağları, uluslararası kent ağları dışında kalan uluslararası kuruluşlar ve yurt dışındaki merkezi yönetim kuruluşları ile uluslararası projelerde ortaklık yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 87: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelerde İş Birliği Yapılan Kurumlar

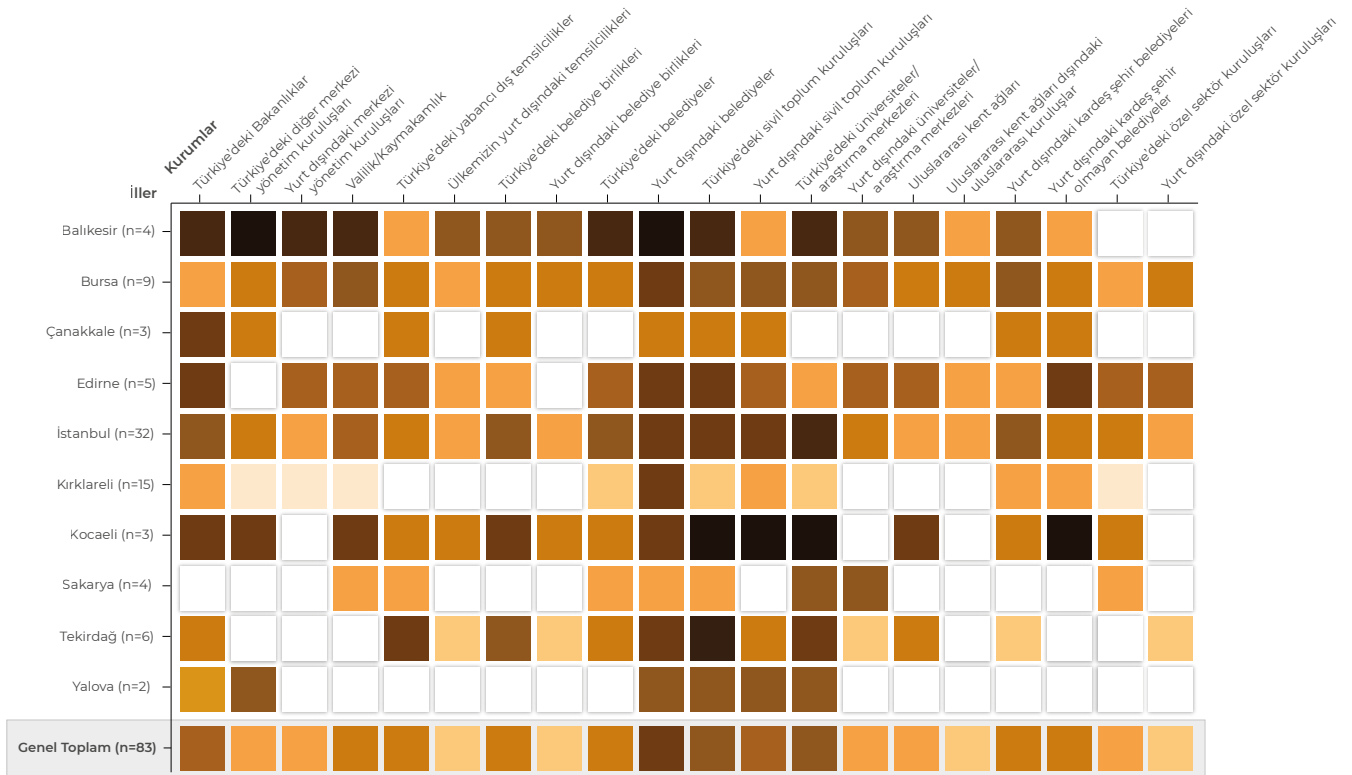
Uluslararası projeler konusunda hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?

Mekan perspektifiyle bulgulara bakıldığında yurt dışındaki belediyeler ve Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları ile ortaklığın 10 ile yayıldığı görülmektedir. Türkiye'deki bakanlıklar, yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları ve Türkiye'deki üniversiteler/araştırma merkezleri ile kurulan iş birliği de görece geniş bir bölgeye (9 ilde) yayılmıştır. Öte yandan, bazı iş birlikleri daha dar bir bölgede görülmektedir. Uluslararası kent ağları dışındaki uluslararası kuruluşlar ve yurt dışındaki özel sektör kuruluşları ile yapılan uluslararası projelerde ortaklıklar yalnızca 4 ilde mevcuttur. İl özelinde, Bursa ve İstanbul'da şıklarda belediyelere sunulan tüm kurumlarla -en az bir belediye dahi olsa- ortaklıkların kurulduğu, diğer illerde ise bazı kurumlarla hiç ortaklık kurulmadığı gözlemlenmiştir.

Grafik 88: İllere Göre Uluslararası Projelerde İş Birliği Yapılan Kurumlar

Uluslararası projelerde hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz?

Belediyelerde Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler

Belediyelerde uluslararası projelerin yürütülmesinden sorumlu kurumsal yapılanma birbirinden farklılık gösterebilmektedir. Bu konuda Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerde genel bir eğilimin olup olmadığını, varsa bunun ne olduğunu ortaya çıkarmak için belediyelere uluslararası projelerden hangi birimin sorumlu olduğu sorulmuştur. Belediyeler arasında en yaygın verilen yanıt, %45 oranıyla "birden çok birim koordinasyonlu bir şekilde yürütüyor" yanıtı olmuştur. %17 oranında belediye "tematik olarak konuyla ilgili birim", %11 oranında belediye "strateji geliştirme birimi" ve %7 oranında belediye ise "dış ilişkiler birimi" diye belirtmiştir. Ayrıca belediyelerin %23'ü "diğer" seçeneğini işaretleyerek şıklarda yer almayan kurumsal yapılanmaları belirtmiştir. Bunlar, "Fen İşleri /Fen ve İmar İşleri Müdürlüğü" (4 belediye), "Yazı İşleri Müdürlüğü" (3 belediye), "Araştırma ve Geliştirme Müdürlüğü" (2 belediye), "Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü" (2 belediye), "Proje Birimi", "Özel Kalem Müdürlüğüne bağlı AB Proje Ofisi", "Başkan Yardımcısı", ve "Dış ilişkilerle ilgili görevli" şeklindedir. Ayrıca bir belediye dışarıdan destek aldıklarını belirtmiştir. Bir belediyede projelerin genel olarak Mali Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Strateji Geliştirme ve Bütçe biriminin yürüttüğü, yapım ile ilgili projelere ilgili müdürlüğün teknik ekibinin dahil edildiği ifade edilmiştir.

Belediye ölçeğine inildiğinde öne çıkan net bir eğilim olduğunu söylemek kolay değildir. Yalnızca ölçek küçüldükçe "diğer" şıkkının işaretlenme oranında artış gözlenmektedir. Her bir ölçek incelendiğinde büyükşehir belediyelerinin çoğunluğunda (%67) uluslararası projeler birden çok birimin koordinasyonunda yürütülmektedir. %17 oranında belediyede ise strateji geliştirme birimi ve tematik olarak konuyla ilgili birim uluslararası projelerin koordinasyonu ile ilgilenmektedir. Dış İlişkiler Birimi ve "diğer" seçeneği büyükşehir belediyelerince tercih edilmemiştir.

İl belediyelerinin her birinde farklı bir kurumsal sorumluluk paylaşımı söz konusudur. Bu yapılanmalar "dış ilişkiler birimi", "tematik olarak konuyla ilgilenen birim", "birden çok birim koordinasyonlu şekilde yürütmesi", ve "Özel Kalem Müdürlüğündeki AB Ofisi" şeklinde değişkenlik göstermektedir.

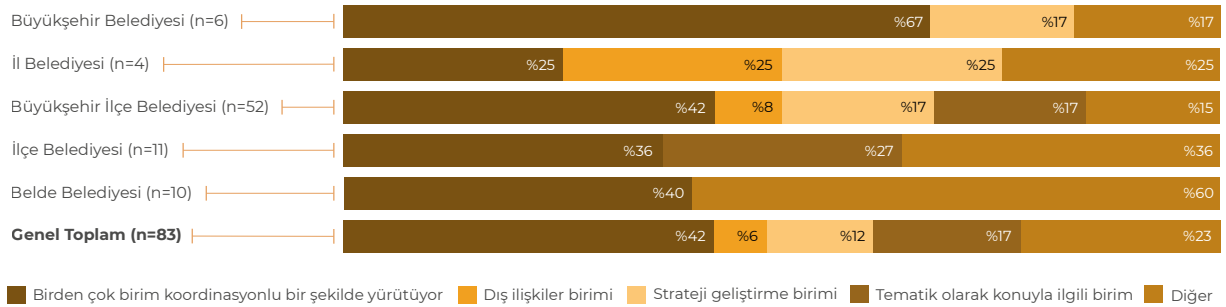
Büyükşehir ilçe belediyelerinde uluslararası projelerin kurumsal olarak yürütülme şeklinde en öne çıkan seçenek %42 oranıyla birden çok birimin koordinasyonlu bir şekilde proje yürütmesidir. Belediyelerin %17'sinde tematik olarak konuyla ilgili birim uluslararası projelerle ilgilenirken %15'inde strateji geliştirme birimi ve %10'unda dış ilişkiler birimi ilgilenmektedir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %15'i "diğer" şıkkını tercih etmiştir. Diğer şıkkı altında "Başkan Yardımcısı", "Dış İlişkilerle İlgilenen Personel", "Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü", "Araştırma ve Geliştirme Müdürlüğü" ve "Yazı İşleri Müdürlüğü" dile getirilmiştir.

İlçe belediyelerinin %36'sı uluslararası projeleri birden çok birimin koordinasyonlu bir şekilde yürüttüğünü, %27'si ise tematik olarak ilgilenen birimin yürüttüğünü ifade etmiştir. Ayrıca belediyelerin %36'sı "diğer" şikkını işaretleyerek "Yazı İşleri Müdürlüğü", "Fen İşleri Müdürlüğü" ve "Proje Birimi"nin uluslararası projelerle ilgilendiğini belirtmiştir. Bir belediye genellikle Mali Hizmetler Müdürlüğüne bağlı Strateji Geliştirme ve Bütçe Biriminin projelerle ilgilendiğini, yapım projelerinde ilgili müdürlüğün teknik personelinin de süreçte dahil edildiğini vurgulamıştır. İlçe belediyelerinde Dış İlişkiler ve Strateji Geliştirme Birimleri uluslararası proje yürütülmesinde tek sorumlu olarak görev yapmamaktadır. Bunların sebeplerinden biri bu kurumsal yapılanmaların bu belediyelerde olmaması olabilir.

Belde belediyelerinin de büyük çoğunluğu (%60) "diğer" şikkını işaretleyerek şıklarda olmayan uluslararası projeleri yürütmede farklı bir kurumsal yapılanma şekline gitmiştir. Bu belediyelerde projelerin yürütülmesini Yazı İşleri Müdürlüğü veya Fen İşleri Müdürlüğü üstlenmektedir. Ayrıca bir belediyede projelerin yürütülmesi için dışarıdan destek alındığı ifade edilmiştir. Belde belediyelerinin %40'ında ise uluslararası projeler birden çok birim tarafından koordinasyonlu bir şekilde yürütülmektedir. Hiçbir belde belediyesinde uluslararası projeler Dış İlişkiler Birimi, Strateji Geliştirme Birimi ya da tematik olarak konuyla ilgili birim tarafından tek başlarına üstlenilmemektedir.

Grafik 89: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler

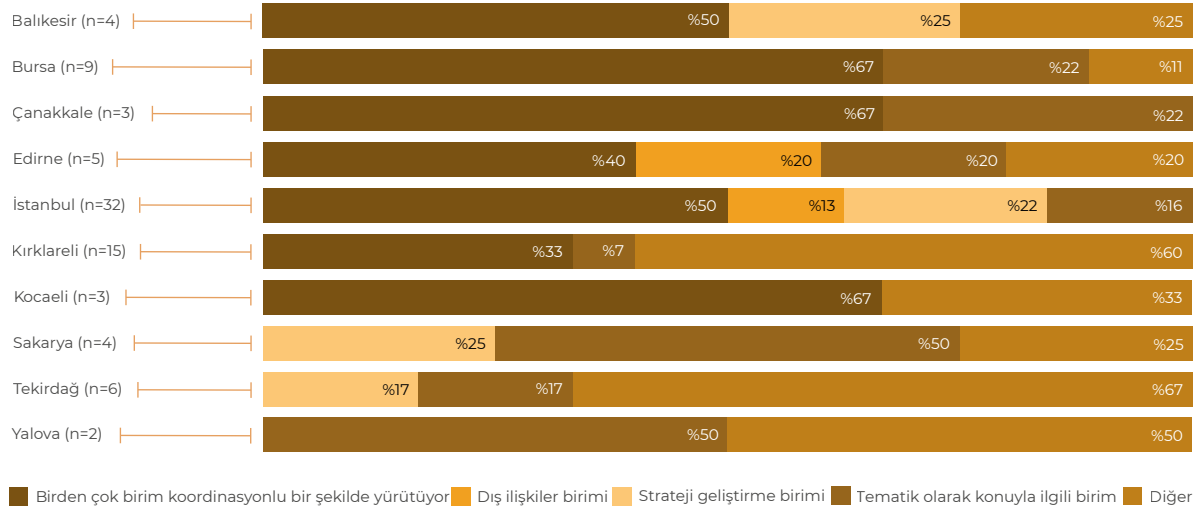
Uluslararası projelerde yer alındığında projeyi belediyenizde hangi birim yürütüyor?

Araştırmaya dahil olan illerin hepsinde gözlemlenen, uluslararası projelerin yürütülmesinden sorumlu tek bir kurumsal yapılanma şekli yoktur. Fakat bu projelerin tematik olarak ilgili birimlerce yürütülmesi görece daha geniş bir bölgede gözlemlenmektedir. Benzer şekilde, "diğer" şikkı 7 ilde yer alan belediyelerden en az biri tarafından işaretlenmiştir. Uluslararası projelerin yalnızca Dış İlişkiler Birimi tarafından yürütüldüğünü belirten belediyeler ise yalnızca İstanbul ve Edirne'de yer almıştır.

Grafik 90: İllere Göre Uluslararası Projeleri Yürüten Birimler

Uluslararası projelerde yer alındığında projeyi belediyeinizde hangi birim yürütüyor?

Belediyelerin Uluslararası Projelere İlişkin Yaşadıkları Sorunlar

Belediyeler, uluslararası projelerin başvuru süreçlerinde veya projeler kabul aldıktan sonra projeyi yürütürken farklı alanlarda problemler yaşamaktadır. Marmara Bölgesi'ndeki belediyelere uluslararası projeler konusunda en çok karşılaştıkları sorunlar sorulmuştur. Belediyeler tarafından en çok dile getirilen problem, %49 ile proje başvuru aşamasında proje başvurularının olumsuz sonuçlanması olmuştur. Çokça tercih edilen diğer şıklar ise %33 oranı ile fon bulamama, yurt dışından proje ortağı bulamama, proje yazma konusunda yetersizlik ve dil bilen personel eksikliği olmuştur. Türkiye'den proje ortağı bulamama sorunu ise belediyelerin yalnızca %8'i tarafından tercih edilerek en az karşılaşılan problem olmuştur. Ayrıca 12 belediye "diğer" şikkını işaretleyerek "belediyenin borcunun olması sebebiyle proje çağrılarında başvuru yapmaması", "yetersiz personel ve dengesiz iş dağılımı", "fon veren kuruluşların belirli kuruluşları tercih ederek şeffaf davranmaması", "pasaport ve vize sorunu",⁸⁰ "projeyi yazacak personel eksikliği" ve "personel ücretlerinin proje yazma ve yürütme konusunda tecrübeli personel istihdam etmede yetersiz kalması ve yetişen personelin de işi bırakması" şeklinde farklı sorunlar dile getirmiştir. Bir belediye ise hiçbir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

⁸⁰ Farklı belediyeler bu soruna farklı şekillerde dikkat çekmiştir. Vize ve pasaport sorunları arasında "memur ve sözleşmeli memur dışındaki personele gri pasaport verilmemesi" ve "vize süreci ile pasaport sürecinin uzaması sonucu yurt dışı programlarının aksaması" gibi sorunlar ifade edilmiştir.

Belediye ölçeği alt kırılımına göre bulgulara bakıldığında büyükşehir belediyelerinde en çok görülen sorunlar %67 oran ile yurt dışından proje ortağı bulamama ve proje yönetimi konusunda yetersizlik olmuştur. Proje başvurularının reddedilmesi büyükşehir belediyelerinin yarısının karşılaştığı bir sorun iken belediyelerin %33'ü belediye içi resmi prosedürler ve fon sağlayıcı kuruluşlarla ilişki ağının bulunmamasını problem olarak dile getirmiştir. Büyükşehir belediyeleri Türkiye'den proje ortağı bulamama ya da dil bilen personel eksikliği gibi sorunlar yaşamadıklarını belirtmiştir.

İl belediyeleri arasında da %75 oranıyla fon bulamama ve proje başvurularının reddedilmesi en öne çıkan sorunlardandır. Bu sorunlar dışında fon sağlayıcı kuruluşlarla ilişki ağının bulunmaması (%50) önemli oranda belediyenin yaşadığı sorunlardan biri olmuştur. Türkiye'den fon ortağı bulamama, proje yazma konusunda yetersizlik ve proje yönetimi konusunda yetersizlik il belediyelerinin uluslararası projeler konusunda deneyimlemediklerini ifade ettikleri problemlerdir.

Büyükşehir ilçe belediyesi düzeyinde, proje başvurularının olumsuz sonuçlanması en yaygın (%54) problemlerden biridir. Fon bulamama ve dil bilen personel eksikliği de %37 oranıyla görece yaygın görülen problemler arasındadır. Türkiye'den proje ortağı bulamama ve belediye içi prosedürler büyükşehir ilçe belediyelerinde en az görülen (%12) sorunlar olmuştur.

Proje başvurularının reddedilmesi, ilçe belediyeleri arasında uluslararası projelere ilişkin en yaygın (%36) görülen sorun olarak öne çıkmaktadır. Bu sorunu %27 oranı ile fon sağlayıcı kuruluşlarla ilişki ağının bulunmaması, yurt dışından proje ortağı bulamama ve proje yazma konusunda yetersizlik sorunları takip etmektedir. İlçe belediyeleri proje yönetimi konusunda yetersizlik yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Son olarak belde belediyelerinde diğer belediye ölçeklerinden farklı olarak proje yazma konusunda yetersizlik sorunu (%60) daha yaygındır. Dil bilen personel eksikliği (%50), proje başvurularının olumsuz sonuçlanması (%30) belde belediyelerinde gözlemlenen diğer öne çıkan sorunlardır. Fon sağlayan kuruluşlarla ilişki ağının bulunmaması, Türkiye'den proje ortağı bulamama ve belediye içi resmi prosedürlerin yarattığı zorluklar belde belediyelerinde dile getirilen problemler arasında yer almamıştır.

Grafik 92'ye göre il kırılımlarına bakıldığında ise, fon bulamama sorunu 10 ilde de görülmektedir. Yurt dışından proje ortağı bulamama ve proje başvurularının olumsuz sonuçlanması sorunları da görece geniş bir alanda (9 ilde) görülmektedir. Türkiye'den proje ortağı bulamama sorunu ise yalnızca 5 ilde görülmekte ve diğer sorunlara kıyasla daha dar bir alanda karşılaşılmaktadır.

Yalnızca İstanbul ve Tekirdağ illerinde tüm sorunların görüldüğü gözlemlenmiştir. Araştırmaya verilen yanıtlara göre bazı sorunlar bu iller dışında hiç bir belediyede görülmemiştir. Örneğin Bursa ilinde hiçbir belediye, belediye içi resmi prosedürlerden kaynaklı sorun yaşadığını ifade etmemiştir.

Grafik 91: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Projelere İlişkin Yaşanan Sorunlar

Uluslararası projelere ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir?

Grafik 92: İllere Göre Uluslararası Projelere İlişkin Yaşanan Sorunlar

Uluslararası projelere ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir?

ARAŞTIRMA BULGULARI

6. Belediyelerin Uluslararası İŞ Birliği SözlöŐmeleri

6. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI İŞ BİRLİĞİ SÖZLEŞMELERİ

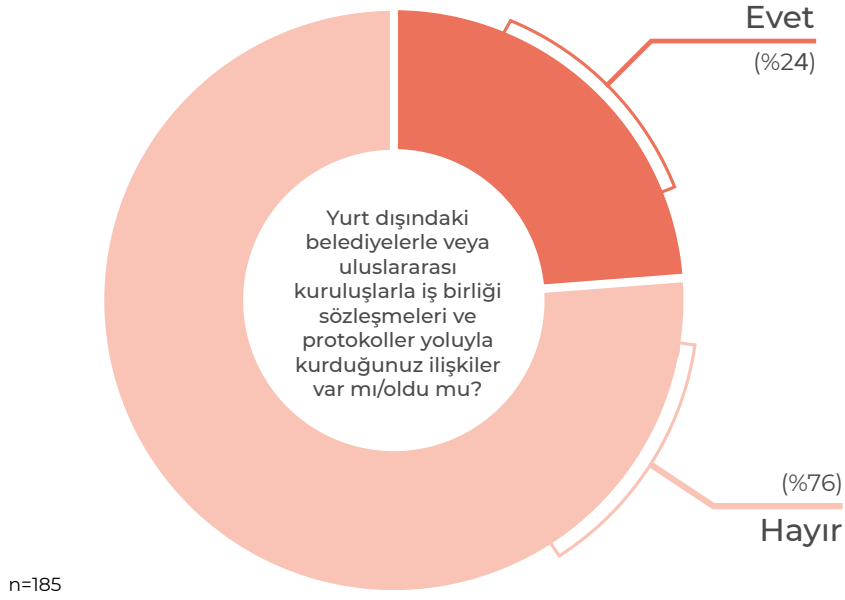
Belediyelerin uluslararası iş birlikleri farklı biçimlerde gerçekleşmektedir. Bunların en yaygın ve en bilinenleri kardeş şehir ilişkileri şekliyle, uluslararası kent ağlarına üyelik üzerinden ya da uluslararası projeler yoluyla gerçekleşse de uluslararası ortaklıklar farklı yollarla da kurulmaktadır. Belediyeler, yurt dışındaki belediyeler başta olmak üzere AB ve BM gibi uluslararası organizasyonlar ve onlara bağlı kuruluşlar, yabancı akademik kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları gibi farklı sektörlerden kuruluşlarla farklı sebeplerle ve farklı temalar üzerine iş birliği kurmaktadır. Bu iş birlikleri kimi zaman “mutabakat anlaşması” (Memorandum of Understanding) denilen, iki ya da daha fazla ortaklığı içeren, ortakların belirli konularda iş birliği yapmaya hazır olduğunu ifade ettiği ve belirli bir yasal bağlayıcılığı olmayan anlaşmalarla ya da kurumlar arası kararlaştırılmış diğer protokol ve anlaşmalar yoluyla formalleştirilmektedir.

Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırmasının uluslararası iş birliklerine odaklanılan bölümünde bu kapsamdaki uluslararası iş birlikleri ele alınacaktır. Belediyelerin mutabakat anlaşmaları ve diğer protokoller yoluyla yurt dışındaki kurumlarla ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği kurup kurmadığını, hangi kurumlarla ve hangi alanlarda iş birliği kurduklarını, süreçte yaşadıkları problemleri ortaya çıkarmak için belediyelere sorular sorulmuştur.

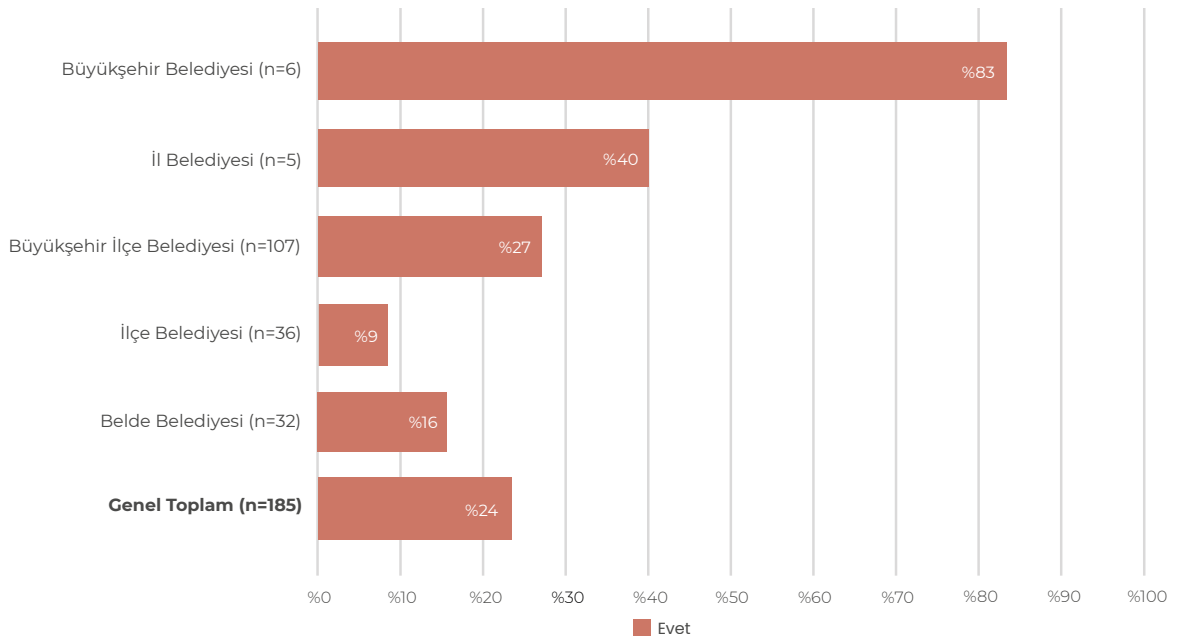
Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri

MBB üye belediyelerinin yurt dışındaki belediyelerle, diğer kurumlarla ya da uluslararası organizasyonlarla protokoller ya da sözleşmeler yoluyla kurduğu ilişki olup olmadığını öğrenmek amacıyla sorulan soruya 185 belediye yanıt vermiştir. Bu belediyelerin yaklaşık %24'ü protokoller/sözleşmeler yoluyla yurt dışındaki kurumlarla iş birliği yaptıklarını belirtirken %76'sı yapmadığını söylemiştir. Bu oranla iş birliği sözleşmeleri, araştırmanın diğer bölümlerinde yer alan (kardeş şehir ilişkisi, uluslararası kent ağları üyeliği, uluslararası projeler) veriler dikkate alındığında diğer iş birliği formlarına göre daha az tercih edilen bir iş birliği biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büyükşehir belediyelerinin %83'ü, il belediyelerinin %40'ı, büyükşehir ilçe belediyelerinin %27'si, belde belediyelerinin %16'sı ve ilçe belediyelerinin %9'u uluslararası kuruluşlarla veya yurt dışındaki kurumlarla sözleşmeler/protokoller yoluyla iş birliği yürütmektedir.

Grafik 93: Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri**Grafik 94: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri**

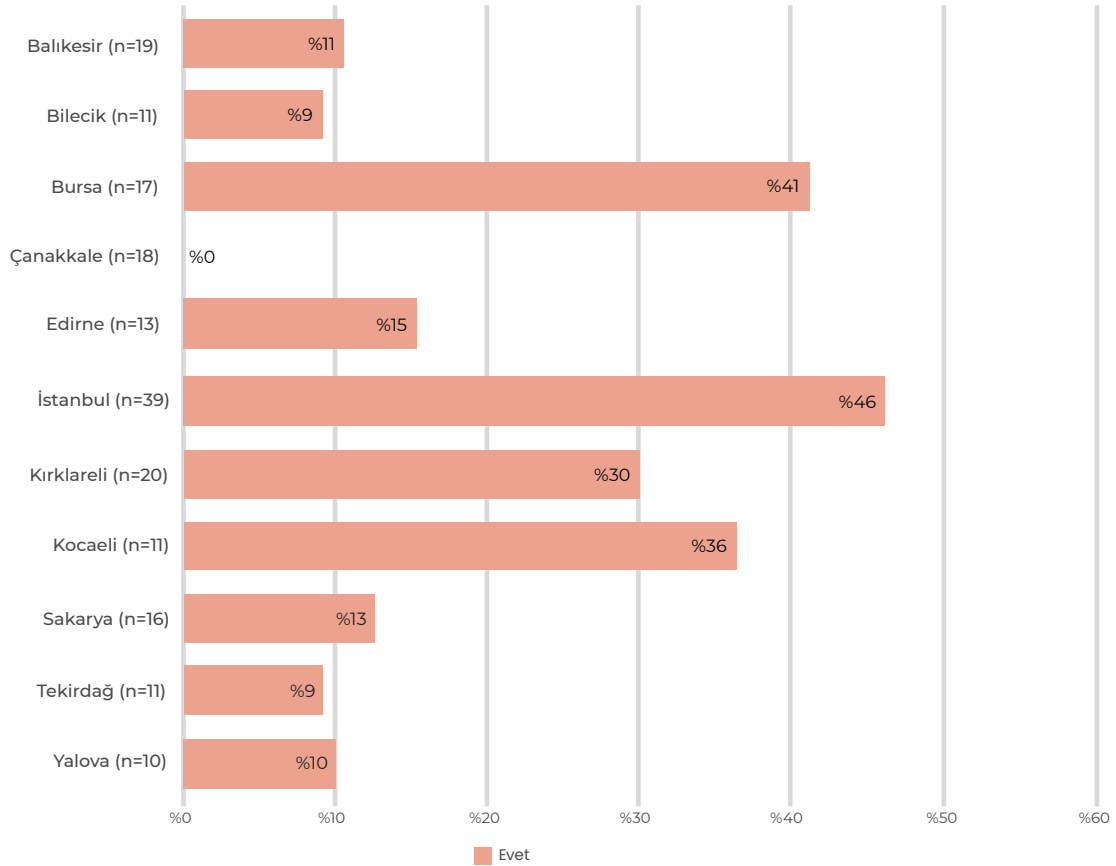
Yurt dışındaki belediyelerle veya uluslararası kuruluşlarla iş birliği sözleşmeleri/protokoller yoluyla kurduğunuz ilişkiler var mı/oldu mu?

İl kırılımında ise, Çanakkale dışındaki illerin hepsinde yanıt veren belediyelerin en az %9'u sözleşmeler/mutabakatlar yoluyla iş birliği yaptığını ifade etmiştir. Öte yandan tüm illerde bu oran düşük kalmış, hiçbir ilde bu oran %50'nin üzerine çıkmamıştır. En yüksek oranlar büyükşehirlerin olduğu İstanbul (%46), Bursa (%41) ve Kocaeli (%36) illeridir. Tekirdağ ve Bilecik'te ise yalnızca %9 oranında belediye sözleşme/mutabakat yoluyla iş birliği kurduğunu belirterek Çanakkale'den sonra bu konuda en az çalışma yapılan iller olmuştur.

Grafik 95: İllere Göre Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Sözleşmeleri

Yurt dışındaki belediyelerle veya uluslararası kuruluşlarla iş birliği sözleşmeleri/protokoller yoluyla kurduğunuz ilişkiler var mı/oldu mu?

Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaptıkları Konular

Belediyeler, yurt dışındaki belediyelerle ya da diğer kurumlarla farklı konular üzerine iş birliği yapmaktadır. Şimdiye kadar kurdukları iş birliklerinin hangi alanlarda olduğunu ortaya çıkarmak üzere sorulan soruya 44 belediye yanıt vermiştir.⁸¹ Belediyelerin yanıtlarına göre kültür (%43), iklim değişikliği ve çevre (%36) ve eğitim (%32) en çok iş birliği yürütülen üç tema olmuştur. İklim değişikliği ve çevre temasının belediyelerin uluslararası kent ağlarıyla iş birliği yaptığı konular ve uluslararası proje yürüttüğü konular arasında da en çok ifade edilen temalardan olması dikkat çekicidir. Her üç bölümde bu temanın öne çıkması belediyelerin iklim değişikliği/çevre konuları konusunda ciddi bir hassasiyet geliştirdiğine ve bu konularda eyleme geçtiğine dair kanıtlar sunmaktadır.

Gıda ve tarım %5 ile en az ortaklık yürütülen tema olurken onu %7 oranıyla altyapı, ulaşım⁸² ve yönetim temaları takip etmiştir. Soruya yanıt veren belediyelerin %20'si tek bir temadan ziyade birçok temayı içine alabilecek şekilde yapılandırılmış genel bir sözleşme/mutabakat imzaladıklarını ifade etmiştir. 8 belediye ise şıklarda belirtilen konuların dışında gençlik ve turizm, afet, sosyal haklar, istihdam, yerel ekonomik kalkınma, sosyal hizmetler ve enerji alanlarında iş birliği sözleşmeleri yaptıklarını söylemiştir.

Büyükşehir belediyelerinin çoğunluğu (%60) iş birliği sözleşmelerini iklim değişikliği, sürdürülebilirlik ve altyapı temaları üzerine kurmuştur. Spor teması ise bu belediye türünde iş birliği sözleşmelerinin odağı olmayan bir temadır. Ayrıca hiçbir belediye "genel" şikkını işaretlememiştir. Bu da onların iş birliklerini daha esnek ve geniş bir yelpazeyi içerecek şekilde inşa etmek yerine, belirli bir temaya odaklı kurguladıklarını göstermektedir.

Büyükşehir belediyelerinin aksine soruya yanıt veren il belediyelerinin hepsi "genel" bir iş birliği sözleşmesi imzaladıklarını belirtmiştir. Bu zıtlık, iş birliklerine yaklaşırken belediye türleri arasında farklılık olabileceğini göstermesi açısından önemlidir. İl belediyelerinin iş birliklerinin odağındaki temalar ise %50 oranı ile iklim değişikliği/çevre, sürdürülebilirlik ve kültür olmuştur. İl belediyeleri diğer temalar üzerine iş birliği sözleşmesi imzalamadıklarını belirtmiştir.

⁸¹ Bu bölümdeki yanıtlar değerlendirilirken belediyelerin yetki alanları ve soruya yanıt veren belediyelerin ölçeği dikkate alınmalıdır. Örneğin, belediyelerin eğitim konusunda sorumluluğu sınırlıdır. Ayrıca ulaşım gibi altyapısal konularda sorumluluk daha çok büyükşehir belediyelerine aittir. Yetki ve sorumlulukların farklılığı, o konuda çalışan belediyelerin ölçeğiyle yakından ilgilidir. Büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumluluklarını şekillendiren mevzuat için bkz. "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu", erişim 28 Ekim 2024, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5216&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>; diğer belediyelerin yetki alanlarını şekillendiren mevzuat için bkz. "Belediye Kanunu", 5393 sayılı Kanun, erişim 24 Ekim 2024, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/155393.pdf>

⁸² Ulaşım ve altyapı yasal olarak daha çok büyükşehir belediyelerinin hizmet alanına girmektedir. Verileri belde kırılımlarına göre incelediğimizde oranın düşük olma sebebi yasal yetki farklılıklarından kaynaklıdır.

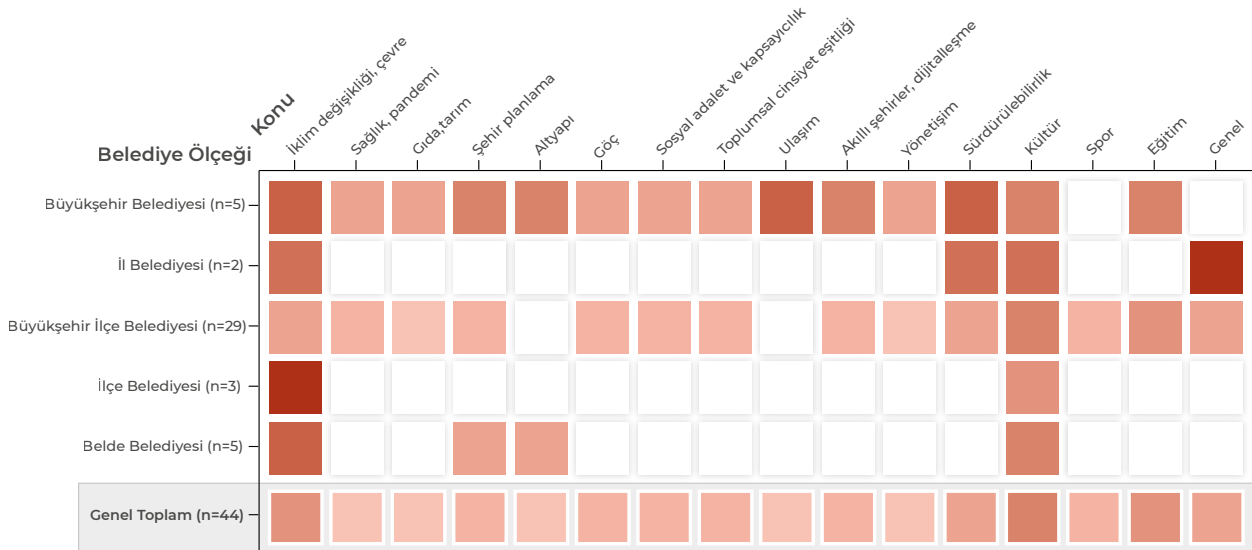
Büyükşehir ilçe belediyelerinin uluslararası iş birliği sözleşmelerinde kültür teması %45 oranıyla öne çıkmaktadır. Eğitim %38 oranıyla, iklim değişikliği/çevre %21 oranıyla kültür temasını takip etmektedir. Ayrıca %24 oranında belediye "genel" bir iş birliği sözleşmesi imzaladıklarını ifade etmiştir. Bu türdeki belediyeler altyapı ve ulaşım türlerinde iş birliği sözleşmesi yapmamıştır.

İlçe belediyelerinin tamamının iklim değişikliği/çevre konularında yurt dışındaki kurumlarla iş birliği yaptığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bu belediyelerin %33'ü kültür, spor, ve eğitim alanlarında da iş birlikleri kurmuştur. İlçe belediyeleri diğer temalarda iş birliği yapmamaktadır.

Diğer belediye türlerinde olduğu gibi belde belediyelerinde de iş birliklerinde iklim değişikliği/çevre (%60) ve kültür (%40) öne çıkan konular olmuştur. Ayrıca belde belediyeleri şehir planlama (%20) ve altyapı (%20) konularında da uluslararası iş birlikleri kurduklarını belirtmişlerdir.

Grafik 96: Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yapılan Alanlar

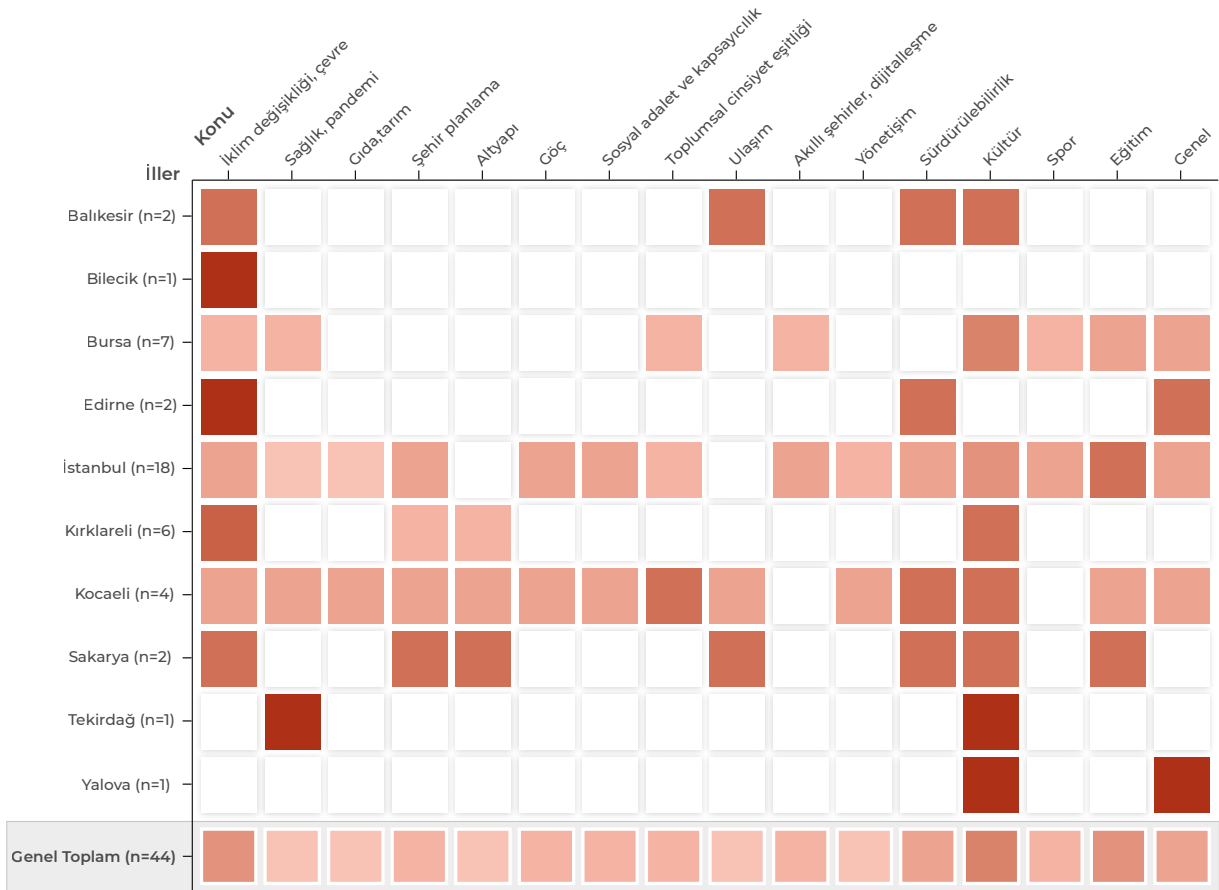
Hangi alanlarda iş birliği sözleşmesi/protokol imzaladınız?

İllerdeki dağılıma bakıldığında temadan temaya önemli farklılıklar gözlemlenmiştir. Örneğin iklim değişikliği ve kültür temaları 8 ilde en az bir belediyenin iş birliğine konu olmuşken gıda/tarım, göç, sosyal adalet, akıllı şehirler/dijitalleşme ve yönetim temaları yalnızca 2 ilde belediyelerin iş birliklerinde odaklandığı konular olmuştur.

Grafik 97: İllere Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yapılan Alanlar

Hangi alanlarda iş birliği sözleşmesi/protokol imzalandınız?

Belediyelerin Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaştıkları Sorunlar

Belediyeler, yurt dışındaki kurumlarla sözleşmeler/protokoller yoluyla iş birliği kurarken veya bu iş birliği kurulduktan sonra bazı sorunlar yaşamaktadır. Belediyelerin iş birliği sözleşmelerine ilişkin sorun yaşadığı hususlar arasında sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması (%36), dil bilen personel eksikliği (%36) ile insan kaynağı ve personel yetersizliği (%34) en çok dile getirilen ilk üç sorun olmuştur. Dış ilişkiler faaliyetini yürüten personelin isteksizliği (%9) ve belediye yönetiminin isteksizliği (%11) ankete verilen yanıtlara göre belediyelerin en az oranda yaşadığı sorunlardır. 7 belediye “diğer” yanıtını işaretlemiştir. Bu belediyelerin 3'ü bu tarz iş birlikleri kurulurken ve sonrasında herhangi bir sorun yaşamadığını, 1 belediye pasaportla ilgili sorun yaşadığını, 1 belediye de ortakla karşılıklı sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

Büyükşehir belediyeleri arasında en çok gözlemlenen sorun %60 oranı ile sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması ve somut faaliyet yürütülmemesi olmuştur. Belediye yönetiminin isteksizliği ve bütçe yetersizliği bu belediyelerin uluslararası iş birliklerinde bir problem teşkil etmemektedir.

İl belediyelerinin yarısı sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması ve somut faaliyet yürütülmemesi, belediye yönetiminin isteksizliği ve bütçe yetersizliğini uluslararası iş birliği sözleşmeleri sürecinde deneyimledikleri sorunlar olarak nitelendirmiş, diğer konularda sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

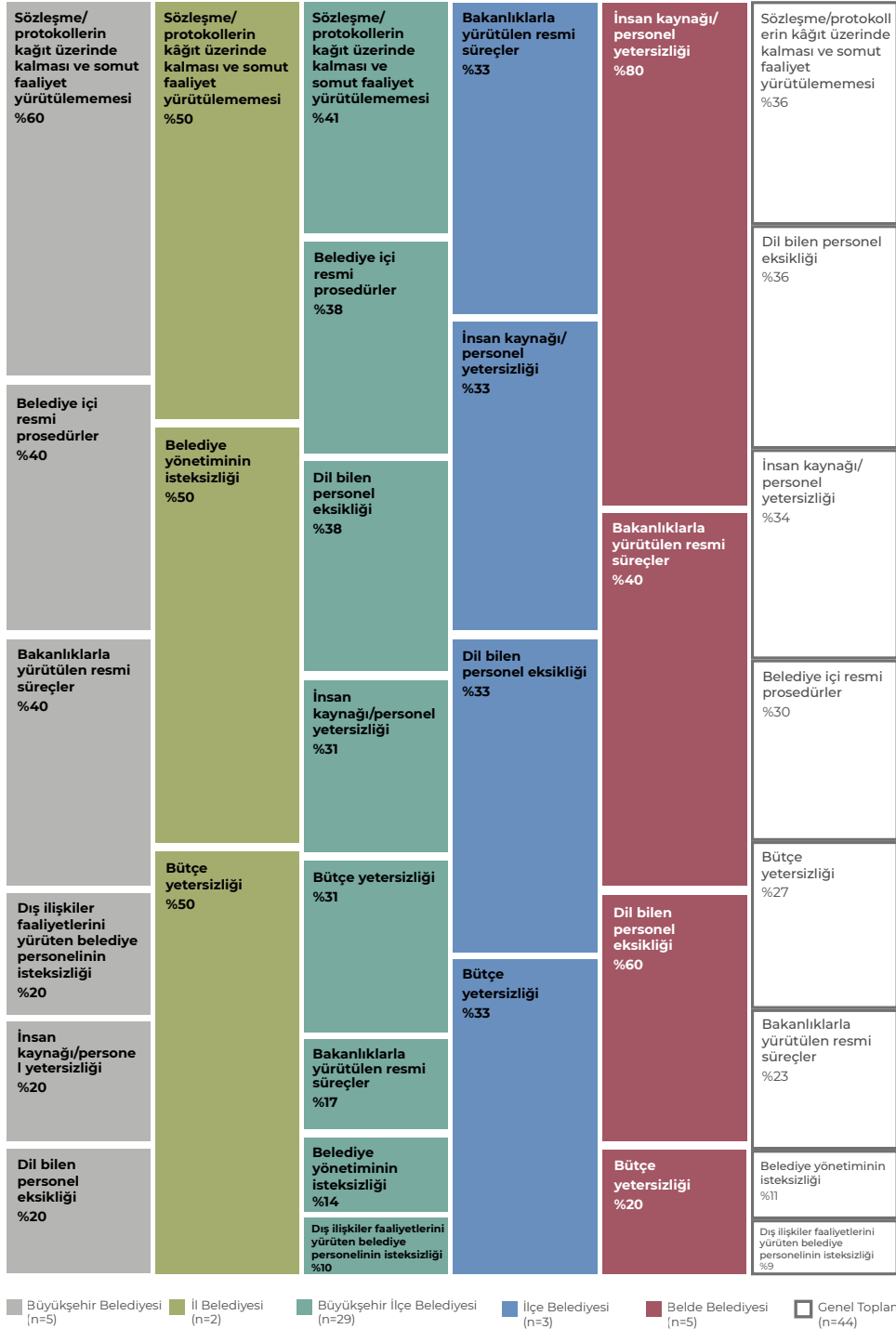
Büyükşehir ilçe belediyelerinde, büyükşehir belediyeleri ve il belediyelerinde olduğu gibi sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması ve somut faaliyet yürütülmemesi en çok belediye tarafından belirtilen (%41) sorun olmuştur. Dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten belediye personelinin isteksizliği %10 oran ile, belediye yönetiminin isteksizliği %14 oran ile ve bakanlıklarla yürütülen resmi süreçler %17 oran ile sırasıyla uluslararası iş birliği sözleşmeleriyle ilgili süreçte bu ölçekteki belediyeleri en az etkileyen sorunlar olmuştur.

İlçe belediyeleri ise uluslararası iş birliği sözleşmeleri sürecinde bütçe yetersizliği, dil bilen personel eksikliği, insan kaynağı/personel yetersizliği ve bakanlıklarla yürütülen resmi süreçler konularında (%33) sorun yaşamaktadır.

Belde belediyelerinde, insan kaynağı/personel yetersizliği en öne çıkan sorundur. %80 oranında belde belediyesinin belirttiği sorunu %60 oranıyla dil bilen personel eksikliği takip etmektedir. Belde belediyeleri sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması ve somut faaliyet yürütülmemesi, belediye içi resmi prosedürler, belediye yönetiminin isteksizliği, dış ilişkiler faaliyetini yürüten belediye personelinin isteksizliği konularında sorun yaşamadıklarını ifade etmiştir.

Grafik 98: Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaşılan Sorunlar

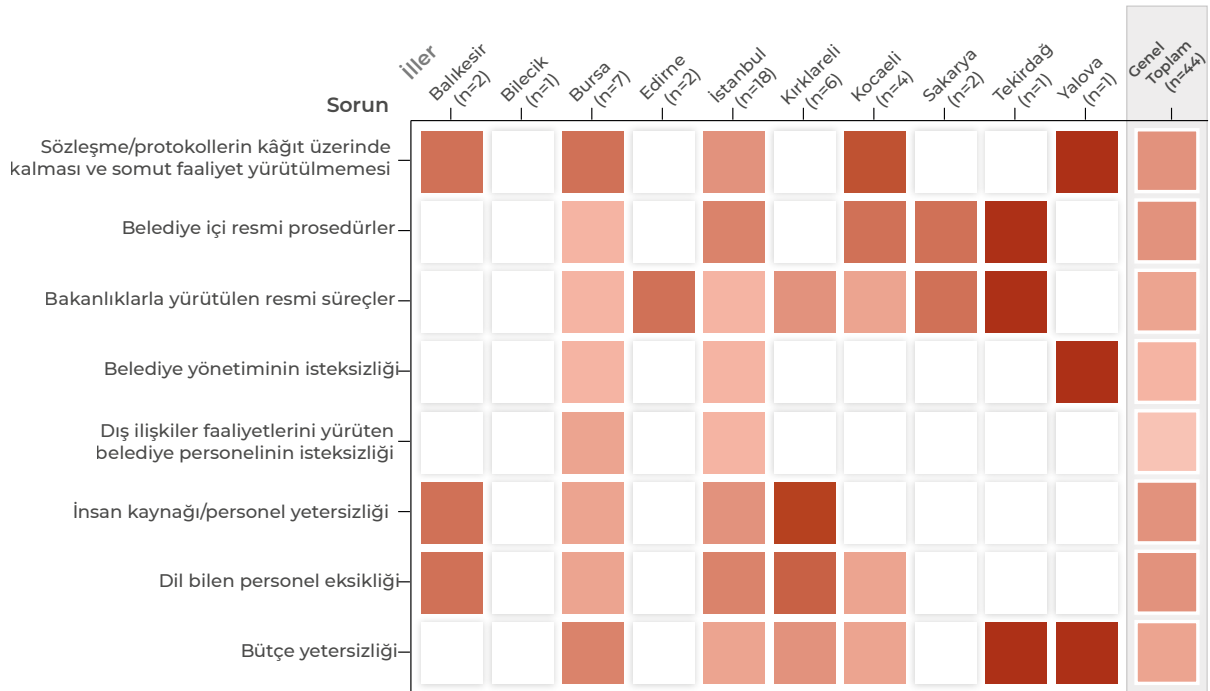
Yaptığınız iş birliği sözleşmelerine/protokollerine ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir?

Uluslararası iş birlikleri konusunda yaşanan sorunların illere dağılımı değişkenlik göstermektedir. En geniş alanda görülen sorun 7 ilde gözlemlenen “bakanlıklarla yürütülen resmi süreçler” sorunu olmuştur. En dar alanda görülen sorun ise 2 ilde karşılaşılan “dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten belediye personelinin isteksizliği” olmuştur.

Grafik 99: İllere Göre Yurt Dışındaki Kurumlarla İş Birliği Yaparken Karşılaşılan Sorunlar

Yaptığınız iş birliği sözleşmelerine/protokollerine ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir?

ARAŞTIRMA BULGULARI

7. Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı

7. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI ETKİNLİKLERE KATILIMI

Uluslararası etkinlikler; uluslararası ölçekte temsil, görünürlük ve ilişki geliştirme açısından önemli araçlar arasında yer almaktadır. Her yıl dünyanın pek çok yerinden şehirlerin katılımıyla iklim değişikliği, atık azaltımı, hareketlilik, yönetişim, kapsayıcılık, yerel demokrasi ve sürdürülebilir kalkınma gibi alanlarda yerel düzeyde bilinç oluşturmak, kapasite geliştirmek ve iyi uygulamaları yaygınlaştırmak amacıyla etkinlikler düzenlenmektedir. Paydaşlar arasında iletişimi ve etkileşimi artırmaya katkı sağlayan uluslararası etkinlikler, sundukları ağ kurma imkânı ile somut iş birliklerine de zemin hazırlamaktadır. Uluslararası kuruluşlar, kent ağları veya kardeş şehirler tarafından düzenlenen uluslararası etkinlikler yoluyla yerel yönetimler, kamu kurumları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör kuruluşları ve diğer sektörlerden çok sayıda paydaş bir araya gelmektedir.⁸³

Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırmasının uluslararası etkinlikler konusundaki bölümünde belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım durumları, uluslararası etkinliklere katılımın önündeki engeller, belediyelerin katıldıkları uluslararası etkinliklerin türleri ve etkinliklere katılım sıklıkları ile yurt dışı görevlendirmeleri esnasında gerçekleştirdikleri kurumsal ziyaretlere ilişkin sorular sorulmuştur.

Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Durumu

Grafik 100: Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Durumu

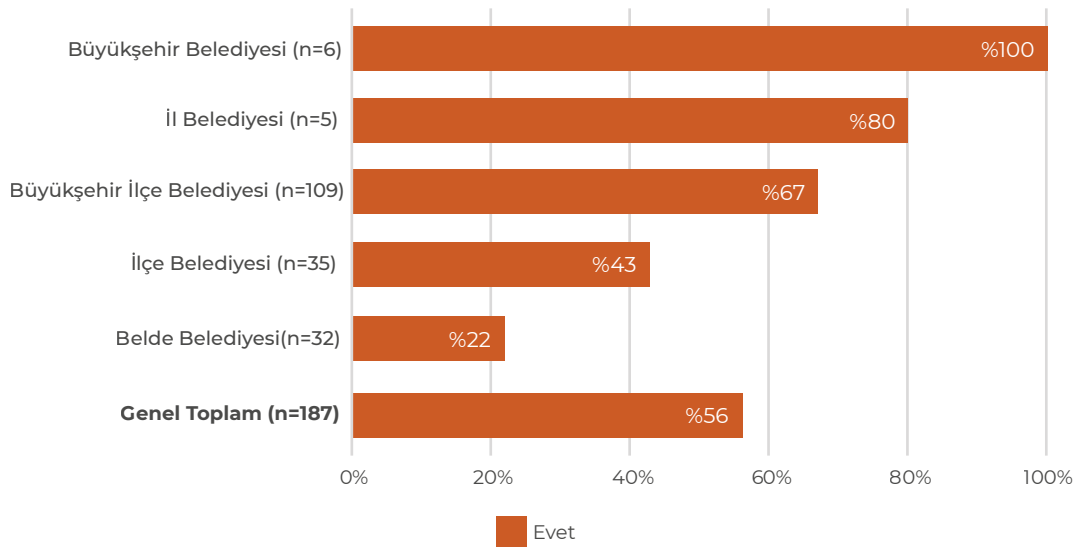
⁸³ Merve Ağca, "Yerel Diplomasi Araçları: Uluslararası Etkinlikler ve Ödülleri," Şehir & Toplum, Yerel Diplomasi, no 24: 121-135.

Belediyelere uluslararası etkinliklere katılım durumları sorulduğunda, 187 belediyenin %56'sı (105 belediye) uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirtirken %44'ü (82 belediye) uluslararası etkinliklere katılım sağlamadığını ifade etmiştir.

6 büyükşehir belediyesinin tamamı, 5 il belediyesinin ise 4'ü uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirtmiştir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %67'sinin uluslararası etkinliklere katılım sağladığı görülürken bu oran illere bağlı ilçe belediyelerinde %43 olarak karşımıza çıkmaktadır. Belde belediyelerinde uluslararası etkinliklere katılım oranının sınırlı (%22) olduğu görülmektedir.

Grafik 101: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı

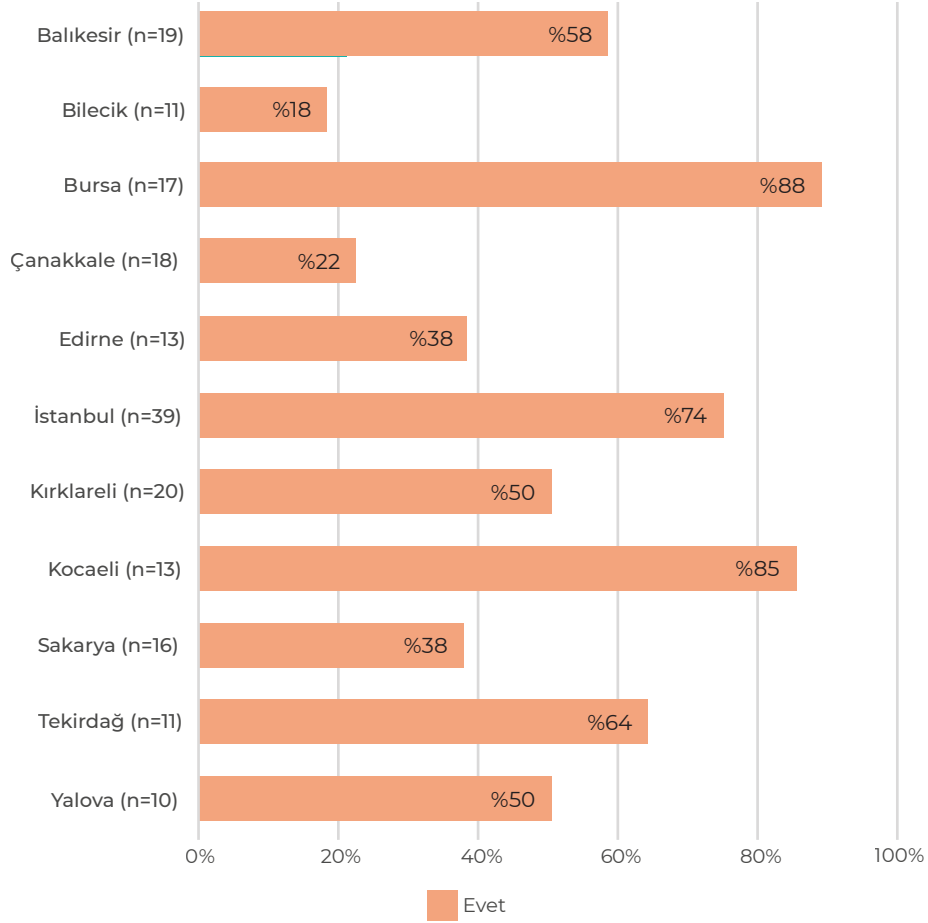
Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılıyor musunuz?

Grafik 102'de görüldüğü üzere, uluslararası etkinliklere katılımı gösteren belediye oranının en fazla olduğu iller Bursa (%88), Kocaeli (%85), İstanbul (%74) ve Balıkesir (%58) olarak karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası etkinliklere en az katılım sağlayan il ise %18 ile Bilecik'tir. Anket kapsamında görüşme yapılan 33 belediye sınır illerde, 10 belediye ise doğrudan sınırda yer almaktadır. Bulunduğu il sınırda olan 15 belediye, uluslararası etkinliklere katılım sağladıklarını belirtmiştir. Sınır illerdeki belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım oranı %45'tir. Kendisi doğrudan sınırda olan 10 belediyenin ise 5'i uluslararası etkinliklere katılmaktadır.

Grafik 102: İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılımı

Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılıyor musunuz?

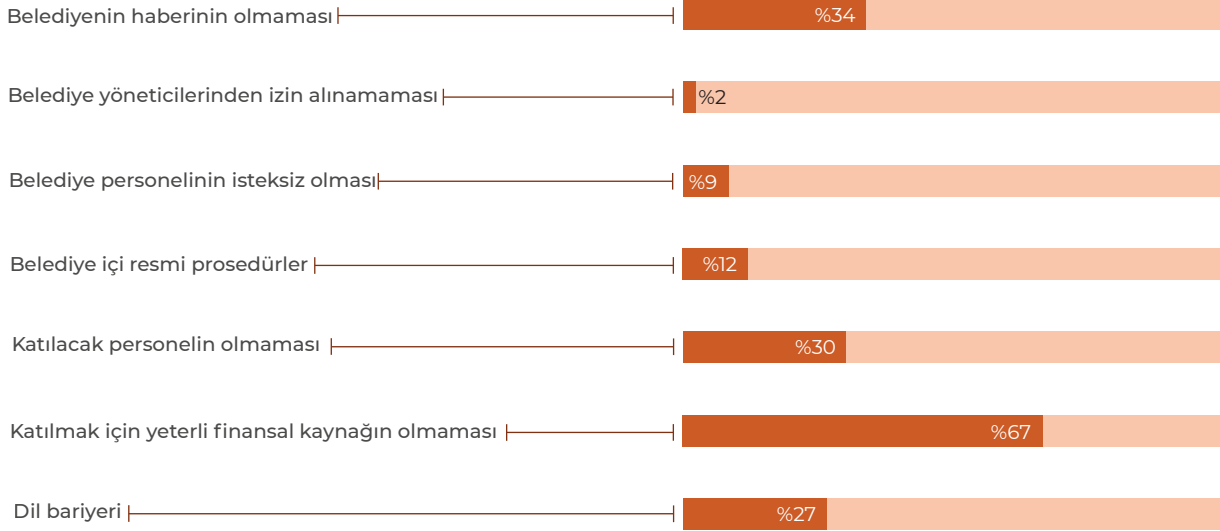

Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri

Uluslararası etkinliklere katılım, kentlerin uluslararası iş birliklerinin ve yerel diplomasinin gelişiminde önemli araçlardan biri olmakla birlikte bazı belediyeler etkinliklere katılım süreçlerinde kısıtlarla karşılaşmakta ve etkinliklere katılamamaktadır. Uluslararası etkinliklere katılmadığını belirten 82 belediyeye katılmama sebepleri sorulmuş ve en fazla üç seçeneği işaretlemeleri istenmiştir. Katılım için yeterli finansal kaynağın olmaması (%67), belediyelerin uluslararası etkinliklerden haberinin olmaması (%34), katılım sağlayacak personelin bulunmaması (%30) ve dil bariyeri (%27) ön plana çıkan başlıca hususlardır.

Grafik 103: Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri

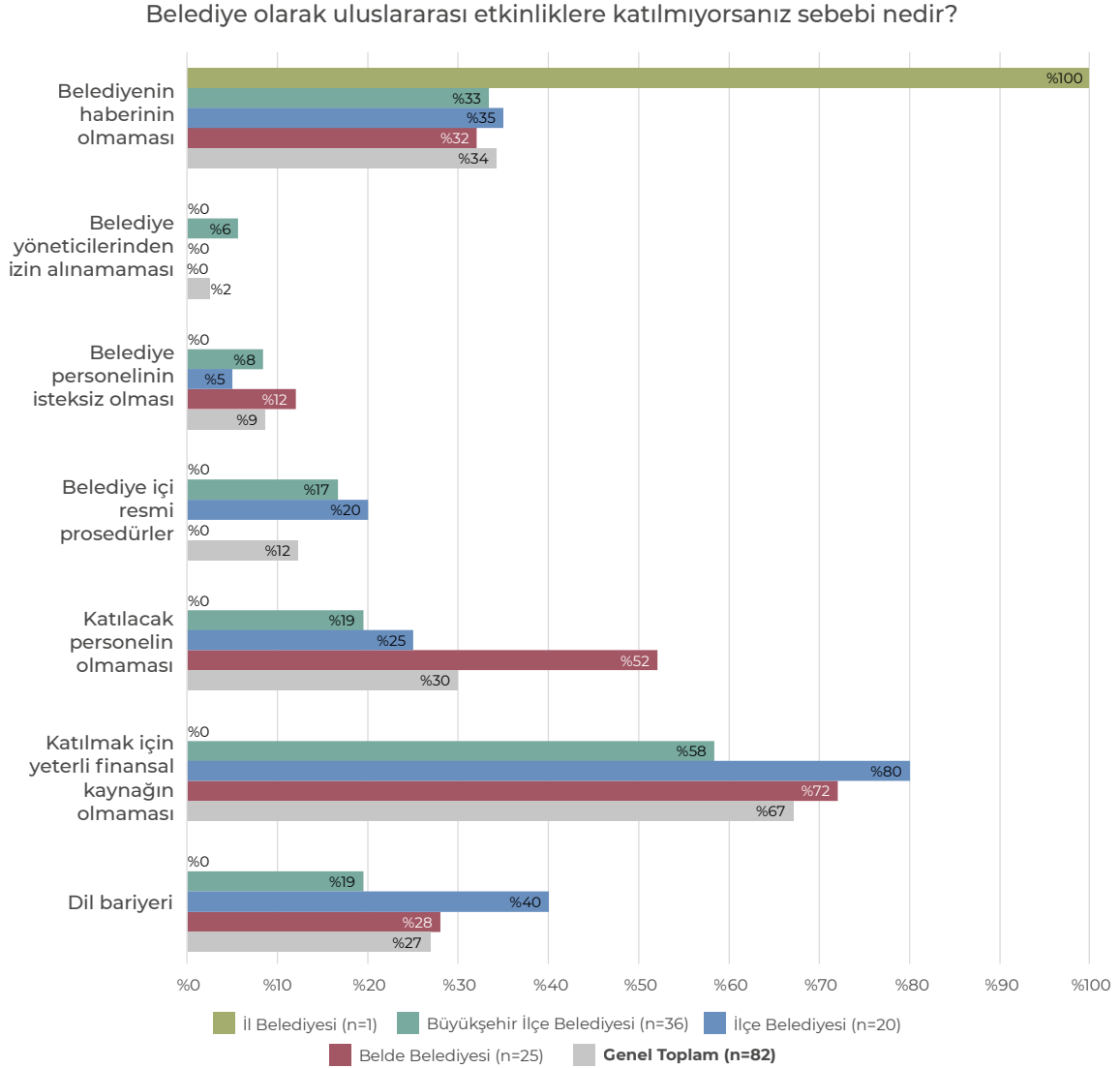
Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılmıyorsanız sebebi nedir?

n = 82

Finansal kaynağa erişim tüm düzeyler için önemli bir engel olarak karşımıza çıkarken bu oran illere bağlı ilçe belediyelerinde %80, belde belediyeleri düzeyinde %72, büyükşehir ilçe belediyelerinde ise %58'e ulaşmaktadır. Diğer yandan dil bariyeri illere bağlı ilçe belediyelerinin %40'ı belde belediyelerinin %28'i, büyükşehir ilçe belediyelerinin %19'u tarafından etkinliklere katılmama sebebi olarak dile getirilmiştir. Belde belediyelerinin %52'si uluslararası etkinliklere katılım sağlayacak personelin bulunmadığını belirtmiştir.

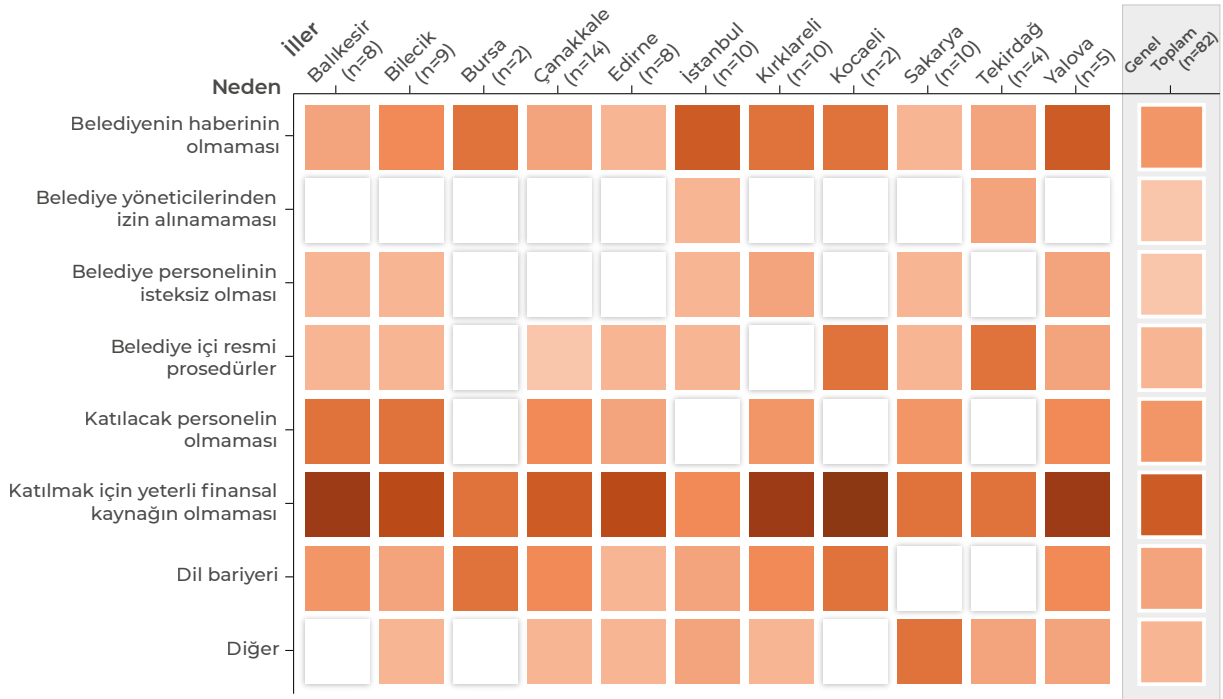
Belediye içerisindeki resmi prosedürler, personelin isteksizliği ve belediye yöneticilerinden izin alınamaması da uluslararası etkinliklere katılımı olumsuz yönde etkileyen faktörler arasında sıralanmıştır. Bazı belediyeler ise yapılan görüşmeler esnasında belediye personelinin bu yönde talebinin olmadığı, uluslararası iş birliği konusundaki çalışmaların henüz çok yeni olduğu, etkinliklerle ilgili yeterli networklerinin bulunmadığı, etkinlik katılımı için belediyeye davette bulunulmadığı, belediye personelinin konuyla ilgili kapasitesinin yetersiz olduğu, iş yoğunluğunun fazla olduğu ve uluslararası etkinliklere katılımın belediye yönetimi veya belediye başkanının önceliği olmadığı yönünde bilgi vermiştir. Bir belediye farklı dönemlerde yayımlanan tasarruf tedbirleri dikkate alınarak uluslararası etkinliklere katılım sağlanmadığını belirtmiştir.

Grafik 104: Belediye Ölçeğine Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri

Yeterli finansal kaynağın olmaması 10 ilde uluslararası etkinliklere katılımın önündeki en önemli engeller arasında birinci sırada gelirken yalnızca İstanbul için ikinci sırada dile getirilmiştir. Katılacak personelin olmaması Balıkesir (%50), Bilecik (%56), Çanakkale (%43) ve Edirne (%25) illerinde ikinci sırada en çok dile getirilen neden olarak karşımıza çıkarken belediyenin haberinin olmaması seçeneği Bilecik (%44), Bursa (%50), İstanbul (%60), Kırklareli (%50), Kocaeli (%50) ve Yalova (%60) illerindeki belediyeler tarafından en çok işaretlenen ilk üç seçenek arasında yer almaktadır. Dil bariyeri de bu bağlamda Balıkesir (%38), Bursa (%50), Çanakkale (%43), İstanbul (%20), Kırklareli (%40), Kocaeli (%50), ve Yalova (%40) illerinde en çok dile getirilen üç nedenden biri olarak işaretlenmiştir.

Grafik 105: İllere Göre Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılmama Sebepleri

Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılmıyorsanız sebebi nedir?

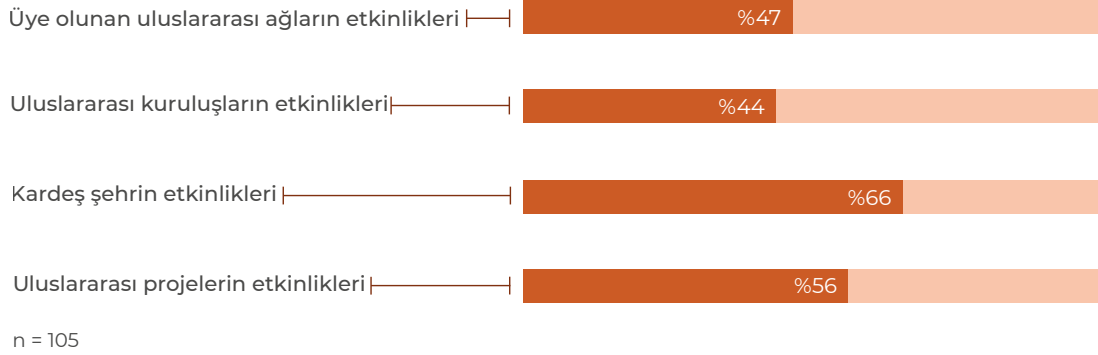
Belediyelerin Katılım Sağladıkları Uluslararası Etkinlikler ve Türleri

Belediyelerin katılım sağladığı uluslararası etkinlikler sorulmuş ve birden fazla şık işaretlemelerine izin verilmiştir. Yanıtlara göre kardeş şehirlerinin düzenlediği etkinliklere katılım %66, uluslararası projelerin etkinliklerine katılım %56, üye olunan uluslararası ağların etkinliklerine katılım %47, uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılım ise %44 oranındadır.

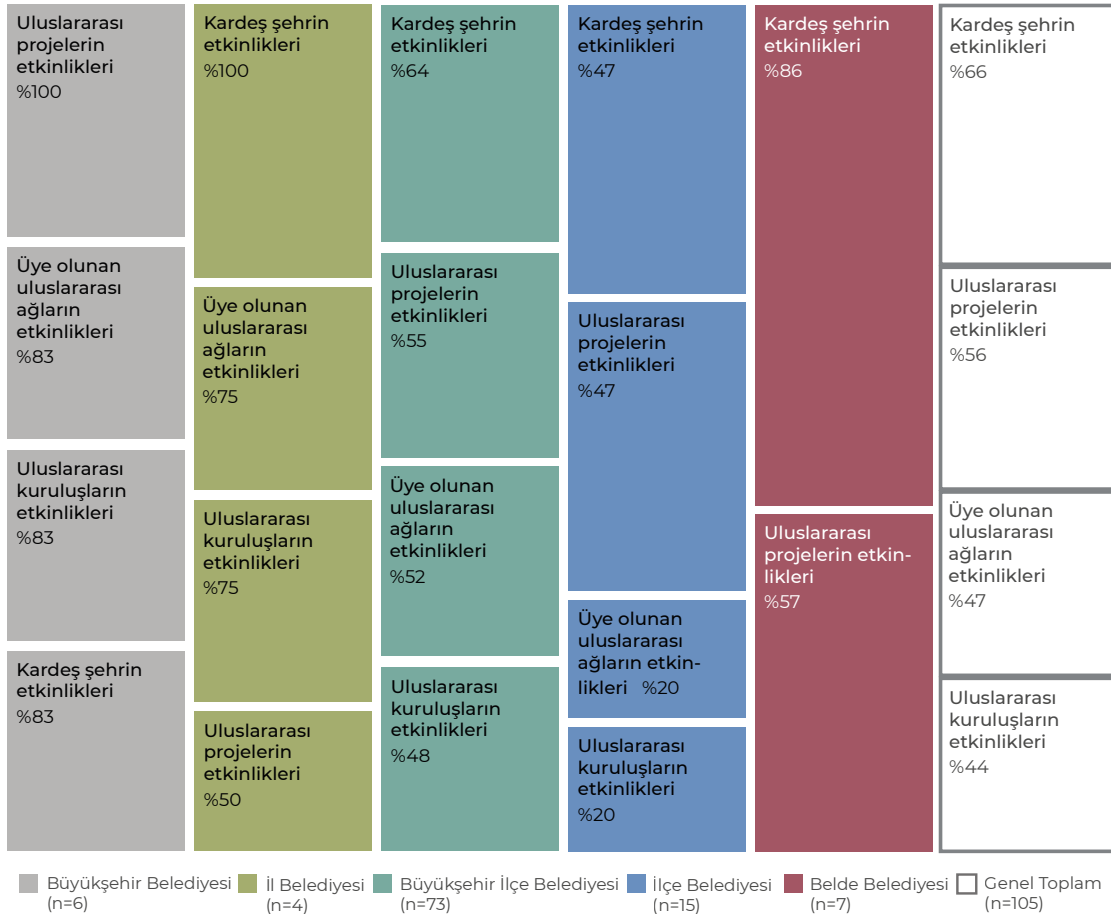
Belde belediyelerinin çoğunlukla kardeş şehirler tarafından düzenlenen etkinliklere (%86) veya uluslararası projelerin etkinliklerine (%57) katılım sağladıkları görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinin ise tamamı uluslararası projelerin etkinliklerine katıldıklarını belirtirken diğer etkinlik türlerine katılım oranı %83'tür. Büyükşehir ilçe belediyelerinin ise %64'ü kardeş şehirleri tarafından düzenlenen etkinliklere, %55'i uluslararası projelerin etkinliklerine, %52'si üye olunan uluslararası ağların etkinliklerine ve %48'i uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılım sağladıklarını belirtmiştir. İl belediyelerinin tamamı kardeş şehirleri tarafından düzenlenen etkinliklere katıldıklarını ifade ederken üye olunan ağların ve uluslararası kuruluşların düzenledikleri etkinliklere katılım sağlayan il belediyesi sayısı üç, uluslararası projelerin etkinliklerine katılan il belediyesi sayısı ikidir. İllere bağlı ilçe belediyelerinin %47'si kardeş şehirlerin ve uluslararası projelerin etkinliklerine katıldıklarını belirtirken üye olunan uluslararası ağların ve uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılım oranı ise %20'dir.

Grafik 106: Belediyelerin Katılım Sağladığı Uluslararası Etkinlikler

Belediye olarak aşağıdaki etkinliklerden hangilerine katılıyorsunuz?

Grafik 107: Belediye Ölçeğine Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinlikler

Belediye olarak aşağıdaki etkinliklerden hangilerine katılıyorsunuz?

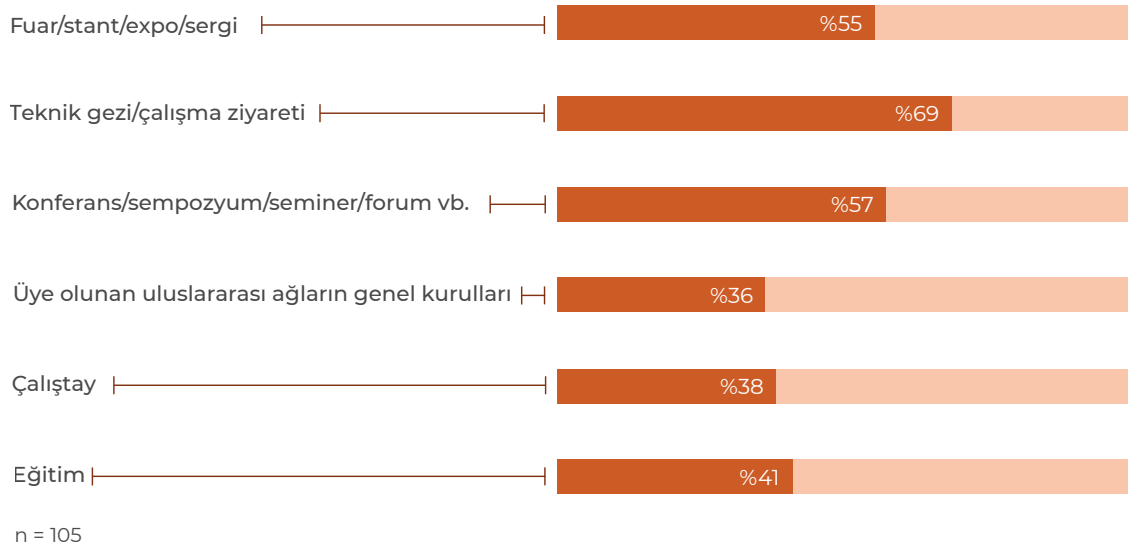

Uluslararası etkinliklere katılım sağlayan belediyeler belediye birlikleri tarafından etkinliklere dair bilgilendirme yapıldığını ifade ederken uluslararası finans kuruluşlarının etkinliklerine, turizm ve kültür alanında yurt dışında düzenlenen uluslararası etkinliklere, yurt dışındaki belediyeler tarafından düzenlenen festivallere, spor müsabakalarına, Türkiye’de bakanlıklar tarafından düzenlenen uluslararası etkinlikler ile Türk merciler tarafından yurt dışında düzenlenen uluslararası etkinliklere ve yurt dışındaki Türk derneklerinin etkinliklerine katılım sağladıklarını belirtmiştir.⁸⁴

Katılım sağlanan etkinliklerin türleri incelendiğinde, teknik gezi/çalışma ziyareti (%69) birinci sırada yer alırken takiben konferans/sempozyum/seminer vb. etkinlikler (%57) ile fuar/stant/expo/sergi katılımı (%55) ön plana çıkmaktadır. Uluslararası etkinliklere katılan belediyelerin %41’i eğitimlere, %38’i ise çalıştaylara katılım sağladıklarını ifade ederken üye olunan uluslararası kuruluşların etkinliklerine katılım oranı %36’dır.

Grafik 108: Belediyelerin Katılım Sağladığı Uluslararası Etkinliklerin Türleri

Belediye olarak ne tür uluslararası etkinliklere katılıyorsunuz?

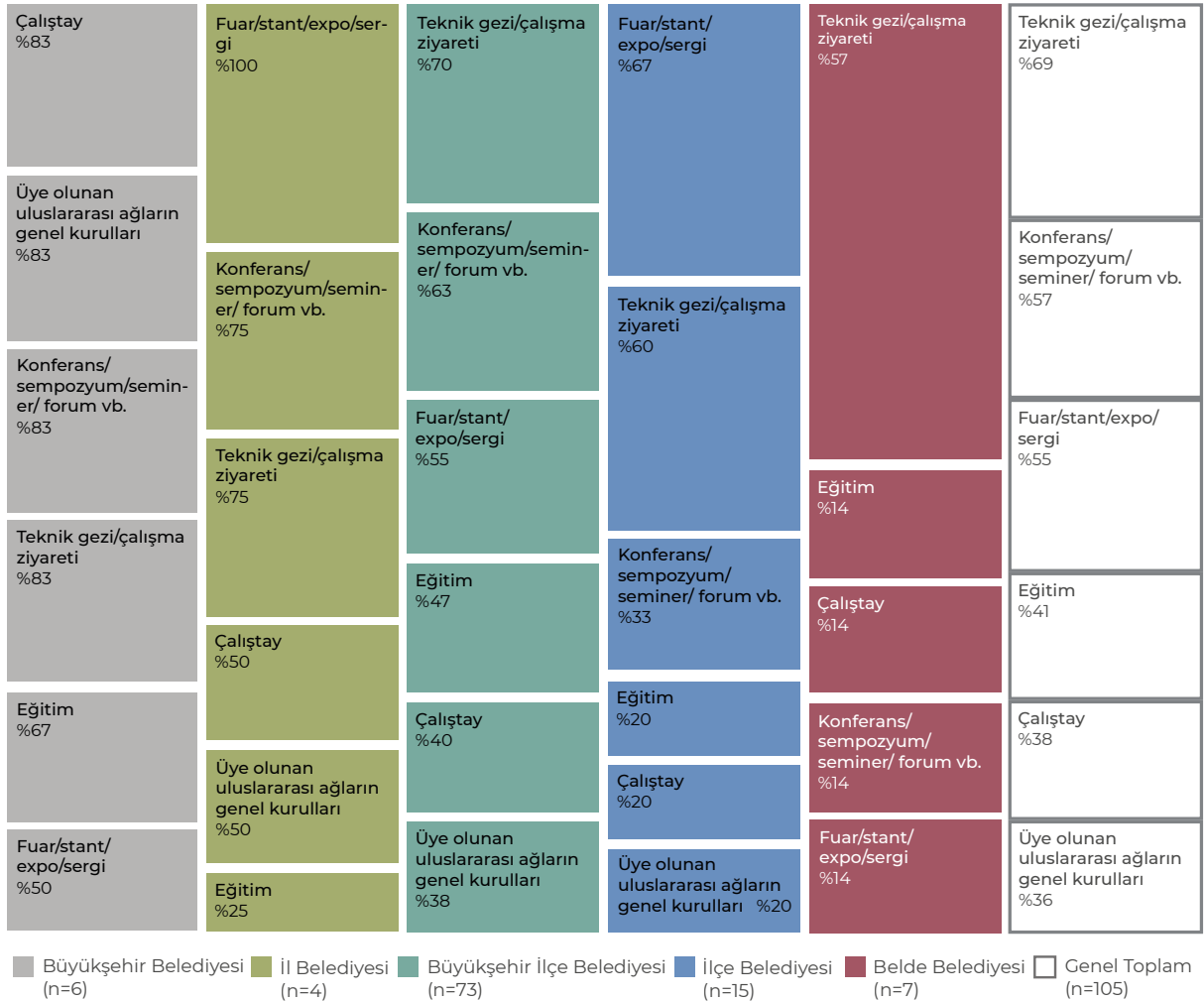
Teknik geziler tüm düzeyler için en çok katılım sağlanan etkinlik tipi olarak karşımıza çıkmaktadır. Büyükşehir belediyelerinin %83’ü, büyükşehir ilçe belediyelerinin %70’i, il belediyelerinin %75’i ve illere bağlı ilçe belediyelerinin %60’ı teknik gezi programlarına katıldıklarını belirtmiştir.

⁸⁴ EWWR, ELDW ve Avrupa Hareketlilik Haftası gibi etkinlikler belediye temsilcileri tarafından özellikle dile getirilmiştir.

Uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirten büyükşehir belediyelerinin %50'sinin, il belediyelerinin tamamının, büyükşehir ilçe belediyelerinin, %55'inin, illere bağlı ilçe belediyelerinin %67'sinin fuar/stant/expo/sergi gibi uluslararası etkinliklere katılım sağladıkları görülmektedir. Konferans katılım durumu büyükşehir belediyeleri için %83, büyükşehir ilçe belediyeleri için %63, il belediyeleri düzeyinde %75, illere bağlı ilçe belediyelerinde %33, beldelerde ise %14 oranındadır. Belde belediyelerinin hiçbiri uluslararası kent ağlarına üye olmadığı için herhangi bir uluslararası ağ etkinliğine katılmamaktadır.

Grafik 109: Belediye Ölçeğine Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinliklerin Türleri

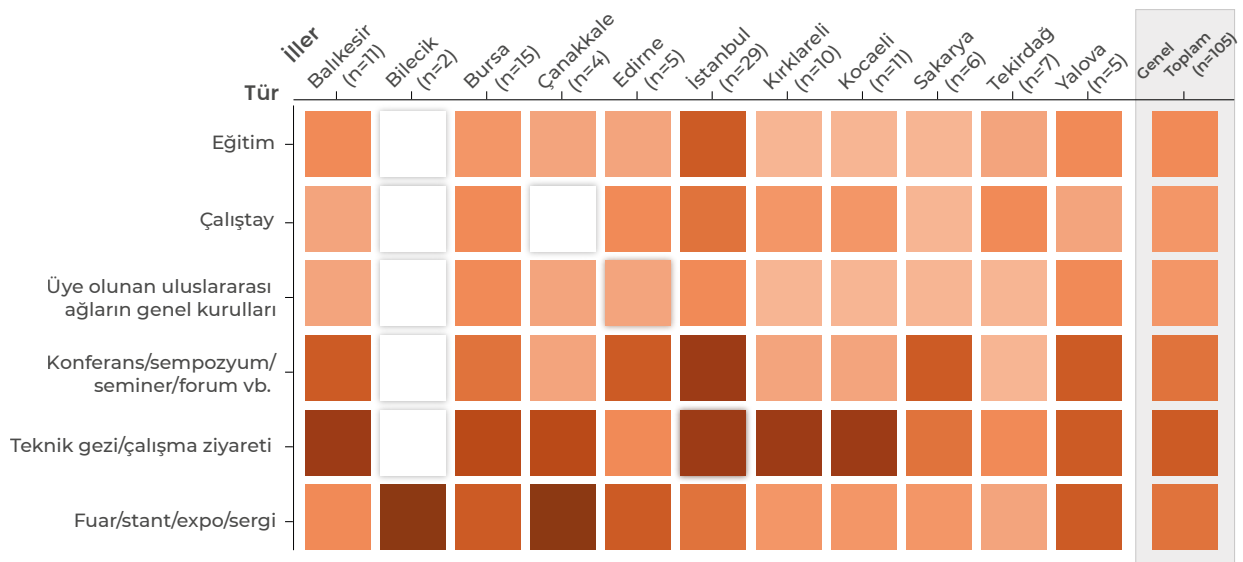
Belediye olarak ne tür uluslararası etkinliklere katılıyorsunuz?

Belediyelerin katılım sağladıkları uluslararası etkinlik türleri il bazında değerlendirildiğinde tüm iller için en çok öne çıkan etkinlik türleri teknik gezi/çalışma ziyareti, konferans/sempozyum/seminer/forum ve fuar/stant/expo/sergidir. Bilecik'te soruya yanıt veren 2 belediye, yalnızca fuar/stant/expo/sergi gibi etkinliklere katıldıklarını belirtmiştir. İstanbul'daki 29 belediyenin çoğunluğunun katılım sağladığı etkinlik türlerinin %83'lük bir oranla teknik gezi/çalışma ziyareti ve konferans/sempozyum/seminer/forum vb. olduğu görülmektedir. Bursa'daki 15 belediye arasında en öne çıkan etkinlikler teknik gezi/çalışma ziyareti (%73) ve fuar/stant/expo/sergidir (%67). Kocaeli'deki 11 belediye her bir seçenek için %64 oranla en çok uluslararası ağların genel kurulları, konferans/sempozyum/seminer/forum ve fuar/stant/expo/sergi katılımı gerçekleştirmektedir. Balıkesir'de soruya yanıt veren 11 belediyenin ise çoğunluğu teknik gezi/çalışma ziyareti (%82) ve konferans/sempozyum/seminer/forum vb. (%64) etkinliklere katılmaktadır. Sakarya ilinde konferans/sempozyum/seminer/forum (%67), teknik gezi/çalışma ziyareti (%50) katılımı ön plana çıkmaktadır. Tekirdağ ili için teknik gezi/çalışma ziyareti ve çalıştay katılımı olmak üzere her iki tür için de katılım oranı %43'tür. Kırklareli'nde 10 belediyede öne çıkan türler teknik gezi/çalışma ziyareti (%80) ve fuar/stant/expo/sergidir (%30). Edirne'deki belediyeler konferans/sempozyum/seminer/forum ve fuar/stant/expo/sergi katılımı gösterirken (her biri için %60) Yalova ilinde öne çıkan etkinlik türleri ise konferans/sempozyum/seminer/forum (%67), teknik gezi/çalışma ziyareti (%50) ve fuar/stant/expo/sergi (%30) olmuştur. Çanakkale iline bakıldığında 3 belediye teknik gezi/çalışma ziyareti gibi etkinliklere katılım sağladığını belirtirken uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirten belediyelerin tamamı fuar/stant/expo/sergi katılımında bulduklarını ifade etmiştir.

Grafik 110: İllere Göre Katılım Sağlanan Uluslararası Etkinliklerin Türleri

Ne tür uluslararası etkinliklere katılıyorsunuz?

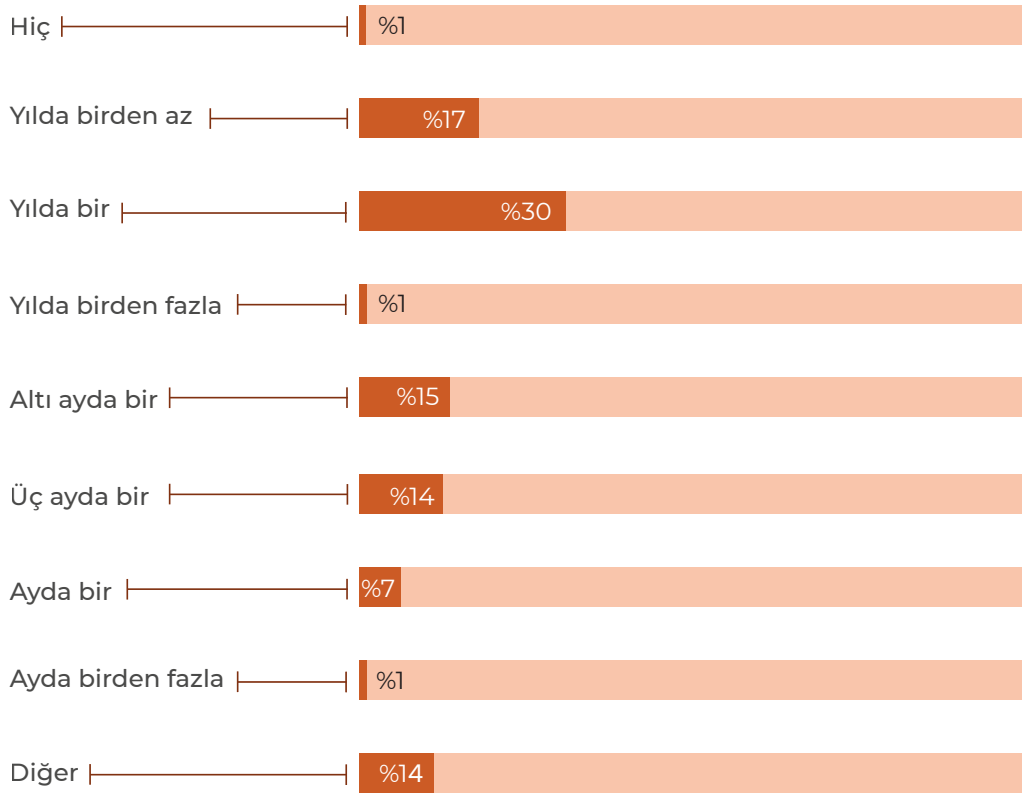

Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklıkları

Belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım sıklıkları değişmekle birlikte yaklaşık %30'u yılda bir, %17'si yılda birden az, %15'i altı ayda bir, %14'ü üç ayda bir, %7'si ayda bir, 1 belediye yılda birden fazla, 1 belediye yılda 3-4 kez, 1 belediye ise ayda birden fazla uluslararası etkinliğe katılım sağladıklarını belirtmiştir.

Grafik 111: Belediyelerin Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklıkları

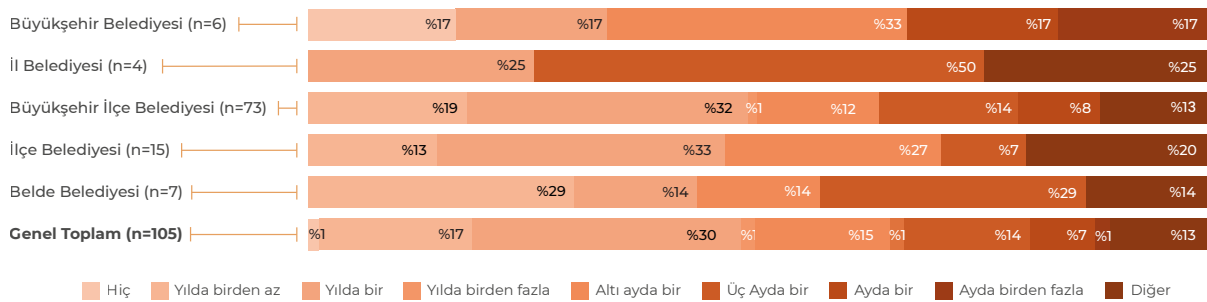
Belediye olarak uluslararası etkinliklere ne sıklıkta katılıyorsunuz?

n = 105

Belediye ölçeğinde uluslararası etkinliklere katılım durumu değerlendirildiğinde büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri nezdinde uluslararası etkinliklere katılım sıklıklarının diğer ölçeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Büyükşehir belediyelerinin %77'si büyükşehir ilçe belediyelerinin ise %59'u yılda bir, üç ayda bir, altı ayda bir veya birden fazla kez seçeneklerini işaretlerken büyükşehir belediyelerinin %17'si, büyükşehir ilçe belediyelerinin %8'i ise ayda bir uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirtmiştir. Belde belediyelerinin %57'si yılda bir veya birden fazla kez uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirtirken %29'u ise yılda birden az seçeneğini işaretlemiştir. Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında yılda birden az seçeneğini işaretleyen belediye oranı %19'dur. Ankete yanıt veren 4 il belediyesi ise yılda bir ve birden fazla kez uluslararası etkinliklere katıldıklarını belirtmiştir. İllere bağlı ilçe belediyelerinde ise yanıt veren belediyelerin %13'ü yılda birden az, %67'si yılda bir, altı ayda bir ve üç ayda bir seçeneklerinden birini işaretlemiştir.

Grafik 112: Belediye Ölçeğine Göre Uluslararası Etkinliklere Katılım Sıklığı
Belediye olarak uluslararası etkinliklere ne sıklıkta katılıyorsunuz?

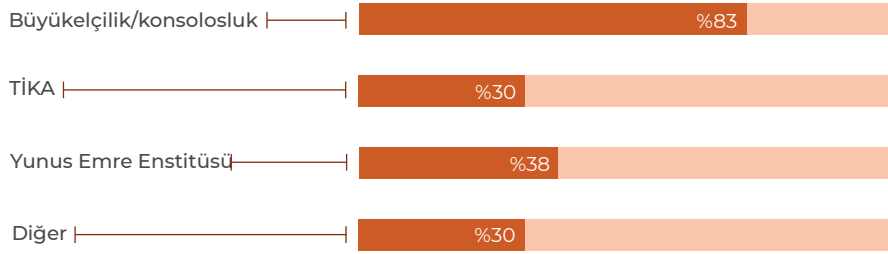
Uluslararası etkinliklere katılım sıklığının dönemsel olarak değiştiği, ihtiyaca göre veya maddi yükümlülük gibi durumların katılım sıklığını etkilediği belediyeler tarafından ifade edilmiştir. Belediye temsilcileri, proje ve etkinlik takvimlerinin uluslararası etkinliklere katılım durumlarını etkilediğini, belediye tarafından yürütülen bir uluslararası proje olması durumunda uluslararası etkinliklere katılım sıklığının arttığını belirtmiştir. Pandemi öncesi dönemde uluslararası etkinliklere katılımın daha fazla olduğu, pandemi sonrasında ise çevrim içi etkinliklere katılımın arttığı zaman zaman belediyeler tarafından aktarılmıştır. Uluslararası etkinliklere katılım sıklığını etkileyen bir diğer önemli husus ise belediyelere yönelik davetlerdir.

Belediyelerin Yurt Dışı Görevleri Esnasında Yaptıkları Ziyaretler

Uluslararası etkinliklere katıldığını belirten 105 belediyenin 63'ü (%60) yurt dışı ziyaretlerinde ülkemizin yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ettiklerini belirtmiştir. İlgili belediyelerin %83'ü büyükelçilik ve konsolosluk gibi temsilcilikleri ziyaret ettiklerini, %38'i Yunus Emre Enstitüsü'nü, %30'u ise TİKA'yı ziyaret ettiklerini ifade etmiştir.

Grafik 113: Yurt Dışı Görevlendirmeler Esnasında Ziyaret Edilen Kurumlar

Yurt dışı ziyaretlerinizde ülkemizin hangi yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ediyorsunuz?

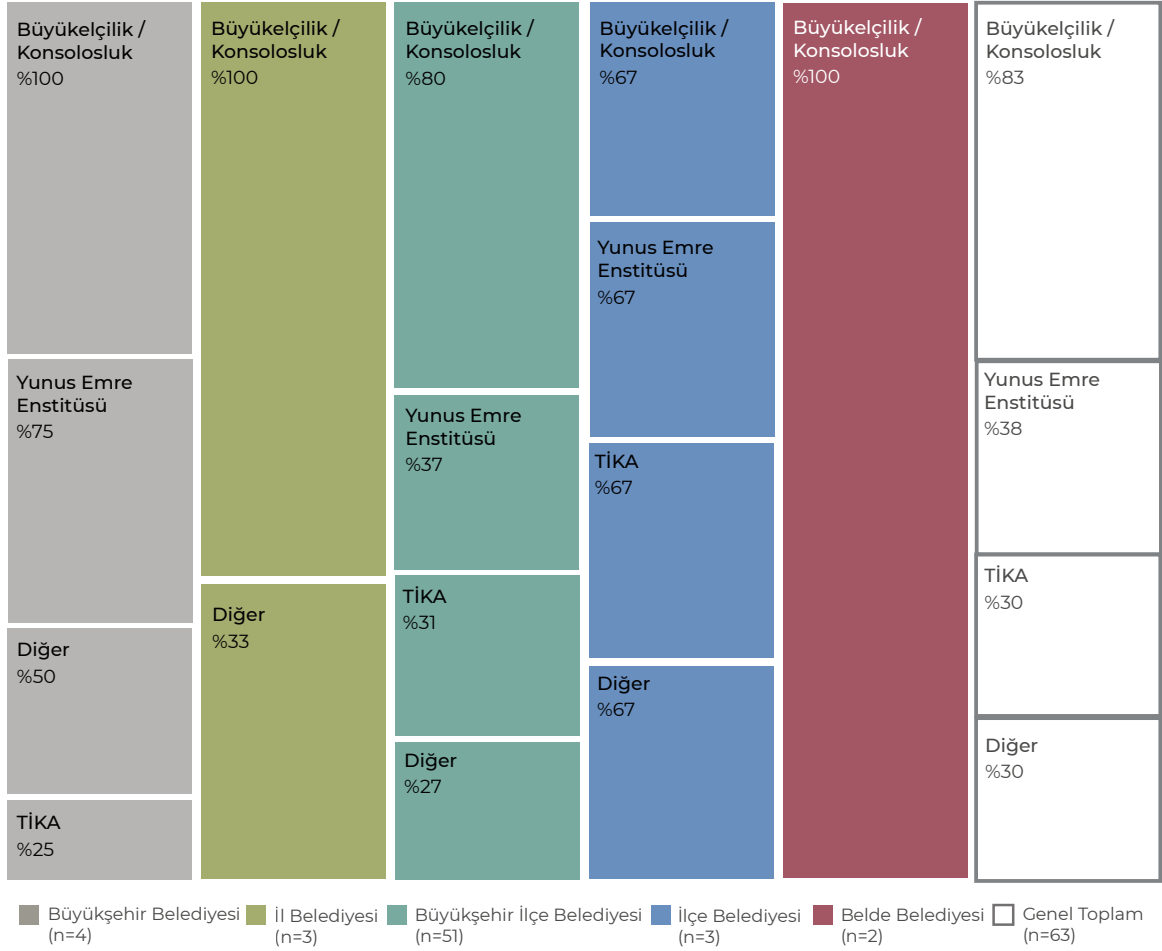
n = 63

Belediye ölçeğinde yurt dışı görevlendirmeler esnasında yapılan kurumsal ziyaretler incelendiğinde tüm düzeyler için diplomatik temsilcilikler en fazla ziyaret edilen kurumlar olarak birinci sırada gelmektedir. Soruya yanıt veren 3 il belediyesi ve 2 belde belediyesinin yalnızca büyükelçilik ve konsolosluk gibi Türkiye'nin yurt dışında bulunan diplomatik temsilciliklerini ziyaret ettiği görülmektedir.

19 belediye soruda yer alan şıklar dışında "diğer" seçeneğinde görüşlerini ifade etmiştir. Bu bağlamda ziyaret edilen kuruluşlar görevlendirmenin amacına göre değişiklik göstermekle birlikte yurt dışında Türkler tarafından kurulan sivil toplum kuruluşları ve Türk kökenli yöneticiler de belediyelerin yurt dışı görevlendirmeleri esnasında ziyaret ettikleri kişi ve kuruluşlar arasında yer almaktadır. Yurt dışı temsilcilikleri ziyaret eden belediyelerin yoğunlaştığı iller İstanbul, Bursa ve Kocaeli olarak karşımıza çıkmaktadır.

Grafik 114: Belediye Ölçeğine Göre Yurt Dışı Görevlendirmeler Esnasında Ziyaret Edilen Kurumlar

Yurt dışı ziyaretlerinizde ülkemizin hangi yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ediyorsunuz?

ARAŞTIRMA BULGULARI

8. Belediyelerin Küresel Gündeme Dair Farkındalıkları ve alıŐmaları

8. BELEDİYELERİN KÜRESEL GÜNDEME DAİR FARKINDALIKLARI VE ÇALIŞMALARI

Başta devletler olmak üzere farklı idari seviyelerdeki kurumlar, üye oldukları uluslararası kuruluşların çatısı altında bir araya gelerek hem bu ağların hem de kendi kurumlarının gelecek yıllardaki eylemlerine yön vermek üzere “küresel veya bölgesel gündem” adı verilen politika çerçeveleri belirlemektedir. Devletlerin üye oldukları BM ve AB gibi ağlarda bu gündemlerin içeriğinin oluşturulmasında merkezi yönetimler en belirleyici aktörler iken UCLG gibi yerel ve bölgesel yönetimlerin bağlı olduğu uluslararası kuruluşlar tarafından oluşturulan gündemlerin şekillenmesinde yerel otoriteler önemli rol oynamaktadır. Bu gündemlerde yerel yönetimlere biçilen roller değişkenlik göstermektedir. Uluslararası platformlarda yapılan tartışmalarda ve uluslararası gündemlerde kentlerin ve kent yönetimlerinin bir aktör olarak ele alınması görece yenidir. Kentlerin sürdürülebilirlik konusunda hem sorunların (örneğin nüfus fazlalığı, kent sakinlerinin yaşam biçimleri ve tüketim alışkanlıkları başta olmak üzere çeşitli sebeplerle doğanın tahribi, kaynakların verimsiz kullanımı, sera gazı emisyonunun yükselmesi gibi sorunları doğurması) hem de kapasiteleri sebebiyle çözümün (örneğin planlama, politika üretimi, kentlerde dönüşümü gerçekleştirecek uygulamaları hayata geçirme, tüketim alışkanlıkları konusunda halkı bilinçlendirme gibi konularda yerel yönetimlerin gücü) önemli bir aktörü olması, uluslararası arenada kent yönetimlerine olan ilginin artmasını sağlamıştır.

Fakat özellikle çalışmalarında merkezi yönetimlerin karar verici olarak yer aldığı uluslararası kuruluşlarca hazırlanan gündemlerde yerel yönetimlere doğrudan verilen rol sınırlıdır ve kimi durumlarda da belirsizdir. Yerel yönetimlere resmi olarak bir rol verilsin ya da verilmesin, küresel gündemlerin gerçekleşmesinde yerel yönetimlerin çalışma yürütmesinin önemli olduğu pek çok çalışmada vurgulanmaktadır. Örneğin OECD'nin yayınladığı A Territorial Approach to the Sustainable Development Goals (Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarına Bölgesel Bir Yaklaşım) başlıklı raporda, BM'nin 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi'nde yer alan 169 Sürdürülebilir Kalkınma Amacı (SKA) alt hedefinin 105'inin gerçekleşmesinin yerel ve bölgesel otoritelerin sürece dahilliğine bağlı olduğu belirtilmektedir. Yerel yönetimlerin yetki ve sorumlulukları ülkeden ülkeye değişse de yerel yönetimlerin en güçsüz olduğu durumlarda bile bu gündemlerin gerçekleşmesi için yapabileceklerinin olduğu farklı uluslararası platformlarda sıklıkla vurgulanmaktadır.

Bu konuda dünyanın farklı ülkelerindeki yerel yönetimler proaktif bir yaklaşımla bu gündemleri sahiplenmekte ve bunları baz alarak politikalarını ve çalışmalarını gönüllü olarak şekillendirmektedir. Öte yandan bazı belediyelerin bu gündemlere dair çalışma yapmadığını ve bu gündemlere dair farkındalık seviyelerinin

düşük olduğunu ya da hiç olmadığını yapılan kısıtlı sayıdaki araştırma göstermektedir. Yerel yönetimlerin küresel gündemlere yönelik farkındalığını ve çalışmalarını ölçen çalışmalar çoğunlukla tek bir çerçeveye odaklanmaktadır. 2030 Gündemi ve SKA'lara odaklananlar arasında MBB'nin 2022 yılında yayınladığı "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın Yerelleşmesi: Marmara Bölgesi Örneği" başlıklı raporu yer almaktadır.⁸⁵ 2021 yılında MBB üye belediyelerinde saha çalışması tamamlanan araştırma, belediyelerin SKA'lara yönelik farkındalık seviyelerine, bu konudaki çalışmalarına ve SKA'ları gerçekleştirmek için kurdukları iş birliklerine odaklanmıştır. Ayrıca UCLG her yıl üyelerinin SKA farkındalığını ve çalışmalarını ölçtüğü bir anket düzenlemekte ve çıktılarını raporlaştırmaktadır.

Mevcut çalışmalar bir gündeme yönelik tutumları derinlemesine incelemeye fırsat verirken küresel gündemler arasında karşılaştırma yapılmasına izin vermemektedir. Literatürdeki bu eksikliği gidermek adına Marmara Bölgesi Yerel Diploması Araştırması kapsamında farklı kurumlarca hazırlanmış gündemlerin Marmara Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerce bilinirliklerini ve bu gündemlere yönelik çalışmaları ortaya çıkarmak için belediyelere sorular yöneltilmiştir. Takip eden iki alt bölümde⁸⁶ bu sorulara ait bulgular paylaşılacaktır.

Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Farkındalıkları

MBB üye belediyelerinin küresel gündemlere yönelik farkındalıkları tek bir soru ile ölçülmüştür. Belediyelerin hangi uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerden haberdar olduğunu ölçen sorunun seçenekleri arasında 6 farklı politika belgesine⁸⁷ yer verilmiştir. Araştırmaya katılan 187 belediyenin hepsinin yanıtladığı soruda, belediyelerce en çok bilinen küresel gündem Paris Anlaşması (%63) olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlaşmayı %54 oranıyla Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları ile %53 oranıyla İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi takip etmektedir. Belediyeler tarafından en az bilinen çerçeve ise Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi (%19) olmuştur. Başta deprem olmak üzere farklı türdeki afetlerden etkilenen bir bölgedeki belediyelerin yalnızca %19'unun söz konusu çerçeveyi bilmesi şaşırtıcıdır ve üzerinde durulması gereken bir konudur. Ayrıca Yerel Gündem 21, Avrupa Gençlik Stratejisi, Ramsar Sözleşmesi, Avrupa Yeşil Mutabakatı, Faro Sözleşmesi ve Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, "diğer" seçeneği altında ifade edilen gündemler olmuştur.

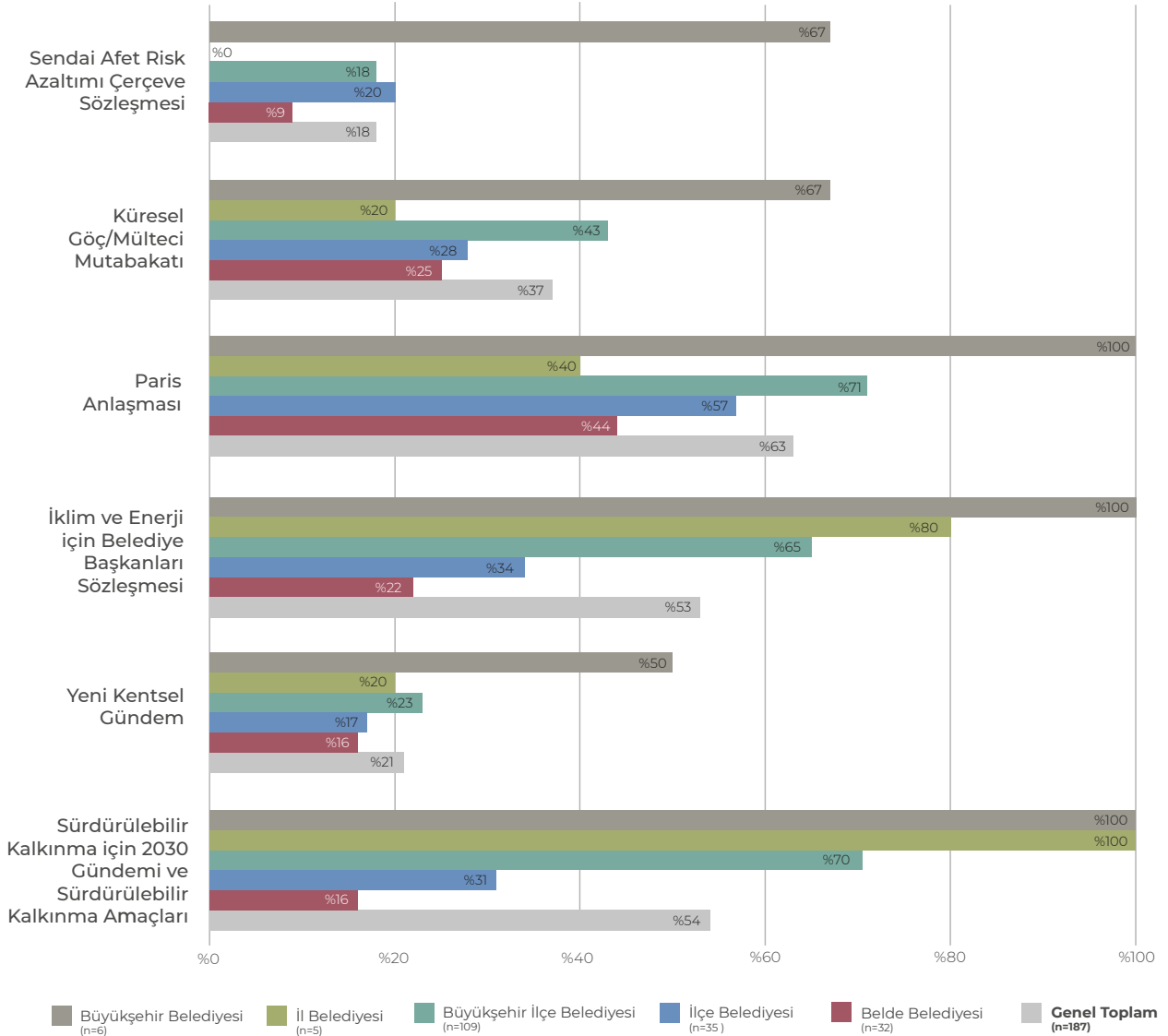
⁸⁵ E. Emre Kanaat vd., Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın Yerelleşmesi: Marmara Bölgesi Örneği, İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 2022.

⁸⁶ Bu bölümün alt bölümleri Şehir & Toplum dergisinin 28. sayısında yer alan ve Özge Sivrikaya tarafından kaleme alınmış "Yerelde Küresel Gündemi Aramak: Marmara Bölgesi'nde Bir Araştırma" adlı makaleden alınmıştır. Özge Sivrikaya, "Yerelde Küresel Gündemi Aramak: Marmara Bölgesi'nde Bir Araştırma" Şehir & Toplum: Küresel Gündem. Yerel Eylem. no. 28. 2024.

⁸⁷ Bunlar sırasıyla, Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları, Yeni Kentsel Gündem, İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi, Paris Anlaşması, Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı, Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi'dir.

Grafik 115: Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Farkındalık

Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangilerinden haberdarsınız?

Yanıtlar belediye kategorilerine göre incelendiğinde, Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi'ni büyükşehir belediyeleri ile il belediyelerinin tamamının bildiği görülmektedir. Bu belediyeleri %68 oranıyla büyükşehir ilçe belediyeleri takip etmektedir. 2030 Gündemi en az belde belediyeleri (%16) arasında bilinmektedir.

Kenti odağına alan Yeni Kentsel Gündem, beklenenin aksine az sayıda yerel yönetim tarafından bilinmektedir. Ankete katılan belediyelerin yalnızca %21'i tarafından bilinen gündem, en fazla %50 oranıyla büyükşehir belediyelerince bilinmektedir. %23 oranıyla büyükşehir ilçe belediyeleri ikinci, %20 oranıyla da il belediyeleri üçüncü sırada gelmektedir. Yalnızca %16 oranında belde belediyesi gündemi bildiğini ifade etmiştir.

İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi konusunda büyükşehir belediyelerinin tamamı farkındalığa sahiptir. Onları %80 oranıyla il belediyeleri takip etmektedir. Sözleşmeye dair farkındalığın en düşük olduğu belediye ölçeği %22 oranıyla belde belediyeleri olmuştur.

Paris Anlaşması merkezi yönetimler nezdinde kabul edilmiş ve iklimle mücadele konusunda büyük oranda merkezi yönetimlere rol vermiş olsa da %63 oranıyla belediyeler arasında en çok bilinen çerçeve olmuştur. Anlaşma büyükşehir belediyelerinin tamamınca bilinmektedir. Büyükşehir ilçe belediyelerinde de bilinirlik oranı (%71) oldukça yüksektir. En düşük oran ise %40 ile il belediyeleri grubuna aittir.

Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı, belediyelerin yarısından daha azı (%37) tarafından bilinmektedir. Son yıllarda iç savaş başta olmak üzere çeşitli politik ve ekonomik sebeplerle ülkelerinden ayrılmak zorunda kalan göçmenlerin en çok geldiği ülkelerden birinin Türkiye olduğu gerçeği dikkate alındığında bu oranın düşük olması bir diğer şaşırtıcı bulgudur. Bu iki gündem de diğer çerçevelerde olduğu gibi büyükşehir belediyelerince en yüksek oranda (%67) bilinmektedir. Büyükşehir ilçe belediyeleri %43 ile ikinci sırada gelmektedir. Yalnızca %20 oranında il belediyesi iki gündemi de bildiğini belirtmiştir.

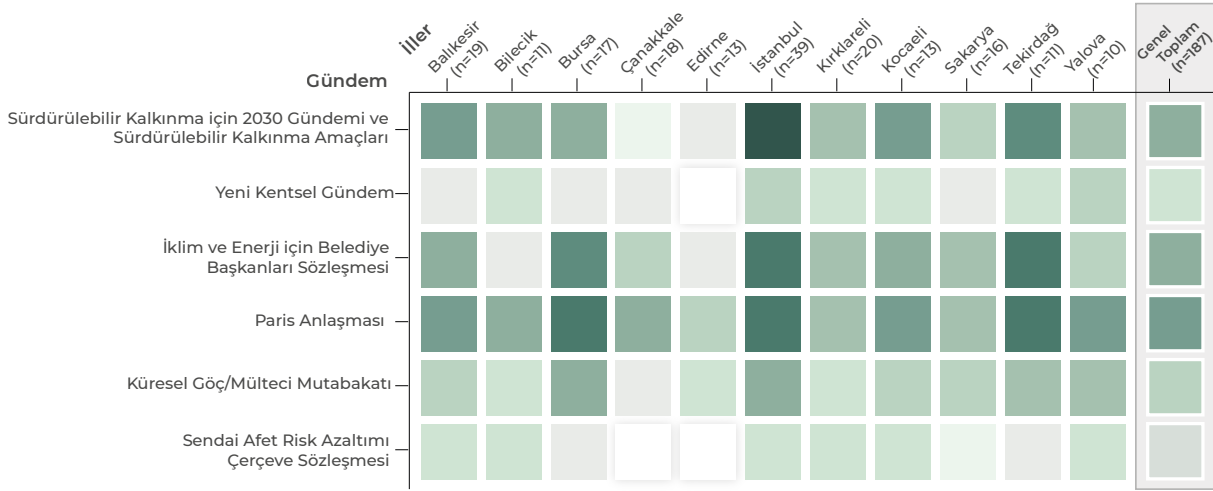
Son olarak 2015 yılında BM nezdinde kabul edilen Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçevesi Sözleşmesi %67 oranıyla büyükşehir belediyelerinin çoğu tarafından bilinmektedir. Diğer belediye türlerine bakıldığında bu oran dramatik bir şekilde düşmektedir. İlçe belediyelerinin yalnızca %23'ü çerçeveyi bildiğini ifade etse de bu oran bu sınıfta en yüksek ikinci orandır. İl belediyelerinin tamamı bu belgeyi bilmediğini ifade etmiştir.

Küresel gündemlere yönelik farkındalık durumu il kırılımında incelendiğinde, Paris Anlaşması'nın tüm kentlerde bilinirliğinin görece yüksek olduğu, Yeni Kentsel Gündem ve Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçevesinin ise bilinirliğinin düşük olduğu görülmektedir. Paris Anlaşması'nın bilinirliğinin en düşük olduğu il Edirne'dir. Burada belediyelerin yalnızca %38'i Paris Anlaşması'nı bildiklerini ifade etmiştir. Bunu %40 ile Kırklareli, %44 ile Sakarya ilindeki belediyeler takip etmektedir. Diğer illerdeki belediyelerin yarısından fazlası bu anlaşmayı bildiğini belirtmiştir. Yeni Kentsel Gündem'in belediyeler arasında bilinirliği konusunda en yüksek oran %33 ile İstanbul'dadır. Yalova %30 ile ikinci sırada, Bilecik ve Tekirdağ %27 ile üçüncü sırada gelmektedir. Edirne'deki belediyelerin hiçbiri Yeni Kentsel Gündemi bildiğini belirtmemiştir. Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçevesi ise, tüm illerde en az bilinen gündemlerden birisidir. Yeni Kentsel Gündem'e benzer şekilde bu çerçevenin bilinirliği bakımından da İstanbul en yüksek orana (%28) sahiptir. Çanakkale'deki belediyeler tarafından hiç bilinmeyen Sendai Gündemi'nin 1999 depreminin yaşandığı Sakarya ilindeki belediyeler arasında bilinirliği de oldukça düşüktür (%6).

Diğer gündemlerle ilgili genel bir trend çizmek çok kolay değildir. Zira gündemlerin illerdeki bilinirlikleri ciddi değişim göstermektedir. Örneğin 2030 Gündemi ve SKA'lar İstanbul'daki belediyelerin %90'ı tarafından bilinirken Çanakkale'de yalnızca %6 oranında belediye tarafından bilinmektedir. İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi'nde de benzer bir durum söz konusudur. Tekirdağ ve İstanbul belediyelerinin %82'si sözleşmeyi bildiğini ifade ederken bu oran Edirne'de %15'e düşmektedir. Benzer şekilde, Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı'nda da illerde bilinirlik oranı farklılık göstermektedir. Ancak farklılık 2030 Gündemi/SKA'lar ve İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi'nde olduğundan daha düşüktür. Göç gündemi en fazla oranda Bursa ilindeki belediyelerce (%59), en az oranda ise Çanakkale (%17) ilindeki belediyeler arasında bilinmektedir.

Grafik 116: İllere Göre Küresel Gündemlere Dair Farkındalık

Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangilerinden haberdarsınız?

Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Çalışmaları

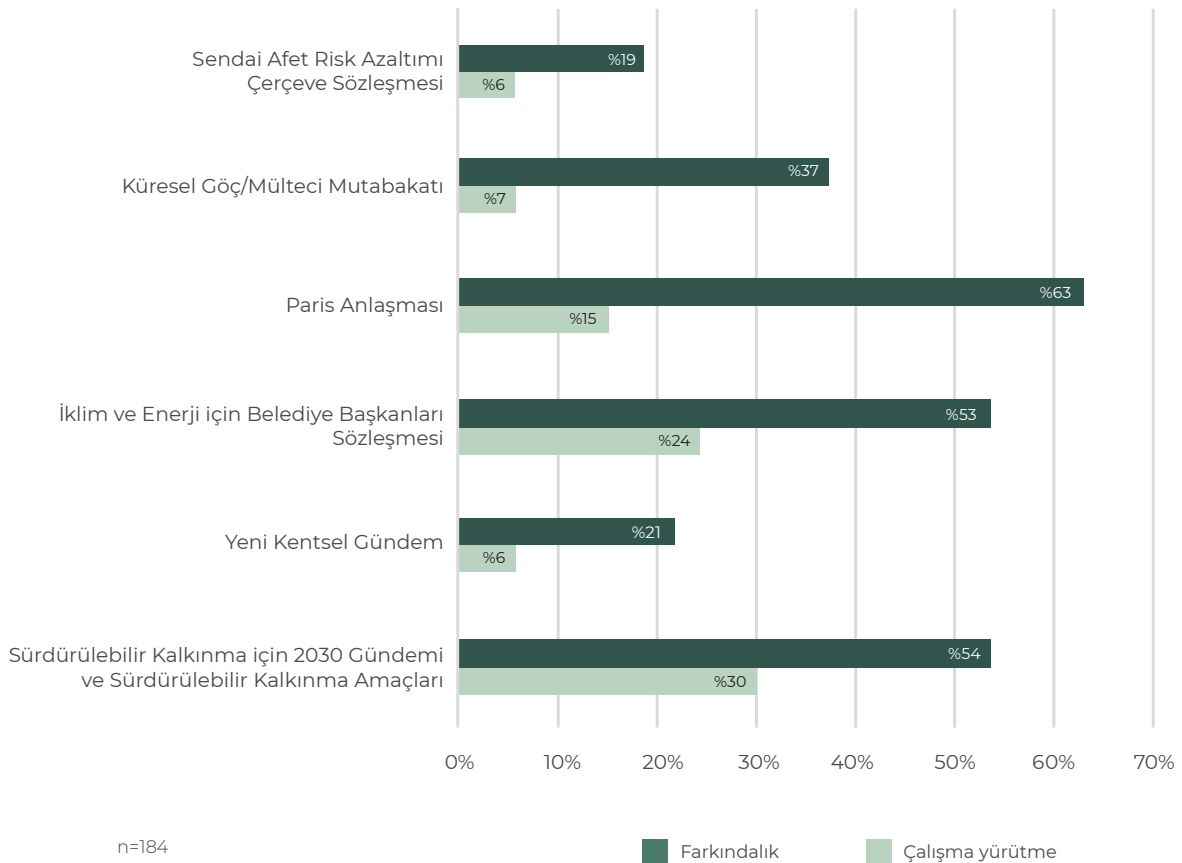
Belediyelerin küresel gündemlere yönelik çalışmaları üç soru ile değerlendirilmiştir. Bu sorulardan ilki belediyelerin hangi uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerle ilgili çalışma yürüttüğünü anlamak üzeredir. Bu kapsamda, söz konusu çerçevelerin belediyelerin politika dokümanlarına dahil edilmesi, gündemlere dair raporların hazırlanması, farkındalık uyandırma çalışmaları yapılması gibi faaliyetler araştırılmıştır. Diğer gündemlere kıyasla, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi daha fazla belediye tarafından çalışma yürütülen gündem olmuştur. Fakat bu gündemi dahi belediyelerin yalnızca %30'u işaret-

miştir. Diğer çerçeveler için oranlar sırasıyla %24 (İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi), %14 (Paris Anlaşması), %6 (Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı), %6 (Yeni Kentsel Gündem) ve %6 (Sendai Afet Risk Azaltım Çerçevesi) şeklindedir. “Diğer” şıkkını işaretleyen bir belediye ise, çalışma yaptığı gündemlere Avrupa Yeşil Mutabakatı, Faro Sözleşmesi ve Avrupa Peyzaj Sözleşmesi’ni eklemiştir.

Farkındalık sorusundaki oranlarla kıyaslandığında bu oranlar oldukça düşüktür. Bir küresel gündeme (Paris Anlaşması) dair farkındalık oranı %63'lere kadar çıkmışken burada en fazla işaretlenen şık tüm yanıt veren belediyelerin %30'u (2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi) olmuştur. Ayrıca her bir gündem kendi içinde değerlendirildiğinde, tamamında farkındalık aşamasından faaliyet yürütme aşamasına geçişte ciddi oranda düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş oranı gündemler arası değişiklik göstermektedir. Örneğin Paris Anlaşması konusundaki farkındalık ile çalışma yürütme oranları arasındaki fark yaklaşık %48 iken Sendai Sözleşmesi’nde bu fark %13 şeklindedir.

Grafik 117: Belediyelerin Küresel Gündemlere Dair Farkındalık ve Çalışma Yürütme Oranları

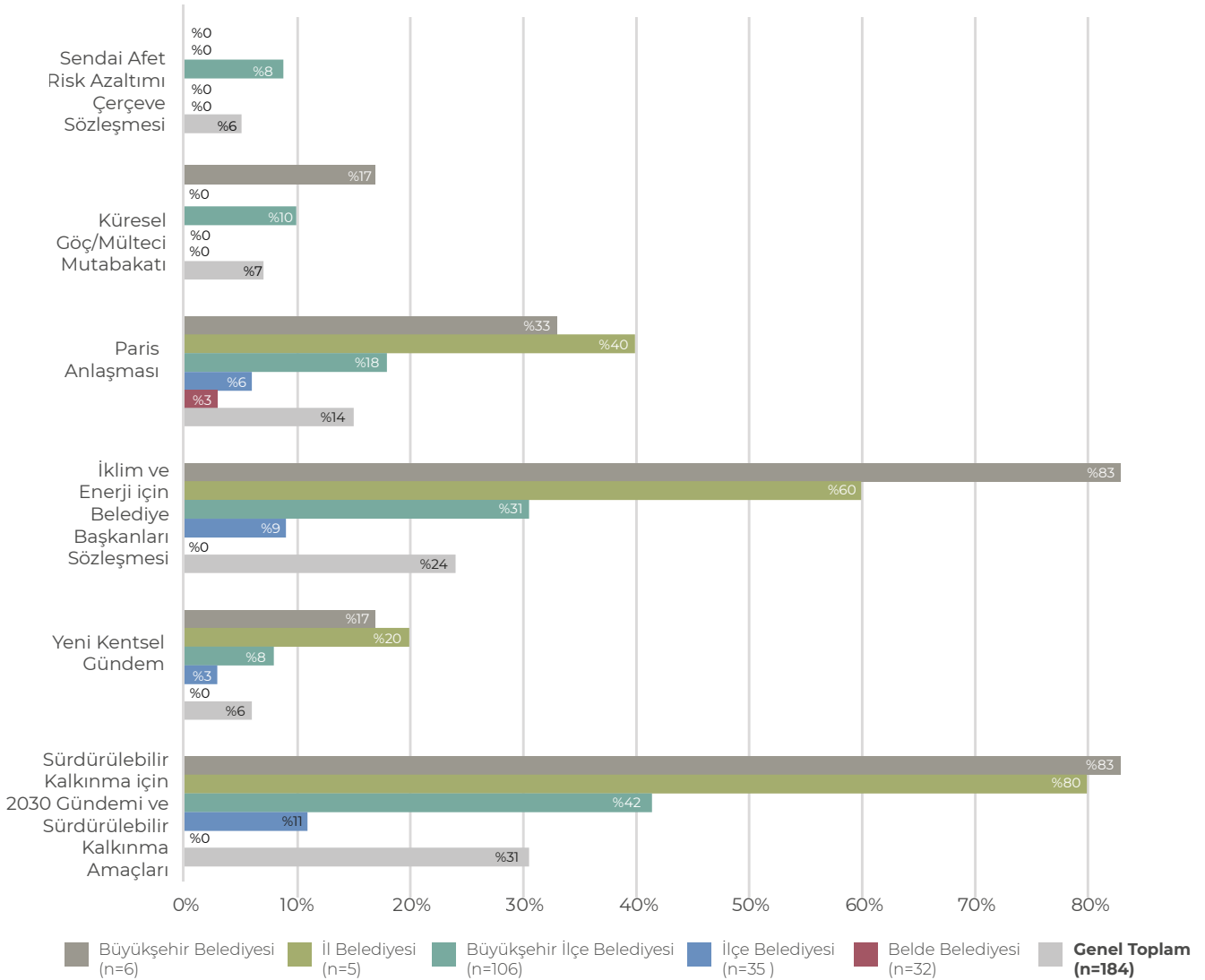
Küresel gündemlere yönelik farkındalık ve çalışma yürütme

Küresel gündemlere yönelik çalışmalara belediye ölçeğinde bakıldığında, 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi üzerine en çok oranda çalışma yürüten belediyeler %83 oranıyla büyükşehir belediyeleridir. Bu belediyeleri sırasıyla %80 ile il belediyeleri, %40 ile büyükşehir ilçe belediyeleri, %11 ile ilçe belediyeleri takip etmektedir. Belde belediyeleri söz konusu gündemle ilgili çalışma yürütmediklerini ifade etmiştir. Yeni Kentsel Gündem'e dair çalışma yürütme oranları oldukça düşüktür. Bu gündeme dair en yüksek oran %20 ile il belediyelerine, en düşük oran ise hiç çalışma yapmayan belde belediyelerine aittir.

Grafik 118: Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Çalışmalar

Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangileriyle ilgili çalışma yürütüyorsunuz?

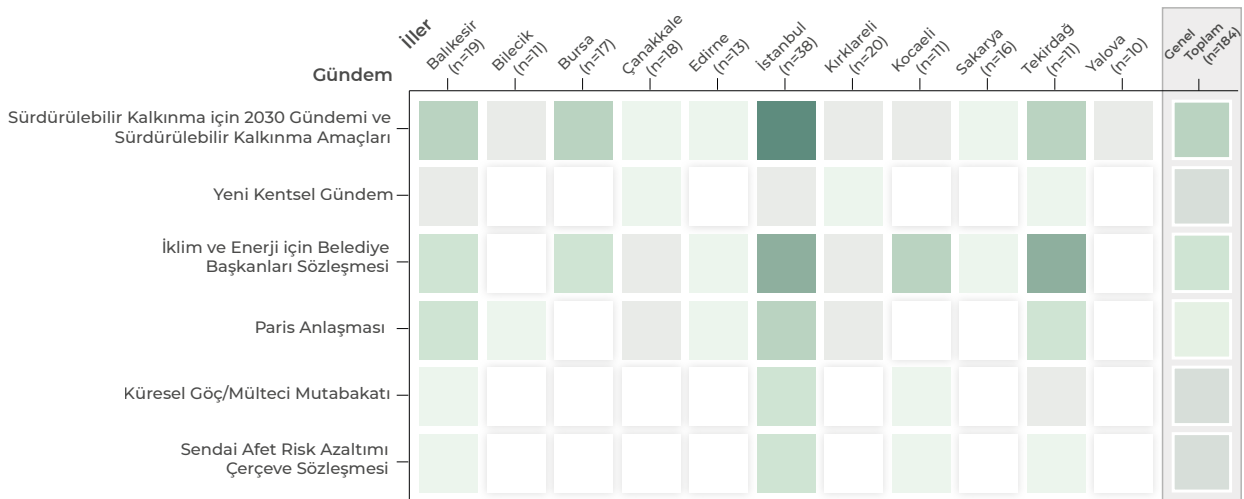
İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi konusunda büyükşehir belediyelerinin %83'ü ve il belediyelerinin %60'ı çalışma yürüttüklerini belirtmiştir. Bu iki belediye kategorisinden sonra oranlar ciddi bir şekilde düşmektedir. Büyükşehir ilçe belediyelerinin %33'ü ve ilçe belediyelerinin %6'sı çalışma yürütmektedir. Belde belediyeleri bu sözleşme üzerine çalışma yürütmediklerini belirtmiştir.

Paris Anlaşması konusunda en fazla oranda çalışma yürüten belediye ölçeği %40 ile il belediyeleridir. %33 oranıyla büyükşehir belediyeleri ikinci sırada, %18 oranıyla büyükşehir ilçe belediyeleri üçüncü sırada gelmektedir. Diğer gündemlerde olduğu gibi ilçe belediyelerinin (%9) ve belde belediyelerinin (%3) çok azı bu gündem üzerine eğilmiştir. Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı ile ilgili olarak da yalnızca büyükşehir belediyeleri (%17) ve büyükşehir ilçe belediyeleri (%10) çalışma yürütmektedir. Son olarak, Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçevesi ile ilgili olarak sadece büyükşehir ilçe belediyeleri (%10) çalışma yaptıklarını belirtmiştir.

Belediyelerin hangi gündemlere dair çalışma yürüttüklerine dair bulgulara il düzeyinde bakıldığında, yalnızca Balıkesir, İstanbul ve Tekirdağ'da şıklarda verilen küresel gündemlerin hepsine dair çalışma yürütülmekte olduğu görülmektedir. Diğer 8 ilde yer alan belediyelerin gündemlerin en az birine yönelik çalışması yoktur. Tüm illerde çalışma yürütülen tek gündem 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Gündemi/SKA'lardır. Diğer gündemlere dair en az iki ilde çalışma yürütülmemektedir.

Grafik 119: İllere Göre Küresel Gündemlere Dair Çalışmalar

Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangileriyle ilgili çalışma yürütüyorsunuz?

İl kırılımında genel bir trendden bahsetmek mümkün değildir. İllerde odaklanılan gündemler arasında farklılıklar gözükmemektedir. 2030 Gündemi/SKA'lar İstanbul'da (%69) en çok oranda belediyenin çalışma yürüttüğü çerçeve iken Çanakkale'de (%6) görece az çalışma yürütülen bir gündemdir. İller arasında farklılık gösterse de genel olarak 2030 Gündemi/SKA'lar ile İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi farklı illerdeki belediyeler arasında en çok oranda belediyenin çalışma yürüttüğü gündemler arasında yer almaktadır. Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçevesi ve Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı ise illerde görece en az oranda belediyenin çalışma yürüttüğü uluslararası çerçevelerdendir.

Belediyelerin bu gündemlere dair ne tür çalışmalar yürüttüklerini anlamak için sorulan üçüncü sorunun yanıtlarına göre, belediyeler arasında %41 oranıyla en öne çıkan çalışma türü, söz konusu gündemlerle ilgili yerel halka yönelik farkındalık çalışmaları yürütme olmuştur. Uluslararası projelerde küresel çerçevelere atıf yapılması (%24) ve belediyenin hazırladığı eylem planlarında söz konusu çerçeveler içinde yer alan konularla ilgili hedefler konulması veya bu gündemlerle ilgili eylem planı/yol haritası hazırlanması (%22) diğer iki popüler yanittir. Yalnızca %11 oranında belediye bu gündemlere dair rapor hazırladığını belirtmiştir. 4 belediye ise (%2) “diğer” şıkkını işaretleyerek şıklarda yer almayan “Altın Karınca'da referans vermek”,⁸⁸ “belediyenin faaliyet raporunda yer vermek”, “başka kurumlara gönderilen raporlarda yer vermek”, “belediye tarafından yürütülen projelerde referans vermek” ve “proje kapsamında hazırlanan proje raporlama sürecinde referans vermek” gibi eylemleri eklemiştir.

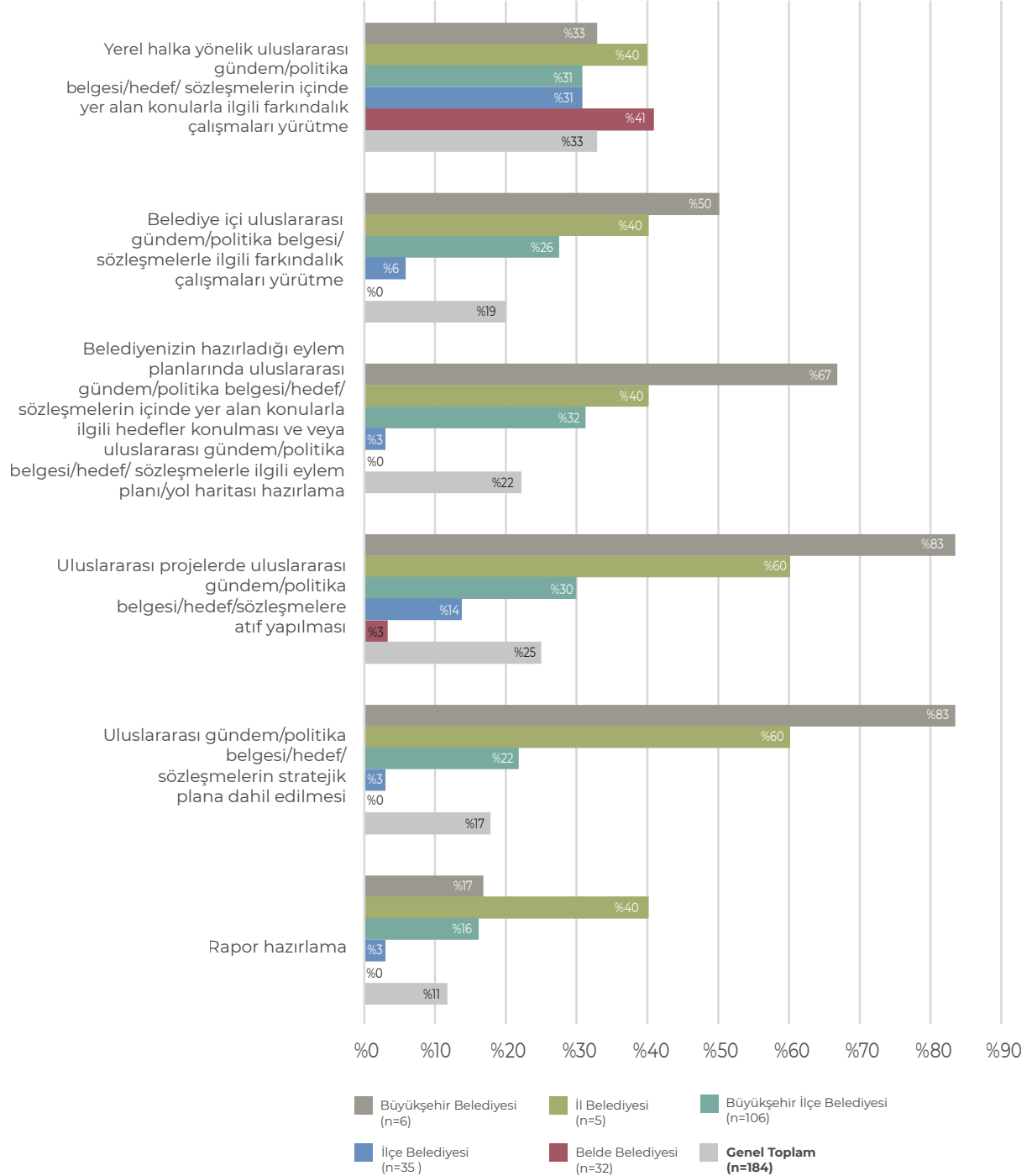
Küresel gündemlere yönelik çalışmalar belediye kategorileri özelinde incelendiğinde, büyükşehir belediyelerinin daha çok eylem planlarında küresel gündemlerin konularına dair hedefler koyma ve bu gündemlerle ilgili eylem planı hazırlama (%67), uluslararası projelerde bu eylemlere atıf yapma (%67) ve bu gündemleri stratejik planlara dahil etme (%67) noktasında çalışma yürüttüğü görülmektedir. Bu belediyelerin yalnızca %17'si rapor hazırlama ve yerel halka yönelik bu gündemlerle ilgili farkındalık uyandırma çalışması yapmaktadır.

İl belediyelerinde en yaygın yanıtlar, uluslararası projelerde söz konusu çerçevelere atıf yapılması (%60) ve bu gündemlerin stratejik planlara dahil edilmesi (%60) olmuştur. İl belediyelerinin en az odaklandığı çalışmanın yerel halka yönelik farkındalık çalışmaları (%20) olduğu söylenebilir.

⁸⁸ Altın Karınca Ödülleri, MBB'nin yerel yönetimlerin iyi uygulamaların ödüllendirdiği bir mekanizmadır. Ödüllerin başvuru sürecinde belediyelerden uygulamalarını SKA'larla ilişkilendirmeleri beklenmektedir. Daha fazla bilgi için bkz. “Hakkında”, Altın Karınca, erişim 28 Ekim 2024, <https://www.altinkarinca.com.tr/>

Grafik 120: Belediye Ölçeğine Göre Küresel Gündemlere Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri

Belediye olarak aşağıdaki gündem, politika belgesi, hedef, sözleşmelerle ilgili ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Büyükşehir ilçe belediyeleri arasında en çok işaretlenen 3 yanıt sırasıyla yerel halka yönelik farkındalık çalışması yapılması (%34), eylem planlarında küresel gündem konularına dair hedef konulması & küresel gündemlere dair eylem planı hazırlanması (%31) ve uluslararası projelerde bu gündemlere atıf yapılması (%30) olmuştur. Büyükşehir belediyelerinde olduğu gibi büyükşehir ilçe belediyelerinde de en az yürütülen çalışma rapor hazırlamaktır.

İlçe belediyelerinde ise en çok tercih edilen şık yerel halka yönelik uluslararası çerçevelere ilişkin farkındalık çalışmaları (%54) olmuştur. İlçe belediyelerinin verdiği diğer yanıtların oranlarında önemli bir düşüş görülmektedir. Bu çalışma türünden sonra en çok tercih edilen “uluslararası projelerde gündemlere atıf yapılması” şikkı yalnızca %11 oranındaki belediye tarafından işaretlenmiştir. Rapor hazırlama, uluslararası çerçevelerin stratejik plana dahil edilmesi ve eylem planlarında küresel çerçevelerle ilgili hedef konulması ya da bu gündemlere dair eylem planı hazırlanması şıkları ise yalnızca %3 oranındaki ilçe belediyesi tarafından tercih edilmiştir.

Belde belediyelerindeki durum da ilçe belediyelerine benzemektedir. En çok tercih edilen çalışma yerel halkta küresel gündemlere dair farkındalık çalışması (%50) iken uluslararası projelerde bu gündemlere atıf yapılması (%3) ikinci popüler şık olmuştur. Belde belediyeleri diğer faaliyetleri yürütmediklerini belirtmiştir. Burada belirtmek gerekir ki yalnızca nüfusu 50 binden fazla olan belediyelerde stratejik plan hazırlanması zorunludur. Bu sebeple nüfusu 50 binden az olan belde belediyelerinin “küresel gündemlerin stratejik plana dahil edilmesi” şikkını işaretlememeleri beklenen bir durumdur.

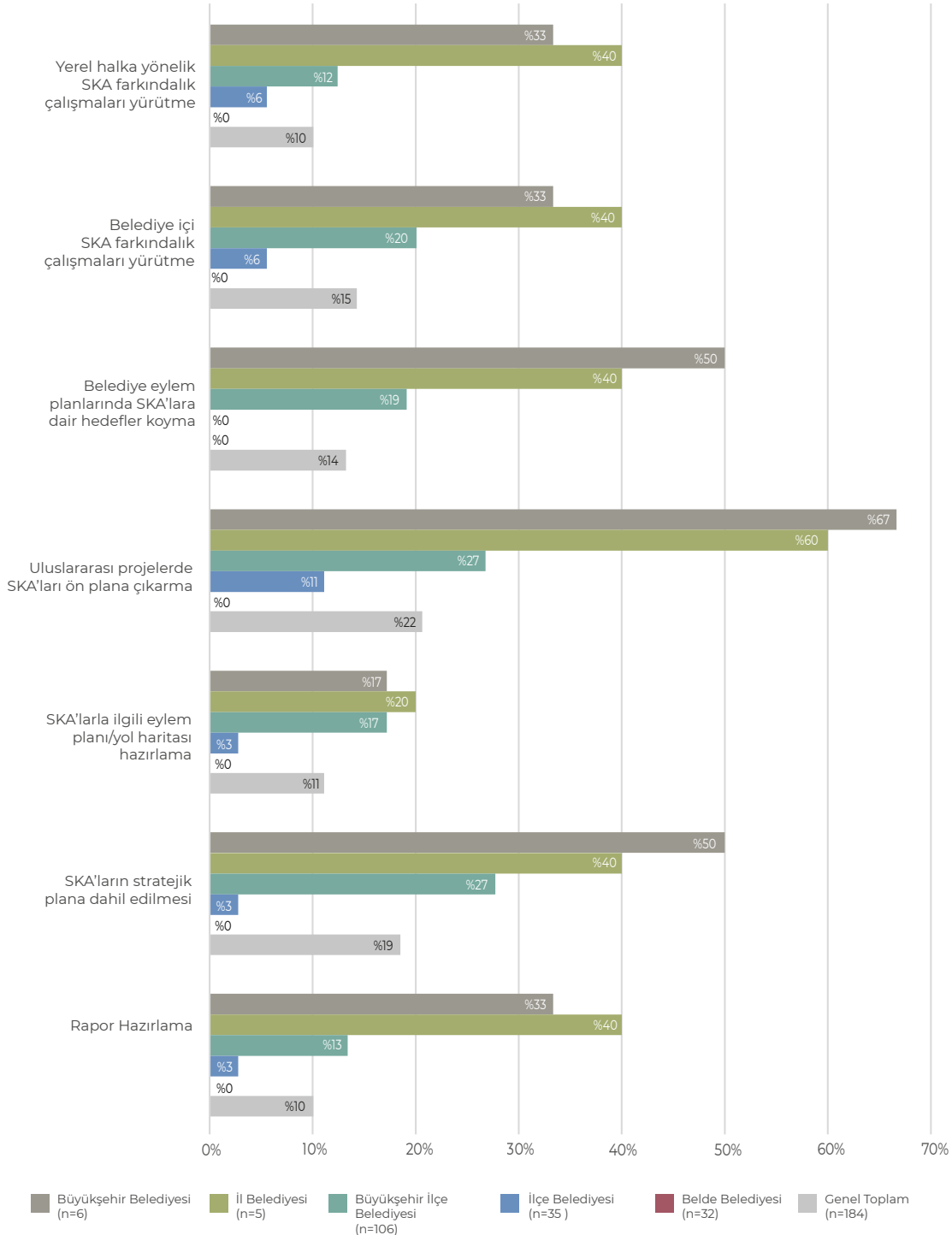
Belediyelerin küresel gündemlere yönelik çalışmaları il kırılımında incelendiğinde çalışma türleri coğrafi yaygınlık açısından farklılık göstermektedir. Örneğin, uluslararası projelerde küresel gündemlere atıf yapılması araştırmaya dahil olan tüm illerde -çalışma yürüten belediye oranları farklı olsa da- yapılan tek çalışma türü olarak daha geniş bir coğrafyada görülmektedir. Öte yandan rapor yazımı yalnızca 6 ildeki belediyelerde görülmektedir.

Küresel gündemlere yönelik yürütülen çalışmalarla ilgili sorulan son soru 2030 Gündemi ve SKA'lara odaklanmıştır. Belediyeler arasında en yüksek oranda dile getirilen çalışma uluslararası projelerde SKA'ları ön plana çıkarma (%21) olmuştur. SKA'ların stratejik planlara dahil edilmesi %19 ile ikinci sırada, belediye içi SKA farkındalık çalışması ise %15 ile üçüncü sırada gelmiştir. Belediyeler arasında en az odaklanılan çalışma türü ise rapor yazma (%10) ve yerel halka yönelik SKA farkındalık çalışması (%10) olmuştur. Ayrıca 4 belediye “diğer” şikkını işaretleyerek MBB'nin Altın Karınca Ödülleri'ne başvururken gündemlere referans verme, SDG Cities Türkiye Ofisi açma, SKA'lara faaliyet raporunda atıfta bulunma, başka kurumlara gönderilen raporlarda referans verme, anket yaparak halkın SKA'lara yönelik farkındalığını ölçme gibi çalışmalar yürüttüklerini vurgulamıştır.

Çalışma türleri belediye ölçeğinde incelendiğinde, rapor hazırlama en fazla il belediyeleri (%40) arasında yaygındır. Belde belediyeleri ise rapor hazırlama faaliyeti yürütmemektedir. SKA'ların stratejik planlara dahil edilme oranları konusunda en yüksek oran sırasıyla büyükşehir belediyeleri (%50) ve il belediyelerine (%40) aittir. Bu oran ilçe belediyelerinde %3, belde belediyelerinde ise sıfırdır. Stratejik plan hazırlama zorunluluğu yalnızca nüfusu 50 bin üzeri belediyeleri kapsadığı için bazı ilçe ve belde belediyelerinde bu oranın düşük olması beklenen bir sonuçtur. SKA'larla ilgili eylem planı/yol haritası hazırlanması, tüm belediye türlerinde oldukça düşük oranda çıkmıştır. Söz konusu aksiyon en fazla (%20) il belediyeleri arasında görülmektedir. Uluslararası projelerde SKA'ları ön plana çıkarma, en yüksek oranlarda büyükşehir belediyeleri (%67) ile il belediyelerinde (%60) görülmüştür. Belediye eylem planlarında SKA'lara dair hedef koyma oranının en yüksek olduğu ölçek büyükşehir belediyeleri (%50) iken ilçe ve belde belediyelerinde bu konuyla ilgili çalışma yürütülmediği görülmektedir. Belediye içi SKA farkındalık çalışması yürütme ise il belediyeleri (%40) arasında daha popülerdir. Son olarak, yerel halka yönelik farkındalık çalışmaları daha çok il belediyelerinde (%40) yürütülmektedir. Bahsedilen konularda çalışma yürüttüğünü belirten hiçbir belde belediyesi olmamıştır.

Grafik 121: Belediye Ölçeğine Göre SKA'lara Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri

Belediye olarak sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla (SKA'larla) ilgili ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Belediyelerin SKA'lara yönelik çalışmaları il seviyesi dikkate alınarak incelendiğinde, yerel halka yönelik SKA farkındalık çalışmaları yürütme eylemi dışındaki tüm aksiyonlar İstanbul'daki belediyeler arasında diğer illerde olduğundan daha yaygındır. İstanbul dışına çıktığında oranlar ciddi bir şekilde düşmektedir. Balıkesir, Bursa, Edirne, İstanbul ve Tekirdağ'da çalışmaların hepsi yürütülmektedir. Diğer illerde ise en az bir faaliyetin yapılmadığı görülmektedir.

Grafik 122: İllere Göre SKA'lara Dair Yürütülen Çalışmaların Türleri

Belediye olarak Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarıyla (SKA'larla) ilgili ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

Çalışma	İller											Genel Toplam (n=184)	
	Balıkesir (n=19)	Bilecik (n=11)	Bursa (n=17)	Çanakkale (n=18)	Edirne (n=13)	İstanbul (n=38)	Kırklareli (n=20)	Kocaeli (n=11)	Sakarya (n=16)	Tekirdağ (n=11)	Yalova (n=10)		
Rapor hazırlama													
SKA'ların stratejik plana dahil edilmesi													
SKA'larla ilgili eylem planı/yol haritası hazırlama													
Uluslararası projelerde SKA'ları ön plana çıkarma													
Belediye eylem planlarında SKA'lara dair hedefler koyma													
Belediye içi SKA farkındalık çalışmaları yürütme													
Yerel halka yönelik SKA farkındalık çalışmaları yürütme													

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kentler, tarihin farklı çağlarında kendi sınırları dışındaki aktörlerle ilişki geliştirmiştir. Vestfalya Anlaşması'yla ana hatları çizilen modern zaman diplomasisi de bundan bağımsız değildir. Hem ana akım uluslararası ilişkiler literatüründe hem de uluslararası politikayı şekillendiren kurumlar ve kamuoyu nezdinde, uzun bir süre boyunca kentlerin geliştirdiği ilişkiler yeterince dikkate alınmamış veya gözden kaçmıştır. Özellikle son yıllarda merkezi yönetimlerin küresel sorunların artışıdaki rolü ve sorunların çözümünde yeterli aksiyonu almayı, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ve küreselleşme sayesinde iletişimin kolaylaşması gibi sebeplerle yerel yönetimlerin yurt dışındaki kuruluşlarla teması artırmıştır. Aynı zamanda uluslararası kuruluşlar da yerel yönetimleri küresel sorunların çözümünde kritik bir aktör olarak değerlendirmeye ve politika yapma ve uygulama süreçlerine dahil etmeye başlamıştır.

Türkiye'deki belediyeler de uluslararası ilişkilerde kentlerin rollerinin ve öneminin artmasına yönelik bu trendin bir parçasıdır. Yerel diplomasiye dair bilinen ilk temaslar 1950'lerde kurulmuş, ilk yasal düzenlemeler 1960'larda yapılmaya başlamıştır. Zaman içinde belediyelerin yurt dışındaki kurumlarla ilişkileri yoğunlaşmış, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerinin sınırlarını daha net bir şekilde düzenleyen farklı yasal belgeler hazırlanmıştır.

Bu gelişmelere paralel olarak, hem dünyada hem de Türkiye'de yerel diplomasiye yönelik akademik literatürde de gelişmeler yaşanmıştır. Bu konuda Türkiye'de yapılan akademik çalışmalar ve yerel diplomasiye yönelik izleme çalışmaları son 10 yılda artış göstermiştir. Fakat hala yerel diplomasiye yönelik çalışmalar, uluslararası ilişkilerin dinamiklerini ele alan çalışmaların çok azını kapsamaktadır. Ayrıca mevcut çalışmaların içeriği çoğunlukla bir veya az sayıda belediyeye odaklanmakta ya da yerel diplomasi bütüncül çerçevesine değil, tek boyutuna odaklanmaktadır. Dolayısıyla dünyada ve Türkiye'de yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerini anlayabilmek için farklı ölçeklerde ve illerdeki belediyelerin dış ilişkilere yönelik çalışmalarını kıyaslayan çalışmalara ihtiyaç vardır.

MBB, yerel diplomasi alanında literatürdeki mevcut eksiklikten hareketle, Aralık 2022 - Ocak 2024 tarihleri arasında "Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması" yürütmüştür. Büyükşehir, il, büyükşehir ilçe, ilçe ve belde belediyeleri dahil olmak üzere farklı belediye ölçeklerinde, MBB'nin tüm üye belediyelerini kapsayan bu araştırma, "Marmara'nın Yerel Diplomasi Analizi: Yerel Yönetimlerin Küresel Bağlantıları" başlığı altında raporlaştırılmıştır. Rapor, Marmara Bölgesi'ndeki belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerine ışık tutmayı; farklı ölçeklerde ve illerdeki belediyelerin yerel diplomasi faaliyetleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları ortaya çıkarmayı; yerel liderlere ve belediyelerdeki yerel diplomasi uzmanlarına rehber olmayı amaçlamıştır. Ayrıca yerel diplomasi faaliyetlerinin daha etkili bir şekilde yürütülmesinin önündeki engel ve problemler ile yerel diplomasi konusundaki eksiklikler tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında bölgedeki belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerinin geliştirilmesi için uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde çalışma yapan kurumlara çalışmalarını belirlerken kullanabilecekleri öneriler hazırlanmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen çıkarımlar ve öneriler şöyle özetlenebilir:

- Yerel yönetimlerin dış ilişkilere yönelik faaliyet geliştirmelerinin, kısa, orta ve uzun dönemde belediyelerin finansal kapasitesinin artmasından insan kaynağı ve uzmanlık kapasitesinin gelişmesine, kurumsallaşmasının artmasından iyi uygulamaların yaygınlaşmasına kadar belediyelere pek çok somut katkısı vardır. Belediyeler, uluslararası hibe programları aracılığıyla kendi bölgelerindeki bir probleme çözüm geliştirecek projeleri öz kaynak kullanmadan veya sınırlı seviyede kullanarak hayata geçirebilmektedir. Ayrıca araştırma sonuçlarına göre, uluslararası kent ağlarına üye olan belediyelerin yarısından fazlası bu kent ağları aracılığıyla farklı kurumlarla ilişki geliştirmiş, bilgi ve tecrübe paylaşımının parçası olmuş, iyi uygulamalarını yaygınlaştırmış ve hem ulusal hem uluslararası arenada görünürlüklerini artırmıştır. Yerel diplomasi faaliyetlerinin belediyeye ve kentin geneline kazandırdıkları düşünüldüğünde belediyelerin bu konuda çalışma yürütmeleri oldukça önem arz etmektedir. Ancak belediyelerin dış ilişkiler alanında aktif faaliyet göstermelerinin önünde bazı engeller bulunmaktadır. Belediyeler nezdinde yerel diplomasinin önemi, faydaları ve araçları konusundaki farkındalığın az olması bu engellerden biridir. Örneğin araştırma kapsamında, herhangi bir uluslararası kent ağına üye olmayan belediyelerin %53'ü ağlar hakkında bilgisi olmadığını belirtmiştir. Uluslararası etkinliklere katılmayan belediyelerin ise %34'ü etkinliklerden haberlerinin olmayışını etkinliklere katılmama sebebi olarak göstermiştir. Bu sebeple yerel diplomasinin farklı boyutlarıyla ilgili çeşitli yayınlar çıkarma, bilgilendirme ve networking etkinlikleri yapma, kapasite geliştirme faaliyetleri yürütme gibi belediyelere yönelik farkındalık artırıcı çalışmalar yapılmalıdır. Ayrıca belediyelerin küresel gündeme ilişkin gelişmeleri ve etkinlikleri takip edebilecekleri platformlar kurulabilir.
- Belediyelerin yerel diplomasi faaliyetlerini aktif bir şekilde yürütmelerinin önündeki bir diğer engel ise bütçe yetersizliğidir. Dış ilişkiler faaliyetlerinin belediyelerin finansal öncelikleri arasında çoğunlukla geri planda kaldığı ya da öncelikler arasında yer alsa bile bu faaliyetleri yürütmek için belediyenin yeterli finansal kaynağı olmadığı görülmektedir. Araştırma kapsamında da dış ilişkiler faaliyetleri yürütülürken karşılaşılan temel sorunlar arasında %69 oranıyla en çok ifade edilen sorun “bütçe yetersizliği” olmuştur. Bütçe sorunu, yerel diplomasinin farklı boyutlarıyla ilişkili olarak da dile getirilmiştir. Uluslararası etkinliklere katılmayan belediyelerin %67'si etkinliklere gitmek için finansal kaynaklarının olmadığını ileri sürmüştür. Yurt dışından kardeş şehri olan belediyeler ise kardeş şehir ilişkisi kurma ve yürütme süreçlerinde en çok karşılaştıkları üç sorundan biri olarak “bütçe yetersizliği” konusunu dile getirmiştir. Belediyelerin finansal kapasitelerinin artması farklı yöntemlerle ve farklı türlerdeki kurumların çalışmaları vasıtasıyla mümkün olabilir. Belediyelerin dış ilişkilerini geliştirmelerini finansal olarak desteklemek amacıyla uluslararası kuruluşlar ve merkezi yönetimler tarafından dönemlik ya da sürekli açık tutulan programlar vardır. Stiftung Mercator tarafından 2022 yılında başlatılan ve Almanya'daki belediyeler ile Türkiye'deki belediyeler arasında bilgi-deneyim paylaşımı ve iş birliğini artırmayı amaçlayan “ORTAK: Belediye Uzman Diyalogunu Teşvik Etmek İçin Alman-Türk İnisiyatifi” bu programlara örnek olarak verilebilir. Program Almanya'daki belediyelerin Türkiye'de iş birliği yaptığı belediyeler ile kalkınma odaklı bilgi alışverişini güçlendirme süreçlerini finansal olarak desteklemeyi amaçlamakta-

dır. Belediyelerin yurt dışındaki ortaklıklarını güçlendirmek ve uluslararası platformlardaki varlıklarını artırmak için bu tür programların sayısı artırılabilir. Belediyelere mevcut programlarla ilgili farkındalık yandırma faaliyetleri gerçekleştirilebilir.

- Bütçe yetersizliği ile ilgili bir diğer durum “yurt dışı görevlendirmeler” konusundadır. Araştırma kapsamında belediyelerin %28’i dış ilişkiler faaliyeti yürütürken karşılaştıkları sorunlar arasında “yurt dışı seyahatlerinde harcırahların yetersizliği” sorununu dile getirmiş; %23 oranında belediye harcırahların artırılması için mevzuat değişikliği gerektiğini ifade etmiştir. Belediyelerin finansal imkanlarının kısıtlı olması sebebiyle, dış ilişkiler faaliyetlerinin temel bileşenlerinden birini oluşturan yurt dışı görevlendirmeler belediye yönetimleri tarafından çoğunlukla önceliklendirilmemektedir. Özellikle tasarruf tedbirlerine ilişkin düzenlemelerin yapıldığı dönemlerde, başta yurt dışı görevlendirmeler ve uluslararası ağlara üyelikler olmak üzere dış ilişkiler faaliyetleri görece daha kolay vazgeçilen faaliyetler olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca küresel ölçekte yaşanan ekonomik kriz, ulusal düzeyde yaşanan finansal sorunlar ve artan konaklama fiyatları nedeniyle yurt dışı görevlendirmeler kapsamında alınan harcırah miktarlarının yer yer yetersiz kaldığı görülmektedir. Dolayısıyla 6245 sayılı Harcırah Kanunu’nda yer alan mevcut düzenlemenin gözden geçirilerek belediye başkanlarının ve belediye çalışanlarının yurt dışı görevlendirmelerinde aldıkları harcırah miktarlarının ve hesaplama yöntemlerinin yeniden değerlendirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle belediye başkanlarının katılım sağladığı yurt dışı görevlendirmelerde gerek uluslararası etkinliğin düzenlendiği şehirdeki talebe ve yoğunluğa bağlı fiyat artışı gerekse erişilebilir konaklama ihtiyacı nedeniyle harcırah miktarlarının yeterli gelmediği görülmektedir. Bu durum, belediye başkanlarına eşlik eden belediye temsilcilerinin kadro ve derecelerine bağlı olarak aldıkları yolluk miktarının kısıtlı olması nedeniyle daha zorlayıcı bir hal alabilmektedir.
- Araştırmanın farklı bölümlerinde karşılaşılan bir diğer engel ise insan kaynağının yetersizliğidir. Bu konu, ilgili personelin hem nicelik hem nitelik açısından yetersiz kalması (ilgili konuda uzman personel eksikliği/ dil bariyeri/ ilgili bölümden mezun personel eksikliği) şeklinde iki boyutuyla karşımıza çıkmaktadır. Araştırma kapsamında, dış ilişkiler konusunda karşılaşılan en temel sorunlardan ikincisi %43 oranında belediyenin tercihiyle “dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümden mezun personel eksikliği”, üçüncüsü %32 oranıyla “personel sayısının yetersizliği” ve dördüncüsü %29 oranıyla “dil bariyeri” olmuştur. Kardeş şehir ilişkisi kurma ve yürütme süreçlerinde de “nitelikli personel eksikliği” ve “dil bariyeri” en çok ifade edilen üç sorundan ikisi olmuştur. “Personel eksikliği”, “nitelikli personel yetersizliği” ve “dil bariyeri” konularının farklı bölümlerde karşımıza çıkması belediyelerin dış ilişkiler birimleri nezdinde norm kadro standartlarının yeniden değerlendirilmesi ve dil bilen personel istihdamı ihtiyacını bir kez daha ortaya koymaktadır. Mevcut yasal çerçevede, konu itibarıyla dış ilişkiler birimlerinde istihdam edilebilecek uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, kamu yönetimi gibi bölümlerin mezunlarına uygun kadro bulunmamaktadır. Bu bölümlerden mezun kişilerin belediyelerde kendi yetkinlik alanlarıyla ilgili kadrolarda istihdam edilebilmesi için Belediye ve Bağlı Kuruluşları ile Mahalli

İdare Birlikleri Norm Kadro İlke ve Standartlarına Dair Yönetmelik kapsamındaki kadro unvanları listesine dış ilişkiler alanıyla ilgili kadro unvanları eklenmelidir.

- Özellikle belde belediyeleri nitelikli personel eksikliği konusunda ciddi sorunlarla karşı karşıyadır. Belde belediyelerinde bütçenin kısıtlı olması sebebiyle, personel sayısının oldukça sınırlı olduğu ve bir personelin birden çok konuda yükümlülüğü olduğu görülmektedir. Araştırma sürecinde bu durum pek çok belde belediyesi temsilcisi tarafından ifade edilmiştir. Bu belediyelerin büyük bir çoğunluğunun yerel diploması alanına odaklanabilecek veya bu konulara da zaman ayırabilecek uzmanları bulunmamaktadır. Bu konuda yeni personel istihdamı bir çözüm gibi görünse de çoğunlukla bütçe yetersizliği sebebiyle yeni personel alımı mümkün olmamaktadır. Dolayısıyla belde belediyelerinin nitelikli insan kaynağı istihdam edebilmek için finansal desteğe ihtiyacı vardır. Ayrıca belediyelerin mevcut insan kaynağını desteklemek amacıyla, belediyeler arası bilgi ve deneyim paylaşımına veya personel değişimine olanak sağlayan programlar oluşturulabilir. MBB'nin "Mentor" programı gibi değişim ve paylaşım programları belediyeler arasında yaygınlaştırılabilir. Belediyeleri hem finansal olarak hem de kurumsal kapasite olarak desteklemenin en önemli araçlarından biri de projelerdir. Belediyelerin paydaşı olduğu projeler dahilinde belediyelerdeki uzmanların kapasite gelişimlerini desteklemek ve uzmanlıklarını geliştirmek amacıyla projelerin yürütüldüğü tematik alanlardaki uluslararası etkinliklere ve eğitim programlarına katılımı için destekleyici bütçe kalemlerinin proje bütçelerine eklenmesi faydalı olacaktır.
- Araştırmanın belediyelerin yerel diploması faaliyetlerini ortaya çıkarmayı hedefleyen bölümlerinde, belediye ölçeğine göre belediyelerin çalışmalarının farklılık gösterdiği gözlemlenmektedir. Bölümler özelinde yer yer farklılaşan münferit örnekler rastlansa da genel itibarıyla büyükşehir belediyelerinin dış ilişkiler konusunda kurumsal yapılarını oluşturmuş olduğu ve dış ilişkilerin farklı boyutlarına yönelik görece daha fazla çalışma yürüterek uluslararası temas geliştirdiği gözlemlenmiştir. Diğer belediye ölçeklerinde hem kurumsallaşma hem de yerel diplomasının farklı alanlarındaki çalışmalar konusunda gelişmeye daha fazla ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır. Özellikle yalnızca %3'ünde özel bir dış ilişkiler birimi olan belde belediyelerinin yerel diploması konusunda kapasitelerinin gelişimine katkı sunabilecek kurumların desteğine ihtiyaçları vardır. Zira bu ölçekteki belediyelerin hiçbiri bir uluslararası kent ağına dahil değildir. Uluslararası etkinliklere katılım, kardeş şehirler, uluslararası projelere dahilîyet gibi yerel diplomasının farklı alanlarında, tüm belediye ölçekleri arasında en çok desteğe ihtiyaç duyan ölçek belde belediyeleridir.
- Yerel diplomasının farklı boyutlarında il bazındaki farklılıklar da dikkat çekicidir. Başta İstanbul olmak üzere Kocaeli, Bursa gibi büyükşehir belediyesine sahip olan illerde yerel diplomasının farklı boyutlarında çalışma yapan belediyelerin oranları, büyükşehir olmayan illerdeki oranlara kıyasla çoğunlukla yüksektir. Büyükşehirler ve iller arasındaki bu farklılıklar bazı alanlarda daha da ön plana çıkmaktadır.

Örneğin Kocaeli ilinde en az bir uluslararası kent ağına üye olan belediyelerin oranı %85'i bulurken Çanakkale ilinde %6 oranına inmektedir. Diğer yandan iller arasındaki farklılıklar çoğunlukla bu kadar dramatik seviyelerde değildir. Yurt dışından kardeş şehre sahip olma oranları bu konuda örnek verilebilir. Yurt dışından kardeş şehri olan belediye oranı %82 ile en fazla İstanbul'da iken en düşük değer %53 oranı ile Bursa ilindedir. Bu sebeple belediyelere yönelik kapasite geliştirme ve farkındalık artırma çalışmaları yapılırken bu farklılıklar dikkate alınmalıdır. Farklılıkların az olduğu konularda tüm bölgedeki belediyeleri kapsayan çalışmalar yapılabilecekken farklılıkların yüksek olduğu konularda il özelinde o ilin ihtiyacı dikkate alınarak oluşturulacak çalışmalar yürütülmesi çalışmaların etkisini ve verimliliğini artıracaktır. Örneğin %82'si uluslararası proje deneyimine sahip İstanbul'daki belediyeler için proje başvuruları ve yönetimine dair daha detaylı ve ileri seviyede eğitim programları hazırlamak daha anlamlıyken hiçbir belediyesi proje yürütmemiş ya da az sayıda belediyesi proje yürütmüş olan illerde öncelikle projelerin önemine dair ve genel çerçeve sunan başlangıç seviyesinde eğitim programları gerçekleştirilebilir.

- Belediye ölçeklerine ve illere göre hem kurumsallaşma hem de yerel diplomasi çalışmaları konusundaki farklılıklar, belediyelerin finansal gücü, çalışan sayısı, çalışan niteliği, belediye yönetiminin önceliği başta olmak üzere birçok sebebe dayalı olabilir. Ölçekler ve iller arasındaki farklılıkların sebeplerini tespit edebilmek ve çözüm geliştirebilmek için bu konu özelinde araştırmalar yapılmalıdır. Araştırma bulguları ışığında ortaya çıkacak ihtiyaca göre kapasite geliştirme programları, farkındalık artırma çalışmaları, networking faaliyetleri ya da yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Marmara Bölgesi'ndeki yerel yönetimlerin yoğun olarak başvurduğu yerel diplomasi araçlarından biri de kardeş şehir ilişkileridir. Ancak bu ilişkilerin büyük bir bölümünün aktif bir şekilde yürütülmediği gözlemlenmiştir. Belediyelerin %60'ı görüşmedikleri kardeş şehirleri bulunduğunu ifade ederken %22'si sonlandırılan kardeş şehir ilişkilerinin olduğunu belirtmiştir. Ulusal dış politikadan kaynaklı nedenler, ilişkilerin pasif hale gelmesi ve belediye yönetiminin inisiyatifi, sırasıyla ilişkilerin sonlandırılmasındaki nedenler olarak dile getirilmiştir. Kardeş şehir ilişkilerinin en önemli özelliklerinden biri de ülkeler arasında ulusal ölçekte yaşanan kriz durumlarında barış inşası için yerel diplomasinin araçlarından biri olarak devreye girebilmesidir. Ülkeler arasındaki kriz durumlarında kentler ölçeğinde iletişimin ve ilişkilerin devamlılığı önem arz etmektedir. Bu bağlamda yerel diplomasinin ve kardeş şehir bağlarının ülkeler arasındaki çatışmaların çözümünde önemli bir rol oynayabileceği dikkate alınarak ilişkilerin ani bir şekilde sonlandırılmaması ve uzun vadede sürekliliğinin sağlanması noktasında yetkili merkezi yönetim kuruluşlarından görüş alınması faydalı olacaktır.
- Uluslararası ölçekte belediyelerin çalışmalarının görünürlük kazanması uluslararası iş birlikleri geliştirmeleri ve finansal kaynaklara erişim için önem arz etmektedir. Araştırma göstermektedir ki uluslararası etkinliklere katılım ve uluslararası ağlara dahil olma, bu görünürlüğü sağlamada önemlidir. Uluslara-

rası ağlara dahil olan belediyelerin %58'i, ağların belediyelerin uluslararası görünürlüğünün artmasına katkı sunduğunu belirtmiştir. Belediyelerin uluslararası etkinliklere katılım sıklıkları ve uluslararası ağlara üye olmaları, maddi yükümlülüklerle ilişkili bir biçimde dönemsel olarak değişiklik göstermektedir. Uluslararası kent ağları, özellikle yüksek oranda bütçe sorunu yaşayan belediyeler için daha az üyelik aidatının talep edildiği farklı bir aidat sistemine gitmelidir. Ayrıca uluslararası kuruluşlar, ücretli etkinlikleri için bütçesi düşük olan belediyelere özel fiyatlandırma politikaları belirleyebilir. Uluslararası ağlara üyelik konusunda ve projeler kapsamında düzenlenen ağ kurma etkinliklerine katılımı ilgili olarak bazı kurumların finansal desteği de bulunmaktadır. TÜBİTAK'ın "Ağlara Üyelik Desteği Programı" bunlar örnek verilebilir. Belediye birlikleri ve ilgili kurumlar tarafından, belediyelere yönelik mevcut destek programları ile ilgili bilgilendirme çalışmaları yapılabilir ve bu tür destek programlarının artırılması için savunuculuk faaliyetleri yürütülebilir. Yerel diplomasiyi ve uluslararası ölçekte iş birliklerini desteklemek adına uluslararası kuruluşların, dış temsilciliklerin ve fon sağlayıcı kurumların, özellikle küçük ölçekli belediyelerin uluslararası etkinliklere ve programlara katılımını ve uluslararası ağlara üyeliklerini desteklemeye yönelik özel destek programları oluşturmaları finansal açıdan kolaylaştırıcı bir rol oynayabilir. Uluslararası etkinliklere katılım sıklığını etkileyen bir diğer faktör belediyelerin dahil oldukları projelerdir. Belediyeler yürüttükleri uluslararası projelerin uluslararası etkinliklerine katılım göstermektedir. Projeler bittiğinde belediyelerin bu tür etkinliklere katılma durumu da azalmaktadır. Projeler kapsamında geliştirilen mevcut iş birliğinin ve diyalogun proje bittikten sonra da devam etmesi için mekanizmaların üretilmesi ile ilgili çalışmalara bu projelerde yer verilmelidir. Ayrıca belediyeler uluslararası görünürlüklerini artırmak için çeşitli faaliyetler yürütmelidir. Bu noktada, uluslararası iş birliklerini geliştirmek amacıyla belediyelerin gerek Türkiye'de temsilcilikleri bulunan uluslararası kuruluşlarla -örneğin UNHCR, UNFPA, UNDP, ILO, IOM gibi BM kurumları- gerekse uluslararası kent ağları ile ilişki kurmaları ve yaptıkları çalışmaları aktarmaları önem arz etmektedir.

- Belediyelerin katılım sağladığı uluslararası etkinliklerin türleri değerlendirildiğinde, uluslararası projeler çerçevesinde düzenlenen etkinliklere katılım ilk üçte yer almaktadır. Bu bağlamda, somut ve sürdürülebilir iş birlikleri olarak proje partnerliklerinin yerel düzeyde teşvik edilmesi ve belediyelerin proje geliştirme kapasitelerinin desteklenmesi hem dış kaynak kullanımı hem de küresel gündemin takip edilebilmesi ve iyi uygulamaların paylaşılması için oldukça önemlidir.
- Katılım sağlanan uluslararası etkinlik türleri arasında teknik geziler, tüm düzeyler ve tüm illerde en çok katılım sağlanan etkinlik türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca ağların düzenlediği teknik gezilere dahil olduğunu belirten belediyelerin oranı, ağlara üye belediyelerin %35'ini oluşturmaktadır. Yurt dışı çalışma ziyaretleri, yerinde incelemelere ve bilgi ve tecrübe paylaşımına olanak tanıyarak küresel ölçekte iyi uygulamaların yaygınlaştırılmasına önemli katkılar sağlamaktadır. Diğer yandan dış ilişkiler konusunda çalışma yürüten birim temsilcilerinin vizyonlarının zenginleşmesi ve şehircilik adına farklı uygulamalarla ve kent planlama örnekleriyle karşılaşmaları besleyici bir niteliğe sahiptir. Buna karşın,

fon sağlayıcıların ve uluslararası kuruluşların teknik gezi organizasyonlarına ilişkin özellikle etki ölçümü konusunda soru işaretlerine sahip olması ve bu sebeple çalışma ziyareti düzenleme konusunda çekimser davranması veya teknik gezilere proje faaliyetleri arasında yer vermekten kaçınması MBB'nin gözlemlediği durumlardan biridir. Bu bağlamda içerik açısından iyi kurgulanmış, ziyaret öncesinde ve sonrasında ek oturumlarla zenginleştirilmiş, takip ve raporlama mekanizmalarını içeren teknik gezi programlarının oluşturulması, programlardan alınacak faydayı artırmak, ilişkilerin sürdürülebilirliğini sağlamak ve etkiyi ölçebilmek adına önem arz etmektedir. Ağ kurma fırsatlarını da beraberinde getiren teknik gezi programları etkinlik sonrası dönemde de iş birlikleri geliştirilmesine zemin hazırlamaktadır.

- Belediyelerin yurt dışı görevlendirmeleri esnasında ziyaret ettikleri kurumlar arasında ilk sırada Türkiye'nin yurt dışı temsilciliklerinin geldiği görülmektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin dış temsilciliklerinin Türkiye'deki belediyeler ile uluslararası temsilciliklerin bulunduğu ülkelerdeki belediyeler arasında somut iş birlikleri geliştirilmesine aracılık etmeleri mümkündür.
- Belediyelerin kardeş şehirleri ile yürüttükleri faaliyetler arasında tüm belediye türlerinde ve tüm illerde en sık ifade edilen faaliyet karşılıklı ziyaretler olmuştur. Kardeş şehirler arasında geliştirilen projeler yoluyla kültürel ve ekonomik anlamda getirilerin sağlanması ise kardeş şehir ilişkilerinden beklenen katkıların başında gelmektedir. Belediye başkanının veya başkan yardımcısının inisiyatifi, belediyelerin kardeş şehir ilişkisi kurmalarında en önemli motivasyon kaynağıdır. Fakat ilişki kurma motivasyonları arasında %29'luk oranla üçüncü sırada olan "proje partnerliği" ve belediyelerin %55'i tarafından kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri arasında gösterilen "sosyal projeler geliştirme" etkenlerinin ilişkilere sınırlı olarak yansıdığı görülmektedir. Ayrıca kurulan kardeş şehir ilişkilerinin bir kısmının zaman içinde kağıt üzerinde kaldığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda kardeş şehir ilişkilerinin etkinlik ve verimliliğinin sağlanması adına kültürel faaliyetlerin yanı sıra teknik konularda iş birlikleri ve proje partnerliği gibi somut iş birliklerine daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Belediyeler bu konuya daha fazla eğilmeli, uluslararası, ulusal ve yerel düzeyde belediyelerin kapasite gelişimlerine destek veren kurumlar da bu konuda belediyelere destek vermelidir.
- Kardeş şehir ilişkisi kurma sebepleri tematik olarak değerlendirildiğinde, kültürel yakınlık %73 oranıyla belediyelerin en önde gelen kardeş şehir kurma sebebi olmuştur. Nitekim Türkiye'deki belediyelerin kardeş şehirleri incelendiğinde özellikle Balkan coğrafyasından belediyelerin bazılarıyla Türkiye'den çok sayıda belediyenin kardeş şehir ilişkisi kurduğu gözlemlenmektedir. Bu ilişkilerin karşılıklı fayda sağlayan ilişkiler şeklinde ilerlemesi oldukça önemlidir. Ayrıca mevcut düzlemde, kardeş şehir ilişkisi geliştirilmesi planlanan şehirler hakkında yeterli bilgiye sahip olunmaması, kardeş şehir ilişkilerinden elde edilecek faydayı azaltmaktadır. Kardeş şehir ilişkilerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve birbirinden öğrenme süreçlerinin desteklenmesi adına belediyelerin ölçek, yerel özellikler ve yapılan çalış-

malar açısından kendilerine uygun kardeş şehir seçiminde bulunmalarının desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu konuda hem belediyeler mevcut kardeş şehirleriyle ve kardeş şehir olmayı planladıkları kentlerle eşleşmelerinin uygunluğunu gözden geçirmeli hem de ulusal ve uluslararası ağlar yerel yönetimleri doğru yönlendirmelidir.

- Kardeş şehirlerle görüşme sıklığının belediye başkanlarının geliştirdikleri ikili ilişkiler doğrultusunda değişiklik gösterdiği ve yönetim nezdindeki değişikliklerin kardeş şehir ilişkilerini zaman zaman olumsuz etkilediği görüşmeler esnasında belediye temsilcileri tarafından dile getirilmiştir. Belediyelerde kurumsallaşmanın ve kurumsal hafıza oluşturulmasının kardeş şehir ilişkileri nezdinde de özel bir öneminin bulunduğu görülmektedir. Bu doğrultuda seçim dönemlerinde ve belediye yönetimlerindeki değişiklik durumlarında kardeş şehrin belediye başkanı ve idari ekipleriyle görüşmeler yapılması ve olası iş birlikleri üzerine istişare edilmesi ilişkilerin sürdürülebilirliği adına önem arz etmektedir.
- Belediyelerin küresel gündemlere yönelik farkındalık seviyeleri ile çalışma yürütme seviyeleri arasında farklılıklar vardır. Paris Anlaşması gibi bazı gündemlerde bu fark oldukça yüksektir. Farkındalığa sahip olmak harekete geçmede ilk adım olsa da yeterli değildir. Bu sebeple, küresel gündemlere yönelik farkındalığa sahip belediyelerin bu konuda çalışma yapmama sebepleri ayrıca araştırılmalı ve ihtiyaca uygun şekilde iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Küresel gündemler konusunda en az yürütülen çalışma, rapor hazırlama olmuştur. Yalnızca %11 oranında belediye gündemlere dair rapor hazırlama çabasında bulunduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde MBB'nin 2022 yılında yayınladığı "Sürdürülebilir Kalkınma Amaçlarının Yerelleşmesi: Marmara Bölgesi Örneği" raporunda da ankete katılan belediyelerin yalnızca %3'ü belediyelerce en çok bilinen gündemlerden biri olan Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları konusunda rapor hazırladığını belirtmiştir. Marmara Bölgesi Yerel Diplomasi Araştırması'nda tek bir gündem yerine birden çok küresel gündeme dair sorulara yer verilmiş olsa da bu gündemlere dair rapor hazırlayan belediyeler sınırlı kalmıştır. Raporlar özellikle sürdürülebilir toplulukların oluşma sürecinde yerel yönetimlerin politikalarına şekil verecek önemli çalışmalardır. Belediyelerin bu konuda isteksiz davranmasının altında yatan nedenlerden biri farkındalık eksikliği olabileceği gibi, kurumsal kapasitenin yetersiz olması ve veri toplama konusunda yaşanan sıkıntılar da bu kapsamda etkili olabilir. Bu sıkıntıların her biri incelenerek yapılabilecek iyileştirmeler üzerine düşünülmeli, belediyelere bu konuda öneriler sunulmalıdır. Ayrıca verinin önemi ve belediyelerin yararlanabileceği farklı veri kaynakları konusunda bilgilendirme etkinlikleri ve eğitimler düzenlenmelidir. Farklı kamu kurumları, akademik kurumlar, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve özel sektör kuruluşları kentlere dair veriler toplamaktadır. Kendi kurumsal kapasiteleri itibarıyla veri toplama süreçlerinde sıkıntı yaşayan belediyeler, eksik göstergelere dair verileri -kaynağın güvenilirliği de dikkate alınarak- bu kurumlar tarafından üretilen veri setlerinden elde edebilir. Bunun için belediyeler, kendi bölgeleri için veri üreten kurumları listeleyerek iş birliği geliştirebilir.

- Sınır illerde bulunan belediyelerin yerel diplomasi konusundaki çalışmaları dikkat çekicidir. Marmara Bölgesi'nin batı sınırındaki 33 belediyenin %61'nin yurt dışından bir kardeş şehri bulunmaktadır. Ayrıca sınırdaki Edirne ve Kırklareli illerinde uluslararası projelere dahil olan belediyelerin oranı, büyükşehir niteliği taşıyan Sakarya, Kocaeli ve Balıkesir illerindeki oranlardan daha yüksektir. Sınır belediyelerinin kardeş şehirlerinin olması, AB projelerinden daha fazla haberdar olmalarını ve ortak bulma konusunda sıkıntı yaşamamalarını sağlıyor olabilir. Sınır bölgelerinde olma durumu, yerel diplomasideki etkinliği belirleyen parametrelerden biri olarak ayrıca araştırılmalıdır. Sınır belediyesi olma durumu ile dış ilişkiler faaliyetleri arasındaki ilişki, daha detaylı bir incelemeye muhtaçtır.
- “Çevre ve iklim değişikliği” teması birçok uluslararası iş birliği türünde ön plana çıkmıştır. Uluslararası projelere dahil olan belediyelerin %61'inin projelerinin konusu çevre ve iklim değişikliği teması üzerinedir. Protokoller ve iş birliği sözleşmeleri yoluyla kurulan iş birliklerinde de söz konusu temada %36 oranında belediye iş birliği yürüttüğünü belirtmiştir. Aynı şekilde, uluslararası kent ağları ile iş birliği konusunda da en öne çıkan tema %51 ile çevre ve iklim değişikliği olmuştur. Ayrıca bu alanlardaki küresel gündemlerin belediyeler tarafından daha çok bilindiği görülmektedir. Çevre ve iklim değişikliğinin tematik olarak bu denli öne çıkması, belediyelerin kahir ekseriyetle bu temanın önemi konusunda uzlaştığını ve bu temayı ana önceliklerinden biri olarak kabul ettiğini göstermektedir. Ayrıca uluslararası, ulusal ve yerel düzeydeki kurumların konu ile ilgili farkındalık çalışmalarının belediyeler nezdinde karşılık bulduğu söylenebilir. Benzer şekilde göç, afet gibi bölgedeki belediyeleri etkileyen diğer küresel meseleler üzerine de farkındalık çalışmaları yürütülmeli ve belediyelerin bu temaları da sahiplenmeleri sağlanmalıdır.
- Araştırmada bazı belediyelerin yurt dışındaki kurumlarla farklı formlarda ilişki geliştirmesine karşın bu ilişkilerini sürdürülebilir bir şekilde yürütmeye devam etmediği görülmüştür. Yurt dışından kardeş şehri olduğunu belirten belediyelerin %60'ı en az bir kardeş şehri ile görüşmediğini belirtmiş; kent ağlarına üye olan belediyelerin ise %16'sı üye oldukları ağların etkinliklerine katılmadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca iş birliği protokolü yoluyla yurt dışındaki kurumlarla veya uluslararası kuruluşlarla ilişki geliştiren belediyelerin %36'sı iş birliği sözleşmelerinin kağıt üzerinde kalmasını iş birliği sözleşmelerinde yaşadıkları bir problem olarak öne sürmüştür. Bunlar dikkate alındığında belediyelerin uluslararası ölçekte kurdukları bağlantıların ve iş birliklerinin bir kısmının pasif ilişkilere dönüştüğü görülmektedir. Yurt dışındaki kurumlarla temas kurmanın yanı sıra bu ilişkilerin devamlılığının sağlanması ve karşılıklı fayda sağlayan bir iş birliği modeline dönüştürülmesi de oldukça önemlidir. Bu konuda belediyelerin üye oldukları ağlar, etkinliklerine katılmayan üyeleriyle özel olarak iletişime geçmeli ve aktif ilişki sürdürmemesinin sebeplerini araştırmalıdır. Belediyeler de mevcut bağlarını tekrar gözden geçirmeli, pasif kalan ve onlar için yararlı olabileceğini düşündükleri ağlarıyla ilişkilerini canlandırmak için proaktif bir tutum izleyerek iletişime geçmelidir. Ayrıca belediye birlikleri başta olmak üzere belediyelerin kapasitelerini güçlendirmeye çalışan kurumlar, bu ilişkileri canlandırabilecek destek mekanizmaları -ORTAK Programı, networking etkinlikleri gibi- konusunda belediyeleri bilgilendirmelidir.

- Farklı yerel diplomasi araçlarının tercihi ve kullanımı konusunda belediye ölçekleri nezdinde farklılıklar olabilmektedir. Marmara Bölgesi'ndeki büyükşehir belediyelerinde dış ilişkiler faaliyeti yürütürken farklı yerel diplomasi araçlarının kullanımı konusunda ciddi farklılıklar olmadığı ve bu araçların çoğunun belediyeler tarafından ihtiyaca göre kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bu belediyelerin tamamı en az bir uluslararası projeye dahil olmuştur ve uluslararası etkinliklere katılmaktadır. Bölgedeki 6 büyükşehir belediyesinin 5'i de en az bir uluslararası ağa üyedir, yurt dışından en az bir kardeş şehre sahiptir ve protokoller yoluyla uluslararası iş birlikleri kurmaktadır. Ancak belediye ölçeği küçüldükçe bu tablo değişmektedir. İl belediyelerinde uluslararası ağlarla temas öne çıkmaktadır. Bu ölçekteki belediyelerin tamamı uluslararası ağlara üyedir. Uluslararası projeler ve uluslararası etkinlikler 5 il belediyesinden 4'ünün başvurduğu yerel diplomasi araçları olmuştur. Belediye ölçeklerinin çoğunda en çok odaklanılan yerel diplomasi aracı olan kardeş şehir ilişkisi, il belediyelerinde görece düşük bir popüleriteye sahiptir. Üç il belediyesi yurt dışından kardeş şehri olduğunu belirtmiştir. Yalnızca iki il belediyesi tarafından protokoller yoluyla kurulan ilişkiler, bu ölçekteki belediyeler arasında en az başvurulan dış ilişkiler aracı olmuştur. Büyükşehir ilçe belediyelerinde görece daha dengeli bir dağılım vardır. Bu türde en öne çıkan yerel diplomasi aracı kardeş şehir bağları olmuştur. Araştırmaya katılan büyükşehir ilçe belediyelerinin %68'inin yurt dışından en az bir tane kardeş şehri vardır. %67 oran ile uluslararası etkinliklere katılım ikinci sırada, %50 oranıyla uluslararası ağlara üyelik üçüncü sırada, %49 oranıyla uluslararası projelere dahiliyet dördüncü sırada gelmektedir. İl belediyelerinde olduğu gibi, bu ölçekte de iş birliği protokolleri yoluyla dış temas geliştiren belediye sayısı azdır. Yalnızca %27 oranında büyükşehir ilçe belediyesi yerel diplomasinin bu aracına odaklanmıştır. Benzer şekilde, illerdeki ilçe belediyelerinde de kardeş şehir ilişkileri %66 oranıyla öne çıkmıştır. Diğer yerel diplomasi araçlarının kullanımı ise önemli ölçüde düşmektedir. %43 oranında ilçe belediyesi uluslararası etkinliklere katıldığını, %31 oranında belediye uluslararası projelere dahil olduğunu, yalnızca %9 oranında belediye de uluslararası ağlara üye olduğunu ve uluslararası kurumlarla iş birliği protokolleri yaptığını ifade etmiştir. Son olarak, belde ölçeğinde yalnızca kardeş şehir ilişkileri geliştirme bu türdeki belediyelerin yarısından fazlasının (%53) odaklandığı bir yerel diplomasi aracı olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yerel diplomasi araçlarına ilgi görece azdır. %31 oranında belde belediyesi uluslararası projelere dahil olmuşken %16 oranında belde iş birliği protokolü yaptığını, %22 oranında belde ise uluslararası etkinliklere katıldığını ifade etmiştir. Belde belediyelerinin hiçbirisi uluslararası bir kent ağına üye değildir. Yerel diplomasi araçlarının kullanımı konusunda ölçekler bazındaki farklılıktan hareketle, her bir belediye ölçeğinde geri planda kalan yerel diplomasi araçlarına yönelik farkındalık artırma ve kapasite geliştirme çalışmaları yapılması önem arz etmektedir.
- İller özelinde bazı yerel diplomasi araçları öne çıkarken bazıları geri planda kalmıştır. Balıkesir'de kardeş şehir ilişkisi kurma %68 oranıyla en öne çıkan yerel diplomasi aracı olmuştur. Bu ildeki belediyelerin yarısından fazlası (%58) uluslararası etkinliklere katıldıklarını ifade etmiştir. Diğer yerel diplomasi araçlarında bu oranlar oldukça düşmektedir. Balıkesir'de uluslararası ağlara üye olan belediye oranı

%28, uluslararası projeye dahil olan belediye oranı %21 ve protokoller yoluyla iş birliği geliştiren belediye oranı %11 seviyelerinde kalmıştır. Bilecik ilinde belediyelerin yarısından fazlasının (%55) yürüttüğü tek yerel diplomasi çalışması kardeş şehir ilişkisi geliştirmedir. Diğer yerel diplomasi araçları bu ilde yaygın değildir. Yalnızca %18 oranında belediye uluslararası etkinliklere katıldığını, %9 oranında belediye uluslararası kent ağına üye olduğunu ve protokoller yoluyla iş birliği yaptığını belirtmiştir. Bilecik'te uluslararası projelere dahil olduğunu ifade eden herhangi bir belediye yoktur. Bursa'da belediyelerin yarısından fazlası, iş birliği protokolleri yoluyla kurulan temas dışındaki yerel diplomasi araçlarıyla ilgili çalışmaları olduğunu belirtmiştir. Burada %88 oranıyla uluslararası etkinliklere katılım dikkat çekicidir. Bunu %53 oranıyla kardeş şehir ilişkisi geliştirme, uluslararası kent ağlarına üye olma, uluslararası projelere dahiliyet takip etmektedir. Yurt dışındaki kurumlarla iş birliği protokolleri yaptığını belirten belediye oranı ise %41'dir. Bilecik'te olduğu gibi Çanakkale'de de yalnızca kardeş şehir ilişkisi, belediyelerin yarısından fazlasının (%61) odaklandığı bir yerel diplomasi aracı olmuştur. Diğer araçlara bakıldığında oranlar önemli ölçüde düşmektedir. Çanakkale'de %22 oranında belediye uluslararası etkinliklere katılım sağlamış, %17 oranında belediye uluslararası projelere dahil olmuş, %6 oranında belediye ise uluslararası ağlara üye olduğunu belirtmiştir. Çanakkale'de hiçbir belediye uluslararası nitelikte iş birliği protokolü imzalamamıştır. Diğer illere benzer şekilde Edirne'de de kardeş şehir ilişkisi kurma %54 oranıyla öne çıkmaktadır. %38 oranıyla uluslararası projelere dahiliyet ve uluslararası etkinliklere katılım ikinci sırayı paylaşmakta, %15 oranıyla iş birliği protokolleri yoluyla ilişki geliştirme üçüncü sırada gelmektedir. Edirne'de yalnızca %8 oranında belediye uluslararası bir kent ağına üye olduğunu belirtmiştir. İstanbul'da belediyelerin en az %69'u iş birliği protokolleri hariç yerel diplomasi araçlarının hepsiyle ilgilenmektedir. İstanbul'da başvuru yerel diplomasi araçları arasında kardeş şehir ilişkileri ve uluslararası projeler %82 oranıyla ön plana çıkmakta, uluslararası etkinliklere katılım %74 oranıyla onları takip etmektedir. Dördüncü odaklanılan araç %69 oranıyla uluslararası kent ağlarına üyelik olmuştur. Çoğu ilde olduğu gibi İstanbul'da da iş birliği sözleşmeleri yoluyla bağ kuran belediye oranı düşük (%46) kalmıştır. Ancak sözleşmeler en az istifade edilen araç olsa da diğer illere göre nispeten yüksek bir oranda seyrettiği söylenebilir. Kırklareli'nde yerel diplomasi araçlarına duyulan ilgi arasında ciddi farklılıklar vardır. En yüksek orana sahip araç %75 ile uluslararası projelere dahiliyet iken ağlara üye olan belediye oranı %10'larda kalmıştır. Kardeş şehir ilişkisi geliştirme %65 oranıyla, uluslararası etkinliklere katılım %50 oranıyla bu ildeki belediyelerin yarısının odaklandığı görece yaygın yerel diplomasi araçlarından ikisi olmuştur. İş birliği sözleşmeleri de uluslararası ağlara üye olma kadar az olmasa da görece az oranda belediyenin (%30) başvurduğu bir yerel diplomasi aracıdır. Kocaeli belediyeleri arasında %85 oranıyla uluslararası kent ağlarına üyelik ve uluslararası etkinliklere katılım öne çıkmakta; %75 oranıyla kardeş şehir ilişkileri bu iki aracın peşinden gelmektedir. İş birliği sözleşmeleri (%36) ve uluslararası projelere dahiliyet (%27) bu ildeki belediyeler arasında görece daha az ilgi görmektedir. Sakarya'daki belediyelerin yerel diplomasi araçlarına ilgisi diğer büyükşehirlerle kıyasla genel olarak düşüktür. Burada %56 oran ile kardeş şehir bağları ilk sırada gelirken %38 ile uluslararası etkinliklere katılım ve %31 ile uluslararası ağlara dahiliyet onu takip etmektedir. %25 oranında belediye uluslararası

projelere dahil olduğunu ifade etmiş, %13 oranında belediye ise iş birliği sözleşmeleri yoluyla uluslararası ilişki geliştirdiğini belirtmiştir. Tekirdağ'da %64 oranıyla uluslararası etkinliklere katılım ilk sırada gelirken %55 oranıyla kardeş şehir ilişkisi geliştirme ve uluslararası projelere dahil olma ikinci sıradadır. Bu araçlardan sonra oranlar ciddi oranda düşmektedir. Tekirdağ'da yalnızca %18 oranında belediye uluslararası bir kent ağına üyedir ve %9 oranında belediye iş birliği sözleşmeleri yoluyla yerel diplomasi faaliyeti yürütmüştür. Son olarak, Yalova'da kardeş şehir ilişkileri (%60) ve uluslararası etkinliklere katılım (%50) öne çıkan yerel diplomasi araçları olmuştur. Uluslararası kent ağlarına üyelik %30 oranında, uluslararası projelere dahiliyet %20 oranında, iş birliği protokolü geliştirme %10 oranında kalarak Yalova'da görece az ilgi duyulan yerel diplomasi araçları olmuştur. Genel tabloya bakıldığında kardeş şehir ilişkilerinin diğer yerel diplomasi araçlarına kıyasla daha çok başvurulan bir yöntem olduğunu söylemek mümkündür. Ancak iller bazında tercih edilen yerel diplomasi araçları arasında farklılıklar vardır. Dolayısıyla ölçek bazında olduğu gibi, il bazında da geri planda kalan yerel diplomasi araçlarına yönelik farkındalık artırma ve kapasite geliştirme çalışmaları yapılmalıdır.

EKLER

EKLER

EK - 1: ULUSLARARASI KENT AĞLARI LİSTESİ

Ankete Yanıt Veren Belediyelerin Üye Oldukları Uluslararası Kent Ağları Listesi*

Ağın Orijinal Adı	Ağın Kısa Adı	Ağa Üye Olan MBB Üye Belediye Sayısı
Asian Mayors Forum	AMF	2
Association of Cities and Regions for Sustainable Resource Management	ACR+	1
B40 Balkan Cities Network / B40 Balkan Şehirleri Ağı	B40	1
C40 Cities Climate Leadership Group	C40	1
CIVITAS Community	CIVITAS	1
Cities for Mobility	-	1
Cittaslow International	Cittaslow	2
Climate Alliance	-	0
Covenant of Mayors for Climate and Energy Europe	CoM	12
Energy Cities	-	3
EU Innovation Network	EU-IN	1
Eurocities	-	7
European Association for Local Democracy	ALDA	1
European Association of Service providers for Persons with Disabilities	EASPD	1
European Capitals and Cities of Sport Federation	ACES Europe	1
European Circular Cities Declaration	ECCD	1
European Cities Against Drugs	ECAD	1
European Coalition of Cities against Racism	ECCAR	2
European Institute of Innovation and Technology (EIT) Urban Mobility	EIT Urban Mobility	2
European Network of Living Labs	ENoLL	1
European Social Network	ESN	1
European Stork Villages Network	-	1

* Araştırma kapsamında ankete yanıt veren belediyelerin beyanı esas alınarak hazırlanmıştır, ek bir araştırma yapılmamıştır. Listenin hazırlanmasında emeği geçen Aylin Zaman'a teşekkür ederiz.

Ağın Orijinal Adı	Ağın Kısa Adı	Ağa Üye Olan MBB Üye Belediye Sayısı
Global Covenant of Mayors for Climate & Energy	GCoM	2
Global Sustainable Tourism Council	GSTC	1
ICLEI – Local Governments for Sustainability	ICLEI	5
Intercultural Cities Programme (Council of Europe)	ICC	1
International Agricultural Cities Union / Uluslararası Tarım Şehirleri Birliği	AGRICITIES	5
International Black Sea Club	IBSC	1
International Committee for Historic House Museums (ICOM) DEMHIST	DEMHIST	1
International Observatory on Participatory Democracy	IOPD	1
Lighting Urban Community International	LUCI	1
Making Cities Resilient 2030 (UNDRR)	MCR2030	2
Mayors for Peace	-	1
Metropolis	-	2
Milan Urban Food Policy Pact	MUFPP	1
Organization of Islamic Capitals and Cities	OICC	1
Organization of World Heritage Cities	OWHC	1
POLIS Network of Cities and Regions for Transport Innovation	POLIS	1
Rainbow Cities Network	Rainbow Cities	1
Union of Turkish World Municipalities / Türk Dünyası Belediyeler Birliği	TDBB	38
United Cities and Local Governments Middle East and West Asia Section	UCLG-MEWA	26
WHO Global Network for Age-friendly Cities and Communities	-	1
WHO Healthy Cities Network	-	4
World Smart Sustainable Cities Organization	WeGO	2

EK - 2: MARMARA BÖLGESİ YEREL DİPLOMASI ARAŞTIRMASI ANKET FORMU**MARMARA BELEDİYELER BİRLİĞİ
MARMARA BÖLGESİ YEREL DİPLOMASI ARAŞTIRMASI****ANKET SORULARI****A) KURUMSAL YAPI**

1. Belediyeniz bünyesinde uluslararası ilişkiler/dış ilişkilerle ilgili çalışma yürüten özel bir birim var mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

2. (1. soruya yanıtınız evet ise) Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili çalışmaların yürütüldüğü birimin adı nedir?

3. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili çalışma yürüten biriminin bağlı olduğu daire başkanlığı/müdürlüğü belirtiniz.

4. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler konusunda başka hangi müdürlük/müdürlükler/birimler faaliyet göstermektedir?

5. (1. soruya yanıtınız evet ise) Özel bir dış ilişkiler biriminiz varsa bu birim hangi yıl kurulmuştur?

6. (1. soruya yanıtınız evet ise) Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler biriminin kurulma sebebi nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Belediye başkanının inisiyatifi
- ▶ Uluslararası kuruluşlarla iş birliği ihtiyacı
- ▶ Kardeş şehirlerle ilişki yürütme ihtiyacı
- ▶ Proje faaliyetleri
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

7. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten birimin harcama yetkilisi kimdir?

- ▶ Dış İlişkiler Müdürü (varsa)
- ▶ Özel Kalem Müdürü
- ▶ Strateji Geliştirme Müdürü
- ▶ Dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten biriminin bağlı olduğu Daire Başkanı
- ▶ Dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten biriminin bağlı olduğu Genel Sekreter/Genel Sekreter Yardımcısı
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

8. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi varsa bu birim kaç kişiden oluşmaktadır? / Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi yoksa dış ilişkilere yönelik faaliyette bulunan birimde dış ilişkilerle ilgili faaliyeti yürüten kaç kişi çalışmaktadır?

- ▶ 1
- ▶ 2
- ▶ 3
- ▶ 4
- ▶ 5
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

9. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyette bulunan kişiler hangi bölümlerden mezundur? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Mütercim-Tercümanlık
- ▶ Şehir Planlama
- ▶ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler/ Uluslararası İlişkiler
- ▶ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Kamu Yönetimi
- ▶ Yerel Yönetimler
- ▶ Turizm
- ▶ Öğretmenlik
- ▶ İktisat/Ekonomi
- ▶ Sosyoloji
- ▶ Programcılık
- ▶ Mühendislik
- ▶ Harp okulu/askeri meslek yüksek okulu/Milli Savunma Üniversitesi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

10. Belediyede dış ilişkilerle ilgili çalışmalarını yürüten personele yönelik diplomasi, nezaket, protokol kuralları gibi dış ilişkileri ilgilendiren konularda eğitim verildi mi?

- ▶ Evet (Eğitimi aldığınız konuyu ve hangi kurumdan aldığınızı belirtiniz:)
- ▶ Hayır
- ▶ Diğer (Örneğin, belediye eğitim vermedi ama dışarıdan özel eğitim aldım) (Belirtiniz:)

11. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi varsa bu birimde yabancı dil bilen personel sayısı kaçtır? / Belediyeniz bünyesinde dış ilişkiler birimi yoksa dış ilişkilere yönelik faaliyette bulunan birimde dış ilişkilerle ilgili faaliyeti yürüten personel içinde yabancı dil bilen sayısı kaçtır?

- ▶ Yok
- ▶ 1
- ▶ 2
- ▶ 3
- ▶ 4
- ▶ 5
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

12. Belediyeniz bünyesinde dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten personel yabancı dil biliyorsa bunlar hangi dillerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ İngilizce
- ▶ Almanca
- ▶ Fransızca
- ▶ İspanyolca
- ▶ Arapça
- ▶ Rusça
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

13. Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcıları ile dış ilişkiler ve uluslararası iş birlikleri ile ilgili faaliyetler hakkında istişarede bulunuyor musunuz?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

14. (12. soruya yanıtınız evet ise) Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcıları ile istişare için ne sıklıkla bir araya geliyorsunuz?

- ▶ Ayda birden fazla
- ▶ Ayda bir
- ▶ Üç ayda bir
- ▶ Altı ayda bir
- ▶ Yılda bir
- ▶ Yılda birden daha seyrek
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

15. Belediye başkanı ve/veya belediye başkan yardımcılarının dış ilişkilerle ilgili faaliyet yürüten birimden beklentileri nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Kardeş şehir ilişkisi kurulması
- ▶ Proje geliştirilmesi
- ▶ Uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapılması
- ▶ Uluslararası etkinlik düzenlenmesi
- ▶ Dış kaynak/finansman geliştirilmesi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

16. Dış ilişkiler konusunda kurumsal olarak belirlenmiş bir stratejiniz/yol haritanız var mı?

- ▶ Evet (Açıklayınız:)
- ▶ Hayır

17. Dış ilişkilerle ilgili çalışmalarınızı nasıl belirliyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Belediye başkanının/başkan yardımcısının yönlendirmesi
- ▶ Birim yöneticisinin kararı
- ▶ Birim çalışanlarının ortak kararı
- ▶ Uluslararası kuruluşların talepleri/ yönlendirmeleri
- ▶ Kardeş şehirlerin talepleri/yönlendirmeleri
- ▶ Uluslararası gündem/sözleşmeler/hedefler vb.
- ▶ Merkezi yönetimin yönlendirmesi
- ▶ Halkın talebi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

18. Dış ilişkilerinizi yürütürken belediye birlikleriyle iletişim kuruyor musunuz?

- ▶ Evet (Belirtiniz:)
- ▶ Hayır

19. Dış ilişkilerinizi yürütürken Dışişleri Bakanlığıyla iletişim kuruyor musunuz?

- ▶ Evet (Hangi konularda ve ne amaçla iletişim kuruyorsunuz? Belirtiniz:)
- ▶ Hayır

B) BELEDİYE PERSONELİNİN GÖRÜŞLERİ

1. Sizce ülkemizin ulusal dış politikası belediyenizin dış ilişkilerini etkiliyor mu?

- ▶ Evet (Nasıl etkiliyor? Belirtiniz:)
- ▶ Hayır

2. Sizce yerel diplomasinin küresel barışa katkısı ne ölçüdedir?

- ▶ 1 (Çok az)
- ▶ 2
- ▶ 3
- ▶ 4
- ▶ 5 (Çok fazla)

3. Sizce belediyeler uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler konusunda aktif faaliyet yürütmeli mi? Neden?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

4. Sizce uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyeti yürütmenin belediyelere katkısı nedir? Açıklayınız (örneğin kapasite geliştirme, veri tabanı kurulması, dış kaynak sağlanması vb.):

5. Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerinde karşılaştığı en temel üç sorun nedir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Bütçe yetersizliği (birimin bütçesi, dış ilişkiler faaliyetlerine ayrılan bütçe)
- ▶ Yurt dışı seyahatlerde harcırahların yetersizliği
- ▶ Merkezi yönetim/Bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar
- ▶ Yasal sorunlar/engeller
- ▶ Ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/Ülusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar
- ▶ Personel sayısının yetersizliği
- ▶ Dış ilişkiler konusunda yetkin ya da ilgili bölümden mezun personel eksikliği
- ▶ Dil bariyeri
- ▶ Kültürel farklılıklar
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

6. Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerini daha iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda ve/veya diğer mevzuatta değişiklikler yapılmalı mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

7. Sizce belediyelerin uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetlerini daha iyi yönetebilmesi için Belediye Kanunu'nda ve/veya diğer mevzuatta hangi alanlarda değişiklikler yapılmalı? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Dış ilişkiler alanında birim kurulmasına yönelik norm kadro standartları düzenlemesi
- ▶ Uluslararası ilişkileri ilgilendiren bölümlerden mezun olanlara ilişkin kadro düzenlemesi
- ▶ Yetki ve sorumluluk alanlarının belirlenmesi
- ▶ Bakanlık onayına ihtiyaç duyulan alanların yeniden düzenlenmesi
- ▶ Bakanlıkların onay süreçlerinin kısaltılması
- ▶ Bakanlıklarla yürütülmesi gereken bürokratik süreçlerin daha net belirlenmesi
- ▶ Yurt dışı harcırahların artırılması
- ▶ Yurt dışı seyahatlerde konaklama masraflarının karşılanmasına yönelik düzenleme
- ▶ Belediye başkanlarının yurt dışı seyahatlerinde konaklama masraflarının karşılanmasına yönelik düzenleme
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

8. Sizce belediyelerde uluslararası ilişkiler/dış ilişkiler faaliyetleriyle ilgilenen özel bir dış ilişkiler birimi olmalı mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

9. Sizce belediyelerin dış ilişkiler birimlerinde hangi bölüm mezunları istihdam edilmeli? Neden?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Mütercim-Tercümanlık
- ▶ Şehir Planlama
- ▶ Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler/ Uluslararası İlişkiler
- ▶ Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi/Kamu Yönetimi
- ▶ Yerel Yönetimler
- ▶ Turizm
- ▶ Öğretmenlik
- ▶ İktisat/Ekonomi
- ▶ Sosyoloji
- ▶ Programcılık
- ▶ Mühendislik
- ▶ Harp okulu/askeri meslek yüksek okulu/Milli Savunma Üniversitesi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

C) ULUSLARARASI AĞLARA ÜYELİKLER

1. Belediye olarak üyesi olduğunuz bir uluslararası kent ağı var mı?*

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

2. (1. soruya yanıtınız hayır ise) Hiçbir uluslararası kent ağına üye değilseniz, sebebi nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Ağlar hakkında bilgimiz yok
- ▶ Ağların belediyeye bir faydası yok
- ▶ Üyelik aidatları çok yüksek
- ▶ İlişkiyi yürütecek çalışmamız yok
- ▶ Belediye yönetiminin kararı/öncelikleri
- ▶ Dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten personelin tercihi/isteksizliği
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

*1.soruya yanıtınız hayır ise D (Kardeş Şehir İlişkileri) Bölümüne geçiniz.

3. Aşağıdaki uluslararası kent ağlarından hangilerine üyesiniz? Üyelik tarihleriyle birlikte belirtiniz. (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ ALDA (Üyelik tarihi:)
- ▶ ICLEI (Üyelik tarihi:)
- ▶ Energy Cities (Üyelik tarihi:)
- ▶ Eurocities (Üyelik tarihi:)
- ▶ Climate Alliance (Üyelik tarihi:)
- ▶ Intercultural Cities (Üyelik tarihi:)
- ▶ C40 (Üyelik tarihi:)
- ▶ Cittaslow (Üyelik tarihi:)
- ▶ Covenant of Mayors for Climate and Energy Europe (Üyelik tarihi:)
- ▶ Global Covenant of Mayors for Climate and Energy (Üyelik tarihi:)
- ▶ ECCAR (Üyelik tarihi:)
- ▶ TDBB (Üyelik tarihi:)
- ▶ UCLG-MEWA (Üyelik tarihi:)
- ▶ WeGO (Üyelik tarihi:)
- ▶ Diğer (Üyelik tarihi ile belirtiniz:)

4. Üye olduğunuz uluslararası ağlarla hangi konularda iş birliği geliştireyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ İklim değişikliği, çevre
- ▶ Sağlık, pandemi
- ▶ Gıda, tarım
- ▶ Şehir planlama
- ▶ Altyapı
- ▶ Göç
- ▶ Sosyal adalet ve kapsayıcılık
- ▶ Toplumsal cinsiyet eşitliği
- ▶ Ulaşım ve hareketlilik
- ▶ Akıllı şehirler, dijitalleşme
- ▶ Yönetişim
- ▶ Sürdürülebilirlik
- ▶ Kültür
- ▶ Spor
- ▶ Eğitim
- ▶ Genel
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

5. Üye olduğunuz uluslararası ağların etkinliklerine/ faaliyetlerine (toplantı/webinar/eğitim vb.) ne sıklıkta katılıyorsunuz?

- ▶ Hiç
- ▶ İki-üç yılda bir veya daha seyrek
- ▶ Yılda bir kez
- ▶ Yılda 3-4 kez
- ▶ Yılda 3-4 kezden daha sık
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

6. (5. Soruya "Hiç" şeklinde cevap verdiyseniz bu soruyu geçebilirsiniz) Üye olduğunuz uluslararası ağların hangi tür etkinliklerine katılıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Genel kurul
- ▶ Konferans/sempozyum/seminer/forum vb.
- ▶ Eğitim
- ▶ Çalıştay
- ▶ Teknik gezi/çalışma ziyareti
- ▶ Fuar/stant/expo/sergi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

7. Üye olduğunuz uluslararası ağların belediyenize katkıları nedir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Teknik destek/uzman desteği
- ▶ Proje başvurularına dahil olma
- ▶ Teknik gezilere katılma
- ▶ Farklı şehirlerle/belediyelerle/kurumlarla/ kişilerle ağ kurma (networking)
- ▶ Bilgi ve tecrübe paylaşımı
- ▶ Belediyenin iyi uygulamalarını yaygınlaştırma/ duyurma/tanıtma
- ▶ Uluslararası görünürlük
- ▶ Fon desteği/hibe fırsatlarından yararlanma
- ▶ Savunuculuk (yerelin sorunlarına ilişkin uluslararası düzeyde savunuculuk)
- ▶ Küresel gelişmelerden haberdar olma/ gelişmeleri takip etme
- ▶ Katkısı yok
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

8. Üye olduğunuz uluslararası ağlara belediye olarak siz ne katkı sunuyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Yayınlarına katkı verme
- ▶ Etkinliklerde konuşmacı olarak yer alma
- ▶ Teknik destek/uzman desteği verme
- ▶ Bilgi ve tecrübe paylaşımı
- ▶ Katkımız yok
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

D) KARDEŞ ŞEHİR İLİŞKİLERİ

(Bu bölüme yanıt verirken yurt dışındaki belediyelerle kurduğunuz kardeş şehir ilişkisini dikkate alınız.)

1. Belediyenizin yurt dışından kardeş şehri var mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

2. (1. soruya yanıtınız evet ise) Belediyenizin kaç kardeş şehri var?
Belirtiniz:

3. Kardeş şehir ilişkisi kurduğunuz belediyenin adını, belediyenin yer aldığı ülkeyi, şehri ve kardeş şehir ilişkisi kurma tarihini belirtiniz.

4. Belediyenizin kardeş şehir ilişkisi kurma motivasyonu nedir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi
- ▶ Belediyemizin dış ilişkiler biriminin/dış ilişkilerle ilgili personelinin girişimi
- ▶ Merkezi yönetimin yönlendirmesi
- ▶ Yurt dışındaki belediyenin girişimi/talebi
- ▶ Belediyemiz sınırlarındaki yerel halkın girişimi
- ▶ Yurt dışında bulunan Türk vatandaşlarının girişimi
- ▶ Yurt dışındaki kardeş şehrin halkının girişimi
- ▶ Proje partnerliği
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

5. Belediyenizin kardeş şehir ilişkisi kurma nedenleri nelerdir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Ortak tarih
- ▶ Kültürel yakınlık
- ▶ Coğrafi yakınlık
- ▶ Dini yakınlık
- ▶ Tematik iş birliği geliştirme
- ▶ Ekonomik iş birliği geliştirme
- ▶ Sosyal projeler geliştirme
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

6. Kardeş şehirlerinizle yürüttüğünüz faaliyetler nelerdir? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Kardeş şehri ziyaret etme
- ▶ Kardeş şehir heyetini ağırlama
- ▶ Kardeş şehirden gelen heyet için teknik gezi/ çalışma ziyareti düzenleme
- ▶ Türkiye'den giden heyet için kardeş şehirde teknik gezi/çalışma ziyareti düzenleme
- ▶ Belediyemizin inisiyatifıyla ortak proje geliştirme
- ▶ Kardeş şehrin inisiyatifıyla ortak proje geliştirme
- ▶ Kardeş şehir halklarından oluşan gruplar arasında değişim programları (gençler, çocuklar vb.)
- ▶ Personel değişimi
- ▶ Kardeş şehre yönelik iyi uygulama ve bilgi paylaşımı, teknik destek sağlama
- ▶ Kardeş şehirden belediyemize yönelik iyi uygulama ve bilgi paylaşımı, teknik destek sağlanması
- ▶ Kardeş şehirde etkinlik/toplantı/konferans/ eğitim/seminer düzenleme
- ▶ Kardeş şehir tarafından belediyemizde etkinlik/toplantı/konferans/eğitim/seminer düzenlenmesi
- ▶ Kardeş şehirde sosyal program düzenleme (yemek, bayram etkinliği, iftar vb.)
- ▶ Kardeş şehir tarafından belediyemizde sosyal program düzenlenmesi (yemek, bayram etkinliği, iftar vb.)
- ▶ Kardeş şehirde park/kültür merkezi/okul vb. inşa etme
- ▶ Kardeş şehir tarafından belediyemiz sınırlarında park/kültür merkezi/okul vb. inşa edilmesi
- ▶ Kardeş şehirde restorasyon çalışmaları yapma

- ▶ Kardeş şehir tarafından belediyemiz sınırlarında restorasyon çalışmaları yapılması
- ▶ Kardeş şehre afet, salgın vb. durumlarda yardım gönderme
- ▶ Kardeş şehir tarafından belediyemize afet, salgın vb. durumlarda yardım gönderilmesi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

7. Kardeş şehirlerinizle ilişkilerinizde görüşme sıklığı ve iş birliği açısından farklılıklar var mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

8. Daha sık görüştüğünüz ve daha yoğun iş birliği içinde olduğunuz kardeş şehirlerinizle ne sıklıkta bir araya geliyorsunuz?

- ▶ Ayda birden fazla
- ▶ Ayda bir
- ▶ Üç ayda bir
- ▶ Altı ayda bir
- ▶ Yılda bir
- ▶ Yılda birden daha seyrek
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

9. Hiç görüşmediğiniz kardeş şehriniz / şehirleriniz var mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

10. Kardeş şehir ilişkisi kurarken zorlandığınız hususlar nelerdir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Bütçe yetersizliği (birimin bütçesi, dış ilişkiler faaliyetlerine ayrılan bütçe)
- ▶ Merkezi yönetim/Bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar
- ▶ Yasal sorunlar/engeller
- ▶ Ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/Ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar
- ▶ Personel sayısının yetersizliği
- ▶ Nitelikli personel yetersizliği
- ▶ Kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınamaması
- ▶ Dil bariyeri
- ▶ Kültürel farklılıklar
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

11. Kardeş şehirlerinizle ilişki yürütürken zorlandığınız hususlar nelerdir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Bütçe yetersizliği (birimin bütçesi, dış ilişkiler faaliyetlerine ayrılan bütçe)
- ▶ Yurt dışı seyahatlerde harcırahların yetersizliği
- ▶ Merkezi yönetim/Bakanlıklarla bürokratik süreçteki zorluklar
- ▶ Yasal sorunlar/engeller
- ▶ Ülkeler arasında yaşanan siyasi sorunlar/Ulusal dış politikadan kaynaklı sınırlamalar
- ▶ Personel sayısının yetersizliği
- ▶ Nitelikli personel yetersizliği
- ▶ Kardeş şehir yetkililerinden yanıt alınamaması/ kardeş şehir yetkililerinin isteksizliği
- ▶ Dil bariyeri
- ▶ Kültürel farklılıklar
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

12. Şimdiye kadar sonlandırdığınız kardeş şehir ilişkiniz oldu mu?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

13. (12. soruya yanıtınız evet ise) Kardeş şehir ilişkisini sonlandırma sebebiniz nedir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Belediye başkanının/başkan yardımcısının inisiyatifi
- ▶ Birim yöneticisinin kararı
- ▶ Birim çalışanlarının ortak kararı
- ▶ Yerel halkın talebi
- ▶ Kardeş şehir yetkililerinin talebi
- ▶ Ulusal dış politikadan kaynaklı sebepler
- ▶ İlişkilerin pasif hale gelmesi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

14. Kardeş şehirlerinizle özgün inisiyatifle yenilikçi olarak geliştirdiğiniz projeler var mı? (Kültürel değişim programları vb.)

Açıklayınız:

E) ULUSLARARASI PROJELER

1. Uluslararası projelerde belediye olarak yer alıyor musunuz/yer aldınız mı?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

*1. soruya yanıtınız hayır ise F (İş Birliği Sözleşmeleri) Bölümüne geçiniz.

2. Şu ana kadar hangi uluslararası hibe/ fonlardan yararlandınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Erasmus
- ▶ Horizon
- ▶ Türkiye ve Avrupa Birliği Arasında Şehir EŞleştirme Hibe Programı
- ▶ Diğer Avrupa Birliği fonları
- ▶ Karadeniz İŞbirliği fonları
- ▶ Büyükelçilik fonları (Hangi ülke temsilciliği olduğunu belirtiniz:)
- ▶ Yabancı ülkelerin kalkınma ajanslarının fonları (Hangi kalkınma ajansları olduğunu belirtiniz:)
- ▶ Uluslararası kalkınma bankalarının fonları/ kredileri (EBRD, EIB, Dünya Bankası, İslam Kalkınma Bankası vb.) (Hangi banka olduğunu belirtiniz:)
- ▶ Uluslararası kuruluşların fonları (Hangi kuruluşlar olduğunu belirtiniz:)
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

3. Hangi konularda uluslararası projelerde yer alıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ İklim değişikliği, çevre
- ▶ Sağlık, pandemi
- ▶ Gıda, tarım
- ▶ Şehir planlama
- ▶ Altyapı
- ▶ Göç
- ▶ Sosyal adalet ve kapsayıcılık
- ▶ Toplumsal cinsiyet eşitliği
- ▶ Ulaşım ve hareketlilik
- ▶ Akıllı Şehirler, dijitalleşme
- ▶ Yönetişim
- ▶ Sürdürülebilirlik
- ▶ Kültür
- ▶ Spor
- ▶ Eğitim
- ▶ Genel
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

4. Uluslararası projelerde Şu ana kadar hangi statüde yer aldınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Ana başvuran
- ▶ Ortak
- ▶ İŞtirakçi ortak
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

5. Uluslararası projeler konusunda hangi kurumlarla iş birliği yapıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Türkiye'deki Bakanlıklar
- ▶ Türkiye'deki diğer merkezi yönetim kuruluşları
- ▶ Yurt dışındaki merkezi yönetim kuruluşları
- ▶ Valilik/Kaymakamlık
- ▶ Türkiye'deki yabancı dış temsilcilikler (Büyükelçilikler, konsolosluklar, AB Delegasyonu, daimi temsilcilikler vb.)
- ▶ Ülkemizin yurt dışındaki temsilcilikleri (Büyükelçilikler, konsolosluklar, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü vb.)
- ▶ Türkiye'deki belediye birlikleri
- ▶ Yurt dışındaki belediye birlikleri
- ▶ Türkiye'deki belediyeler
- ▶ Yurt dışındaki belediyeler
- ▶ Türkiye'deki sivil toplum kuruluşları
- ▶ Yurt dışındaki sivil toplum kuruluşları
- ▶ Türkiye'deki üniversiteler/araştırma merkezleri
- ▶ Yurt dışındaki üniversiteler/araştırma merkezleri
- ▶ Uluslararası kent ağları
- ▶ Uluslararası kent ağları dışındaki uluslararası kuruluşlar
- ▶ Yurt dışındaki kardeş şehir belediyeleri
- ▶ Yurt dışındaki kardeş şehir olmayan belediyeler
- ▶ Türkiye'deki özel sektör kuruluşları
- ▶ Yurt dışındaki özel sektör kuruluşları
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

6. Uluslararası projelerde yer alındığında projeyi belediyenizde hangi birim yürütüyor?

- ▶ Dış ilişkiler birimi (özel bir birim varsa)
- ▶ Strateji geliştirme birimi
- ▶ Tematik olarak konuyla ilgili birim
- ▶ Birden çok birim koordinasyonlu bir şekilde yürütüyor
- ▶ Birden çok birim koordinasyonsuz bir şekilde yürütüyor
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

7. Uluslararası projelere ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Fon bulamama
- ▶ Fon sağlayıcı kuruluşlarla ilişki ağının bulunmaması
- ▶ Türkiye'den proje ortağı bulamama
- ▶ Yurt dışından proje ortağı bulamama
- ▶ Proje başvurularının reddedilmesi/olumsuz sonuçlanması
- ▶ Belediye içi resmi prosedürler (Meclis onayı vb.)
- ▶ Proje yazma konusunda yetersizlik
- ▶ Proje yönetimi konusunda yetersizlik
- ▶ Dil bilen personel eksikliği
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

F) İŞ BİRLİĞİ SÖZLEŞMELERİ

1. Yurt dışındaki belediyelerle veya uluslararası kuruluşlarla iş birliği sözleşmeleri/protokoller yoluyla kurduğunuz ilişkiler var mı/oldu mu?*

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

*1. soruya yanıtınız hayır ise G (Uluslararası Etkinlikler) Bölümüne geçiniz.

2. Hangi kurumlarla iş birliği sözleşmesi/protokol imzaladınız? Kurum adı ve iş birliği sözleşmesi/protokol imzalama tarihini belirtiniz.

3. Hangi alanlarda iş birliği sözleşmesi/protokol imzaladınız? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ İklim değişikliği, çevre
- ▶ Sağlık, pandemi
- ▶ Gıda, tarım
- ▶ Şehir planlama
- ▶ Altyapı
- ▶ Göç
- ▶ Sosyal adalet ve kapsayıcılık
- ▶ Toplumsal cinsiyet eşitliği
- ▶ Ulaşım ve hareketlilik
- ▶ Akıllı şehirler, dijitalleşme
- ▶ Yönetişim
- ▶ Sürdürülebilirlik
- ▶ Kültür
- ▶ Spor
- ▶ Eğitim
- ▶ Genel
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

4. Yaptığınız iş birliği sözleşmelerine/protokollere ilişkin sorun yaşadığınız hususlar nelerdir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Sözleşme/protokollerin kâğıt üzerinde kalması ve somut faaliyet yürütülmemesi
- ▶ Belediye içi resmi prosedürler (Meclis onayı vb.)
- ▶ Bakanlıklarla yürütülen resmi süreçler
- ▶ Belediye yönetiminin isteksizliği
- ▶ Dış ilişkiler faaliyetlerini yürüten belediye personelinin isteksizliği
- ▶ İnsan kaynağı/personel yetersizliği
- ▶ Dil bilen personel eksikliği
- ▶ Bütçe yetersizliği
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

G) ULUSLARARASI ETKİNLİKLER

1. Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılıyor musunuz?*

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

2. Belediye olarak uluslararası etkinliklere katılmıyorsanız sebebi nedir? (Uygun olan üç seçeneği işaretleyiniz)

- ▶ Belediyenin haberinin olmaması
- ▶ Belediye yöneticilerinden izin alınamaması
- ▶ Belediye personelinin isteksiz olması
- ▶ Belediye içi resmi prosedürler (Meclis onayı, görevlendirme vb.)
- ▶ Katılacak personelin olmaması
- ▶ Katılmak için yeterli finansal kaynağın olmaması
- ▶ Dil bariyeri
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

*1.soruya yanıtınız hayır ise H (Küresel Gündem) Bölümüne geçiniz.

3. Belediye olarak aşağıdaki etkinliklerden hangilerine katılıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Üye olunan uluslararası ağların etkinlikleri
- ▶ Uluslararası kuruluşların etkinlikleri
- ▶ Kardeş şehrin etkinlikleri
- ▶ Uluslararası projelerin etkinlikleri
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

4. Belediye olarak ne tür uluslararası etkinliklere katılıyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Eğitim
- ▶ Çalıştay
- ▶ Üye olunan uluslararası ağların genel kurulları
- ▶ Konferans/sempozyum/seminer/forum vb.
- ▶ Teknik gezi/çalışma ziyareti
- ▶ Fuar/stant/expo/sergi
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

5. Belediye olarak uluslararası etkinliklere ne sıklıkta katılıyorsunuz?

- ▶ Hiç
- ▶ Yılda birden az
- ▶ Yılda bir
- ▶ Altı ayda bir
- ▶ Üç ayda bir
- ▶ Ayda bir
- ▶ Ayda birden fazla
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

6. Yurt dışı ziyaretlerinizde ülkemizin yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ediyor musunuz?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

7. (6. soruya yanıtınız evet ise) Yurt dışı ziyaretlerinizde ülkemizin hangi yurt dışı temsilciliklerini ziyaret ediyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Büyükelçilik/konsolosluk
- ▶ TİKA
- ▶ Yunus Emre Enstitüsü
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

H) KÜRESEL GÜNDEM

1. Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangilerinden haberdarsınız? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (The 2030 Agenda for Sustainable Development)
- ▶ Yeni Kentsel Gündem (New Urban Agenda)
- ▶ İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayors for Climate and Energy)
- ▶ Paris Sözleşmesi (Paris Agreement)
- ▶ Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı (Global Compact for Migration/on Refugees)
- ▶ Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction)
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

2. Belediye olarak aşağıdaki uluslararası gündem, politika belgesi, hedef veya sözleşmelerin hangileriyle ilgili çalışma yürütüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

- ▶ Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ve Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (The 2030 Agenda for Sustainable Development)
- ▶ Yeni Kentsel Gündem (New Urban Agenda)
- ▶ İklim ve Enerji için Belediye Başkanları Sözleşmesi (Covenant of Mayors for Climate and Energy)
- ▶ Paris Sözleşmesi (Paris Agreement)
- ▶ Küresel Göç/Mülteci Mutabakatı (Global Compact for Migration/on Refugees)
- ▶ Sendai Afet Risk Azaltımı Çerçeve Sözleşmesi (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction)
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

3. Bu gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelerle ilgili ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

- ▶ Rapor hazırlama (Örneğin, Yerel Gönüllü Gözden Geçirme Raporu (VLR), Sürdürülebilirlik Raporu, Entegre Rapor ya da tematik rapor vb.)
- ▶ Uluslararası gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelerin stratejik plana dahil edilmesi
- ▶ Uluslararası projelerde uluslararası gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelere atıf yapılması
- ▶ Belediyenin hazırladığı eylem planlarında uluslararası gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelerin içinde yer alan konularla ilgili hedefler konulması ve veya uluslararası gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelerle ilgili eylem planı/yol haritası hazırlama
- ▶ Belediye içi uluslararası gündem/politika belgesi/sözleşmelerle ilgili farkındalık çalışmaları yürütme
- ▶ Yerel halka yönelik uluslararası gündem/politika belgesi/hedef/sözleşmelerin içinde yer alan konularla ilgili farkındalık çalışmaları yürütme
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

4. Belediye olarak Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA'lar) konusunda çalışma yürütüyor musunuz?

- ▶ Evet
- ▶ Hayır

5. (3. soruya yanıtınız evet ise) Belediye olarak SKA'larla ilgili ne tür çalışmalar yürütüyorsunuz?

- ▶ Rapor hazırlama (Yerel Gönüllü Gözden Geçirme Raporu (VLR), Sürdürülebilirlik Raporu, Entegre Rapor vb.)
- ▶ SKA'ların stratejik plana dahil edilmesi
- ▶ SKA'larla ilgili eylem planı/yol haritası hazırlama
- ▶ Uluslararası projelerde SKA'ları ön plana çıkarma
- ▶ Belediye eylem planlarında SKA'lara dair hedefler koyma
- ▶ Belediye içi SKA farkındalık çalışmaları yürütme
- ▶ Yerel halka yönelik SKA farkındalık çalışmaları yürütme
- ▶ Diğer (Belirtiniz:)

KAYNAKÇA

KAYNAKÇA

- Altın Karınca. "Hakkında". Erişim 28 Ekim 2024. <https://www.altinkarinca.com.tr/>.
- Acuto, Michele. "City Diplomacy". Costas M. Constantinou, Pauline Kerr ve Paul Sharp (der.). *The SAGE Handbook of Diplomacy*. Londra: Sage, 2016.
- Acuto, Michele, Mika Morissette ve Agis Tsouros. "City Diplomacy: Towards More Strategic Networking? Learning with WHO Healthy Cities". *Global Policy* 8, no. 1 (2016): s. 14–22.
- Ağca, Merve. "Bir Diplomasi Aracı Olarak Kültür: Yerelden Küresele Kentler". *Şehir & Toplum: Kültür*, no. 25, 2023.
- Ağca, Merve. "Yerel Diplomasinin Araçları: Uluslararası Etkinlikler ve Ödüller". *Şehir & Toplum: Yerel Diplomasi*, no. 24, 2023.
- Avrupa Birliği Başkanlığı. *Türkiye'de Etkin Bir Şehir Eşleştirme Yöntemi İçin Yol Haritası*. 2019. Erişim 28 Ekim 2024. <https://www.yereldeab.org.tr/Portals/8/yayinlar/roadmap.pdf>.
- Balbim, Renato. "City Diplomacy: Global Agendas, Local Governments". In *The Geopolitics of Cities*, s. 123–170. 2016.
- Bay, Arda. *Türkiye'nin Ulusal ve Uluslararası Ölçekteki Kardeş Şehir İlişkileri: Dönemsel, Mekansal, Kültürel, Fonksiyonel ve Politik Etkenlerin Analizi*. Doktora tezi, 2021.
- Belediye Kanunu. 5393 sayılı Kanun. Erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>.
- Büyükşehir Belediyesi Kanunu. 5216 sayılı Kanun. Erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5216.pdf>.
- CEMR. "Numbers by country". Erişim 28 Ekim 2024. http://www.twinning.org/en/page/numbers-by-country#.X_TsYtgzY2x.
- CEMR. *Twining for Tomorrow's World: Practical Handbook*, 2007. Erişim 6 Aralık 2024. https://www.ccre.eu/img/uploads/piecesjointe/filename/twining_for_tomorrows_world_en.pdf.
- CESIE. *Newtwin Manual: Innovation and Practical Ideas for Town Twining*. Centro Studi ed Iniziative Europeo, 2001. Erişim 28 Ekim 2024. https://cesie.org/media/newtwin_manual.pdf.
- Chan, Dan Koon-hong. "City Diplomacy and 'Glocal' Governance: Revitalizing Cosmopolitan Democracy." *Innovation: The European Journal of Social Science Research* 29, no. 2, 2016.
- Demirtaş, Birgül. "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Dış İlişkilerinin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek". *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 13, Sayı 52, 2016, s. 151-173.

Erdem, Nisa. *Yerel Yönetimlerde Diplomasi Faaliyetleri ve Yerel Hizmetlere Yansıması: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği*. Doktora tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, 2021.

European Commission. "EU funding programmes". Erişim 28 Ekim 2024. https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes_en.

European Commission. "Partner Search". Erişim 28 Ekim 2024. <https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/opportunities/portal/screen/how-to-participate/partner-search>.

European Institute for Gender Equality. "Gender Equality in Academia and Research - GEAR tool". Erişim 28 Ekim 2024. https://eige.europa.eu/gender-mainstreaming/toolkits/gear/horizon-europe-gep-criterion?language_content_entity=en.

Grandi, Lorenzo Kihlgren. *City Diplomacy*. Cham: Palgrave Macmillan, 2020.

Hakelberg, Lukas. *Governing Climate Change by Diffusion: Transnational Municipal Networks as Catalysts of Policy Spread*. Berlin, Almanya: Freie Universität Berlin, 2011.

Kern, Kristine ve Harriet Bulkeley. "Cities, Europeanization and Multi-Level Governance: Governing Climate Change through Transnational Municipal Networks", *Journal of Common Market Studies* 47, no. 2 (2009): s. 309-310.

Leffel, Benjamin. "Principles of Modern City Diplomacy and the Expanding Role of Cities in Foreign Policy", *Journal of International Affairs* 74, no. 1 (2021): s. 179-200.

Marmara Belediyeler Birliği. "Uluslararası Kent Ağları Veri Seti 2022". Erişim 24 Ekim 2024. <https://data.marmara.gov.tr/yerel-diplomasi/uluslararasi-kent-aglari-2022>.

Kanaat, E. Emre, Mine İzmirli, Özge Sivrikaya, Tuğçe Aslan ve Zeliha Oçak. *Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları'nın Yerelleşmesi: Marmara Bölgesi Örneği*. İstanbul: Marmara Belediyeler Birliği Kültür Yayınları, 2022.

Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun. 1173 sayılı Kanun. Erişim 24 Ekim 2024. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1173.pdf>.

Musch, Arne, Chris van der Valk, Alexandra Sizoo ve Kian Tajbakhsh. *City Diplomacy*. VNG International, 2008. Erişim 28 Ekim 2024. https://www.uclg.org/sites/default/files/City_Diplomacy_research_book_English_01.pdf.

PROSPECT+. "Capacity-Building Programme". Erişim 12 Aralık 2024.

<https://h2020prospect.eu/learning-programme>.

Simon, Curtis ve Michele Acuto. "The Foreign Policy of Cities". *The RUSI Journal* 163, no. 6 (2018).

Sivrikaya, Özge. "Dönüşen Diplomaside Kentlerin Kolektif Sesi: Uluslararası Kent Ağları". *Şehir & Toplum: Yerel Diplomasi*, no. 24, 2023.

Sivrikaya, Özge. "Yerelde Küresel Gündemi Aramak: Marmara Bölgesi'nde Bir Araştırma". *Şehir & Toplum: Küresel Gündem, Yerel Eylem*, no 28, 2024.

Swiney, Chrystie. "The Urbanization of International Law and International Relations: The Rising Soft Power of Cities in Global Governance". 41 *Mich. J. Int'l L.* 227, 2020.

TÜBİTAK. "Proje Pazarı". Erişim 28 Ekim 2024. <https://ufukavrupa.org.tr/tr/proje-pazari>.

Yükseköğretim Kurulu. "Tez Merkezi". Erişim 24 Ekim 2024. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/giris.jsp>.

"Yurtdışı Çıktılar" konulu ve 2021/6 sayılı Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü Genelgesi. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. Erişim 23 Ekim 2024. <https://web-dosya.csb.gov.tr/db/yerelyonetimler/icerikler/2021-6-20220309105720.pdf>.

17.05.2024 tarihli ve 32549 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan "Tasarruf Tedbirleri" konulu ve 2024/7 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi. Resmî Gazete. Erişim 23 Ekim 2024. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/05/20240517-5.pdf>.

26.07.2024 tarihli ve 32613 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7521 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun". Resmî Gazete. Erişim 23 Ekim 2024. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2024/07/20240726-2.htm>.

